

בסייעתא דשמיא

ספר

שבת של מרן

מתורתו של רבינו
עובדיה יוסף זצוק"ל
בעל היביע אומר זיע"א
נלב"ע במר חשון תשע"ד

נלקט, נערך ויצא לאור בס"ד ע"י
יהודה מהדיזדה ס"ט
יו"ר המועצה הדתית בית-שמש
רב בית הכנסת "תפארת עובדיה ותפילת מרדכי"

הלכות עולם

לויית חן

יחודה דעת

סודות הבית

מאור ישראל

ענף עץ אבות

יביע אומר

קול סיני

חזון עובדיה

הלכות שלום

כשם שאין חיטה ללא מוץ, כך אין כתיבה ללא טעויות,
וכבר אמר דוד המלך ע"ה "שגיאות מי יבין"
ולכן הערות והארות יתקבלו בברכה

כל הזכויות שמורות

מותר להדפיס ולצלם חלק מהספר
לזיכוי הרבים בלבד וללא מטרת רווח

בית שמש • תש"פ

ספר זה הוא חוליה נוספת לשרשרת
סדרת הספרים "אור יהודה"

נלקט, נערך ויצא לאור בס"ד ע"י

יהודה מהדיזדה ס"ט

נייד: 050-4113101

הוצאה לאור:

דפוס משכן

www.mishkan2.co.il • 02-9917722

תוכן עניינים

הקדמה.....15

שער ראשון • יביע חיים.....17

- 17. ימי שנות ילדותו של מרן זיע"א
- 18. הזכות הגדולה של רבי יעקב לזכות לבן מיוחד זה
- 18. נס ההצלה מידי נחש ארסי
- 19. פדיון הבן של מרן
- 19. העלייה לארץ הקודש
- 20. מקומות לימודיו של מרן בילדותו
- 21. מסכת חייו של רבנו
- 22. בישיבת פורת יוסף
- 23. שקידתו והתמדתו
- 24. אהבתו לספר
- 25. מכונה הגאון
- 25. פרק האיש מקדש
- 26. מעלת הזיכרון של מרן
- 27. כבר מאתיים שנה לא הופיע
- 27. תחילת כהונתו כראש"צ
- 28. מרן כבן שלושים ושלוש כבר חיבר ספרים
- 29. בקיאותו בתנ"ך
- 30. הרביץ תורה מגיל שש עשרה
- 31. לימוד אליבא דהלכתא
- 32. שיעורים בשירת הבקשות
- 33. הליכות עולם
- 34. חזון עובדיה
- 34. שו"ת יחוה דעת
- 34. קול סיני
- 34. לוית חן
- 35. טהרת הבית
- 35. מאור ישראל
- 35. ענף עץ אבות
- 35. שו"ת יביע אומר

שער שני • יביע מעשיות.....37

- 37. ריכוז בלימוד
- 37. המשיב של הדור הבא

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

תוכן עניינים

- מרן ננעל בעזרת הנשים 38.
- ההפגזות בירושלים 38.
- הכולל של החכמים 39.
- לימודו בחג הסוכות 39.
- למד לאור החשמל ברחוב 40.
- תשובת הריב"ש 40.
- התיר תשע מאות ושישים עגונות 41.
- בין הזמנים של מרן 42.
- כמה פעמים ביקר מרן בים? 42.
- מקוה עבור אדם אחד?! 42.
- אם המלכות בדמות יונה ביום הכתרתו 43.
- אי אפשר לכסות את השמש! 43.
- מעלים עינו מן הצדקה כעובד עבודה זרה 44.
- גן עדן בעולם הזה! - שיעוריו של מרן 44.
- ברכה על ד' נהרות 45.
- הבאים מארץ כוש הם משבט דן 45.
- ג' דרגות בזכות לעולם הבא וגן עדן 46.
- מקצת שבחו של אדם אומרים בפניו 47.
- מפריע לי שאני גר מעל חכם עובדיה 48.
- העורב מוכן לשליחות בימי אליהו 49.
- ריפוי צהבת על ידי יונים 49.
- לעמלו של מרן זצוק"ל אין התחלה וסוף 50.
- על משמרת כשרות היין 51.
- לנצל את הטכנולוגיה לתורה ולהלכה 52.
- תפארת עדת בבל - מעלת התלמוד הבבלי 53.
- לחם צר ומים לחץ! 54.
- מדוע הסכים אברהם ליטול מתנות? 55.
- ברכת הבית תלויה באשה - שלום בית 55.
- הטיול של מרן זצוק"ל - לסיים מסכת בבא מציעא 56.
- מה ענין דוד המלך לסדום? 56.
- אברהם נלחם כדי לקדש שם שמים 57.
- בגיל שמונה עשרה סיים את "שב שמעתתא" 58.
- מבצע אנטבה - באוגנדה - מבצע יהונתן 58.
- בזכות הספר יביע אומר זכו לזרע של קיימא 61.
- ההבדל שבין תרנגולת לבני אדם 61.
- מרן סיים את הש"ס בצעירותו בגיל ארבע עשרה 62.
- מי יכול לחלוק על רבי יוסף קארו? 62.

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

תוכן עניינים

- שבחים על מרן מפי גדולי ישראל. 63.....
- המחשב נותר מאחור. 64.....
- גואל אחרון, עובדיה יוסף. 65.....
- הבאבא סאלי למד עוד במרוקו ב'ביע אומר'. 66.....
- מרן מחזק את המנהג להמנע מחדר יחוד. 66.....
- מעלת וחשיבות לימוד התנ"ך. 67.....
- הדפסת ספר עדיף מספר תורה. 68.....
- הרבנית מעוררת את הגנן. 69.....
- הרבנית עוזרת גם אחרי פטירתה. 69.....

שער שלישי • יביע הפרשה

- דרשה לפרשת בראשית. 71.....
- דרשות לפרשת נח. 76.....
- צדיק תמים היה בדורותיו. 77.....
- אברהם אבינו. 78.....
- ואת הנפש אשר עשו בחרן. 79.....
- תשעים שנה המתנתי לו. 79.....
- התוהים בדרך. 80.....
- ישראל ערבים זה לזה. 80.....
- גבורתם של התינוקות. 81.....
- דרשתו של רבי יוסי בציפורי. 82.....
- דור הפלגה. 82.....
- דור המבול. 83.....
- כף זכות. 83.....
- בתו של לוט. 83.....
- האכלת החיות ע"י נח. 84.....
- דרשות לפרשת לך לך. 85.....

שער רביעי • יביע הלכות

- חיוב לימוד תורה בשבת. 89.....
- זמן סעודה רביעית. 90.....
- מוסר על מידת הכעס. 92.....
- לצאת ידי חובה במבטא שונה. 93.....
- מנחה גדולה או מנחה קטנה. 100.....
- שימוש בשבת במטהר אוויר או בבושם. 106.....
- הטמנה בטרמוס. 110.....
- ברכה לפני או אחרי הדלקת נרות. 110.....
- תפילת מנחה לאחר הדלקת נרות. 111.....

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

תוכן עניינים

- יציאת ידי חובה בקריאת התורה ע"י קטן 112.
- עליה שניה בספר תורה אחד 112.
- זימון לקטן היודע למי מברכים 113.
- כבוד התורה 115.
- השראת השכינה בחו"ל בזכות השבת 116.
- צדקה מנוצרים 118.
- כתיבת פיתום הקטורת 118.
- מזוזה בבית הכנסת 120.
- בית שמאי ובית הלל 122.
- בעל המנחת יצחק 123.
- מסירות נפש לתורה 123.
- בעל המנחת חינוך 123.
- הרמב"ם 124.
- בעל הכלי חרס 124.
- בעל הכנסת הגדולה 125.
- מרן בספרד 125.
- ברכת מרן 126.
- גל הצונאמי 126.
- בעל החכם צבי 127.
- מעוברת שצמה ביום כיפור 127.
- בליעת רוק ביום כיפור 128.
- פסק התרת יוצאי אתיופיה 128.
- מעשיות על הרבנית ע"ה 129.
- בענין עולי אתיופיה (הפלאשים) 130.
- האם אפשר לעשות השכבה לחייל דרוזי? 137.
- שבועה חמורה לחתן 138.
- בדין הגומע ביצה חיה 140.
- חלומו של מרן על הבן איש חי 151.
- זמן רבינו תם 152.
- אכילת בשר חלק 154.
- בענין כסוי ראש לנשים 156.

161. שער חמישי • יביע מוסר

- בשבח הענוה 167.
- בשבח זיכוי הרבים 182.
- בענין קדושת הר הבית והמקדש 192.
- דברי מרן בענין התמדה בתורה 193.
- הקובע לעצמו ללימוד התורה הקב"ה איתו 193.

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

תוכן עניינים

- משנה ברורה בכדי להבין ולא לפסוק. 193
- פרוטה לפרוטה מצטרף. 193
- כל רגע יקר מפנינים. 194
- למדנו מתוך דוחק. 195
- ע"י לימוד תורה יהיה לו חיים מאושרים. 195
- מעלת לימוד התורה בלילה. 196
- הכל תלוי ביגיעה. 196
- השקדן ימצא טוב בעוה"ז. 196
- העוני גרם לי לבושה. 197
- בחורים צעירים בקיאים. 198
- לא היה לנו אוכל. 198
- למדנו כל הלילה עד הבוקר. 198
- למדנו בדרך. 199
- גם בימי העוצר למדנו במסירות. 199
- בין הזמנים. 200
- "לראות" ישועות בזכות דוד המלך. 200
- מסכת יבמות במקלט - מלחמת ששת הימים. 201
- מבחן בגיל תשע. 201
- איך התפטר מרן מהרפורמי? 202

שער שישי • יביע מנהגים 203

- ברכת הטוב ומטיב ביין. 203
- שילוח הקן. 206
- יום העצמאות. 207
- צדדי השאלה האם לומר הלל. 208
- מדברי מרן להודות לה' ביום העצמאות. 208
- מהי הציונות האמיתית? 212
- יישוב בעניין ג' שבועות. 212
- קצת בעניני השקפה ע"פ דברי מרן הרב זצ"ל. 215
- כיצד היא מצות התוכחה? 216
- מרן מייסד את "יום שכולו תורה". 217
- ברכת הריח. 218
- ברכה אחרונה. 218
- ברכת הגומל. 219
- קריאת ספר תורה. 220

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

הסכמות

OVADIA YOSSEF

RISHON LEZION

AND PRESIDENT OF TORAH SAGES COUNCIL

עובדיה יוסף

הראשון לציון

ונשיא מועצת חכמי התורה

ירושלים ג'תשס"ו

JERUSALEM

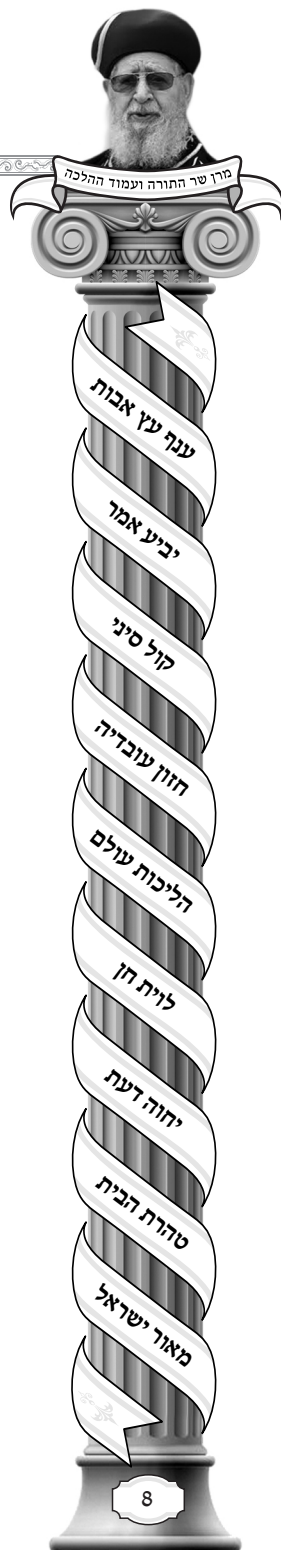
הסכמה

הובאו לפני גליונות מספר "שערי התפילה ומדרשיה" סובב והולך על עניני תפילה, מעשה ידי אומן נטע נאמן, חכו ממתקים וכולו מחמדים, דורש טוב לעמו, יראת ה' היא אוצרו, שמן תורק שמו טעמו ונימוקו עימו, כש"ת רבי יהודה מהדיזדה שליט"א, אשר חידש מדיליה קיבץ כעמיר גורנה ואסף איש טהור מהש"ס וממדרשי חז"ל, ומגדולי המפרשים, והדברים ערוכים ומסודרים בטוב טעם, תפוחי זהב במשכיות כסף, דבר דבור על אופניו, ולפעלא טבא אמינא, איישר כחו לאורייתא. ואסיים בברכה להמחבר שליט"א שיוכה לברך על המוגמר בקרב ימים, ויפוצו מעיינותיו חוצה להגדיל תורה ולהאדירה, ברבות הטובה גם עד זקנה ושיבה, וסיב ובלה בה, ומינה לא תזוע, שאין לך מדה טובה הימנה, ועוד יעלה מעלה לגאון ולתפארת, בתורה וביראת ה' טהורה, והיה שמו כשם הגדולים אשר בארץ לגאון ולתפארת, ירום ונשא מאוד, והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו ועלהו לא יבול וכל אשר יעשה יצליח.

יחזקאל יוסף

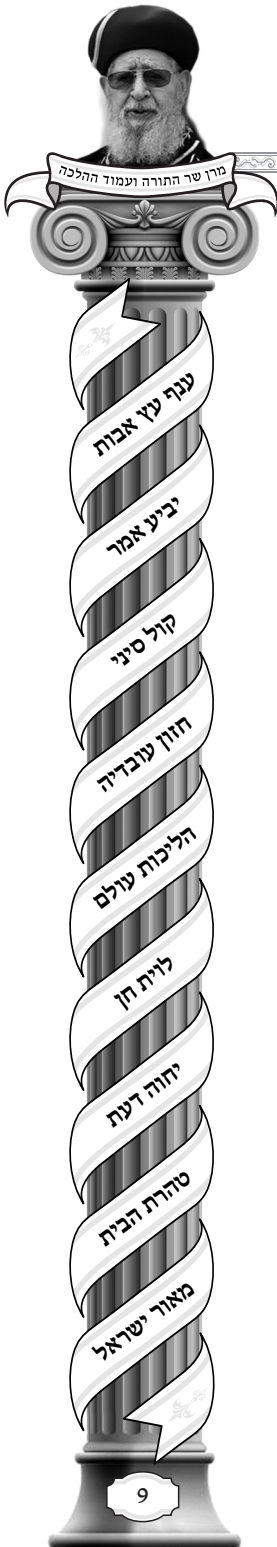
ל שבת ויביע

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

הסכמות

OVADIA YOSSEF
RISHON LEZION
AND PRESIDENT OF TORAH SAGES COUNCIL

עובדיה יוסף
הראשון לציון
ונשיא מועצת חכמי התורה

ירושלים כ"ב סיון / תשע"ג JERUSALEM

הסכמה

הובאו לפני גליונות מספר "דגי הים" סובב והולך על עניני מוסר והנהגות בתוספת מעשיות המעוררים את לב האדם לתשובה, מעשה ידי אומן נטע נאמן, חכו ממתקים וכולו מחמדים, דורש טוב לעמו, יראת ה' היא אוצרו, שמן תורק שמו טעמו ונימוקו עימו, כש"ת רבי יהודה מהדיזדה שליט"א, אשר חידש מדיליה קיבץ כעמיר גורנה ואסף איש טהור מהש"ס וממדרשי חז"ל, ומגדולי המפרשים, והדברים ערוכים ומסודרים בטוב טעם, תפוחי זהב במשכיות כסף, דבר דבור על אופניו, ולפעלא טבא אמינא, איישר כחו לאורייתא.

ואסיים בברכה להמחבר שליט"א שיזכה לברך על המוגמר בקרב ימים, ויפוצו מעיינותיו חוצה להגדיל תורה ולהאדירה, ברבות הטובה גם עד זקנה ושיבה, וסיב ובלה בה, ומינה לא תזוע, שאין לך מדה טובה הימנה, ועוד יעלה מעלה מעלה לגאון ולתפארת, בתורה וביראת ה' טהורה, והיה שמו כשם הגדולים אשר בארץ לגאון ולתפארת, ירום ונשא מאוד, והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו ועלהו לא יכול וכל אשר יעשה יצליח.

זיכריו ינצח

כ"ב סיון תשע"ג

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

הסכמות

Yitzhak Yosef
Rishon Lezion Chief Rabbi Of Israel
President of the Great Rabbinical Court

בס"ד, ט"ו אייר תשע"ד
ד"ר/4-1011

יצחק יוסף
ראשון לציון הרב הראשי לישראל
נשיא בית הדין הרבני הגדול

דברי ברכה

הנני לכרך בזה את היקר והנעלה, איש על העדה, עוסק בצרכי ציבור באמונה, רב פועלים לתורה ולתעודה, יראת ה' היא אוצרו, ועליו יצין נזרו, שמן תורק שמו, כבוד שם תפארתו, הרב רבי יהודה מחדידוזה שליט"א, ראש המועצה הדתית בעיר בית שמש ת"ו, על הוצאת הספר "אור יהודה" אשר כולל בתוכו לקט דברי מוסר, הנהגות והליכות במעגל החיים, ובחגי ישראל, וצירף תפלות על קברות הצדיקים. ואת הכל ערך בטוב טעם ודעת, בשפה ברורה, ובסדר נכון, דבר דבור על אופניו.

בספר הובאו פסקי ההלכה מהספרים "ילקוט יוסף" ומספריו של רבן של כל ישראל, שר התורה והיראה, מרן מלכא, אאמ"ר רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל הכ"מ, אשריו ואשרי חלקו שעל אף טרדותיו המרובות, עוסק בתורה, ובדברי חכמה ויראה, וזוכה לזכות את הרבים בספרו זה, אישר חיליה לאורייתא.

והנני לכרך את המחבר שליט"א שחפץ ה' בידו יצלת, להגדיל תורה ולהאדירה, באורך ימים ושנות חיים, בטוב ובנעימים, "והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו ועלהו לא יכול וכל אשר יעשה יצליח".

בבית התורה,

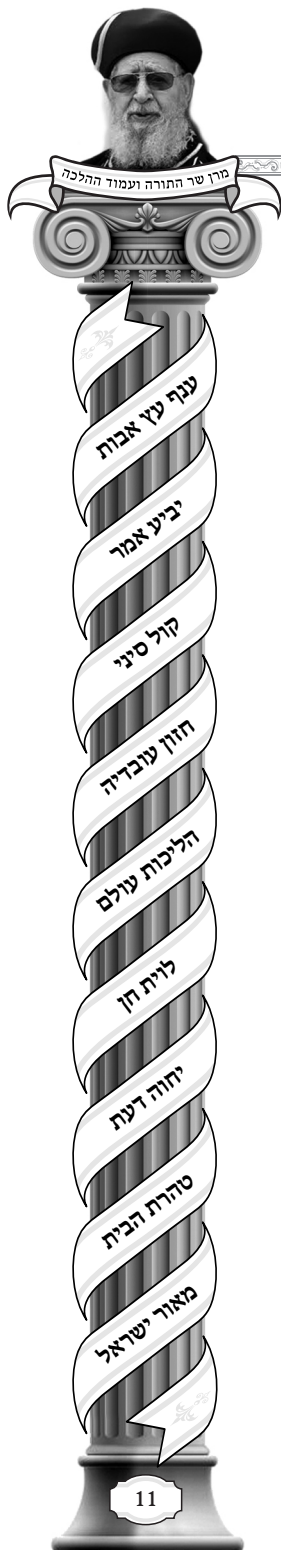

יצחק יוסף
ראשון לציון הרב הראשי לישראל
נשיא בית הדין הרבני הגדול

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

הסכמות

ראובן אלבז

רב ומו"צ שכונת בית ישראל והסביבה
וראש ישיבת "אור החיים"
רח' עזרא 1, ירושלים 91054
טל' 02-5000455, פקס 02-5000502

בס"ד

כט' מנחם אב התשע"ד

המלצה וברכה

הנני להמליץ על ספריו החדשים של אחי ורעי וידידי הרב יהודה מדיזדה שליט"א יו"ר המועצה הדתית בית שמש.
וכבר איתמחי גברא בספריו הקודמים אשר זכה לקבל את הסכמתו של מרן מלכה פאר הדור והדרו רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל ושאר רבנים.
ברוך כשרונות וידין רב לו גם בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה, פה מפיק מרגליות.
בוצין בוצין מקטפיה ידיע עוד כשלמד בשיבתינו ישיבת אור החיים ועלה ונתעלה במעלות התורה והיראה ויהי רצון שחפץ ה' בידו יצלח להגדיל תורה ולהאדירה וימשיך לזכות את הרבים מתוך בריאות איתנה ונהורא מעליא

החותם בברכה
לכבוד התורה
ולכבוד המחבר
ראובן אלבז

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

הסכמות

אשר אנשיל שוורין

מח"ס מעדני אשר י"ב חלקים
ראש כולל צאנו בית שמש

יום ה' ד' תשרי תש"פ

לסדר ועתה כתבו לכם את השירה הזאת וכו'

בין כסה לעשור שבו ספרי צדיקים נחתמים לאלתר, הראה לי ידידי היקר הרה"ג יהודה מהדיזדה שליט"א יו"ר המועצה הדתית בית שמש ורב בית הכנסת תפארת עובדיה ותפילת מרדכי, ספר חתום להדפסה לאלתר של האי רב גאון וצדיק שר התורה והיראה רבן של ישראל מרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל שזכיתי להתפלל בקודש פנימה מידי שבת בשבת וזמן רב, ובשמו יקראנו "שבת של מרן" ואף שהספר מדבר לא רק מעניני שבת יפה נתן את שמו של הספר ע"פ מה דאיתא בזוהר הקדוש תלמידי חכמים בחינת שבת שכל ימיהם אף ימות החול זה קודש לה'.

ובו אסף מתורתו של מרן טעימות נפלאות בכל מקצועות התורה והמוסר כדי שיוכלו להתעסק ביומא דהילולא בהרבה מקצועות, דידוע מה שכתבו בספרים להמליץ בדברי חז"ל (ברכות ו' ע"ב) "אגרא דבי הילולא מילי" דעיקר השכר שמקבלים ביום היארצייט של צדיק אם מזכירים ממלי דצדיק מתורתו שהשפיע בחיים, וכמו שהמליצו את דברי חז"ל (ברכות ג' ע"ב) אין אומרים בפני המת אלא דבריו של מת, שביום היארצייט כשמתאספים לזכרו של הצדיק מדברים מעיקר דיבורו של מת, ומה היה עיקר דיבורו של מרן רק דברי תורה.

א"כ בואו נכיר טובה להרב, על המלאכת אומן שעשה שאסף מכל מקצועות התורה מתורתו של מרן טעימות נפלאים, ומפורסם מאמר חז"ל (יבמות צ"ז ע"א) אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה, שפתותיו דובבות בקבר, ובשו"ת פנים מאירות (בהקדמה מובא בהחיד"א בספרו פני דוד פרשת חוקת) כתב דילפינן דבר זה מפרשת חוקת "זאת התורה אדם כי ימות באהל" פירש זאת התורה יש לה מעלה "אדם כי ימות" אף שמת, הוא באהל בית המדרש, דאומרים שמועה מפיו ושפתותיו דובבות בקבר, א"כ הוא כאילו שמרן לומד עכשיו, וידוע שמרן בכל יום היה לו שאלות בכל מקצועות התורה וכדי לדובב מרן.

אז הספר הזה שעיינתי בו ומצאתי דברים מתוקים ועבודה נפלאה עשה ידידי הרב שליט"א שמיקל עליך ביום אחד ללמוד מהרבה מקצועות שחידש מרן בודאי נחת רוח גדול למרן בשמים, יהא רעוא שזכותו הגדולה של מרן תגן עליו להתברך בכל מילי דמיטב ולגמר חתימה טובה, וחיים הם למוצאיהם, שהמוציא לאור יהא לו חיים ארוכים וטובים.

אשר אנשיל שוורין

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

הסכמות

בס"ד

הרב אדיר עמרזי שליט"א

ר"מ ומנהל בישיבה

רב בית הכנסת וקהלת הרמב"ם-ק. שלום ת"א

מח"ס "דקדוקי אביע"ה" אביעיה רגנות

ו"מאורות אביע"ה", ועורך סדר ותהלים "איש מצליח" ועוד.

מועד: צרב שבת ק"א
 י"ה חשוון ה'שס"ט
 הגדון: ברכה השבה
 אמן! לא זכינו לשבור צץ מין ז'כ"ה, אב"ה ז"ל
 זכינו לשבור בספריו הנבדלים והמאירים,
 המוסברים ומאובנים דבריו אב"ה ז"ל
 סגן שנה! לא נשאר בהם צץ אחד, אלא הבין דבר
 מה. כמ"ב ברורה ומאירה. והנה מצטיין ש
 צבי"ה הן הן מלצות'הן ומעמ'הן. והנה בן חכם
 נאצל למחבר הנאצל והנאצל, סופר מהיר וזהיר,
 זוגא מלא ספרי, פירא ופיר', והשן יקרא לו -
 "שבת של מין" - ובו חנוסין ודיוסין, מצטיין ונסים
 הלכות והלכות מאר. אצל מין גאון אצלנו והפאנה,
 רא"א מהמאן, רבנו אובד'ה יוסף זצוק"ה-הרה"ג

באהבה רבה ובברכת התורה

אדיר עמרזי-אביע"ה ס"ט

מחבר סדר הספרים אביע"ה

רח' אור החיים 36 יפו. טלפאקס: 03-5185302, 052-4512510

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף צוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

הסכמות

בס"ד

הרב אדיר עמרוצי שליט"א

ר"מ ומנהל בישיבה

רב בית הכנסת וקהלת הרמב"ם-ק. שלום ת"א

מח"ס "דקדוקי אביע"ה" "אביעה רננות"

ו"מאורות אביע"ה", ועורך סדור ותהלים "איש מצליח" ועוד.

מועד:

הנדון: הרב 'הוצר' מברצב סט"א - ראש המוצר והי"ח
 ב"ר שמש. אמן, יצ"ו רב לו בכ"ב ספר'ז
 רב'ס ומסוב'ז, עם כל המוצר'ס והנמנ'ז, דבר'ס
 חכמ'ס ונבונ'ס. אבל ספר "שם" של חנ"ל לא
 נראה כבוס'ז הרב, כולו מא'ר כש"ס, שמש-
 ר"ה "שם" של חנ"ל, מסוב'ז ולרוק'ס לבי' נוסא'ן,
 הנב' מה' לאל' ומה' נא'ן. אבינו באנו'נו עם הספר
 הנכבד, ר"ח נ'חום, יקב' א' משי'ח. ומה' המבר'סל"א
 נאמר בקול' רפ' לכו' בן אחר'ז, ג'ן באנו'נו ואלצו'נו ויה'ר
 נישא' ור'ן. ונבוצו'נו מל'נ'ל'נו חוצה, ומה'ל' עם פלג'
 מ'ן, וזכר' עבר'א'ו. א'נה ונלצ'נה, ע'נה מבורכ'
 מאוס'ר ומצו'ר' כ'ס יא' השנ'ן אמן ואמן.

באהבה רבה ובברכת התורה כ'ה דב'י אלה'ו

אדיר עמרוצי-אביע"ה ס"ט

מחבר סדר הספרים אביע"ה

רח' אור החיים 36 יפו. טלפאקס: 03-5185302, 052-4512510

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

הקדמה

הקדמה

ישמחו הלומדים ויעלוזו החסידים, ספר זה הודפס למען זיכוי הרבים לכבוד "שבת של מרן" ואזכרתו של מרן פאר הדור, שר התורה ועמוד ההלכה, רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל, שבו יצא המנהג ללמוד מספריו החשובים ומתורתו של מרן זצוק"ל, בשבוע שבו חל יום פטירתו, ובשבת הסמוכה.

אך מה? דבר זה היה מצריך מהמלמדים ומרביצי התורה לסחוב עמם ספרים לרוב מביתם ולהערים על שולחנם את ספרי מרן הקדושים, בשעת השיעור, על מנת לטעום מכל נושא כזית תורה וחיים, ולהרוות נפש צמאה מתורתו של מרן.

ולכן ראיתי לנכון לערוך ספר אחד שבו ירוכזו כמעט מכל ספריו של רבינו הקדוש זיע"א בכל תחום, הלכה, מוסר, ש"ס, אגדה, מנהגים ומעשיות מתורתו הקדושה, אשר לא השאיר שום נקודה שלא נגע בו.

וצירפנו הקדמה על מסכת חיייו של מרן על מנת שצעירי הצאן יזכו לזכור לדעת את מסכת חיייו של מרן זצוק"ל. "וקשה עלינו פרידתך ממנו כפרידת נפשנו מגופינו המו מעינו וכלתה נפשנו"... כדברי אור החיים הקדוש בתפילתו זיע"א.

ובטוחנו שספר יקר זה קטן הכמות ורב האיכות יעלה על שולחנם של לומדי התורה, ומרביצי תורה, ובאמת שהספר שווה

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

< הקדמה >

לכל נפש, וכל אחד יוכל למצוא בו את הקשר התורני שלו אל מרן זצוק"ל שנשמתו הקדושה הייתה כל כך גדולה שכללה כל יהודי ויהודיה.

יהי רצון שכל העוסקים ויגעים, לומדים ומלמדים בתורתו של מרן מלכא, יעמוד לכם ולבני משפחותיכם ותזכו לכל ברכות התורה, אמן!

באהבה והוקרה רבה

המחבר

יהודה מהדיזדה

יו"ר המועצה הדתית

ורב בית הכנסת וקהילת הקודש

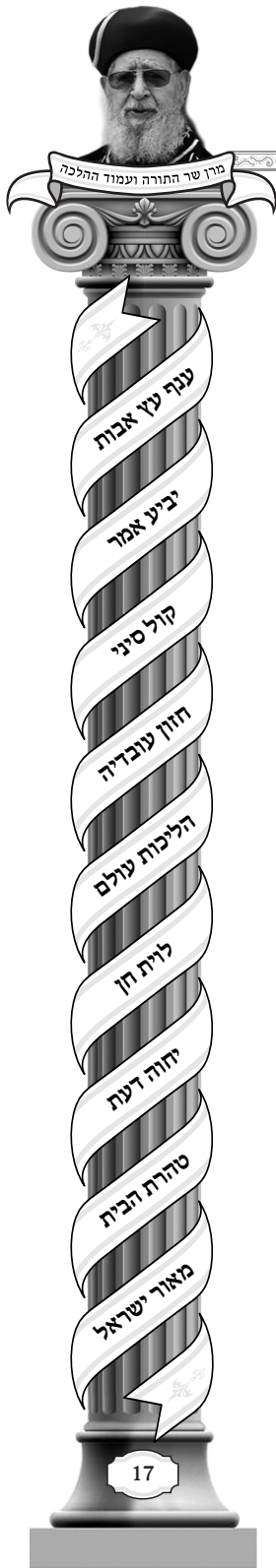
"תפארת עובדיה" בית שמש

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער ראשון יביע חיים

שער ראשון

יביע חיים

מתוך הספר "נטעי יוסף" - מאת הרב מרדכי אביכזר שליט"א

ימי שנות ילדותו של מרן זיע"א

מרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל נולד בתוך ערי התלמוד הבבלי, בעיר בגדאד בארץ עירק. זהו המקום בו נחנך התלמוד הבבלי, ובו צמחו גדולי חכמי התלמוד.

ביום י"ב תשרי בשנת תרפ"א אור זרח בבית משפחת יוסף, היו אלה ימים עמוסים ולחוצים בין יום הכיפור לסוכות. אך בבגדאד רבתה השמחה, בן בכור נולד לרבי יעקב יוסף ולאשתו הצדקנית מרת גורג'יה. ואיש עדיין אינו יודע כמה צריך הדור לשמוח בלידתו.

ברית המילה של הרך הנימול התקיימה בג' חול המועד סוכות, ביום האושפיזין של יוסף הצדיק, ונקרא שמו בישראל עובדיה יוסף, עובדיה על שם הגאון האדיר רבי עבדאללה סומך, שיסד את "מדרש בית זליכה" בבגדאד, ממנו יצאו מלכים ושרים למאות ואלפים. ויוסף ע"ש ריש גלותא דבבל רבנו יוסף חיים זצ"ל, בעל ה"בן איש חי" זיע"א. במשך השנים הפך מרן את השם יוסף לשם משפחתו, בעוד ששמו הראשון עובדיה נשאר שמו הפרטי.

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער ראשון יביע חיים

הזכות הגדולה של רבי יעקב לזכות לבן מיוחד זה

אביו של מרן, רבי יעקב, יהודי פשוט היה, העובד לצורך פרנסתו במלאכת הצורפות, מלבד זאת השי"ת חנן אותו בקול נעים ומיוחד "נעים זמירות", ובמתנה גדולה זו השתמש בקולו זה כשליח ציבור, וקורא בתורה, וכן היה מרבה לשמח אחרים בשמחת חתן וכלה, ובשאר סעודות מצוה. והיה מרבה בשירות ותשבחות להשי"ת הבוחר בשרי זמרה, בבחינת משמח אלוקים ואנשיו, כמו כן רבים היו באים לראותו מרקד ומפזז בכל עוז נפשו לפני ספר התורה ביום שמחת תורה, והיה שמח שמחה רבה ביום קדוש זה. ובפרט היה מפורסם בשיר הידוע "גלה גלה זיו הודו, עד שהיו מכנים את שמו על שם השיר הזה - "רבי יעקב גלה", ובזכות שהיה מזיע ויגע הרבה לשמוח ולשמח אחרים בשמחתה של תורה, תלו רבים בשמחה זו את זכותו לקבל בן שיאיר בתורתו את עיני עם ישראל בכל העולם כולו. ובגלל ששימח ספר תורה, זכה ג"כ לספר תורה, אך מהלך.

נס ההצלה מידי נחש ארסי

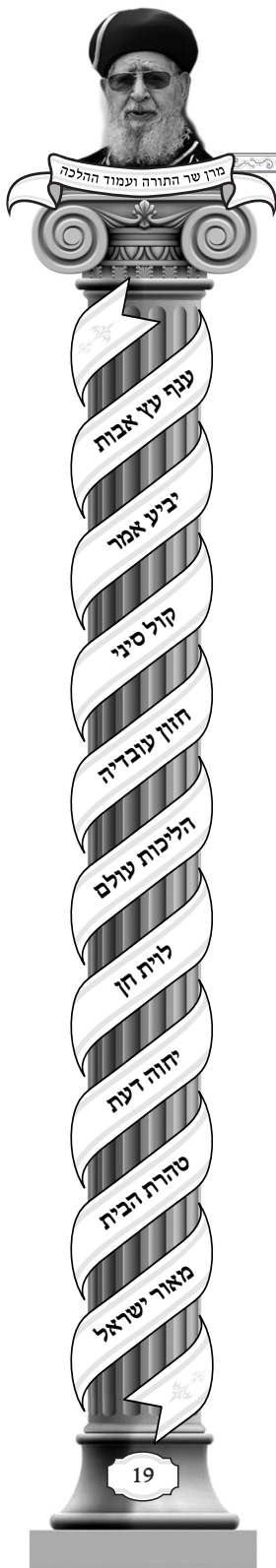
מספרים סיפור הצלה שהינו השגחה פרטית מיוחדת על מרן בהיותו תינוק שוכב בעריסה בביתו. אחת השכנות נעמדת בחדרו של התינוק כשפניה חיוורות, והיא קוראת לעזרה. "הצילו, הצילו", נשמעות צעקות רמות בבית משפחת ר' יעקב. התברר שהשכנה נכנסה לתומה אל הבית, וברגשי חיבה פנתה אל חדרו של התינוק על מנת להציץ אל התינוק הישן בעריסתו בארשת פנים מלאכית. אלא שלפתע הבחינה באורח לא קרוא, שאף הוא ביקר באותו חדר. היה זה נחש גדול וארסי שנכרך על עריסת התינוק, ועוד מעט, כבר וזחל לעברו של התינוק. ומי יודע מה עלול לקרות לתינוק הרך.

אלא שמשמים התגברה השכנה על פחדה, וסיכנה עצמה על מנת להציל את התינוק מסכנת חיים. ובמהירות רבה, רצה אל עבר העריסה, חטפה את התינוק בזרועותיה ונמלטה מחוץ לחדר.

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער ראשון יביע חיים

בכך ובחסדי שמים התינוק עובדיה יוסף ניצל. ובעקבות כך דור שלם ניצל יחד עמו. דור שחייב את חייו למאור הגדול שהאיר עיני עם ישראל כולו בתורה ובהלכה במסירות נפש אבהית.

פדיון הבן של מרן

כשמלאו לו לרבנו שלושים יום, היה זה ביום י"ב חשון תרפ"א, וביקש אביו רבי יעקב ז"ל לפדותו כדין אצל כהן תלמיד חכם מרבני המקום, אלא שבלייל אותו יום נסתלק לגנזי מרומים בנו של הגאון רבנו יוסף חיים זצ"ל, הרי הוא הגאון רבי יעקב חיים זצ"ל, וכל העיר בגדאד חכמיה ושריה, רבניה ותלמידיה יצאו כולם ללוותו למנוחת עולמים. גם אביו של מרן, רבי יעקב יצא ללוותו. ובסיום ההלוויה התקרב ר' יעקב למקום שעומדים שם הרבנים והכריז בקול נעים שזה עתה מתקיים פדיון הבן לבנו בכורו עובדיה יוסף, ושכל הקהל מוזמנים לחצר ביתו שם יתקיים הפדיון וסעודתו.

ומששמעו קולו החכמים והרבנים, נשרכו רבים אחריו אל ביתו. בין הבאים היה גם הגאון המקובל רבי אפרים הכהן זצ"ל, והוא בעצמו קיים את הפדיון. [אביו של מרן נשיא מועצת חכמי התורה ראש הישיבה הרה"ג שלום כהן שליט"א].

לאחר מכן פנו כולם אל האב ר' יעקב, וברכוהו כי בילד הרך הזה ימצאו כולם את נחמתם מפטירת הגאון רבי יעקב חיים. והוסיפו עוד לברכו שיעלה מעלה מעלה בתורה ויראת ה'. ויצא שמו מקצה הארץ עד קצה הארץ, ונסו יגון ואנחה.

העלייה לארץ הקודש

באותם הימים מי שיכל להרשות לעצמו, מכר את ביתו ושאר מטלטליו בחצי דמיהם ועלה לארץ ישראל. משפחתו של מרן עשתה זאת הרבה לפני שהחלו גלי העלייה הגדולים והממוסדים מבגדאד ומשאר ארצות המזרח. בהיות רבנו כבן ארבע שנים, עלתה המשפחה הצעירה לירושלים עיר הקודש, והסתפקה

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער ראשון יביע חיים

בדירה צנועה. את מעונם בבגדאד החליפה דירת חדר קטנה בדמי מפתח בשכונת בית ישראל בירושלים.

בשלוש השנים הראשונות לבואם ארצה, לא מצא האבא ר' יעקב מקום עבודה קבוע, ומצבה הכלכלי של המשפחה היה קשה ביותר, ובמיוחד כאשר העניות בירושלים היתה קשה ואיזומה עד למאוד. אביו ניסה את מזלו בעסק הצורפות, אלא שההצלחה לא האירה לו פנים, ולאחר מכן פתח רבי יעקב חנות מכולת קטנה, שאינה מכניסה כמעט רווחים, ומצד שני דורשת עבודת כפיים רבה, מכפי כוחותיו לשאת בעול הפרנסה.

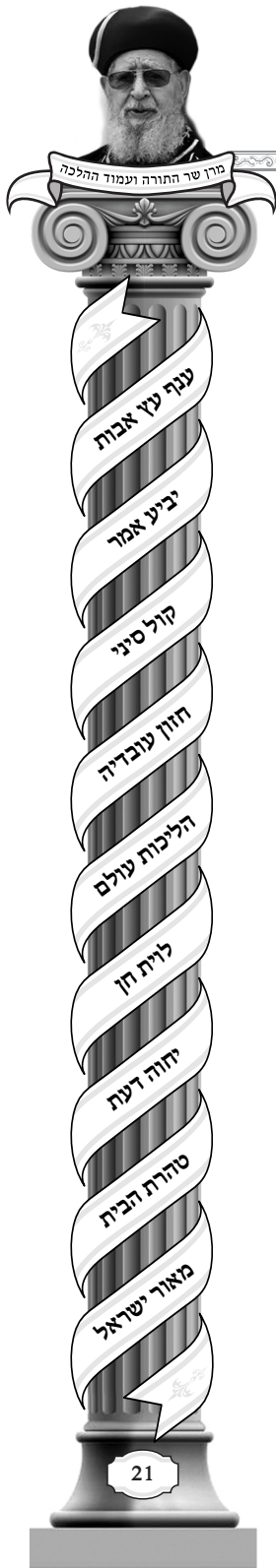
מקומות לימודיו של מרן בילדותו

בילדותו למד מרן הרב עובדיה זצ"ל בתלמוד תורה "בני ציון", שבשכונת הבוכרים, שהוקם ע"י "ועד העדה הבוכרית", בניהולו של הרב משה פרוש, שניהל בתקופתו את הת"ת. וכבר מימי נעוריו הוכר הרב עובדיה כבעל כשרון נפלא ובהתלהבותו ללמוד אך ורק תורה. הוריו של רבנו דאגו בכל דרך לחנך את בניהם לתורה ומצוות. על כן את שנות לימודיו הראשונות, כשנתיים, מגיל ארבע עד גיל שש, עשה רבנו ע"ה בבית הכנסת השכונתי "בית אהרון" שבשכונת בית ישראל, והמלמדים היו חכם יחזקאל עזרא יהושע הלוי זצ"ל, והגאון המקובל רבי אפרים הכהן זצ"ל. בתקופה ההיא חכמים ורבנים זקנים, גדולים משכמם ומעלה בתורה וביראת שמים, היו משמשים כמלמדי תשב"ר, והיו מקנים לתלמידיהם אהבת התורה, ונוטעים בלבם יראת שמים טהורה. עד שבגיל שש כנ"ל נכנס רבנו לת"ת "בני ציון" שיסדו וניהלו רבי משה פרוש ז"ל, עליו ועל הימים הללו כתב רבנו: "המנוח [ר' משה פרוש] עשה רבות ונצורות שלא תשתכח תורה מיהדות ספרד, בייסדו לפני כששים שנה ת"ת בני ציון, ומשם יצאו בני ציון המסולאים בפז... ומהם ראשי ישיבות מהם רבנים המכהנים פאר בארץ ובתפוצות. מהם דיינים שדנים דין אמת לאמתו... ע"י צוות מורים גדולים בתורה ויראת שמים טהורה,

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער ראשון יביע חיים

כמו הרה"ג ר' שלמה עבו זצ"ל, והרה"ג ר' נתן סלאם זצ"ל ועוד. אני בילדותי זכיתי ליצוק מים על ידיהם של הצדיקים האלו, שיום ולילה שקדו על תקנת ילדי ישראל ללמדם ש"ס ופוסקים. שאם אין גדיים אין תיישים. ואף בשבת היו מאספים אותנו ללמדנו פירוש רש"י על הפרשה מדי שבת בשבת, ותוכחות מוסר היוצאים מן הלב ונכנסים ללב. מנצח על מלאכת הקודש, לעודד ולחזק..."

בימים האלו התעלה רבנו מעלה מעלה וילך הלך וגדול, ילד קט זה. לא יאומן, עוד בהיותו בן שש - שבע שנים, היה יושב והוגה במשך שעות בספר התנ"ך, ובפירוש "תורה תמימה". ספר זה היה אחד הספרים האהובים על מו"ר בילדותו.

המשך למסכת חיי

של מרן פאר הדור רבינו עובדיה יוסף זיע"א

מתוך הספר "הלכה פסוקה"

שיצא לאור ע"י ידידי רעי וחביבי ר' אברהם בן ישראל הי"ו מייסד בית מורשת מרן.

מסכת חיי של רבנו

הישיבה המובחרת, שאל שורותיה הצטרף רבנו, היתה ישיבת "פורת יוסף" בעיר העתיקה, ישיבה שיסדוה גדולי עולם ולמדו בה רוב ככל הגדולים המפארים של יהדות המזרח. זו היתה הישיבה הנחשבת ביותר באותם זמנים בעולם התורה הספרדי, והנהיגו אותה מרנן ורבנן, ארזי הלבנון. רבנו למד בחברת תלמידים שפער הגילאים בינו לביניהם היה גדול מאד. וכל זאת לא הפריע לתלמיד הצעיר ללמוד בחברותא עמם, להעמיק בצוותא בים התורה ולדלות פנינים יקרות שהפליאו את כל חבריו. בבית היוצר לתורה ולתעודה עֶצֶב את השקפת עולמו, ושם גם שקד על תלמודו באין מפריע. ניצול הזמן שלו היה לשם דבר בקרב תלמידי ישיבת "פורת יוסף". כלם ידעו שאין הוא

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער ראשון יביע חיים

מבטל אף לא רגע מלימודו. בכל ארוחה, רגילים היו לראות אותו בחברת הגמרא. הוא נהג להביא עמו מדי יום מסכת בבא קמא וללמוד בכל ארוחה דף גמרא. כך, כעבור תקופה קצרה, ערך שם את סיום המסכת הראשונה, שכולה נלמדה בזמן הארוחות. ישיבת "פורת יוסף" היתה באותה תקופה אבן יסוד ובוחן לגדל עדרים עדרים לתורה. רבני הישיבה בראשות מרן ראש הישיבה, הגאון הגדול רבי עזרא עטייה זצ"ל, התוו את הדרך לתלמידים, שישקדו על לימודם בכל שעות היום. חיבה מיוחדת הראה לו הגאון רבי אליהו לופס זצ"ל, שהיה אחד המלמדים אז בישיבה.

בישיבת פורת יוסף

רבו הראשון ללמוד העיון, שהעריכו מאד והמריצו עוד ועוד ללמד ולהשקיע. בין עטרת תלמידיה של ישיבת "פורת יוסף" ברובע היהודי עוד בטרם חורבנה, היה אז רבנו מגדולי השקדנים והחכמים שלמדו בה. רבו רבי עזרא עטייה העריצו בשל התמדתו, שקידתו וגאונותו המופלאה, והוא היה נוהג לשבת ולשוחח אתו בדברי תורה ולהתפלפל אתו בהלכה.

הנאה מיוחדת היה שואב ראש הישיבה מדברי החכמה ששפע תלמידו, והוא התענג על דבריו. באחד הימים פנה אליו ראש הישיבה והציע: "ימי החנוכה מתקרבים, האם תוכל להכין דרשה המתאימה לענייני דיומא ולשאת אותה לעומק בפני כל תלמידי הישיבה?" רבנו נאות בשמחה לאתגר. הוא בחר בנושא טומאה וטהרה, הכין את דרשתו בעמקות, כיד ה' הטובה עליו. צלל לעומקן של הסוגיות בנושא, הקיף אותן וריכז את דבריו בענין פך השמן במקדש, דבר הדרשה הכה הדים רבים בקרב קהל המשתתפים, עליהם נמנה הראשון לציון הגאון רבי בן ציון חי עוזיאל זצ"ל. חבריו לספסל הלימודים, שהיטיבו להכיר את כשרונותיו, לא יכלו לעצור בעד התפעלותם, וכחבריו גם מוריו השתאו לנוכח בקיאותו ועיונו. בתום השיעור שנשא, הזמינו ראש הישיבה אליו והרעיף עליו שבחים רבים, הרבה מעבר

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער ראשון יביע חיים

מרן שר התורה ועמוד ההלכה

ענף עץ אבות

יביע אומר

קול סיני

חזון עובדיה

הלכות עולם

לויית חן

יחזה דעת

טהרת הבית

מאור ישראל

23

לנהוג באזני כל תלמיד. מאותו יום ואילך נרקם בין השניים קשר אישי עמוק. ראש הישיבה קרבו אליו, וחיבבו כאב לבן אוהב ודואג.

שקידתו והתמדתו

ואכן, כבר בגיל שבע עשרה הוציא רבנו לאור את ראשית בכוריו, ספרו הראשון "יביע אומר" על מסכת הוריות, דבר נדיר שיצא לאור באותם ימים, בהם הדפוס לא היה זמין לכל נפש, והוצאת ספר היתה מאורע נדיר. בהקדמתו מודה רבנו לרבותיו ומברכם: 'אשר למדוני דרך העיון הישר'. הספר הראשון התעטר בדברי שבח והלל לרבנו המחבר על גדלותו העצומה, כפי שהעיד הגאון רבי אליהו לופס בהסכמה שכתב עבור תלמידו הצעיר בן השבע עשרה: 'והא דלקמן תלמידי הגדול האברך החשוב כה"ר עובדיה יוסף יצ"ו... והוא מצוין בתורה ויראה, ובתורת ה' חפצו להגות בה ולחדש חידושי תורה, ומאז שהתחיל ללמוד אצלי, ידעתי שהוא עתיד להיות גדול בתורה. והרבה פעמים הרצה לפני חידושי תורה ומצאתי בהם טעם לשבח, בפלפול ובקיאיות... ויעצתיו לרשום הכל בכתב, עד יגדל ויעשה ברכה, וכן עשה, חכם שומע לעצה. והן לו בכתובים חידושים יפים כפי חכמתו... ברוח בינתו וכח בקיאיותו, ירבו כמותו, אשרי יולדתו... ויזכה לחכמה, בינה ודעת לחדש בפרדס התורה, ויזכה לכתר תורה'. היתה זו ברכת רב לתלמידו, אשר הכירו לעומק, צפה למרחוק וידע כי הוא עתיד לגדול ולהיות לאבי האומה, הודות לכח בינתו ובקיאיותו במכמני התורה.

למעלה מן הזמן, כאלו אין שעון בנמצא, היה רבנו שוקד על לימודו במשך שעות על גבי שעות בספריה של ישיבת "פורת יוסף". בצמאון עצום לתורה פותח היה ספרים נדירים שהיו בספרית ישיבת "פורת יוסף" עוד בטרם חורבנה, יושב ומשנן את הדברים, עד שהיו שגורים על לשונו היטב. מדי פעם במהלך הלמוד, היה שולח יד לארון הספרים הגדוש, שולף ספר, פותח

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער ראשון יביע חיים

אותו בזריזות בעמוד הנדרש, מעין ומעמיק בדברים, 'מצלם' בעיניו את הכתוב, מתייק במוחו את שקרא, משיב את הספר לארון הספרים וממשיך בלימודו. ידידיו בישיבה היו מביטים בהערצה בחברם הצעיר ומבינים כי גאון עולם מתהלך בין כתלי הישיבה, מתבקש היה אפוא, כי הם יתחילו לכנות אותו בשם: 'חכם עובדיה' על אף גילו. נער צעיר לימים היה, וכבר זכה להיות מכונה על ידם בתואר 'חכם'. גם בהזמנה לחתונת רבנו נמצא דבר נדיר, שכינוהו 'החתן חכם עובדיה'. ידידו מנער לספסל הלמודים, הגאון מרן רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל, סיפר שחכם עובדיה לא למד כל היום עם חברותא, משום שקשה היה לבחורים האחרים להדביק את קצב לימודו ואת הבנתו המהירה. בעוד החברותא מתעכב על הבנת הגמרא עם המפרשים, היה מבין הכל, מתייק את הדברים במוחו ועובר הלאה לעמוד הבא. יש לציין כי בעת לכתם מדי יום לישיבה, משכונת בית ישראל אל העיר העתיקה, וכך גם בערבו של יום, בחזרם מהישיבה לשכונת בית ישראל, היו מספיקים לשנן דף גמרא בעל פה, ולא היו מחמיצים אפילו רגע של למוד.

אהבתו לספר

אהבתו הגדולה לספר חצתה כל מקום וכל זמן. תמיד חיזר אחר ספרי קודש ולמד את כולם. תייק את הכתוב בזכרונו הפנומנלי, והיה בור סוד שאינו מאבד טיפה. הרב זעליג שטיצברג ז"ל מחסידי גור, שהיה שקדן בתורה ולפרנסתו החזיק ברשותו חנות קטנה של ספרים עתיקים בשכונת מאה שערים, סיפר על חיבתו הגדולה של רבנו לספרים. רבי זעליג שיחזר כיצד רבנו היה מגיע לחנותו עוד בהיותו נער צעיר ויושב ומעיין בספרים. בתחילה נזף בו על שהוא מתיישב במקום, והציע לו שיקנה את הספר או שילך מהחנות, אף כשהנער אמר לו שאין ברשותו די מעות לקניה, והוא מבקש את רשותו רק לעיין בספר, חיך רבי זעליג בלגלוג מה ותהה: 'נער צעיר, האם אתה מבין בכלל מה שאתה קורא?!' 'אתה יכול לבחון אותי?', הציע לו הנער. המוכר נטל את

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער ראשון יביע חיים

הספר, החל להעלות קשיות, ועמד על מקומו נדהם כאשר גלה שהנער הגאון יודע את הספר באופן מדויק. מאותו יום איפשר לו להיכנס אל חנותו בכל הפסקת צהרים, לעיין בספרים כאות נפשו, ללמוד ולהחכים. לימים, כאשר רבנו כיהן דין בבית הדין, נהג רבי זעליג לשלוח לרבנו ספרים עתיקים כל אימת שיצאו לאור או לצלם אותם בעבורו.

כוכבו דרך בשמי עולם התורה ככוכב שביט המתגלה ומאיר את סביבותיו. כל תלמידי ישיבות "פורת יוסף" ו"חברון" הכירוהו כתלמיד העסוק בלימודו לאורך כל שעות היום והלילה בשקדנות מופתית ומדהימה. לימוד זה כמו קדח בו מעבר אל כחות חבויים, וממעמקים פרצו בכח אדיר מעינות של כשרונות גאוניים והישגים אדירים. באותה עת מלכו בעולם התורה הירושלמי.

מכונה הגאון

הרבנים הראשיים מרנן ורבנן הגאון רבי בן ציון חי עוזיאל זצ"ל, הגאון רבי צבי פסח פרנק זצ"ל, וגם זקן גדולי הדור, רבנו הגאון רבי דב בעריש וידנפעלד מטשעבין זצ"ל. כולם היו תוהים על קנקנו של התלמיד חכם הצעיר, ויותר ממה שספרו להם מצאו הם בו. הם גאוני ארץ, שכל רזי התורה פרוסים לעיניהם, אשרו כי אכן מדובר בצעיר בעל כשרון נדיר בלתי מצוי. אף הם התחילו לכנותו בתואר הנעלה 'הגאון'. גילו לא עלה על שמונה עשרה שנים, וכבר זכה בתואר 'הגאון' בו מתהדרים תלמידי חכמים מופלגים וותיקים. מי תזכה ביהלום נדיר זה? בחלקה של מי תיפול הזכות להיות אשת חבר לגאון עולם ששמעו עוד יצא בכל תבל? הרב הצעיר הגיע לפרק "האיש מקדש", ובישיבת "פורת יוסף" תהו הרבנים והחברים מי תזכה לחלוק את חייה במחיצת תלמיד חכם מופלג על אף גילו הצעיר.

פרק האיש מקדש

כשהגיע הצדיק חכם אברהם פטאל זצ"ל (נלב"ע י"ט תמוז תשמ"א) לישיבת "פורת יוסף" ובקש מרבני הישיבה, ומראש הישיבה

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער ראשון יביע חיים

רבנו הגאון רבי עזרא עטייה ומהגאון רבי יעקב עדס, שימליצו בפניו על בחור שיתאים לבתו הצנועה וכלילת המעלות, הם הצביעו ללא היסוס על הרב הצעיר, ואמרו לו: 'חטוף ואכול!' כך נפל היהלום הנדיר בחלקה של המרגלית הנפלאה, הרבנית מרגלית, בתו של הצדיק חכם אברהם פטאל. גדולי הדור באותה תקופה, ביניהם ראשי ישיבת "פורת יוסף" ורבניה, הראשון לציון הגאון רבי בן ציון חי עוזיאל זצ"ל ועוד, התקבצו ובאו לחופה שנערכה לזוג הצעיר. כולם הבטיחו לכלה ולבני המשפחה, כי נפל בחלקם בחור נדיר במינו. הרבנים מרגלית הצעירה ידעה מהו ערכה של תורה בשל הבית המיוחד בו גדלה, והבטיחה לעצמה לעשות הכל כדי לאפשר לבעלה לשקוד על התורה ללא הפרעה, למסור את נפשה על מנת שיהיה עסקו וחשקו אך ורק בהוויות אביו ורבא.

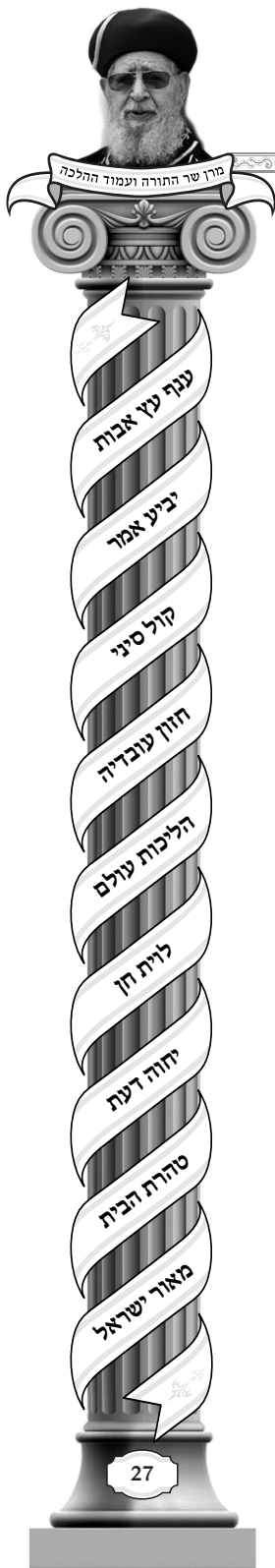
מעלת הזיכרון של מרן

שעות ארוכות היה יושב רבנו ויורד לעומקה של תורה וכותב תשובות בהלכה. פעם סיפר רבנו, שעוד בהיותו צעיר לא מסר תשובה שכתב בהלכה עד שהעביר במוחו את כל הש"ס, על מנת לבדוק האם יש ראייה או סתירה מהש"ס לפסק ההלכה שהעלה על הכתב. 'חושבים שנולדתי עם זכרון', סח רבנו לבנו, 'אך לא כן הדבר. נחלי דמעה הורדתי בפני השם יתברך שיחון אותי בזיכרון לתורה הקדושה. השתדלתי בעמל רב ובהשקעה עצומה בלמוד, ורק ההשקעה והשקדנות בלמוד הן שעמדו לי לזכור את התורה הקדושה'. ואכן, הוא קיים 'תורה שלמדתי באף היא שעמדה לי' כפשוטו: למוד התורה מתוך הדחק ובעוני גדול. לימים סיפר רבנו, כי בכל בוקר היה צורר באמתחתו לחם ועגבניה, מזון מועט ביותר כדי קיום, משום שיותר מזה לא היה. אך כשישב אל מול הגמרא, נשכחו הרעב והמחסור כאלו לא היה. המביט עליו מן הצד יכול היה להבחין את פרוש הפסוק: "לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעוניי...".

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער ראשון יביע חיים

כבר מאתיים שנה לא הופיע

רבנו זכה להערכה וכבוד מצד גדולי ישראל מכל החוגים, שכמעט אין להם אח ורע בדורנו. עוד מצעירותו נתאחדו בו חכמת ישישים ומרץ נעורים, נתמזגו בו חריפות של בחורים וישוב דעת של זקנים. לא בכדי אמר פעם הגאון רבי שלמה פישר, כי כמאתיים שנה לא הופיע ספר כמו השו"ת "יביע אומר", המאחד בתוכו בקיאות מדהימה וחריפות בכל מכמני הש"ס. עם זאת מקפיד היה להתייעץ עם חבריו השקדנים ועם רבותיו על סברותיו וראיותיו, ולא אחת ציין רבנו, כי רק על ידי ההתייעצות עם חכמים וגדולים אפשר להגיע להלכה פסוקה באופן נכון. לא אחת מתח ביקורת נוקבת כלפי מחברים צעירים שהעזו לחדש הלכות בלתי ראויות. והתבטא, כי אילו היו מתייעצים עם גדולי הדור, לא היו נכשלים בהמצאות וחידושים בהלכה, אשר לא שערם אבותינו ורבותינו.

תחילת כהונותו כראש"צ

בשנים הראשונות לכהונתו של רבנו, הוא קבע מועצת רבנים משלו שתתכנס לשיבת מועצת בביתו אחת לשבועיים. בין חברי המועצה הזאת היו מרנן ורבנן הגאונים הגדולים הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל, הגאון רבי בצלאל ז'ולטי זצ"ל, הגאון רבי אליעזר גולדשמידט זצ"ל ועוד. הוא נועץ עמם בפסקי ההלכה שלו, ומהם גם קבל גבוי תורני שהוביל לבחירתם של גדולי תורה אמתיים לכהונות רמות, לרבני ערים בירושלים, בחיפה, בבת ים, בראשון לציון ובעוד ערים חשובות.

דגל מאבקו היה בחירת רבנים לא על פי השתייכותם המפלגתית, אלא אך ורק לפי רמתם ההלכתית תורנית, אישים אשר הם משכמם ומעלה, ולא 'מקורבים' למיניהם, בתקופת כהונתו כראשון לציון פעל רבות למנוי דיינים הגונים, תלמידי חכמים משכמם ומעלה. הוא בקש להגדיל תורה ולהאדירה, ולכן עשה

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער ראשון יביע חיים

רבות שהגאון רבי שלום משאש והגאון רבי בצלאל ז'ולטי זצ"ל ימונו לרבנים הראשיים לירושלים. הוא דאג שבכל עיר ועיר יבחרו רבני ערים שיפעלו למען צאן מרעיתם. מכח תפקידו, הוא טיפל רבות בנושא הכשרות, וקצר בו פירות משובחים. בשנת תשל"ה התחוללה סערה אודות כשרותם לפסח של היינות והמשקאות החריפים, המיוצרים ביקבי כרמל מזרחי ואליעז. התברר, כי באותן מכונות גם יצרו ספירט העשוי מעמילן של דגנים שהוא חמץ גמור. רבנו התייחס לסוגיה זו בספרו "יביע אומר" (ח"ח יו"ד סימן מ"ג): 'הזמנתי אלי את גדולי התורה וההלכה לדון בדבר, והם: הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל, הגאון רבי בצלאל ז'ולטי זצ"ל, הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, הגאון רבי אליעזר גולדשמידט זצ"ל, והגאון רבי שאול ישראלי זצ"ל. שמענו יחדו את העובדות מפייהם של הגאון רבי י. ינובסקי זצ"ל והגאון רבי אליהו בקשי דורון שליט"א [שכיהן אז כרב הראשי בבת ים] והבעתי נימוקי להתיר בדבר, ולזה הסכימו כל הרבנים הנ"ל. עניני כשרות נוספים עמדו על סדר היום. באחד הימים נתנה הממשלה צו, שעל כל חברי המושבים להזריק חיסון, מפני מחלות, לכל אפרוח בן יומו. הבעיה ההלכתית היתה, שהזריקה צריכה להתבצע באזור הצוואר, במקום שעלול להיות בעיתי לשחיטה. רבנו ישב על מדוכה זו יחד עם הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל, הגאון רבי שאול ישראלי זצ"ל, הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל, הגאון רבי בצלאל ז'ולטי זצ"ל, והגאון רבי אליעזר גולדשמידט זצ"ל, והגיע למסקנה כי ניתן להקל. (התשובה מופיעה ב"יביע אומר" ח"ז יו"ד סימן ג').

מרן כבן שלושים ושלוש כבר חיבר ספרים

כמעין המתגבר, זורם ומפכה ומרבה חיות, כך היו ספריו שיצאו לאור בזה אחר זה. בשנת תשי"ד, בהיותו בן שלשים ושלש, הופיע ספרו שו"ת "יביע אומר" חלק א'. בשנת תשט"ז הופיע החלק השני של "יביע אומר", שם הובאו מכתבי ברכה ותהילה נוספים מגדולי חכמי הדור דאז. בשנת תשי"ח הופיע החלק

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער ראשון יביע חיים

השלישי, ובשנת תשכ"ד הופיע החלק הרביעי. החלק החמישי נדפס כאשר רבנו כהן כרב ראשי וראש אב בית דין לתל אביב יפו. החלק הששי יצא לאור כאשר כבר כהן כראשון לציון.

ספריו התקבלו בשמחה ובהערצה אצל כל חוגי לומדי התורה: רבנים, דינים, ראשי ישיבות, בני ישיבות, אישי צבור ויודעי דת ודין, ומהר מאד הפכו לנכס צאן ברזל בקרב עולם התורה. המדהים והמיוחד בהם הוא, שכולם, גדולי תורה לצד אברכים ואף בעלי בתים, מצאו בהם ענין רב ולמדו והחכימו מתוכם. גדולי תורה רבים מאד הביעו את הערכתם העמוקה לרבנו, שהעשיר את אוצרות הספרות התורנית, ואת ההנאה וקורת הרוח שגרמו להם ספריו. בראשית חלק ב' של "יביע אומר" מובאים חלק ממכתבי התודה. שם ציינו, כי בלשונו הברורה והצחה ובסגנונו המהוקצע והמושך הוא מאיר את עיני הקורא, ומסקנותיו וראיותיו מצטיינות בבהירות רבה. הם העידו עליו כי אחז בכוחא דהתירא מבלי לגבב חומרות ומילי דחסידותא, כאשר הוא משתמש בבסיס ההלכתי לקולא מפי סופרים ומפי ספרים, כדרכם של חכמי ספרד הראשונים והאחרונים. דבריו נשזרים בבקיאות עצומה ובסדר מופתי, ובהגיון בריא הוא מנתח את כל צדי השאלה הנדונה ומביא וחוזר ומביא ואורג מארג נפלא של מהלך מש"ס לפוסקים הראשונים, ומראשונים לאחרונים ועד אחרוני אחרונים - עורם תילי תילים של ספרי הלכה בין מגדולי ספרד ובין מגדולי אשכנז. 'ככוחו בתורה שבכתב כך כוחו בתורה שבעל פה' [דרשותיו]. במילים אלה התבטא הגאון רבי שלמה יוסף זיון בהסכמתו לספר "חזון עובדיה".

בקיאותו בתנ"ך

ואכן, כישרון מיוחד היה לרבנו לרדת אל העם ולרכוש את לבבו לתורה בדרשותיו המתוקות והנעימות לאוזן. בדבריו שוזר היה פסוקי תנ"ך ומאמרי חז"ל מהש"ס ומהמדרשים, משלים ומילי דבדיחותא, על מנת לעורר את הקהל לשמור על רצף הקשב,

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער ראשון יביע חיים

ואף מאמרי חסידות לא נעדרים מדרשותיו כדי לעוררם לתקון המעשים. בקיאותו בתנ"ך מדהימה ומפליאה, מלבד בקיאותו המפורסמת בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה. את בקיאותו זו בתנ"ך רכש בנערותו הודות לנצול הזמן הידוע שלו. הוא הקדיש את חמש הדקות של ההפסקות שבין סדרי הלמוד לתפלת מנחה ללמוד. דקות מועטות אלה, שהצטברו לאורך שנים, הספיקו לו לשנן היטב את דברי הכתובים ולתייקם בזכרונו, עד שכשהם נשלפים, נראה כאלו הרגע למד אותם. בשעת השעור נוזלות כטל אמרותיו, כאשר הוא מצטט בצורה מדויקת את המקורות לדברי הפוסק, מבלי שהוא נעזר במראי מקומות או בראשי פרקים. כולם משתאים כיצד הוא מצטט את הפסוקים בשלמות ובדיקנות, שכן לא אחת הוא מזהיר את הדרשנים לשנן היטב את הפסוקים הנאמרים במהלך הדרשה כדי לאומרם בדייקנות, ולא בצורה מסורסת ומשובשת. כדי לזכור היטב פסוקים הקליט רבנו את עצמו כשהוא אומר את כל פסוקי ספרי קהלת ומשלי, ובעת שהיה מפליג לנסיעות בינעירוניות היה שומע את ההקלטות כדי להתעורר למוסר וליראת ה'. שומעי לקחו בדרשותיו יודעים עד כמה מרבה רבנו לדבר על הענינים שבין אדם לחברו, כבוד הזולת ואהבת ישראל. מאור הפנים שהוא מראה לכל אחד מישראל, גם אם אינו מכירו, ברכותיו הלבביות המורעפות על כל הבאים בגבולו, גרמו לקרוב לבבות לאביהם שבשמים. בדבריו מרבה היה לדבר גם על חובת האדם למקום. שיטת התוכחה שלו נעשית אך ורק בְּרוֹךְ ובנועם, ולא במקל חובלים. בזכות נועם פניו וכן הליכותיו התקרבו יהודים רבים לתורה וליהדות ונהפכו לאנשים יראי ה'.

הרביץ תורה מגיל שש עשרה

דרכו זו בהרבצת תורה אותה החל כבר בגיל שש עשרה עוברת כחוט השני לאורך כל חייו. הוא המשיך בה במלא המרץ במצרים, ולאחר מכן בירושלים, בתל אביב, בכל ערי הארץ ובעולם כולו. רבים מתושבי ירושלים עדיין זוכרים בערגה את

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער ראשון יביע חיים

הקהל הגדול שנהר בלילות שבת לישיבת "פורת יוסף" וצבא על דלתות האולם הגדול, כדי לשמוע את דרשתו המאלפת בפרשת השבוע. רבים מקרב קהל השומעים באו מכל חלקי העיר בשעה מוקדמת לתפוס מקום נוח לישיבה, כדי שלא יצטרכו לעמוד בחוץ. בזכות הרבצת התורה שלו, התחולל עוד מהפך מפליא ומרשים. גם בעלי בתים הפכו לתלמידים הבקיאים: בפרטי הלכות שונות ובטעמיהן, יודעים כללים בפסיקה ההלכתית, ומתנהגים כבני תורה. קו מנחה נוסף בדרכו של רבנו היא שיטת הפסיקה היחודית שהתווה לשומעי לקחו. זו שיטת פסיקה על פי כללי פסיקה מרבים, המפוזרים בספרי הפוסקים הקדמונים ומעתיקי השמועה מדור דור. היטיב להגדיר חשיבות ידיעת כללים אלה בנו של רבנו, הראשון לציון הגאון הרב יצחק יוסף, בזו הלשון: 'למוד הכללים בפסיקה ההלכתית הוא דבר נצרך לקביעת ההלכה, ואי אפשר בלא זה. ומצינו לגדולי הדורות שעסקו בכללי הפסיקה, כמו רב סעדיה גאון, רב האי גאון ועוד'.

לימוד אליבא דהלכתא

בשעוריו הרבים לאברכי הכוללים שמסר במשך שנים, הוא החדיר בהם את שיטתו, שאין לחדש דברים בהלכה מדעתנו בלא להסתמך על הראשונים או גדולי האחרונים המפורסמים שאנו הולכים בעקבותיהם. רבנו היה מראה את החילוק בין חידושים לפלפולא דאורייתא לבין חידושים אליבא דהלכתא. כיום בזכותו של רבנו התחוללה מהפכה. מאות כוללים עוסקים בלמוד הסוגיות אליבא דהלכתא: אין מסתפקים ב'למדנות הישיבתית', אלא ממשיכים הלאה לדפק על דלתות ספרי הפוסקים. בזכותו לא נדיר לראות שספרי השו"תים מונחים על שלחנות האברכים, שאלות הלכתיות מעשיות מעסיקות אותם, והלמוד אליבא דהלכתא חובק זרועות עולם בכוללים רבים בארץ ובארצות הגולה, כאמור. רבנו הוא זה שהשפיע על תופעה מרנינה זו.

במשך עשרות שנים היה מכתת את רגליו ממקום למקום בארץ

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער ראשון יביע חיים

ובגולה, מעודד, מחזק ומדריך את האברכים בלמוד סוגיות אליבא דהלכתא, רבנו הרבה לכתוב על כך בספריו הרבים והתוה את הדרך ללומדים כיצד ללמוד אליבא דהלכתא. סיסמתו היא 'לדעת' ש"ס, ראשונים, אחרונים, ולמוד טור ובית יוסף כבר בגיל צעיר בעיון והבנה. כי אכן זהו סוד ההצלחה בלמוד התשוקה לדעת עוד ועוד, בכל מכל כל, ולא להסתפק בזמן קצוב של למוד, אלא להיות שקוע בו. את גופו ואת נפשו מסר על מסירת השעורים. מעולם לא חסך מעצמו טרחה ומאמץ בדרשותיו הרבות ובשעוריו ההלכתיים, שגרמו לרבים להתעורר בתשובה ולתקן מעשים.

שיעורים בשירת הבקשות

מתקופת שנות ת"ש ומעלה הוא היה מכתת רגליו בשבת משעור לשעור ומסר בכל שבת שבעה שעורים. בשבתות החורף הגשומות היה משכים בלילות הירושלמיים הקרים בשעה שלש לפנות בקר, וצועד רגלית במשך קרוב לחצי שעה לבתי כנסת שבהם נערכו שירת הבקשות, כדי להשמיע לנאספים דברי תורה. בשעות אחר הצהריים שוב היה מוסר שעורים קבועים בהלכה למאות אנשים ששתו בצמא את דבריו המתוקים, המצטיינים בסגנון שוטף. בקסם שפתיו היה רבנו מרתק את הנאספים, עד ששומעי לקחו שנהרו בהמוניהם לדרשותיו. היו כורים אוזן קשובה כאפרכסת לכל מוצא שפתיו. דבריו עשו פירות, כמו שאמרו בגמרא (ברכות ו:): "כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים". והצבור היקר שלח את בניו לתלמודי תורה ולישיבות הקדושות. אין ספק, כי עולם התורה זכה לעדנה, ופורח הוא באופן נדיר בזכות פעילותו רבת השנים בקרב כל עדות ישראל. על חובת הרבצת התורה וההלכה כתב בשו"ת "יביע אומר" (ח"ב סימן י"ח): "הלא תסמר שערות אנוש בראותו דברי תנא אליהו רבה, שם נאמר, כי שבעים אלף מישראל שנהרגו בגבעת בנימין היה בגלל שסנהדרין גדולה שנתמנו אחרי יהושע לא טרחו ללכת לערי ישראל כדי ללמד את ישראל תורה".

וכך, במתק לשונו ובצחות דבריו, יורד היה אל העם להפיץ תורה בישראל, לחזקם לקביעת עתים לתורה ולקיים את התורה והמצוות מתוך יראת ה' ואהבת תורה. בעלי בתים פשוטים הפכו לאברכים עמלי תורה, הם ובניהם ובני בניהם לאורך הדורות. בזכותו התחוללה תחיית תורת ישראל. המיוחד הוא שרבונו נקשר אל כל שכבות הצבור בכל נימי נפשו ונשזר בתוך כל רקמות העם, בהרימו אותם עשרה טפחים מעל הקרקע. והם השיבו לו את גמולם בהערצה עמוקה, אשר רק יחידים במרוצת הדורות זכו לה, מוקירים ומעריכים את אשר עשה, בהאירו עיני ישראל הקטנים עם הגדולים, ועשה שהתורה לא תשכח מישראל. והוא ימליץ טוב בעדינו רבינו עובדיה יוסף זיע"א

חלק מרשימת הספרים שכתב מרן זיע"א: (ביבליוגרפיה)

ועוד רבים נמצאים בכתב יד קדשו
שעדיין לא זכינו שיעלו על מכבשי הדפוס.

הליכות עולם

בגיל שבע עשרה נשלח מרן על ידי רבו הרב עטייה למסור שיעור הלכה מתוך ספרו של מרן הבן איש חי זיע"א בבית הכנסת של עולי פרס בשכונת בית ישראל בירושלים. בשיעורים אלו הרבה מרן לחלוק על דעת מרן הבן איש חי זיע"א בטענה שמרן הבן איש חי זיע"א נטה להחמיר כדעת האר"י ולא תמיד כדעת הבית יוסף "בשולחן ערוך". מלבד ששיעורים אלו היא הפעם הראשונה שהתבטא מרן בפומבי, הרי ששיעורים אלו היוו בסיס איתן לעריכת חיבורו הראשון "הליכות עולם" שמעלה על הכתב השגות והערות על ספר ההלכה של מרן הבן איש חי זיע"א, ועד היום נכתבו לספר זה שמונה כרכים.

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער ראשון יביע חיים

חזון עובדיה

בתחילה, כאשר מרן היה בסך הכל בן 31 הוציא לאור את ספר "חזון עובדיה" כרך אחד על הלכות פסח והגדה של פסח. אך עם השנים נוספו עוד ועוד כרכים על החגים והלכותיהם, פרוזבול, אבלות, תרומות ומעשרות שבת ועוד, תחת השם "חזון עובדיה", לעת עתה ישנם תשעה עשר כרכים. אמר רב אחד לכל עדה היה את החזון שלה, לאשכנזים - החזון איש, ולספרדים - החזון עובדיה.

שו"ת יחווה דעת

במשך שבע שנים, בין השנים תשל"ז עד תשמ"ד היה מרן מעביר שיעור הלכתי ברדיו קול ישראל בימי ששי בפינת ההלכה, היה עונה לשאלות הלכתיות אקטואליות שנשלחו אליו, וכן לשאלות שהופנו אליו דרך הרדיו. לסוף שנים אלו רוכזו כל השאלות ותשובות של מרן לתוך ששה כרכים של ספר שנקרא יחווה דעת, ספרי "יחווה דעת" הותאמו לכלל ציבור הספרדים בארץ, תוך השמת דגש שהספרים נכתבו עם פסקי הלכה קצרים שבסוף כל שאלה פסק הלכה ברור ומופשט. בנוסף, בסוף הספר צורף קונטרס יביע אומר העוסק בחידושים על מסכת הוריות.

קול סיני

ספר זה מכיל ליקוט של כל ההלכות והמאמרים התורניים של מרן שפורסמו בירחון התורני קול סיני. [ולא נדפסו ממנו הרבה עותקים, ולכן לא ניתן להשגה כיום].

לוי'ת חן

מרן שפסק את הלכותיו לפי מנהג הספרדים ועדות המזרח, חיבר את "לוי'ת חן" על הלכות שבת, שבו הביא את דברי המשנה ברורה לרבי ישראל מאיר הכהן מראדין [החפץ חיים] זיע"א וכתב בביאור נרחב באלו נקודות יש לחלוק על דעת המשנה ברורה, ולנהוג כשיטת הספרדים ועדות המזרח, ע"פ פוסקיהם.

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער ראשון יביע חיים

טהרת הבית

כפי הידוע לכל, הלכות "טהרת המשפחה" הן הלכות קשות מצד חומרתן ומצד הבנתן, על כן חיבר לנו מרן שלושה כרכים ברורים ומבוארים על כל עניני והלכות טהרת הבית ומקוואות. כיום ספר זה הוא ספר יסוד לכל בית יהודי, ולכל פוסק.

מאור ישראל

בספר זה המורכב מכמה כרכים ניתן לחוש מזיו לימודו ועמקותו של מרן בפילפולא דתלמודא, על מסכת ברכות ועל כל סדר מועד, הן בסוגיות ואגדות הש"ס והן בדברי רבותינו הראשונים ואף מובא בו דרשות וחידושי תורה למועדי השנה. כמו כן, בכרך "מאור ישראל" - טבעת המלך הביא מרן לפלפל בדברי הרמב"ם בהלכה, ובשיטת פסיקתו. מאור ישראל: גם עוסק בדרשות, מידות ודרך ארץ, שנאמרו מפי הרב שנים רבות ובמקומות שונים בעולם.

ענף עץ אבות

על פרקי אבות, שהם הם דברי קדמונינו המאירים את דרכינו בדברי האמונה והמוסר מוארים על ידי דברי מרן ששילב דרושים נאים ומשלים מחכימים כדי לסבר לאוזנינו את מידות אבותינו ואת הדרך הישרה שיבור לו האדם.

שו"ת יביע אומר

אבן בוחן לכלל יצירות מרן הוא ללא ספק שאלות ותשובות יביע אומר. בספר זה הבנוי מעשרה כרכים ניתן לראות את עוצמת פסיקתו של מרן, ולהתפעל מהזיכרון הצילומי שלו, על ידי שיוט בין שלל הציטוטים מאלפי ספרים, שחלקם כלל לא מוכרים לנו, פסקי ההלכה מבוררים בעיון רב תוך ציטוט דברי תנאים ואמוראים ראשונים ועד אחרוני האחרונים, בשביל ליישב את דעת השואל בטעם לפסיקת ההלכה באשר היא.

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער ראשון יביע חיים

לימים מרן אף השלים את ספרי "כף החיים" בחלק יורה דעה על פי בקשת משפחתו של המחבר, הרב יעקב סופר זצ"ל. דבר שלעצמו מעורר התפעלות, להשלים בצורה כה מושלמת את מלאכת חיבור ספרי כף החיים.

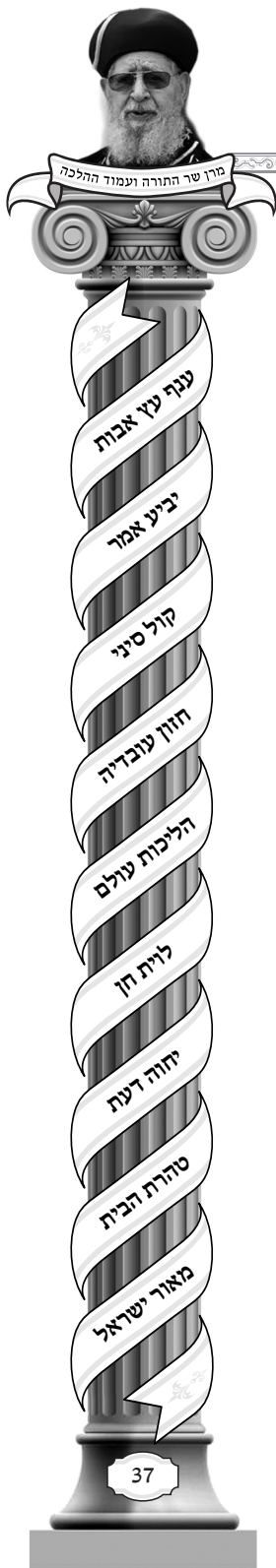
לאחר פטירת מרן כתבו עשרות ספרים על מפעל חייו, הנהגות וכו' כדוגמת ספר זה קטן הכמות ורב האיכות שהרי הוא לפניכם בסייעתא דשמיא.

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שני יביע מעשיות

שער שני

יביע מעשיות

מלוקט מתוך הספר "אגרת לבן תורה"
למרח הראשל"צ הרה"ג יצחק יוסף שליט"א

ריכוז בלימוד

"בצעירותו [עד גיל 30] מעולם לא קרא עיתון [כמובן עיתון חרדי] ולא היה שומע חדשות ברדיו כלל ועיקר, ואמר בזה"ל: סוד הצלחתו היה אך ורק בכך שהיה שקוע כל כולו בלימוד התורה, בלא שהתעניין בשום ענין אחר, וכל מה שהיה מעניין אותו היו אך ורק דברי הש"ס, והראשונים והאחרונים. וגם לא ראה שום עיר בארץ עד אחר חתונתו, והתרכז כל כולו אך ורק בלימוד.

המשיב של הדור הבא

בהיותו בן שמונה עשרה שנה נהג ללכת מידי שבת בשבתו אצל הגאון "רבי צבי פסח פראנק" זצ"ל, רבה של ירושלים, שהיה עורך סעודה שלישית עם מספר תלמידי חכמים ומקורבים, וכאשר היה מגיע אליו, היה קם הרב פראנק מלוא קומתו למרח ומכבדו לישיב לידו, ומפלפל עמו בכל מה שראה בדברי השו"תים במשך יום שישי וליל שבת. והיה מאן דהוא שהעיר להרב פראנק שהוא קם מלוא כבודו לבחור ספרדי צעיר, וענה לו הרב: זה הצעיר יהיה "המשיב" של הדור הבא.

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שני יביע מעשיות

מרן ננעל בעזרת הנשים

סיפר הגאון המנוח מרן רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל, כי בבחרותם היו יושבים הוא ומרן בימי שישי ולומדים, והוא היה מזדרז כחצי שעה לפני השקיעה ללכת לביתו להתכונן לשבת, ומרן היה ממשיך עוד בעיון בסוגיא. ואירע פעם שהגבאי של בית הכנסת לא שם אל לבו כי בעזרת נשים יושב מרן ורכון על ספריו, וסגר את הדלת, וכאשר הרגיש הרב בדבר שהוא נעול בבית הכנסת, דפק על הדלת עד שהשכנים שמעו והזעיקו את הגבאי, ובא ופתח לו את הדלת, והלך לסעוד סעודת ליל שבת.

אירע פעם בימי בחרותו, שאיחר בערב להגיע לביתו, עד שנעלו את הבית, וכאשר הגיע לביתו חשש מלהעיר אותם משינתם, ישב על המדרגה שלפני הבית, ולמד כל הלילה לאור הירח, וכאשר אביו ע"ה קם לתפילה בנץ, וראהו יושב ורכון על הספר, שאלו לפשר הדבר, והשיב, כי מאחר והדלת היתה סגורה מה היה לו לעשות, האם יבזבז זמנו לריק, ולכן ניצל את אור הירח ולמד לאורו.

ההפגזות בירושלים

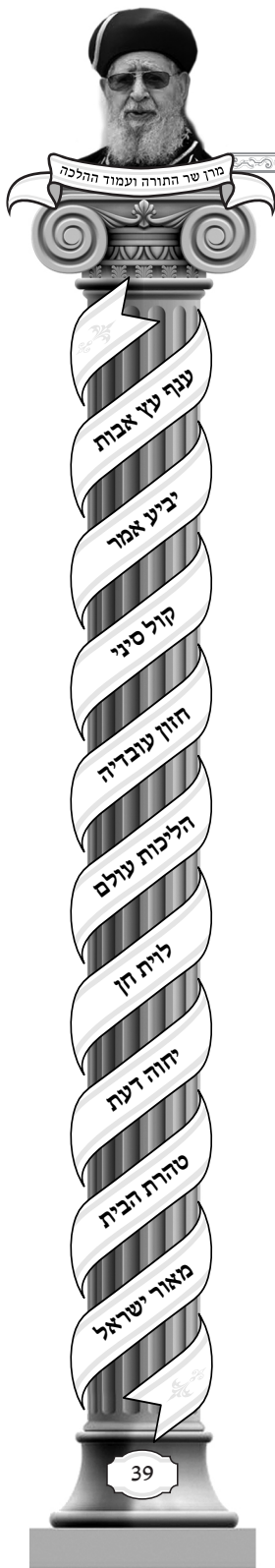
כאשר היה נער צעיר בן 13 שנה, באחד הערבים היתה הפגזה קשה, וירושלים היה בעלטה מוחלטת. מרן זצ"ל עלה לבית הכנסת ה"שטיבל" שבשכונת בית ישראל, כשנר בידו, והיה רכון על ספריו ולומד. תלמידי הישיבה הביטו מהרחוב וראו נר דלוק בבית הכנסת, וחששו מגנבים, והזעיקו את רב השכונה הגאון הגדול רבי שמשון מטפליק, שהיה גאון עולם, והוא עלה לבית הכנסת, וכאשר ראה את הנער רכון על ספריו, נגע ברוך על כתפו, כדי שלא יבהל, ואמר לו שלא עת עתה ללמוד, מחשש הפגזות האויב. ולקחו יד ביד לביתו.

ובאותה שעה אביו של מרן ואחיו חיפשו אותו לאחר שנעלם מהבית, והיתה התרוצצות ברחובות בית ישראל למוצאו. וכאשר נראה הרב מטפליק יחד עם הנער הצעיר, כעס אביו וביקש

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שני יביע מעשיות

להוכיחו בכעס על פניו שנעלם בעת כזו, ואמר לו הגאון זצ"ל, לא תגע בו יד, ולא תכעס עליו, כי הוא עתיד לצאת גדול בישראל.

הכולל של החכמים

סיפר הגר"י רוזנטל זצ"ל מח"ס כרם ציון, כי כאשר חזר מרן ממצרים, לא יכל לחזור ללמוד בישיבת פורת יוסף, [שלא החזיקו בימים ההם אברכים מבוגרים], וחשש שיגייסו אותו לצבא, והוא הציע לו לבוא ללמוד בכולל של הגרצ"פ פראנק זצ"ל, ונתן לו דחייה לצבא מהכולל, כדי שיוכל להמשיך בלימודיו. ובאותן שנים שלמד בכולל של הרב פראנק, למדו עמו גדולי הדור של אז, כמו הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל, שלמד שם באותם שנים, וכן למד שם הגאון הגרש"ז אויערבאך, והגר"ש שבדרון, והגר"ב ז'ולטי, זכר צדיקים לברכה. וכאשר היו מגיעים האברכים לכולל ומתווכחים באיזה ענין בש"ס או בהלכה, היו אומרים זה לזה נמתין עד שאחר הצהריים יגיע חכם עובדיה ונשאל מה דעתו בענין. ואכן כאשר היה מגיע לכולל והיה שומע את ספיקותיהם, היה משיב לאלתר, סברת כבודו כתובה בספר פלוני, אך בספר פלוני העיר עליו וכתב ליישב כך וכך, והיה מביא להם מקורות מדברי השו"תים באופן מדהים.

העיד "הגאון חכם שלום כהן" שליט"א ראש ישיבת פורת יוסף ונשיא מועצת חכמי התורה, שלפני יותר מחמישים שנה היה עוקב אחר כתיבת תשובותיו של מרן זצ"ל, וכל ציון המובא בתשובותיו "הרי שמרן היה עובר על כל התשובה של אותו ראשון או אחרון", ומזכירו בקיצור, וכן כתב וכו'.

לימודו בחג הסוכות

בשנים תש"כ-תשכ"ט, בימי חול המועד סוכות היה מרן זצ"ל מזדרז לאכול סעודת שחרית, כדי שלא יתחילו לבוא מבקרים, וממהר "לברוח" מביתו לבית הכנסת צופיוף בשכונת הבוכרים, שם היה מסתגר ולומד עד שעה 3-4 אחר הצהריים. ועשה כן

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שני יביע מעשיות

מחמת שהיה חושש שיבואו לבקרו בחול המועד, ועקב חשקו העז ללימוד תורה. וכאשר היינו מפצירים בו בצהריים ללכת לסעוד, היה דוחה אותנו עוד מעט, והיה שקוע בלימוד עד שעות אחר הצהריים, ואז היה מגיע לביתו לסעוד ארוחת צהריים, ומיד לתפלת מנחה וערבית ושיעור לרבים. וגם לאחר שהיה חוזר משיעוריו לרבים, היה חוזר לתלמודו בהתמדה עצומה.

בכל ליל שבת כאשר היה חוזר מדרשתו בישיבת פורת יוסף, היה מניח על ראשו את מעיל החורף [כי באותם הימים לא היו הסקות בבתיים], והיה שוקע בלימוד עד שעת לילה מאוחרת.

אירע פעם שבישיבה הסמוכה לבית, ישיבת טשעבין, הסתפקו באיזה הלכה בענייני ביטול בשבת הלכה למעשה, והיו בטוחים שבשעה אחת בלילה ימצאו את מרן עדיין ער, וכך היה, ובאו ושאלו דבר הלכה, והשיב להם על אתר.

למד לאור החשמל ברחוב

פעם בעת שהתגורר בתל אביב בשדרות רוטשילד, כבה אור החשמל בחדרו, ויצא למרפסת ולמד לאור החשמל שבעמוד החשמל הקבוע ברחוב. והעיד שכן ירא שמים שהתגורר מעבר למדרכה ממול ביתו של מרן, שראה אותו עומד רכון על הספר במשך מספר שעות, וכאשר התעורר להתפלל לקראת הנץ החמה, מצא את מרן עדיין באותה תנוחה בעומק העיון בספר שבידו.

תשובת הריב"ש

באותן שנים שהתגורר ברחוב אלקנה בירושלים, באחד הבקרים התעורר מרן זצ"ל, ושלא כמנהגו מיד נטל ידיו ובירך ברכות התורה, ומיהר לספרייה לעיין בשו"ת הריב"ש. לשאלת הבנים על מה ולמה מיהר עם הקיצו לעיין בספר הריב"ש, סירב להשיב, לאחר ההפצרות סיפר, כי בלילה התקשה בדברי הריב"ש וראה סתירה בדבריו, ועלה בדעתו ליישב כך וכך. וכאשר עלה על

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שני יביע מעשיות

יצועו בא אליו בחלום הריב"ש, כאשר זקנו יורד על מידותיו, ואומר לו, אני רבי יצחק בר ששת, תנוח דעתך שיישבת את דברי, שאכן לכך נתכוונתי כמו שרמזתי בסימן פלוני. ולכן מיד בבוקר מיהר לעיין באותה תשובה, וראה שאכן דברי הריב"ש מיושבים היטב.

התיר תשע מאות ושישים עגונות

מעשה שהיה בזמן מלחמת יום הכיפורים, כאשר היו למעלה מתשע מאות עגונות, מרן זצ"ל בהיותו כאב בית הדין, טרח הרבה למצוא להם היתר לבוא בקהל, ובין היתר דן בענין זיהוי חלל ע"י דסקית התלויה בצווארו, אי חיישינן לשאולה, ולאחר שהאריך בזה להקל, התברר שלדעת מרן יש לחוש ולהחמיר גם בזה לשאולה כמו ארנקי. צער גדול נצטער שלא יכול להתירן לבוא בקהל, ועלה על יצועו מתוך תחושה קשה שכל עמלו וטרחתו בכתיבה של ימים ולילות כדי להעלות בכוחא דהתירא, ולבסוף נתברר שאי אפשר להתירן.

והנה בחלום הלילה הגיע אליו אחד מגדולי הדורות והראה לו שבספרו כתב להקל בכיו"ב, משום שדבר העשוי לזיהוי אין דרך להשאילו. ואכן עם הקיצו משנתו, שמח שמחה גדולה שע"י סברא זו יוכל להתיר אותן עגונות.

גם בתקופות בהם כיהן כרב ראשי לתל אביב [תשכ"ח-תשל"ג] וכרב ראשי לישראל, היה נודד מעיר לעיר וממקום למקום מדי ערב בערב, וכמעט שלא זכור לנו ערב אחד שישב בביתו, וכך נהג במשך עשרות שנים, וכמעט אין מדינה ועיר ועיירה שלא זכו לביקורו של מרן זצ"ל, ועם כל זה כשהיה חוזר משיעוריו והרצאותיו, היה רוכן על תלמודו ושקוע בלימוד, וספרים רבים חיבר גם בתקופה שהיה מכתת רגליו ממקום למקום להרביץ תורה לעדרים. [המעשה המובא בהקדמה לטהרת הבית שמרן הבן איש חי זיע"א נגלה אליו ואמר לו תמשיך גם לכתוב וגם לצאת לזיכוי הרבים כי זה עושה נחת רוח בשמים]

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שני יביע מעשיות

בין הזמנים של מרן

מספר מרן הרה"ג שלום הכהן שליט"א: כאשר יצאנו מהעיר העתיקה, והישיבה היתה עומדת עוד ב"סילוורה", כל הישיבה היתה בשבתה עשרה ימים, עשו כמו "בין הזמנים", אף על פי שלא היה נהוג אז בישיבת פורת יוסף ה"בין הזמנים", נסעו לעשרה ימים. הוא [מרן] אמר שהוא לא נוסע, לקח מסכת בבא קמא, והתחיל ללמוד. "אחרי עשרה ימים", כשחזרו לישיבה ראו שהוא כבר אוחז בדף צ"ט. אמר, אני לא יודע מה אתם עשיתם, אני זה מה שעשיתי. (ספר באשר תלך עמוד 246).

המשך מעשיות מרן זיע"א

מתוך הספר "משוש תבכל" - מאת הרב יוחאי יפרח שליט"א

כמה פעמים ביקר מרן בים?

ולמקוה המים קרא ימים (בראשית א, י)
פרישותו של מרן מאור ישראל זצוק"ל מענייני העולם הזה ידועה ומפורסמת, כי אין לו בעולמו אלא רק עמלה של תורה. ושמעתי מאדם שהיה מקורב אל מרן מאור ישראל זצוק"ל שאמר על עצמו שכל ימי חייו היה רק פעם אחת בים, והיה זה בתקופת שהותו במצרים. (שמחת יהודה לר' יהודה ברכה, ח"ב עמוד רע"א הערה 2)

מקוה עבור אדם אחד?!

ולמקוה המים (בראשית א, י)
לפני שנים רבות הגיעה למשרדי "המרכז הארצי לטהרת המשפחה" בקשה לא פשוטה, משפחה אחת מתגוררת בבקעת הירדן וביקשה לשמור טהרת המשפחה, ולשם כך הם מבקשים שיבנו עבורם מקוה טהרה בישוב, מקוה טהרה עבור משפחה אחת!

אנשי המרכז התלבטו מאד האם ראוי להקים מקוה שלם בעבור אדם אחד?! הן מדובר במשאבי כסף לא מבוטלים!

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שני יביע מעשיות

בצר להם, הניחו את ההכרעה של פתחם של גדולי פוסקי ההלכה שבדור, מי שכיחנו במשך שנים רבות כמורי דרכו של הארגון, הלא הם: מרן מאור ישראל זצוק"ל והגרש"ז אויערבאך זצ"ל... תשובת שניהם היתה זהה ומפתיעה, ושנים התבטאו בסגנון אחד: "גם עבור משפחה אחת, ראוי להתאמץ ולהקים מקוה טהרה!".

ושניהם הוסיפו וציינו: "בעזרת ה', עוד יהיו משתמשים רבים במקוה זה...".

(אוצרות סופרים, אות א')

אם המלכות בדמות יונה ביום הכתרתו

בני היונה (בראשית א, יד)

בטקס ההכתרה שנערך לכבודו של מרן מאור ישראל זצוק"ל בעת עלותו לכהן פאר כרבה הראשי של העיר תל אביב-יפו, ראו הנוכחים משך כל הזמן הטקס יונה לבנה צחורה כשלג, אשר עמדה בסמוך למקום מושבו של מרן זצוק"ל, והנה אך נגמר הטקס, פרחה לה היונה לבלי שוב כלעומת שבאה.

כשסיפרו זאת למרן זצוק"ל, אמר כצופן סוד: "היתה זאת נשמתה של אמי מורתי ע"ה, אשר באה מעולמות עליונים לראות ולשמוח בשמחת כבוד התורה של בנה, היות והיא עודדה אותי הרבה ללמוד תורה, ובזכות מסירותה הגעתי הלום, ועל כן זיכרה מן השמים לבוא ולראות בשמחת כבודי!".

(להרה"ג דוד בן יצחק, ח"ב עמוד ו')

אי אפשר לכסות את השמש!

ויתן אותם אלהים ברקיע השמים להאיר על הארץ (בראשית א, יז)

סיפר הגאון הגדול רבי בן ציון מוצפי שליט"א:

מרגלא בפומיה של ראש הישיבה רבינו עטייה זצ"ל שהיה חוזר ואומר על מרן מאור ישראל זצוק"ל שהוא יהיה גדול הדור!

ופעם כשהיה עוד מרן צעיר לימים, יצאו כמה חכמים נגדו בענין פסק הלכה מסויים שכתב, וכששמע זאת רבנו ראש הישיבה,

תמה ואמר: "וכי אפשר לכסות את השמש בכברה?!" (הליכות מוסר, ח"א עמוד תקע"ו ערך מחלוקת)

מעלים עינו מן הצדקה כעובד עבודה זרה

ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו (בראשית א, כו)
ביאר מרן מאור ישראל זצוק"ל:

הנה מסופר בגמרא (ב"ב י.) שרב פפא היה עולה בסולם אל עליית הגג, ובעת עלותו נשבר אחד מן השלבים שבסולם, ונעשה נס ולא נפל מן הסולם, באותה שעה עשה חשבון נפש לעצמו וחלשה דעתו, כי אמר: אילו לא היה נעשה לי נס והייתי נופל מן הסולם, הרי שזה כעונש של עובדי עבודה זרה שנידונים בסקילה, אמר לו רבי חייא בר רב: רבי, שמא בא עני לידך ולא פרנסתו, והרי אמר רבי יהושע בן קרחה, כל המעלים עינו מן הצדקה, הרי הוא כאילו עובד עבודה זרה...

ויש לפרש על פי המדרש: נעשה אדם בצלמנו כדמותנו - אמר הקב"ה לעשיר: אני ואתה נעשה אדם, אני בראתי, ואתה תפרנסנו, וכך גם מובא בזוהר הקדוש (הקדמה דף י"ג ע"ב): פיקודא תשיעאה למיחן למסכני ולמיהב לון פרנסה, דכתיב: נעשה אדם כצלמנו בדמותנו, נעשה אדם - בשותפות, בצלמנו - אלו העשירים, כדמותנו - אלו העניים.

ונמצא שמי שאינו מפרנס את העניים, הרי הוא כאילו מפרש את הכתוב כפשוטו, דהיינו: נעשה, בלשון רבים, וכאילו יש שתי רשויות ח"ו, ולכן הרי הוא בעובד עבודה זרה. (מאור ישראל, דרושים עמוד ר"ו ד"ה איתא בבבא)

גן עדן בעולם הזה! - שיעוריו של מרן

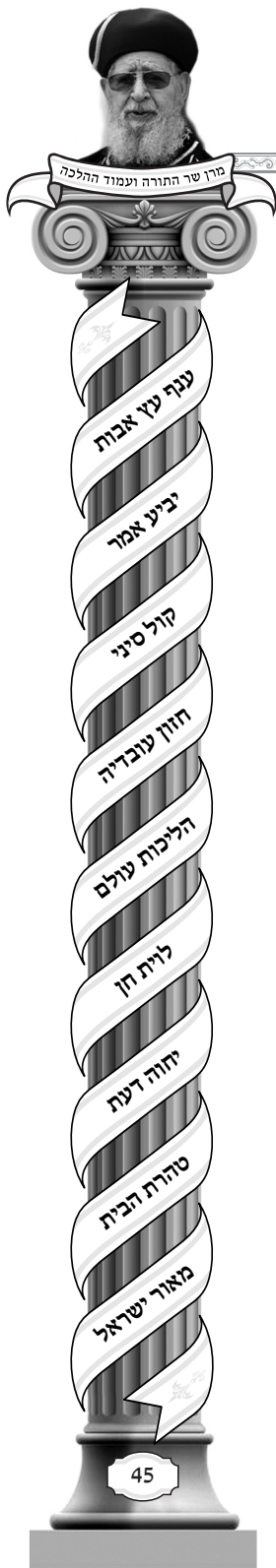
גן בעדן (בראשית ב, ח)

באחת הפעמים אחר דרשתו של מרן מאור ישראל זצוק"ל, התבטא ואמר עליו הרב הצדיק רבי אברהם הררי רפול זצ"ל - זקן חכמי ארם צובה:

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שני יביע מעשיות

גן עדן בחיים - זה גימטריא: עבדיה יוסף [247], להורות כי מי שנמצא ומשתתף בשיעוריו של חכם עובדיה, הרי הוא מרגיש כאילו הוא נמצא בגן עדן, וזאת מפני מתיקות תורתו ונועם אמריו.

ברכה על ד' נהרות

ונהר יצא מעדן... ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, שם האחד פישון... ושם הנהר השני גיחון... ושם הנהר השלישי חדקל... והנהר הרביעי הוא פרת (בראשית ב, י"ד)

כתב מרן מאור ישראל זצוק"ל להלכה ולמעשה:

הרואה את הים הגדול, או אחד מארבעה נהרות שבמקרא, מברך: ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם עושה מעשה בראשית.

(חזון עובדיה - ברכות, עמוד תס"ז סעיף א')

הבאים מארץ כוש הם משבט דן

ארץ כוש (בראשית ב, יג) העדה האתיופית: (עיין עוד בעמוד 130)

כתב מרן מאור ישראל זצוק"ל:

הנה כאשר כיהנתי כרב ראשי לישראל השבתי לשואלי דבר בענין "הפלאשים", ביום ז' אדר א' תשל"ג, בהסתמכי על מה שכתב הרדב"ז בשו"ת דברי דוד (הלכות אישות סימן ה') שאלו הפלאשים בלי ספק הם משבט דן, ורק מפני שלא היו ביניהם חכמים מבעלי הקבלה, תפסו להם פשטי המקראות, ודינם כתינוק שנשבה לבין הגויים, ודינם כישראל שאנו מצווים לפדותם ולהחיותם, עכתו"ד.

וכן פסק תלמידו הגאון רבי יעקב קשטרו בהגהות ערך לחם (יו"ד סימן קנ"ח), וגם מצאנו לכמה גאונים בדור שלפנינו שהסכימו לקביעה זו, ומהם הגאון הראש"ל רבי רפאל מאיר פאניזיל - המרפא, ועמו - בית הדין צדק בירושלים, והגאון רבי עזריאל הילדסהיימר, ועוד.

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שני יביע מעשיות

לכן באתי למסקנא שהפלאשים הם צאצאים לשבט מישראל שהדרימו לכוש, ואין כל ספק שהגאונים הנ"ל שקבעו שהם משבט דן, חקרו ודרשו והגיעו למסקנא זו על פי עדויות וראיות מהימנות ביותר, וקבלה מפי רבותיהם על קביעה זו.

ולאחר שנתבקשתי ממנהיגי הפלאשים אשר פנו אלי בבקשה להתחבר עם אחינו בית ישראל ברוח התורה וההלכה - תורה שבכתב ושבעל פה, ללא כל סייג, ולקיים כל מצוות התורה הקדושה על פי הוראות חז"ל אשר מפייהם אנו חיים, אמרתי לנפשי לא עת לחשות, וחייבים אנחנו להצילם מהתבוללות וטמיעה, ולהחיש עלייתם ארצה, ולחנכם ברוח תורתנו הקדושה, ולשתפם בבנין ארצנו הקדושה, ושבנו בנים לגבולם.

ולאור הנ"ל פניתי לממשלה ולסוכנות היהודית, ולכל האירגונים בישראל ובתפוצות הגולה, לעשות הכל להעלותם לארץ לבלתי ידח ממנו נידח, ולחנכם בבתי ספר דתיים ובתלמודי תורה, לדעת חכמה ומוסר להבין אמרי בינה.

הפסיקה הנ"ל סללה את הדרך להכרה בעדת הפלאשים כיהודים על פי חוק השבות, ובישיבת שרי הממשלה ויושב ראש הסוכנות היהודית - ביום ט"ז בשבט התשל"ה, סוכם על הקמת צוות בין משרדי לבדיקת חלות חוק השבות על יהודי אתיופיה, וביום כ' אדר תשל"ה, אכן החליטו שיש להחיל את חוק השבות עליהם...

ובעקבות החלטות אלו שהיו גורליות ליהודי אתיופיה, התאפשרו ובאו גלי העליה לישראל בשנת תשמ"ד ובשנת תשמ"ה, ועד תחילת החורף של שנת תשמ"ט הגיעו לישראל כששה עשר אלף עולים מאתיופיה. (שו"ת יביע אומר, חלק ח' אה"ע סימן י"א, בהערה

בעמוד ת"ד)

ג' דרגות בזכות לעולם הבא וגן עדן

ויניחיהו בגן עדן (בראשית ב, טו)

הסביר מרן מאור ישראל זצוק"ל:

בשלושה מקומות שאלו: איזהו בן עולם הבא, ואף שכל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, כבר כתבו המפרשים שלא הכל שוים,

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שני יביע מעשיות

ועיין בתוס' (כתובות קג): **שמזומן לחיי עולם הבא** - היינו בלא דין ובלא יסורין, ובשער הגלגולים (פרק כד) כתב שיש שלוש מדרגות בזה, "חלק לעולם הבא" - גרוע מכל, "מזומן לחיי עולם הבא" - גבוה מכל, ובאמצע - "בן עולם הבא"...

האחד - בבבא בתרא (י:): איזהו בן עולם הבא, כל שכנגד זקניו כבוד, כלומר, הרי שנינו: כל שרוח הבריות נוחה הימנו, רוח המקום נוחה הימנו, וכל שאין רוח הבריות נוחה הימנו - אין רוח המקום נוחה הימנו, ומאידך - האי צורבא מרבנן דרחמין ליה בני מתא, משום דלא מוכח להו במילי דשמיא (כתובות קה:), ולכן שאלו: איזהו בן עולם הבא, והשיבם: כל שכנגד זקניו כבוד, שרוח הבריות הנאות הוא שהזקנים והתלמידי חכמים, כולם שמחים ממעשיו ומגדולתו, ויש להם הערצה וכבוד כלפיו, זהו "בן עולם הבא שרוח הבריות נוחה הימנו", ואין הכוונה לעמי הארץ שהם מרוצים ממנו מפני שאין מוכיחים.

השני - בסנהדרין (פט:): איזהו בן עולם הבא, שייף עייל שייף נפיק ועסיק באורייתא תדירא, ולא מחזיק טיבותא לנפשיה, וזהו העיקר, כמו שאמרו (אבות ב, ט): אם למדת תורה הרבה, אל תחזיק טובה לעצמך, שהכוונה גם כן שלא יחזיק התורה שהיא טובה לעצמו, אלא ילמדה גם לאחרים.

והשלישי - בשבת (קנא:): איזהו בן עולם הבא, ואזניך תשמענה דבר מאחריך לאמר, זה הדרך אשר תלכו בה, כזה ראה וקדש. (מרן זצוק"ל, הספד השבעה למו"ר חמיו, י"ט תמוז תשמ"א - בית הכנסת האורפלים)

מקצת שבחו של אדם אומרים בפניו

אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדרותיו (בראשית ו, ט)

כתב מרן מאור ישראל זצוק"ל:

מובא בגמרא (עירובין יח:): אומרים מקצת שבחו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו, מקצת שבחו בפניו, דכתיב: כי אותך ראיתי

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שני יביע מעשיות

צדיק לפני, וכולו שלא בפניו, שנאמר: נח איש צדיק תמים.

ולכאורה קשה ממה שאמרו (סנהדרין לט:): גדול מה שנאמר בעובדיה יותר ממה שנאמר באברהם, באברהם נאמר: כי ירא אלוהים אתה, ואילו בעובדיה כתיב: ועובדיה ירא את ה' מאד, ואמאי, נימא שבאברהם היה בפניו ולכן לא כתוב בו מאד?

וכבר עמד בזה מהר"ש אלגאזי בספר תאוה לעינים, ותירץ שכל שנאמר בחייו הרי זה נחשב בפניו, ואצל עובדיה שיצאה בת קול ואמרה: ועובדיה ירא את ה' מאד - בחייו היה.

אולם בספר דברי אמת (דרוש ו') הקשה על זה מפירוש רש"י (בהעלותך) שכתב: ויקרא אהרון ומרים ויצאו שניהם, ולמה משכם והפרישם ממשה? לפי שאומרים מקצת שבחו של אדם בפניו, וכולו שלא בפניו (והקב"ה הרי רצה לשבח את משה בפניהם), והרי משה חי הוא, ומדוע נחשב שלא בפניו?

אכן בספר מקראי קודש (דף סה.) דחה קושיית הרב תאוה לעינים שהבת קול שיצאה ואמרה: ועובדיה ירא את ה' מאד - בפניו היה.

ועיין במהרש"א (סנהדרין לט: חידושי אגדות) שאין הכוונה שעובדיה היה גדול מאברהם, אלא רק שהפסוק שנאמר באברהם לא מיצה את כל שבחו, והביא כיוצא בזה מה שאמרו (ב"ב טו:): גדול מה שנאמר באיוב יותר ממה שנאמר באברהם, שבאברהם נאמר: ירא אלוקים אתה, ובאיוב נאמר: איש תם וישר וירא אלוקים וסר מרע, והרי באיוב נאמר שלא בפניו, וגם לא יעלה על הדעת שאברהם שעבד את ה' מאהבה יהיה פחות מאיוב, אלא הכוונה כנזכר לעיל. (מאור ישראל, ח"ב עירובין יח: ד"ה אומרים, עמוד ב')

מפריע לי שאני גר מעל חכם עובדיה

תחתיים שנים ושלשים (בראשית ו, טז)

בבנין ברחוב אלקנה שבו התגורר מרן מאור ישראל זצוק"ל,

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שני יביע מעשיות

המקלט שבבנין שימש כבית כנסת, מרן זצוק"ל התגורר בקומה הראשונה [כשספרייתו מכוונת מעל בית הכנסת שהיה שטחו קטן] והגאון הגדול רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל - ראש ישיבת "פורת יוסף" היה גר בקומה השניה מעליו.

באחד הימים שאל מי ממקורביו של הגרב"צ אבא שאול: האם לא מפריע לרב שגר מעל בית הכנסת?

נענה הגרב"צ אבא שאול זצ"ל ואמר: יותר מפריע לי שאני גר מעל ביתו של חכם עובדיה שהוא בבחינת ספר תורה מהלך! (ע"פ מלך ביופיו, עמוד 121)

העורב מוכן לשליחות בימי אליהו

וישלח את הערב ויצא ושוב עד יבושת המים (בראשית ח, ז)
הקשה מרן מאור ישראל זצוק"ל:
מדוע סירב העורב לצאת מן התיבה ולקיים את השליחות שנח הטיל עליו?

אלא בפרשה נאמר: וישלח את העורב ויצא ושוב עד יבושת המים - אמר העורב לנח: אני לא רוצה לצאת בשליחותך, כי כבר מוכן ומזומן אני לשליחות אחרת בעתיד, להביא אוכל ומים לאליהו הנביא, לכלכלו ולפרנסו בעת שברח למדבר מפני אחאב ואיזבל.

ונרמז הדבר בפסוק, כי יבשת - הוא אותיות תשבי, והוא רמז לאליהו התשבי! (משיעורי הראש"ל, ח"א פרשת נח - תשנ"ו, עמוד קל"ט)

ריפוי צהבת על ידי יונים

ותבא אליו היונה (בראשית ח, יא)

כתב מרן מאור ישראל זצוק"ל:

בדבר חולי צהבת (ירקון) שכתב בספר טעמי המנהגים (ענייני סגולות דף מה:): שרפואתם על ידי יונים, שלוקחים יונה ממין זכר לחולה זכר, וממין נקבה לחולה נקבה, ויושיבו היונה על טבורו, באופן שיהיה פי הטבעת של היונה על טבור החולה, והיונה תשאב

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שני יביע מעשיות

לתוכה כל המחלה, והיונה תמות על ידי כך, והחולה יתרפא, ולפי חוזק המחלה צריך לקחת מספר יונים ולנהוג בהם כאמור, והניסיון הורה בזמנינו שכמה חולים נתרפאו בזה, כמו שנתפרסם בעיתונים, ואף על פי שהרופאים אינם מאשרים רפואה זו על פי הטבע, וגם שמענו שכמה חולים ניסו בזה ולא עלתה בידם, מכל מקום חולים רבים מצאו רפואתם על ידי היונים.

ונשאלתי אם אין בזה איסור משום צער בעלי חיים, מאחר שגורמים בזה למותם של היונים, ורפואה זו עצמה אינה אלא סגולית... אולי יש להחמיר בזה?

[כדרכו בקודש, דן מרן מאור ישראל זצוק"ל בנידון על כל צדדיו, ומפלפל בו בבקיאות עצומה ובעמקות אדירה, עוקר הרים וטוחנם זה בזה, תוך כדי ציון מקורות רבים בש"ס ובפוסקים, ראשונים ואחרונים, ולבסוף מכריע בבהירות דעתו - דעת תורה הלכה למעשה]:

הנה ידוע מה שכתב הגאון מהרא"י (בפסקים וכתבים סימן ק"ה) שכל שהוא עושה לצורכו ולתשמישו, אין בו איסור משום צער בעלי חיים, שכל הבריות לא נבראו אלא לצורך האדם (קידושין פב.).... ועל כל פנים לדברי מהרא"י, כל שהוא לצורך רפואת האדם, אין לחוש לצער בעלי חיים, והכי נקטינן. (שו"ת יביע אומר, חלק ט' יו"ד סימן ל"ב)

לעמלו של מרן זצוק"ל אין התחלה וסוף

ויום ולילה לא ישבותו (בראשית ח, כב)

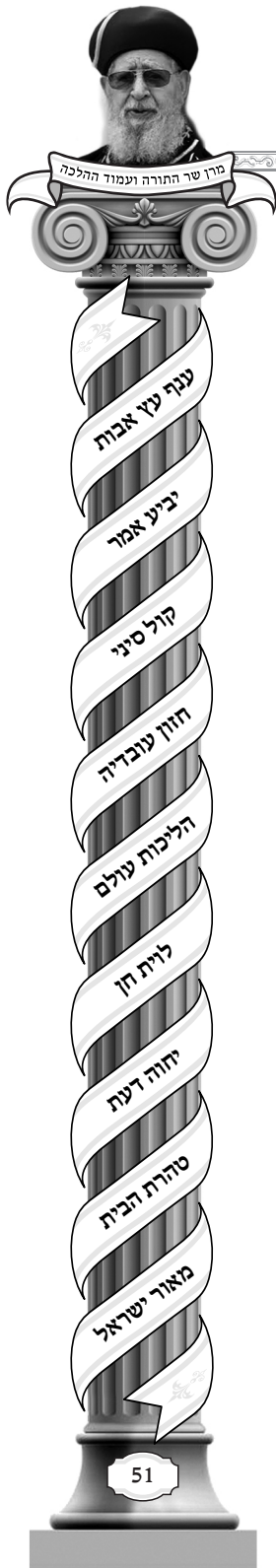
באחת מפינות הבית, בקודש פנימה, ביתו של מרן מאור ישראל זצוק"ל, ישבנו יחד עם חתנו הגאון הגדול רבי אהרון בוטבול שליט"א, שם ביקשנו שיספר לנו מעט על סדר יומו של חמיו - מרן זצוק"ל.

במענה לשאלתנו התקשה הגר"א בוטבול להגדיר בדיוק אימתי מתחיל ומתי מסתיים סדר היום, שהרי יומו של מרן זצוק"ל

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שני יביע מעשיות

ועמלו בתורה הקדושה, אין להם התחלה או סוף, אלא הם רצף מתמשך בעמלה של תורה...

אך בכל זאת ביקשנו לדעת משהו... וכך השיב: חותני זצוק"ל פורש למנוחתו בסביבות השעה 2 לפנות בוקר, והוא שב ומתעורר בשעה 4:30 לפנות בוקר, אולם גם בשעתיים ומחצה הללו, הוא לא ישן שינה רצופה, משום שברגע שבלבו עולה קושיה או הערה אשר מטרידה את מנוחתו, מיד קם הוא ממטתו והולך להתרפק להשיב את נפשו בחיק ספריו האהובים.

בשעה 4:30 הוא קם ואומר את סדר הקרבנות בעל פה, בנעימה ובנחת, ולאחר מכן הוא ממשיך להגות בתורה בחדרו האישי עד לתפילת שחרית שנערכת בשעה 7 בבית מדרשו... ומשם ואילך מקיים הוא סדרי לימוד אינסופיים עד הלילה הבא... (אוצרות סופרים, אות י"ב)

על משמרת כשרות היין

וישת מן היין (בראשית ט, כא)

בעודנו יושבים ליד שולחנו של הראשון לציון, מרן מאור ישראל זצוק"ל, שמעו אוזנינו סיפורים מאלפים אודות המאבקים שניהל על משמרת כשרות היין, לפי שיטתו של מרן רבי יוסף קארו זיע"א. וכך קלטו אוזנינו מפיו של מרן:

"על היינות היו כותבים שברכתם ברכת "בורא פרי הגפן", אולם כידוע מרן השו"ע כותב שאם הרוב יין, אז שייך לברך בורא פרי הגפן, אבל אם היין מזוג ומהול עם הרבה מים, הרי שברכתו היא "שהכל נהיה בדברו".

יום אחד נתתי שיעור בהלכות ברכות, ואמרתי את ההלכה הזאת של מרן הבית יוסף בענין ברכת הגפן על יין מזוג, אחד מהקהל שישב בשיעור ביקש לשוחח עימי ביחידות, ובדרך אמר לי: אדוני, אני מנהל מחלקה של יין ביקב שיש לו הכשר בד"ץ, אבל לצערי אני מוכרח לומר כי אני נודעזעתי ממה ששמעתי מפיק,

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף צוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שני יביע מעשיות

אתה עכשיו אמרת שצריך שיהיה רוב יין, ואם הרוב זה מים אז מברכים עליו "שהכל נהיה בדברו", מוכרח אני להגיד לך, שאצלנו ביקב יש רק שבעה עשר אחוזי יין, ושמונים ושלושה אחוזים של מים, כי שמים בענבים כל מיני תערובות עם סוכר, כאילו יין... ואני שמעתי את דבריו וניגשתי לבדוק מה נעשה ביקבים, וגם הודעתי את זה ברבים.

אחד מהתלמידים שהיה לו קשר עם הגר"י יונגרייז זצ"ל שהיה אב בית דין של העדה החרדית, הפגיש אותי עם הרב, ובפגישה עמו אמרתי לו: אדוני, שמענו שהיין שבהשגחה שלכם הרוב הוא מים, שמונים אחוז מים! אמר לי הרב! אדוני, מה כתוב על החותמת? בית דין צדק לכל מקהלות האשכנזים! אנחנו לא אחראים על הספרדים...

אחר כך, לאט לאט, התחילו כמה יקבים לשנות, ולתקן את הדבר, וזה היה מהדברים שדחפו אותנו להכנס בענייני הכשרות".
(אוצרות סופרים, אות י"ד)

לנצל את הטכנולוגיה לתורה ולהלכה

יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם (בראשית ט, כז)

כתב מרן מאור ישראל צוק"ל:

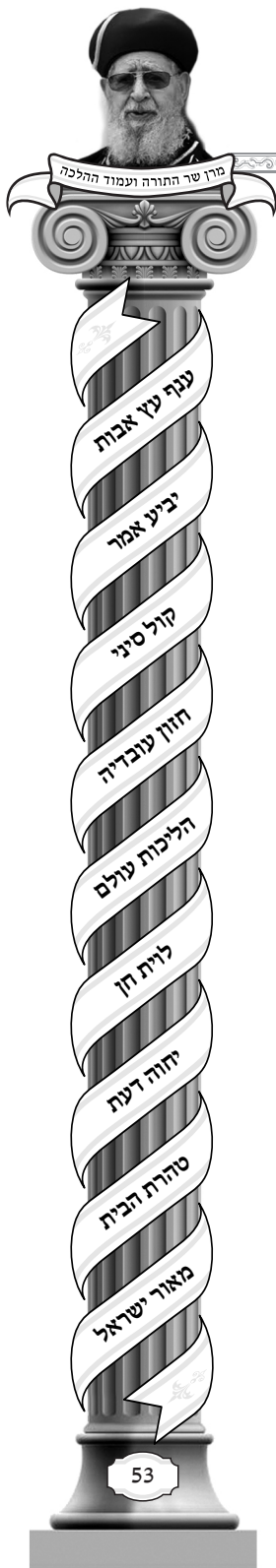
אם אין הרב הפוסק יודע היטב את המציאות של הבעיה הנידונה בפניו, איך יוכל לדון בכל צדדיה לאיסור או להיתר?! לדוגמא - אם אינו יודע דרך פעולת מקרר חשמלי, איך ידון אם מותר לפותחו או לסוגרו בשבת מבלי שיגרום להפעלת זרם של המנוע, וכן הבעיה של רשם-קול (טייפ) האם יש משום מחיקת שם ה' מעל גבי סרט ההקלטה שמוקלט בו שם ה', איך ידע לאסור או להתיר כשאינו יודע מהי הפעולה שנעשית בסרט ההקלטה?!

לפיכך יש לנצל את כל המידע שיש כיום בטכנולוגיה המודרנית על מנת לפתור בעיות הלכה, וזה בבחינת יפת אלוקים ליפת וישכון באהלי שם - יפיותו של יפת תשכון באהלי שם, וכמו שעשה

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שני יביע מעשיות

רבינו הגדול הרמב"ם שניצל את המדע, הרפואה והפילוסופיה להיות לרקחות ולטבחות לתורה, ולהראות העמים והשרים את יופיה של תורתנו הקדושה, כי טובת מראה היא, שנאמר: ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים. (מאור ישראל, דרושים עמוד רס"ח ד"ה בסנהדרין)

תפארת עדת בבל - מעלת התלמוד הבבלי

על כן קרא שמה בבל (בראשית יא, ט)

כתב מרן מאור ישראל זצוק"ל:

עדת בבל יכולה להתפאר בתרומתה אשר תרמה לכל עם ישראל יותר מכל העדות, על ידי התלמוד בבלי אשר הונף ואשר הורם לקביעת התורה וההלכה בכל ישראל במשך כל הדורות, כי מן הבאר ההיא ישקו כל העדרים, ממנו יתד לאשר דורש ה' לדעת הלכה למעשה, על פיו יחנו ועל פיו יסעו, ובלעדיו לא ירים איש את ידו ואת רגלו להבין ולהורות.

אמנם קדם לו (לתלמוד הבבלי) התלמוד הירושלמי שחובר בארץ ישראל על ידי רבי יוחנן, אכן ידוע מה שכתב הרי"ף (סוף עירובין) שבכל מקום שהבבלי חולק על הירושלמי - הלכה כבבלי, שעל התלמוד הבבלי שלנו אנו סומכים כי הלכה כבתראי...

ואף לאחר שנחתם תלמוד בבלי שהוא סוף הוראה (ב"מ פו.), מילאה בבל תפקיד ראשון במעלה בחיי עמנו, והמשיכה להשפיע על כל היהדות שבתפוצות על ידי הגאונים שעמדו בבבל, ועיני כל ישראל הופנו אליהם וציפו לכל הגה היוצא מפי קודשם של הגאונים, ומהם יצאה תורה לכל קצוי תבל, ודבריהם נר לרגלינו ואור לנתיבותינו, על ידי התשובות שהשיבו הגאונים לשואליהם, עד כי מה' היתה סיבה ועברה ההלכה ליתר ארצות המזרח באמצעות הפוסקים הראשונים רבינו חננאל והרי"ף והרמב"ם וסייעתם...

והנה הבאר הזאת היא באר מים חיים ונוזלים מן לבנון, של גאוני בבל אשר שם ישבו כסאות למשפט, ומשם היתה התורה יוצאת

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שני יביע מעשיות

לכל תפוצות הגולה... והרי גם בדורות האחרונים זכינו לרבנים גדולים בעלי שיעור קומה, שפשטה הוראתם בארץ ישראל ובכל ארצות המזרח, ומהם הגאון רבן של כל בני הגולה אשר הרביץ תורה בישראל בכל אוננו ומאודו - רבי עובדיה סומך בעל הזבחי צדק, ותלמידיו הגאונים רבי יוסף חיים בעל הבן איש חי, ורבי אלישע דנגור בעל גדולות אלישע ועוד רבנים גדולים.

ועל כן העדה הבבלית אינה צריכה להסתפק במורשת העבר ולהצדיע למולה, אלא חייבת להמשיך בכל כוחה באותה מורשת קדושה ולדבוק בה, כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים. (מאור ישראל, דרושים עמוד רע"א-רע"ג ד"ה מו"ר)

לחם צר ומים לחץ!

כי כבד הרעב בארץ (בראשית יב, י)

באחד משיעוריו הרבים של מרן מאור ישראל זצוק"ל דיבר אודות מאמר חכמים (אבות ד, ט): כל המקיים את התורה מעוני - סופו לקיימה מעושר, ובין דבריו סיפר מרן על העניות שהיתה מנת חלקם, וכך סיפר:

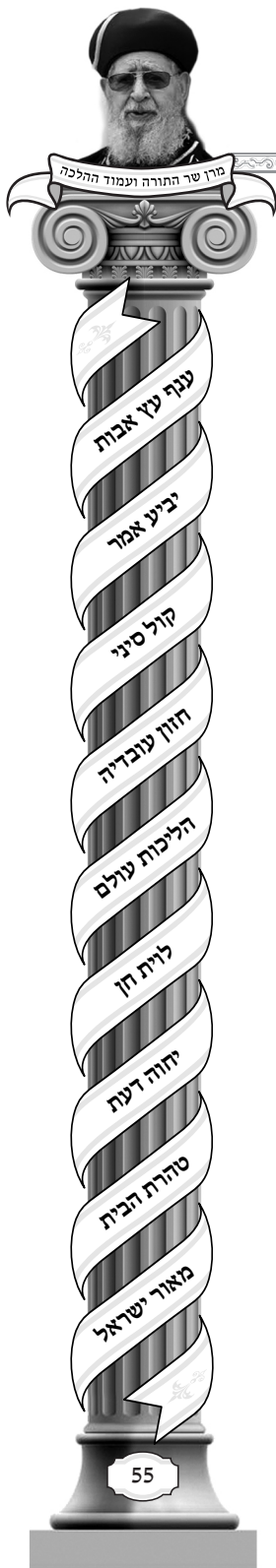
"בימי צעירותינו מה היה לנו? למדנו עם לחם צר ומים לחץ! בימי בחורתי הייתי לוקח עימי לישיבה מעט לחם ועגבניה, זה היה מאכלי, יותר מכך לא היה, ובכל זאת למדנו ושקדנו על תלמודנו, את דמי הנסיעות לישיבה שהייתי מקבל מהורי, הייתי חוסך אותם פרוטה לפרוטה, ובמקום זאת הייתי מכתת רגלי לישיבה בגשם ובשלג, ומכספי חסכוניות אלו השתמשתי לחתונתי.

אבי ז"ל היה קונה לנו בגדים משומשים, והיינו לובשים בגדים אלו, כך חיינו בעניות ובדוחק, אבל למרות הקשיים והמחסור היינו שוקדים בהתמדה מרובה ועמלים בתורה, וברוך ה' נוצר תאנה יאכל פריה, כי כל המקיים את התורה מעוני - סופו לקיימה מעושר!". (ע"פ מעדני המלך, ח"א עמוד כ"ב-כ"ג ד"ה כמה)

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שני יביע מעשיות

מדוע הסכים אברהם ליטול מתנות?

אמרי נא אחותי את למען ייטב לי בעבורך והיתה נפשי בגללך
(בראשית יב, יג)

ופירש רש"י למען ייטב לי בעבורך - יתנו לי מתנות.
והשאלה הנשאלת - כלום אברהם אבינו היה חובב מתנות?
ושמעתי מחתני הרה"ג רבי עובדיה יוסף זצוק"ל, שהסביר כי
אברהם אבינו ידע ברוח קדשו שכל מה שמתרחש עמו, הרי
זה בבחינת סימן לבניו אחריו, כי ירידתו למצרים מסמלת את
ירידת בני ישראל למצרים, ולקיחת שרה את פרעה מסמלת את
שיעבוד בניו כעבדים שם, ויציאתו ממצרים חזרה לארץ כנען
מסמלת את יציאת מצרים.

וחשש אברהם אבינו שאם לא יקח רכוש ומתנות מפרעה, הרי
שבזה יגרום שבניו יצאו חסרי כל ממצרים, והרי הוא חב להם
בזה, ולכן התגבר על טבעו ואמר לשרה: למען ייטב לי בעבורך,
כדי שגם בניו אחריו יצאו ברכוש גדול. (ויאמר אברהם, לרבי אברהם
הלוי פתאל, לך לך עמוד פ"ו)

ברכת הבית תלויה באשה - שלום בית

ולאבדם היטיב בעבורה (בראשית יב, טז)
כתב מרח מאור ישראל זצוק"ל:

מובא בגמרא (ב"מ נט.): לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו,
שאין הברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו,
שנאמר: ולאברם היטיב בעבורה, ונאמר: להניח ברכה אל
ביתך, וזהו שאמרו: איתתך גוצא - גחין ולחיש לה (ופירושו -
אם אשתך נמוכה, כפוף עצמך והקשב לעצתה), והקשו בגמרא מדברי
רב שאמר שההולך בעצת אשתו נופל בגהינם? ותירצה הגמרא
שתלוי הדבר, בדברי שמים ובחפצי מצוה אל ישאל את אשתו,
אבל בדברים הנוגעים לעולם הזה יתן לה שהיא תקבע בדעתה,
וישמע לדבריה ועצתה...

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שני יביע מעשיות

ומספרים על הגאון רבי שמואל מסלנט שכאשר נשא את אשתו, התנה עימה תנאי ואמר: בענייני עולם הבא - אני קובע, ובענייני העולם הזה - את קובעת! אלא שבחכמתו המרובה היה מראה לה על כל דבר שהוא שייך לענייני העולם הבא, ונמצא שההכרעה היתה בידי תמיד. (מאור ישראל, דרושים עמוד ש"ט ד"ה בגמרא)

הטיול של מרן זצוק"ל - לסיים מסכת בבא מציעא

קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה (בראשית יג, יז)

סיפר הגאון הגדול חכם שלום הכהן שליט"א, ראש ישיבת "פורת יוסף":

"אני זוכר שפעם היינו לומדים בסילוורה, וחכם ציון לוי ע"ה - רבה של פנמה, היה מארגן נסיעות לקברות צדיקים שלושה ימים לפני ל"ג בעומר, והיינו נוסעים יחד באוטו מסע שהיו לו שני ספסלים, וגם חכם בן ציון ע"ה היה מצטרף עמנו.

חכם עובדיה היה יושב ולומד ולא רצה לנסוע, ניגשתי אליו ושאלתי אותו מדוע הוא אינו נוסע עימנו, ואז הוא השיב לי: תראה, אני מתחיל כעת מסכת "בבא קמא", וכשהם יגיעו בעוד שלושה ימים בוא נראה כמה אני אספיק!

והנה, חזרנו לאחר שלושה ימים ומצאנו אותו אוחז בדף צ"ז... זאת אהבת התורה שאליה צריך לשאוף כל בן תורה, כזה היה חכם עובדיה כבר מצעירותו, שקדן עצום, כבר מקטנותו היה מנצל כל רגע ורגע ללימוד התורה". (אוצרות סופרים, אות ט"ז)

מה ענין דוד המלך לסדום?

והוא ישב בסדום (בראשית יד, יב)

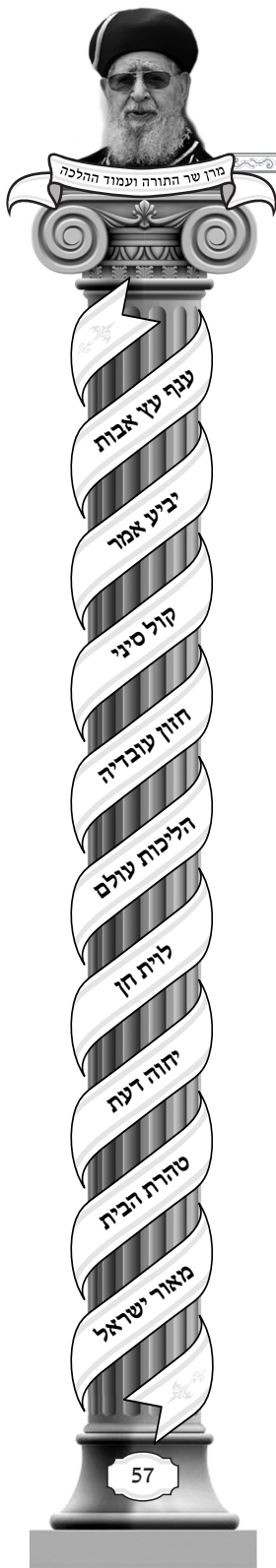
באחד משיעוריו לרבים, נשא מרן מאור ישראל זצוק"ל את דבריו אודות מעלת וחשיבות "סעודה רביעית - סעודת מלוה מלכה", וביאר ענין זה בדרך רמז:

הנה נאמר (תהלים פט, כא): מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו, ובמדרש אמרו: והיכן מצאו הקב"ה לדוד? בסדום!

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שני יביע מעשיות

מרן שר התורה ועמוד ההלכה

ענק עץ אבות

יביע אומר

קול סיני

חזון עובדיה

הלכות עולם

לויית חן

יוחה דעת

טהרת הבית

מאור ישראל

57

ולכאורה מה ענין סדום ודוד המלך? ומהו הקשר ביניהם? אלא בסדום הוא ראשי תיבות בסעודת דוד מלכא - כי ידוע ששלוש סעודות של שבת קודש הן כנגד שלושת האבות - אברהם, יצחק ויעקב, וסעודה רביעית במוצאי שבת קודש שבה אנחנו מכבדים את השבת ביציאתה, סעודה זו היא כנגד דוד המלך, והיא מתקנתו של דוד המלך ע"ה, וסעודה זו חשובה מאד, וכל מי שמקפיד לעשותה זוכה שדוד המלך בעצמו מלמד עליו זכות, ויעמוד להושיעו בעת צרה.

ולמזהיר ולנזהר - שלומם ירבה כנחר. (שיעור, דיסק שמע)

אברהם נלחם כדי לקדש שם שמים

וישמע אברם כי נשבה אחיו וירק את חניכיו ילידי ביתו שמנה עשר ושלוש מאות וירדף עד דן (בראשית ד, יד)
מכיון שנמרוד הוא אמרפל לכד את לוט וסיפר לכולם שזה אברהם שאלוהיו לא מצילו.

בשיעורו השבועי בבית הכנסת "היזדים", הקשה מרן מאור ישראל זצוק"ל:

כיצד אברהם אבינו מסכן את חייו ושם נפשו בכפו, ויוצא למלחמה כנגד מלכים גדולים ועצומים, וכל זאת בכדי להציל את לוט מן השבי, והלא לוט רשע היה?

וביאר ותירץ: אחד מאותם המלכים שנטלו את לוט בשבי, היה אמרפל מלך שנער, והוא אותו נמרוד הרשע שאמר והפיל [לשון אמרפל] את אברהם לכבשן האש, וכידוע תואר פניו של לוט היה דומה מאד לתואר פניו של אברהם אבינו, וכשתפס נמרוד את לוט בשבי, חשב שאברהם אבינו נמצא בידיו, והיה מפרסם את כפירתו בעולם ואומר: הנה אברהם העברי תפוס ושבו בידו ואין אלוהיו יכול להצילו מידי!...

וכשראה אברהם כן, חשש על ידי זה יחדיר נמרוד כפירה בלבבות,

ויטעו לחשוב שאברהם נתפס ואין אלוהיו יכול להצילו, ותתרבה הכפירה בעולם.

ועל כן יצא למלחמה לכבודו של הקב"ה, שלא יתחלל שמו ברבים, ולכן אמר לו הקב"ה: אל תירא אברהם שכרך הרבה מאד, מפני שלא נלחם אברהם לכבוד עצמו, אלא עשה כן לשם שמים ולכבוד הקב"ה, ומפני כך שכרו גדול ולא ינכו מזכויותיו בעבור הנימים שנעשו לו במלחמה זו. (משיעורי הראש"ל, ח"א פרשת לך לך - תשנ"ו, עמוד קמ"ט)

בגיל שמונה עשרה סיים את "שב שמעתתא"

שמנה עשר (יד, ד)

כתב הגאון הגדול רבי יצחק יוסף שליט"א - בנו של מרן מאור ישראל זצוק"ל:

"באחד הימים, סיפר לי אבי - מרן מאור ישראל זצוק"ל כי את הספר "שב שמעתתא" שהוא ספר עמוק ומלא בפילפולי תורה, סיים ללמוד מהחל ועד כלה כבר בהיותו בגיל שמונה עשרה."

(קונטרס לאורו נלך, פרק ב' עמוד כ' - התשס"ג)

מבצע אנטבה - באוגנדה - מבצע יהונתן

וישמע אברהם כי נשבה אחיו... ויחלק עליהם לילה הוא ועבדיו ויכם וירדפם, וישב את כל הרכש... ואת העם (בראשית יד, יד-טז)
כתב מרן מאור ישראל זצוק"ל:

ביום כ"ט סיון תשל"ו, נחטף מטוס של חברת "אייר פרנס" שהיה בדרכו מפריז לישראל על ידי מחבלים, ובמטוס החטוף היו הרבה נוסעים ובתוכם מאה וארבע יהודים שהיו בדרכם לישראל, המטוס הונחת באוגנדה שהוא מרוחק ארבעת אלפים ק"מ מישראל, באוגנדה קיבלו המחבלים סיוע משלטונות אוגנדה שהם שונאי ישראל, ושם שיחררו את כל הנוסעים מלבד היהודים שביניהם, החוטפים הציגו אולטימאטום שבו דרשו כי בתוך ארבעים ושמונה שעות ישוחררו חבריהם הכלואים

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שני יביע מעשיות

בישראל - ארבעים מחבלים במספר, ואם לאו, הם יפגעו בבני הערובה הנמצאים בידם.

והועלתה השאלה, האם על פי ההלכה יש לשחרר את המחבלים הכלואים בישראל כדרישת החוטפים, על מנת להציל את חייהם של החטופים היהודים, או שמא יש לומר שמלבד שעל ידי כך פותחים פתח לחטיפות נוספות כדי לסחוט שחרור מחבלים נוספים לאחר שיצליחו במזימתם זו.

עוד יש לחוש שקרוב לודאי שהמחבלים אשר ישוחררו מכלאם, ינסו לחדור שנית למדינת ישראל להרוג ולרצוח אנשים נשים וטף, ונמצא שכדי להציל את היהודים החטופים מודאי סכנה, מעמידים את הישוב, ובפרט דערי הספר, על כל פנים בספק סכנה ממש.

[כדרכו, בקודש, דן מרן מאור ישראל זצוק"ל בכל צדדי הספק בבקאות אדירה תוך ציון מאות מקורות לכאן ולכאן, צולל במים אדירים בעמקות נפלאה ובסברא נכוחה, ומפלפל בשאלה חמורה זו העוסקת בדיני נפשות, ופורש את היריעה על פני 13 עמודים מלאים מזן אל זן, ולבסוף כותב את דעתו - דעת תורה בבהירות הלכה למעשה, (ואנו רק ליקטנו מעט מזעיר מתשובתו זו) וכה דבריו]:

בר מן דין נראה שבאמת עלינו לחוש יותר ויותר לסכנה המיידית של מאת היהודים החטופים, כשלהט החרב מתנופפת על ראשם, על ידי מחבלים אכזריים חוטפי המטוס, אשר מאיימים להוציאם להורג, עד יום ה' ג' תמוז בשעה 2 אחה"צ, והני רשיעי גזמי ועבדי, ואילו הסכנה העתידה העלולה להתרחש בשחרור ארבעים מחבלים הכלואים אינה עומדת כיום על הפרק באופן מידי, אלא לטווח רחוק ולאחר זמן, וילפינן להאי מילתא ממה שכתב הנודע ביהודה...

אלא שאחר כך ברגע האחרון דחו את איומם כשנודע להם שממשלת ישראל מוכנה להכנס איתם למשא ומתן על מספר

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שני יביע מעשיות

המחבלים הכלואים אשר ישוחררו מכלאם תמורת החטופים, ובינתיים ה' הפיר עצת גויים הניא מחשבות עמים וגבר ישראל, לאחר שהושגה אורכה עד ליום ראשון הבא בצהריים, וביני וביני איתרחיש ניסא, בת דינא בטל דינא...

והנה לעצם המבצע (מבצע יהונתן - שנעשתה פעולה צבאית לשחרור החטופים) שנעשה על דעת ממשלת ישראל, (וחלק ממנו נעשה גם בשבת), אם הוא תואם את עמדת ההלכה...

בהיות שהדבר דחוף להצילם שעה אחת קודם (בטרם יפוג תוקף האולטימאטום שהוא יום ראשון בצהריים לאחר הארכה מיום חמישי), היה מותר להטיס את כל המטוסים עם החיילים והרופאים וכל הכרוך בזה, כדי להחיש מפלט לחטופים הנצורים בבית הנתיבות של שדה התעופה באוגנדה, לשבור זרוע רשעים, ולהביא את החטופים לחוף מבטחים, ואין לומר הרי בידינו להיעתר לדרישת הטרוריסטים החוטפים ולשחרר את ארבעים המחבלים מכלאם, מבלי להצטרך לחילול שבת ומבלי לסכן חיי מאת היהודים החטופים, שעל כל פנים הרי יש גם בזה חשש סכנה לעתיד, הן על ידי המחבלים המשתחררים, והן על ידי ששיגו את מבוקשם יש לחוש פן יאמרו ידינו רמה, וימסרו עצמם לחטוף מטוסים נוספים על נוסעיהם היהודים, ויבואו בדרישות מופרזות כהנה וכהנה, עד שיגיע הדבר לסכנת נפשות ממש...

והנה בהתאסף ראשי עם גדולי התורה לדון בנושא הזה מבחינת ההלכה, ובתוך כדי הדיונים שהתעוררו בצדדי ההלכה, הגיע ראש הממשלה מר יצחק רבין ז"ל אלינו, ובישר לנו את הבשורה המרנינה, שכבר הצליחו אנשי הצבא לחסל את המחבלים הרשעים, ואת עוזריהם באוגנדה, ולשחרר את מאת החטופים היהודים הי"ו, והם בדרכם לארץ ישראל, תהילות לאל יתברך אשר הגדיל חסדו ונפלאותיו עמנו, ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלוקינו, וכל אומות העולם המה ראו כן תמהו והשתוממו על גבורת ישראל, אשר מנשרים קלו ומאריות גברו, והגדילו לעשות

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שני יביע מעשיות

בעזרת ה' יתברך להציל לקוחים למוות, הם מאת החטופים, והביאום לישראל ברינה ושמחת עולם על ראשם, כי גבר עלינו חסדו ואמת ה' לעולם הללויה, ברוך המקדש שמו ברבים. (ש"ת יביע אומר, חלק י' חו"מ סימן ו')

בזכות הספר יביע אומר זכו לזרע של קיימא

הן לי לא נתתה זרע (טו, ג)

מעשה בבני זוג שלא זכו לפרי בטן, והמתינו במשך הרבה שנים בציפיה דרוכה לזרע של קיימא, אך לשוא, באחד הימים הציץ להם מאן דהו שיגשו אל מרן פאר הדור ויבקשו את ברכתו בענין, עשו בני הזוג כעצתו ונכנסו אל הקודש פנימה לפני מרן זצוק"ל, שם תינו בפניו את צערם ומחסורם בדמעות ובהתרגשות, כאב מרן זצוק"ל את כאבם, וראה בצרתם האמיתית, מיד הניח את יד קדשו על ספרו "יביע אומר" ואמר: "אם יש חשיבות לספר הזה בשמים, השנה יהיה לכם בן זכר!"... וכפי שגזר הצדיק, כן היה, כבר באותה שנה זכו בני הזוג לחבוק בן זכר. (שמחת בנים, בובליל, עמוד קע"ט)

ההבדל שבין תרנגולת לבני אדם

"ותהר עוד ותלד בן" (בראשית כט, לג):

סיפר מרן מאור ישראל זצ"ל לבנו חביבו הגאון רבי משה יוסף שליט"א, ואמר לו: "בני, בוא ואספר לך מה אמר לי פעם הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל ישבנו יחד בבית הדין הגדול, ואחת לכמה חודשים היה מופיע בפנינו מחבר ספרים מירושלים, והיה מגיש לנו עוד ספר שהוציא, ואני הייתי רואה ומתפלל: איך הוא מסוגל להוציא ספרים בקצב כזה, מה הוא מכונת כתיבה? איפה העמל והיגיעה?

פעם שחתי את הדברים לפני הגרי"ש אלישיב זצ"ל ואמרתי לו: כבודו יראה את הרב הזה, כל כמה חודשים הוא כותב ספר, בעוד שאני משקיע כוחות עצומים ויגיעה רבה עד שאני מוציא ספר מתחת ידי, איך זה יכול להיות?

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שני יביע מעשיות

השיב לי הרב אלישיב ואמר: כבודו יודע מה ההבדל בין תרנגולת לבן אדם? תרנגולת יולדת בכל יום, אבל היא מטילה רק ביצה קטנה, ואילו אשה יולדת פעם בתשעה חודשים, אבל היא מביאה לעולם ילד! לא אפרוח..."

מרן סיים את הש"ס בצעירותו בגיל ארבע עשרה

"ויקראו לפניו אברך" (בראשית מא, מג)

דרש רב יהודה: אברך - זה יוסף שהוא אב בחכמה ורך בשנים (רש"י).

סיפר הרה"ג רבי חיים רבי שליט"א - ראש מוסדות "עטרת חכמים" - חולון: מקרוב שמענו שיש למרן פאר הדור, רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל חידושים משנת תרצ"ה, עוד בהיותו "בגיל 14", ושם מזכיר חידושים גם על מסכת זבחים!, וכשנשאל מרן על כך, השיב שכבר בגיל "זה זכה לסיים את כל הש"ס..."

ועל מרן זצוק"ל נאמר: עוד ינובון בשיבה - ראשי תיבות: עוד ינובון - עובדיה יוסף, וכן: עוד ינובון - גימטריא: צדיק, וכן: עוד ינובון בשיבה - בגימטריא: תקכ"ג (523), שזהו מנין פרקי המשניות שבש"ס, ועם הכולל הרי זה בגימטריא תלמוד בבלי, להורות שכל המשניות והתלמוד בבלי מונחים אצל מרן זצוק"ל כמונחים בקופסא, בן פורת יוסף. (עבד לעבדי ה', עמוד ש"ג)

מי יכול לחלוק על רבי יוסף קארו?

"ויהי ה' את יוסף" (בראשית לט, ב)

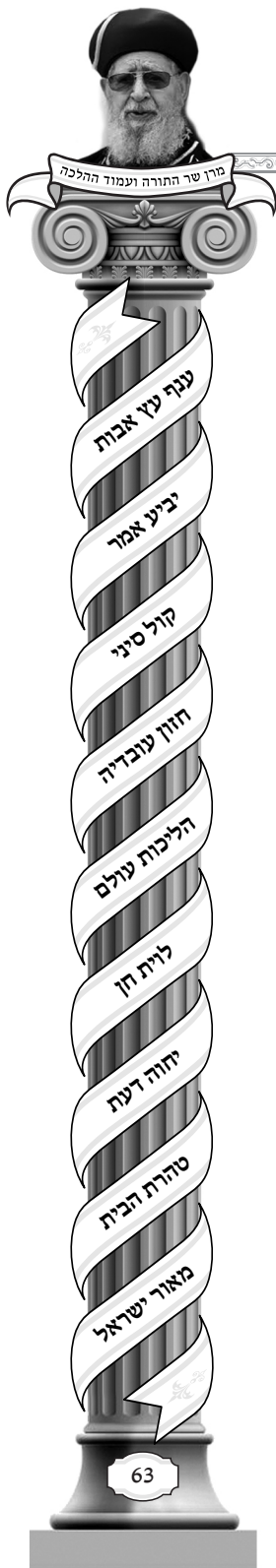
סיפר מרן הגאון הגדול רבי יצחק יוסף שליט"א, בנו של מרן מאור ישראל זצוק"ל:

בשנת תשל"ח נערכו בחירות לתפקיד הרב הראשי לירושלים, באותו הזמן הגיש הגאון רבי שלום משאש זצ"ל את מועמדותו לתפקיד, וכן רב נוסף הגיש גם הוא את מועמדותו, ואבי מורי - מרן מאור ישראל זצוק"ל נלחם כאריה למען בחירתו של הרב משאש.

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שני יביע מעשיות

טדי קולק שהיה אז ראש העיר של ירושלים התנגד לבחירתו של הרב משאש בטענה: "מדוע שנביא לכאן רב ממרוקו [באותו זמן הרב משאש היה הרב הראשי במרוקו], בו בזמן שיש לנו כאן רב ציוני מתאים...?!"

אך מרן זצוק"ל לא אמר נואש, ונלחם בכל עוז עד שנבחר הרב משאש לתפקיד.

ומדוע התנגד מו"ר אבי זצוק"ל לאותו מועמד? משום שאותו רב מועמד כתב בחיבורו שחכם שהוא גדול בדור יכול לחלוק על דברי מרן השולחן ערוך - רבי יוסף קארו!

ומי יכול לבוא אחר המלך, והלא מרן השו"ע הלכה כמותו בבל מקום, והוא מרא דארעא דישראל. (דיסק שיעור בכללי הפסיקה, רצועה 8)

שבחים על מרן מפי גדולי ישראל

"הנמצא כזה איש אשר רוח אלהים בו" (בראשית מא, לח)
בכנס "בני התורה" - ניסן תשס"ח, נשא דברים בפני באי הכנס, חתנא דבי נשיאה, הגאון הגדול רבי מרדכי טולידאנו שליט"א - אב"ד ירושלים וראש בית המדרש "יביע אומר" ובין דבריו סיפר בשבחו של מרן זצוק"ל ואמר:

אני רוצה לקרוא על מרן זצוק"ל את הפסוק (שה"ש ו, ט): אחת היא יונתי תמתי, אחת היא לאימה ברה היא לילודתה, ראוה בנות ויאשרוה, מלכות ופילגשים ויהללוה... מרן זצוק"ל הוא בבחינת יונה תמה - סולת נקיה, אחת היא לאימה - יש לו למרן זצוק"ל רק אמא אחת והיא התורה הקדושה! גם בזמנים הקשים שהיו לו, בימים שהיה סובל חרפת רעב, גם אז היה שקוע כל כולו בדפי הגמרא.

ולכן זכה שנתקיים בו: ראוה בנות ויאשרוה - כל גדולי ישראל מפארים ומשבחים אותו ואת תורתו, מרן ראש הישיבה רבנו

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שני יביע מעשיות

עזרא עטייה זצ"ל כתב עליו: "בקי עצום בש"ס ובפוסקים, מחדש חידושי תורה ולן בעומקה של הלכה, והכל ביראת ה' טהורה..."

"הגאון מטשעבין זצ"ל כתב עליו: "הרב הגאון החרף ובקי בכל חדרי התורה... **"ראב"ד העדה החרדית - "הגאון רבי פנחס אפשטיין זצ"ל**" כתב עליו: "הרב הגאון החכם הכולל, חריף ובקי טובא רב ונקי, ועובדיה היה ירא את ה' מאד..."

"הגאון הגדול רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל" לאחר שקיבל ממרן זצוק"ל את חיבורו "חזון עובדיה", כתב לו בכתבו: "עמדתי משתומם על הישרות והבקיאות העצומה... וספרו זה היה לי לשמחת החג... ולא ראיתי ספר כזה חשוב ממחברי זמננו..."

הנה בביתי יש לי מכתב שכתב ראש הישיבה הגאון הגדול "רבי אליעזר מנחם שך זצ"ל" שכתב למרן זצוק"ל בפתחת מכתבו: "לכבוד ידידי הגאון האמיתי בקי בכולא תלמודא, ורב הפעלים להרבות תורה ויראה, כבוד מורנו ורבנו הרב עובדיה יוסף זצוק"ל..."

"ורבה של ירושלים" - **ראב"ד מקודש הגאון הגדול "רבי שלום משאש זצ"ל"** ביטא כל זאת באומרו: "מודה אני לה' יתברך שזיכה אותי לחיות בדור הזה, לראות ולחזות עין בעין את גדולתו של מרן זצוק"ל..."

מלכות ופילגשים ויהללוה - גם מלכים ונשיאים מבני עמינו וגם מאומות העולם, מהללים ומשבחים את מרן זצוק"ל ותורתו ברוך שחלק מכבודו ומחכמתו ליראיו.

המחשב נותר מאחור

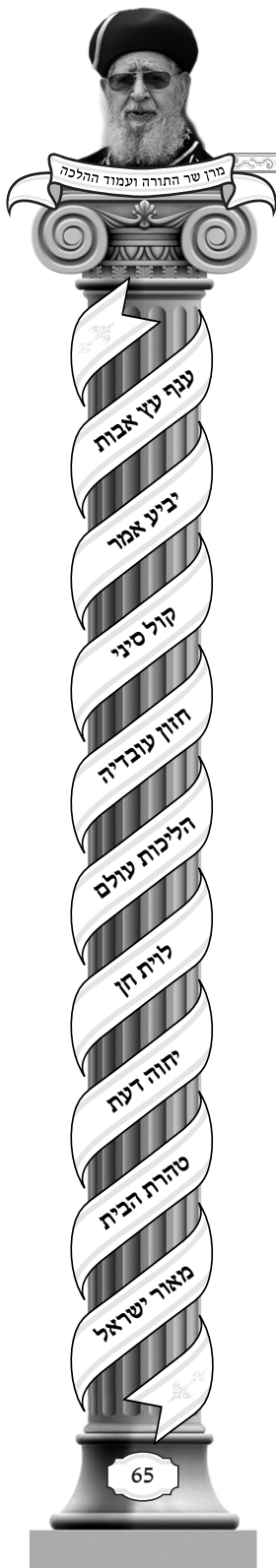
הנמצא כזה איש אשר רוח אלהים בו (מא, לח)

על בקיאותו הרבה של מרן מאור ישראל זצוק"ל ניתן ללמוד משני הסיפורים הבאים:

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שני יביע מעשיות

"א. פרופסור אבנר חי שאקי", משפטן ובעבר חבר כנסת ושר הדתות, הצטרך לאסמכתאות באחד מתיקיו, הוא מיהר אל מרן מאור ישראל זצוק"ל ושאל את פיו, ומרן זצוק"ל בתוך דקות ספורות ציטט מזכרונו וללא הסתייעות בספר [וכמובן ללא מחשב] עשרה מקורות - ולא טעה באחד.

פרופסור שאקי עצמו זוכר את המעמד, וכך סיפר: "הייתי המום, ולא רק מן הזיכרון הצילומי, אלא גם מן הענווה הגדולה שבה נאמרו הדברים, עברו שעות עד שהתאוששתי ממפגן הידע של הרב, ומאז אני מעריצו..."

"ב. ידוע ה"עימות" שניהל מרן מאור ישראל זצוק"ל מול מחשב פרוייקט השו"ת של אוניברסיטת בר אילן, היה זה כאשר ביקר שם מרן זצוק"ל, אז הציבו בפניו אנשי האוניברסיטה אתגר של איתור מקורות, וביקשוהו להתחרות במשימה זו מול המחשב, אנשי הפרוייקט רצו להוכיח למרן את יכולות התוכנה... הרב הסכים - והותיר את המחשב מאחור!

(הרב עובדיה, עמוד 89)

גואל אחרון, עובדיה יוסף

ובא גואלו אליו וגאל את מכר אחיו (ויקרא כה, כה)
בקרבת מקום מושבו של מרן מאור ישראל זצוק"ל, בחדר לימודו, מוצבים עשרות מדפים של ספרים ישנים ואכולים, מזכרת מתוקה - מריה מהתקופות שהעניות והמחסור היו מנת חלקו, עשרות ספרים ישנים שרכש בצעירותו בפרוטות המועטות שהיו ברשותו, ספרים אותם רכש מעזבונות של נפטרים.

בתקופות אלה לא היתה הפרוטה מצויה בכיסו, הרעב והמחסור ניכרו בכל פינה, אולם אהבת התורה שפיעמה בלבו של מרן זצוק"ל, היא שהזינה את לילות הרעב שלו, מרן זצוק"ל היה רוכש ספרי "עזבונות" על חשבון פת לחמו, כדי לשבור בהם את רעבונו העצום לתורה.

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שני יביע מעשיות

ניתן למצוא שם גם ספרים נדירים שהביא איתו בשתי מזוודות ממצרים, בשנת תש"י, עת שעלה מגלות מצרים ארצה, ספרים שגאל אותם מרן זצוק"ל מתהום הנשיה והאבדון, פתחנו אחד מספרים אלו באקראי, והנה כתוב בכתב יד קדשו של מרן זצוק"ל, משפט בודד הכתוב ברגש רב: "גואל אחרון, עובדיה יוסף".

הבאבא סאלי למד עוד במרוקו ב'יביע אומר'

ולמקצה השמים ועד השמים (דברים ד, לב)

סיפר הגאון הגדול רבי יצחק יוסף שליט"א, בנו של מרן מאור הגדול זצוק"ל, שבזמנו כאשר מרן הגיש את מועמדותו לכהונת הרב הראשי לישראל, נסע לראשונה אל הצדיק האדמו"ר הבאבא סאלי זיע"א, כדי לקבל את ברכתו לצעד זה.

וכשהגיע מרן אליו, קם הבאבא סאלי מלוא קומתו לכבוד מרן זצוק"ל, ושאל אותו: "האתה הוא חכם עובדיה ששמך הולך מקצה העולם ועד קצהו?" תמה מרן זצוק"ל בפניו ואמר: "מנין כבודו שמע עלינו, והרי זו פעם ראשונה שאנו נפגשים?".

השיב לו הבאבא סאלי: "שעוד בהיותו מכהן במרוקו כדיין, היה נוהג לעיין וללמוד בשו"ת יביע אומר שלו".

(הליכות מוסר, ח"א עמוד תשכ"ח)

מרן מחזק את המנהג להמנע מחדר יחוד

כי יקח איש אשה חדשה (דברים כד, ה)

סיפר הגאון הגדול רבי יצחק יוסף שליט"א, בעל הילקוט יוסף בנו של מרן מאור הגדול זצוק"ל, באחת החופות שמרן השתתף, ביקשנו ממנו להזמין כעדים שני ראשי ישיבות שנוכחו שם, בתחילה מרן ביקש שיזמינו אנשים אחרים לשמש כעדים, אולם כאשר אמרנו לו שיש חשיבות שדוקא אותם ראשי ישיבות ישמשו כעדים, וזאת מאחר שהחתן דגן נמנע מלעשות יחוד אחר החופה, וגם יעשה שבועה חמורה כמנהג אבותינו, ומקיים בזה "ויגבה לבו בדרכי ה'".

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שני יביע מעשיות

מיד הסכים לזה מרן, וכן היה שאותם שני ראשי הישיבות שהיו גדולים בתורה, הם שימשו כעדים באותה חופה, כדי לפרסם ולהודיע ברבים שיסוד מנהגיו מבוסס על גדולי תורה וענקי רוח.

עוד סיפר הגאון הגדול רבי יצחק יוסף שליט"א, בעל הילקוט יוסף בנו של מרן מאור הגדול זצוק"ל, זכורני שמרן סידר חופה וקידושין לבחור בן תורה, והיה שם ראש גדול ומפורסם מירושלים, שדרש מהחתן שלאחר החופה יכנס לחדר יחוד עם כלתו.

כששמע זאת מרן, פנה מיד לאותו ראש הישיבה ואמר לו ברבים: "אביך היה מגדולי התורה הספרדים, והוא לא עשה חדר יחוד בחופתו שלו לפני עשרות שנים, ואם כן לטעמך, אביך נהג שלא כהוגן, ונמצא שבדבריך אתה מוציא לעז על הקדמונים!".

(אוצרות סופרים, אות ל"ב)

מעלת וחשיבות לימוד התנ"ך

תקרא את התורה הזאת (דברים לא, יא)

באחד משיעוריו לרבים, נשא מרן מאור ישראל זצוק"ל את דבריו אודות חשיבות לימוד פסוקי תורה, נביאים וכתובים, ואמר:

אדם שיודע נביאים וכתובים על בוריים, יש לו גם יראת שמים, כמה מוסר השכל אפשר ללמוד מכל פרק ופרק בנביאים והכתובים, אנשים מזלזלים בזה, אבל כבר אמרו חכמים (ברכות ו): כרום זלות לבני אדם - אלו דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלים בהם.

כמה טוב שאדם יקבע לו זמן בכל יום ללמוד בו כמה פרקים של תורה, נביאים וכתובים, וגם בבתי הספר טוב וראוי שילמדו תנ"ך, שהרי יש בו דברי אלוקים חיים, יש בתנ"ך דברים נפלאים

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שני יביע מעשיות

עם מוסר השכל, ובפראט בספרי הנביאים הראשונים: יהושע, שופטים, שמואל, מלכים אלו הם העיקר, אבל גם צריך ללמוד בנביאים אחרונים - ישעיה, ירמיה וכו', אך העיקר הם הראשונים.

יש אנשים שחושבים שלימוד תנ"ך הוא ביטול זמן, אבל הם טועים, כי הלימוד הזה חשוב מאוד, וגם אני לפני חמש עשרה שנה קבעתי לבני ונכדי שיעור קבוע בתנ"ך - פעמיים בשבוע, ואני לומד איתם פרק אחד עם כל המדרשים, והם מקבלים מזה חכמה ותבונה אשר יעשה אותם האדם וחי בהם. (ע"פ מעדני המלך, עמוד קמ"ח ד"ה מעלת)

המשך מעשיות על מרן זיע"א

מתוך הספר "שבט מוסר" - מאת הרה"ג יצחק בריזכאי שליט"א

הדפסת ספר עדיף מספר תורה

נשאלתי מאיש ירא ה', יקר רוח איש תבונה, אשר עז רצונו להנציח שם הוריו ולעשות מצוות לעילוי נשמתם, והן עתה יש לפניו אחת משתי מצוות או הכנסת ספר תורה לבית הכנסת, או הדפסת ספר הלכה בכתב יד, שחיברו תלמיד חכם גדול, מורה הוראה מובהק.

איזו מהן קודמת יותר?

תשובה: הדפסת ספר הלכה בכתב יד עדיפה מהכנסת ספר תורה, שאין להקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה, וכיון דברא מזכה אבא [בן מזכה את אביו] ראוי להדפיס הספר לזכות בו את הרבים, ויהי זה לעילוי נשמת הוריו. (יביע אומר ח"ח יו"ד סי' ל"ו)

סיפורי מרן על הרבנית ע"ה

יום פטירתה ביום י"ט אב תשנ"ד

הרבנית מעוררת את הגנן

סיפר מרן זצוק"ל: כשהיינו ברחביה, היתה המנוחה רגילה להשקות את העציצים שהיו בחצר שלנו, וביניהם עצי בשמים וגם עשבי בשמים, כדי שנוכל להשלים מאה ברכות ביום השבת. בשבת בלילה אני מברך את ברכת עצי בשמים ועשבי בשמים לפני הסעודה, וכך בבוקר. וביחד זה מוסיף ארבע ברכות, אמנם לא הרבה, אך מצטרף לחשבון של מאה ברכות.

אחר שנפטרה, נראתה בחלום לגנן שהיה בא תמיד אצלנו ומתקן אם צריך לתקן או לחזור ולשתול, ושאלה, "מדוע אינך דואג שהרב יברך מאה ברכות בשבת, למה אתה לא הולך לסדר אה הגינון?" ומספר הגנן, כל הלילה רעדתי, לא ישנתי ולא עצמתי עין! היא דואגת שאברך מאה ברכות גם אחרי פטירתה! זו צדקת בכל ליבה גם כשהיא למעלה, נשמתה ודאי מרחפת כאן, אין לי שום ספק בזה, היא יודעת ושומעת כל הדברים האלה, 'תנו לה מפרי ידיה ויהללוה בשערים מעשיה'.

הרבנית עוזרת גם אחרי פטירתה

סיפר מרן זצוק"ל: בערב פסח בא אלי יהודי מהדרום ועמו ילד קטן בן 6 שנים, הרב תברך את הילד הזה, הוא בא על ידכם! מה זה בא על ידכם? וכך הוא אומר לי, מעשה שהיה כך היה: לפני 6 שנים בשנת תשנ"ח 4 שנים אחרי שנפטרה הרבנית מרגלית יוסף ע"ה בי"ט אב תשנ"ד, קראו אותי ממשרד הקליטה וביקשו שאערוך סדר לעולים חדשים, שלש מאות איש, שאסביר להם מה העניין של ליל פסח, וב"ה יש לי מענה לשון, ואני התכוונתי והלכתי, כמובן ברשות אשתי שגם היא הלכה איתי. היה זה ערב פסח, כמה שעות לפני החג.

חצי שעה לפני החג אשתי אומרת לי, איני מרגישה טוב, אני

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף צוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שני יביע מעשיות

מצטערת יש לי צירים. שמע כך בעלה הזמין אמבולנס שיקח אותה לבית החולים 'ביקור חולים' והלך יחד איתה.

נכנסנו לשם, אין נפש חיה, כל האחיות הלכו לעשות סדר פסח ונשארה רק אחות אחת. באה אלינו, אמרה: תסלחו לי אני מצטערת, אני מטפלת ביולדת אחרת שהקדימה אתכם ובאה לפני חצי שעה, אני יכולה לטפל בה, מה לעשות עכשיו ליל פסח כולם הלכו לסדר, רק אני נשאיתי, זאת מסכנה נשארה לבדה, אין לה אפילו אחות שתטפל בה. אמרה לו, אתה הולך לעשות מצוה, זכות המצוה תגן עלי. תלך, שלש מאות איש מחכים לך, אני בוטחת בה'. הלכתי ממנה בדמעות איך השאיר אותה כך לבדה, וחזרתי למלון ששם הסעודה של הסדר.

והיא מספרת לו אחר כך, לפתע היא רואה לידה אשה אחת לבושה לבנים כמו אחות, ניגשת אליה ואומרת לה: "שמי מרגלית, אשתו של הרב עובדיה יוסף, באתי מהשמים לעזור לך, אין לך מה לפחד, אני איתך תלחצי קצת... תוך שתי דקות נגמר. האחות ההיא עוד מטפלת ביולדת השניה, כבר שעתיים היא איתה, וזאת תוך שתי דקות 'בשתיים יעופף', הרבנית אמרה לה שלום והלכה, אומר: תראה זאת הרבנית יילדה לי את הילד הזה, לכן תברך אותו. ברכתי אותו, זו הפעם הראשונה שאני שומע דבר כזה! תראו מה הצדיקים הנפטרים עושים הולכים לשליחויות...

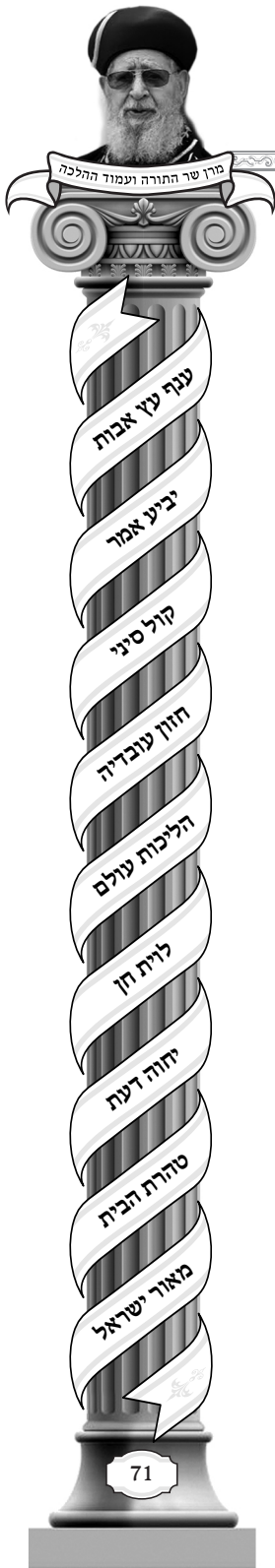
ב"ה הנשמה לא נעלמת, הנשמה היא חיה וקיימת, רק הגוף נשאר בקבר, אך הנשמה חלק אלוה ממעל, משתתפת בשמחות, משתתפת בצערו, ויודעת כל דבר!

צריך שתהיה לאדם אמונה, כל אדם ואדם יתן דין וחשבון על כל מעשיו, אם לטוב - אשריו ואשרי חלקו, ואם לרע - אוי ואבוי לו! 'כל העושה עבירה אחת בורא לו קטגור אחד'. (שמענו מפי קדשו)

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שלישי יביע הפרשה

שער שלישי

יביע הפרשה

קיבצנו כמה דרשות של מרן זצוק"ל על הפרשה, הסמוכים ליום האזכרה, בכדי לתת את האפשרות למרביצי התורה, להפיץ את תורת מרן זצוק"ל, שיהיו בבחינת "שפתותיו דובבות בקבר". זכותו יגן עלינו, אמן.

(מעשיות מרן הקשורות לפרשת בראשית עיין עמוד 42)

דרשה לפרשת בראשית

דרשה א'

מתוך הספר "משיעורי הראשל"צ" - הרב פנחס פרץ שליט"א

ויקרא אלהים לאור יום ולחושך קרא לילה, ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד.

שואל המדרש, למה כתב 'ויקרא אלהים לאור יום' ולא הזכיר על הלילה את שם ה'? וביאר המדרש הטעם, כי הלילה הוא כמו פורענות, ואין הקב"ה מיחד את שמו על הפורענות, ולכן יחד שם ה' על היום ולא על הלילה.

לכאורה יש להבין מה הקשה המדרש, שהרי דרך הפסוק לקצר, וכמו שכתוב: "ויקרא אלהים ליבשה ארץ ולמקוה המים קרא

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שלישי יביע הפרשה

ימים", ולא הזכיר במקוה המים את שם ה', והטעם בזה כי דרך הפסוק לקצר, ואם כן גם בלילה קיצר ולא כתב שם ה'?

ביאור שאלת המדרש כך: למה הפסוק הקדים אור לפני חושך, הרי כתוב 'ויהי ערב ויהי בקר', קודם מתחיל הלילה ואח"כ בא היום, וכן אנו מכניסים שבת מהלילה והיום נמשך אחר הלילה, לא כמו שיש אומרים "יום שישי בערב", זוהי טעות, אלא זה ליל שבת והוא השבת.

ומדוע לא כתוב "ויקרא אלקים לחושך לילה ולאור קרא יום", ועל זה תירץ המדרש, שאין הקב"ה מיחד שמו על פורענות, ולכן כתוב "ויקרא אלהים לאור יום" שהפך הסדר בכוונה, כדי לשבח את האור ולהזכיר עליו את שם ה'.

כל מעשיו של הקב"ה "כולם בחכמה עשית מלאה הארץ קנינך", ולכן גם מצוות מיוחדות עשה ה' לעשותן ביום, ושכר המצות ביום יותר מבלילה, ורוב המצוות זמנן ביום מהנץ החמה והלאה, וגם מעמוד השחר כשר בדיעבד לעשותן, ורק כדי שלא יטעה לעשות בלילה.

לכן תקנו לעשות אחר הנץ, וטעו כך בזמן מהרי"ל, שהיה מעשה שחשבו שכבר החל היום, והיה זה עדיין לילה, וכיון שטעו גזר עליהם מהרי"ל תענית על טעותם, ולכן המתפללים באור ראשון יזהרו לא להתפלל קודם עמוד השחר, שמא יטעו ויחשבו שהגיעה הזריחה, ויטעו בזריחת הלבנה ויחשבוה כשמש, ויהפכו לילה ליום.

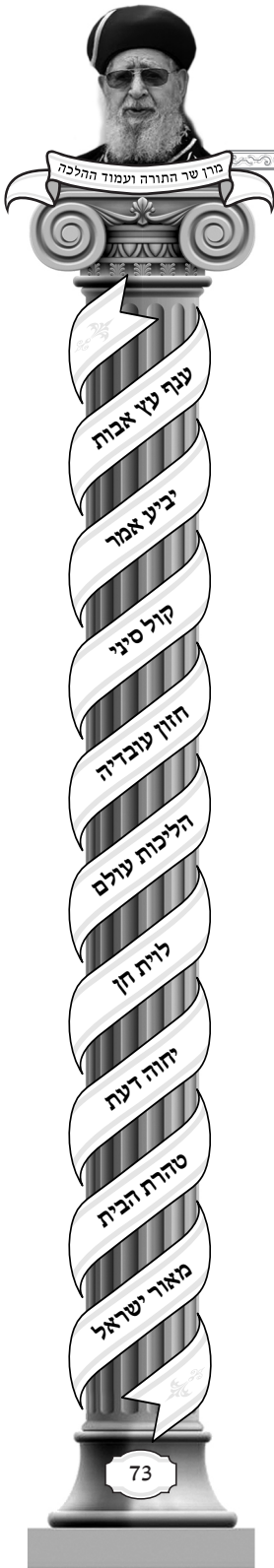
"ויאמר אלהים יהי אור", כתב רש"י זה אוד מיוחד שברא הקב"ה, והוא מוכן ומעודד לצדיקים לעתיד לבא, באור זה ראו מעבר לקירות ולבנינים, זהו האור שברא הקב"ה לצרכינו ולשימושנו, וכשראה שאין העולם זכאין להשתמש בו עתה, כיון שחוטאים הם - וגנזו לצדיקים לעתיד לבא.

הצדיקים זוכים לאור זה, ונשתדל ללכת באורחות התורה והמצוות, ונזכה לאורו של משיח. אמן.

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שלישי יביע הפרשה

דרשה ב'

מפי מרח מספר "משנת יוסף" דרשה מס 2:

בראשית ברא "אלהים" את השמים ואת הארץ (בראשית א א)

ולהלן (פרק ב פסוק ד) הוא אומר, ביום עשות "ה' אלהים" ארץ ושמים. ואמרו חז"ל (בפסיקתא רבתי פרשה מ), בשעה שביקש הקדוש ברוך הוא לברוא את עולמו, היה מסתכל במעשה הרשעים ולא היה מבקש לברוא את העולם, דור אנוש דור המבול דור הפלגה ומעשה סדומיים.

והקדוש ברוך הוא חוזר ומסתכל במעשה הצדיקים, באברהם יצחק ויעקב כולם, וחוזר ומסתכל, ואומר, בשביל רשעים איני בורא את העולם?! הריני בורא את העולם, ומי שהוא חוטא אינו קשה לרדותו בו.

לפיכך היה מבקש לברוא את העולם בדין, ולא היה יכול בשביל מעשה הצדיקים, ומבקש לבראותו ברחמים, ולא היה יכול בעבור מעשה הרשעים, מה עשה, שיתף שניהם, מדת הדין ומדת רחמים, וברא את העולם, שנאמר ביום עשות "ה' אלהים" ארץ ושמים. שם הוי"ה מורה על מדת הרחמים, ואלקים על מדת הדין.

וזה כמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קמג ב): "ואל תבא במשפט את עבדך כי לא יצדק לפניך כל חי". וגם אברהם אבינו ע"ה אמר (בראשית יח כה): "השופט כל הארץ לא יעשה משפט", ואין כוונת אברהם אבינו לתמוה ח"ו על השם יתברך שלא יעשה משפט, והלא כבר נאמר (דברים לב ד) "הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא".

אלא כוונת הפסוק בניחותא, ולא בלשון תימה, כי התפלל אברהם אבינו ע"ה לשופט כל הארץ שלא יעשה משפט, לפי שאם עולם אתה מבקש אין דין, ואם דין אתה מבקש אין עולם. וכמבואר במדרש בראשית רבה (פרשה לט הלכה ו).

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שלישי יביע הפרשה

והקדים הקדוש ברוך הוא מדת הרחמים למדת הדין, וכמו שנאמר בפסוק הנזכר לעיל ביום עשות "ה' אלהים" ארץ ושמים, וזהו לרוב חסדיו יתברך. וכן אמר דוד המלך ע"ה (תהלים פט טו), צדק ומשפט מכון כסאך חסד ואמת "יקדמו" פניך, יקדמו החסד והאמת לצדק והמשפט.

ויש לבאר מה שהקדים הקדוש ברוך הוא מדת הרחמים למדת הדין, על פי מה שאמרו חז"ל (בפסחים קיח.), מהו שנאמר הודו לה' כי טוב, הודו לה' שגובה חובתו של אדם בטובתו, עשיר בשורו, ואת עני בשיו, יתום בביצתו, אלמנה בתרנגולתה. וביאור הדבר,

כי מכל אחד גובה הקדוש ברוך הוא כפרת נפשו על ידי איבוד ממונו, כפי כוחו, לפיכך מהעשיר גובה בשורו, ומהעני בשיו, וכן הלאה, לפי כוחו. ובאמת שגם אותו ממון, הלא הקדוש ברוך הוא בעצמו נתן אותו לאדם, וממנו הוא גובה לכפר על נפשו של זה שהתחייב מיתה, נמצא הקדוש ברוך הוא גובה החובה באותה טובה שהוא עצמו היטיב לאדם, וגם זה לפי כוחו.

וזה שאמר שהקדים הקדוש ברוך הוא מדת הרחמים למדת הדין, רצונו לומר שנתן לאדם ממון, שאם ח"ו נתחייב מיתה, יהיה הממון כפרה עליו, ולא יצטרך ליטול ממנו את נשמתו.

מסופר על שלמה המלך שהלך לעיר אחת, וראה שם עלם אחד עובד במשק של חיות ועופות, התחיל שלמה לשוחח איתו, ומצאו שהוא מלא חכמה ותבונה, הציע לו שלמה שיבוא עמו לירושלים, וישב עמו בבית המלוכה, ויסייע לו בניהול ענייני המדינה, הסכים אותו בחור להצעתו, וסיכמו ביניהם שלאחר שלש שנים ישוב הלה למשפחתו ולבית אביו.

ואכן, באותם שלש שנים, קירב שלמה המלך אליו את אותו בחור, ומלבד קרבתו אל המלך, התחזק העלם גם בתורה ויראת שמים, כיאה לבני ירושלים. והנה, בתום שלשת שנים, לפני

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שלישי יביע הפרשה

שנפרד מהמלך לשלום, אמר לו המלך, רצוני ליתן לך דורון קודם צאתך, כאות הוקרה והערכה על פעולותיך, אמר לו, איני מבקש ממך דבר, רק שתלמדני שפת העופות. אמר לו שלמה, למה לך ללמוד דבר זה, ומה ריוח ותועלת יהיה לך ממנו.

אך הוא עמד על רצונו ללמוד את שפת העופות, וכן היה שלימדו שפת העופות, ולאחר מכן שב אל ביתו. והנה לאחר מספר חדשים שמע אותו בחור את העורב שעמד על יד חלונו, שאומר, גזירה נגזרה בשמים על אותו אדם, שבעוד כמה ימים ימותו כל העופות שלו. (וכל זה בא לו לפי שלאחר שחזר לעירו נטש את דרך התורה והמצות והתחיל לזלזל בהם).

מה עשה, קרא לכל שוחטי העיר שישחטו במהרה את כל העופות שברשותו, ושילם להם שכרם, והלך ומכר את בשר העופות בשווקים, ושמח שמחה גדולה על שהשכיל ללמוד את שפת העופות, ובזכות זה עלה בידו להציל את רכושו. לא עברו ימים מועטים, ושוב הוא שומע את העורב, שאומר, כי גזירה נגזרה שכל הבהמות של אותו אדם ימותו.

מה עשה, קרא לכל שוחטי העיר, שישחטו במהירות את כל הבהמות שברשותו, והלך ומכר את בשרם בשווקים. ולבו מלא שמחה על ששוב הצליח להציל את ממונו בזכות שליטתו בשפת העופות. אך הנה לא עברו ימים מועטים, ושוב הוא שומע את העורב, שאומר, כי גזירה נגזרה על אותו אדם שימות בתוך ימים אחדים.

ומה יעשה כעת, האם ישחט את עצמו?! וכל זה נגרם לו לפי שניסה להתחכם שלא תפגע מדת הדין בממונו, וסופו של דבר גרם שפגעה מדת הדין בגופו שלו. וזהו כמאמר הגמרא הנ"ל, שיש לאדם להודות לה' על אשר הוא גובה ממנו חובתו בממונו, לכפרת נפשו, ולא גובה ממנו את נפשו.

דרשות לפרשת נח

דרשה ג'

מדרשותיו של מרח זיע"א במוצ"ש ביזדים

"אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים היה בדורותיו את האלהים התהלך נח" (בראשית ו, ט)

הנה כאן נאמר בפסוק, נח איש "צדיק תמים" היה, ואילו בהמשך הפרשה נאמר, כי אותך ראיתי "צדיק" לפני בדור הזה, ולא הוסיף לומר "תמים".

ויתבאר כי לשון "צדיק" מורה על צדק שבין אדם לחבירו, כמו שאמרו (בחולין קלד.), צדק משלך ותן לו, בשעה שאתה מוכר לחברך דבר במשקל וכדומה, הוסף מעט משלך ותן לו. וכל שכן שלא תחסיר ותגזול ממנו, ולשון "תמים" מורה על מצות שבין אדם למקום, כמו שנאמר (דברים יח ג) תמים תהיה עם ה' אלקיך, התהלך עמו בתמימות ולא תחקור אחר העתידות, וכל מה שיבא עליך קבל בתמימות. כמו שנאמר (דברים ו טז), לא תנסו את ה' אלהיכם כאשר נסיתם במסה.

והנה נח חי בשני דורות, הראשון, הוא דור המבול, שהיו נגועים בענינים שבין אדם לחבירו, כמו שנאמר, כי מלאה הארץ חמס מפניהם, זהו הגזל, ואמרו חז"ל (סנהדרין קח.), אמר ר' יוחנן, בא וראה כמה גדול כוחה של חמס, שהרי דור המבול עברו על הכל, ולא נחתם עליהם גזר דינם עד שפשטו ידיהם בגזל, שנאמר, כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ, וזה למרות שהיתה פרנסתם ברווח ולא בדוחק, כמו שאמרו חז"ל שהיו זורעים פעם בשבעים שנה, והיתה החיטה יוצאת משובחת ומזינה, ועל כן תתחזק התביעה עליהם על שפשטו ידיהם בגזל.

ונח היה ההיפך מהם, מתנהג ביושר ובצדק במצות שבין אדם לחבירו, ולכן קראו הכתוב "צדיק". והדור השני שחי בו נח, היה

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שלישי יביע הפרשה

דור הפלגה, שאמרו, הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים, ואמרו חז"ל (סנהדרין קט.) שנתכוונו למרוד בקדוש ברוך הוא, ונחלקו לשלש כיתות, אחת אומרת נעלה ונשב שם, ואחת אומרת נעלה ונעבוד עבודה זרה, ואחת אומרת נעלה ונעשה מלחמה.

ונח בסודם לא היתה נפשו ובקהלם לא יחד כבודו, והיה עומד בתורתו ובאמונתו ולא שיתף עמהם פעולה, ולכן קראו הכתוב "תמים", שלם במצות שבין אדם למקום, וזה שאמר "צדיק תמים" היה "בדורותיו", שני דורות, דור המבול ודור הפלגה, אבל בהמשך אמר בא אתה וכל ביתך אל התיבה כי אותך ראיתי "צדיק" לפני "בדור הזה", היינו דור המבול, וכנגדו היה נח צדיק במצות שבין אדם לחבירו.

צדיק תמים היה בדורותיו

ואמנם בגמרא (סנהדרין קח.) אמרו על מה שנאמר צדיק תמים היה "בדורותיו", אמר ר' יוחנן, בדורותיו, ולא בדורות אחרים, וריש לקיש אמר, בדורותיו, וכל שכן בדורות אחרים. ויש לדקדק בדברי ר' יוחנן שדרשו לגנאי, והרי התורה כתבה את הדברים בלשון של שבח לנח, ואילו ר' יוחנן בא ודורשו לגנאי, ומניין לו לומר כן.

אמנם בשעה שיצא נח מן התיבה וראה והנה חרבו פני האדמה, התחיל בוכה, לפי שהיה העולם שמם וחרב, אמר לו הקדוש ברוך הוא, עכשיו אתה בוכה? היה לך לבכות קודם שיבא המבול ולהתחנן לפני שלא אביא מבול לעולם.

מיד וישת מן היין וישכר, וזה במקום להתחיל לעסוק ביישובו של עולם, נמצא סופו הוכיח על תחילתו שלא התנהג כשורה, ולכן דרשוהו לגנאי. וזהו כמשל אותו חכם שבירך את תלמידו שהדבר הראשון שילך ויעסוק בו יראה בו ברכה, חשב אותו תלמיד בלבו, אלך ואעסוק באוצרותי ואראה בהם ברכה, הלך ואמר לאשתו, הביאי לי את המפתח של האוצרות, אמרה לו,

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שלישי יביע הפרשה

לשם מה אתה צריך לרדת אל האוצרות. אמר לה בעלה בכעס, הביאי לי את המפתח ואל תשאלי שאלות מיותרות. ואף היא ענתה אותו בדברים קשים, וככה עברו מדבורים לצעקות, ומצעקות להרמת ידיים, והקול קול יעקב והידיים ידי עשו, עד שבאו שניהם אל הרב לסדר גט כריתות ביניהם. והנה טרם נתן הבעל את הגט לאשתו, פנה אל החכם, ואמר לו, אנא רבי, אמור לי, היכן נתקיימה ברכתך שאמרת לי שהדבר הראשון שאתעסק בו אצליח ואראה בו ברכה.

אמר לו החכם, לו היית מחשב דרכיך בחכמה ומתעסק בדבר טוב מיד אחר ברכתך, הרי היית רואה בו ברכה לטובה, אבל אתה עסקת תחלה בקטטה ומריבה, וראית בה "ברכה", עד כדי שהגעת אלי לסדר לך גט כריתות לאשתך.

וכן הוא הנמשל לגבי נח, כי מיד עם יציאתו מן התיבה וראה והנה חרבו פני האדמה, היה עליו להתחיל לעסוק ביישובו של העולם ותיקונו מחדש, וסימנא מילתא היא, כי אחרית הדבר נקבעת על פי ראשיתו, ותחת זאת הלך נח והשתכר, וסימנא מילתא שממנו יצאו כל השכורים בכל הדורות...

ומזה הטעם דרשו רבותינו ז"ל את נח לגנאי, כי לא די במה שהאדם לומד תורה לעצמו ודואג לקיום המצות שלו בלבד, אלא צריך שיהיה זוכה ומזכה לאחרים, ולכן נח שלא עשה למען דורו להחזירם בתשובה כדי שינצלו מן המבול, רק נכנס לתיבה וניצל מהמבול, לכך דרשו אותו לגנאי.

אברהם אבינו

אבל אברהם אבינו ע"ה נאמר עליו (בראשית כא לג), ויטע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם ה' אל עולם, אש"ל ראשי תיבות אכילה שתיה לינה, שהיה מאכיל ומשקה את האורחים הבאים אליו, ולאחר שהיה מאכילם ומשקם היו מברכים אותו, והיה אומר להם, לי אתם מברכים? ברכו לבעל הבית שנותן לכל

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שלישי יביע הפרשה

הבריות אוכל ומשקה ונותן בהם רוח, והיו אומרים לו היכן הוא, אמר להם, שליט בשמים ובארץ וממית ומחיה מוחץ ורופא וכו'. כיון שהיו שומעים כך היו שואלים כיצד נברך אותו ומחזיקים לו לטובה, היה אומר להם, אמרו ברוך ה' המבורך לעולם ועד ברוך נותן לחם ומזון לכל בשר, והיה מלמדם ברכות וצדקות.

ואת הנפש אשר עשו בחרן

ואמרו במדרש (במדבר רבה פרשה יד) על הפסוק, ואת הנפש אשר עשו בחרן, אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים. וגם אברהם אבינו ע"ה אמר: "השופט כל הארץ לא יעשה משפט", ואין כוונתו לתמוה ח"ו על השם יתברך שלא יעשה משפט, שהרי כבר נאמר "הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט", אלא כוונת הפסוק בניחותא, ולא בלשון תימא, שהתפלל אברהם אבינו ע"ה לשופט כל הארץ שלא יעשה משפט, לפי שאם עולם אתה מבקש אין דין, ואם דין אתה מבקש אין עולם.

וכמבואר במדרש בראשית רבה (פרשה לט הלכה ו). וזוהי מדתו של אברהם אבינו ע"ה לחשב עם הבריות ולדרוש טובתם, ומשתדל להחזירם בתשובה קודם שתבוא עליהם הפורענות.

תשעים שנה המתנתי לו

מסופר באגדה כי פעם אחת בא זקן בן תשעים שנה אצל אברהם, ולאחר שאכל ושתה, היה אברהם אבינו ע"ה מדבר עמו על האמונה בקדוש ברוך הוא, שהוא ברא את העולם והוא מנהיגו, הוציא הזקן פסל קטן מכיסו, ואמר לו, לזה אני עובד, אמר לו אברהם, סכל, הרי הפסל הזה צעיר יותר ממך, והיאך יתכן שהוא ברא את העולם ואותך, אך הזקן עמד על שלו ולא רצה לשמוע.

וככה במשך שש שעות ניסה אברהם אבינו לשכנעו בענין האמונה, וכשראה שלא עלתה בידו שלחו מפניו. באותה שעה נגלה הקדוש ברוך הוא לאברהם, ואמר לו, אני המתנתי לאותו אדם תשעים שנה כדי שיכיר באלהותי, ואתה לא מוכן להתנתי

לו עוד שלש שעות? מיד קראו אברהם אבינו אליו בחזרה, ודיבר עמו עוד שלש שעות, עד שהשתכנע מדבריו והאמין בקדוש ברוך הוא.

התוהים בדרך

ואם נשכיל לגייר גוים להכניסם תחת כנפי השכינה היה אברהם אבינו משתדל ומוסר את נפשו כל כך, מה נענה אנחנו על אחינו בני ישראל שתעו מדרך ה', ועל הרוב שלא באשמתם, אלא מחמת שהכניסום הוריהם לבתי ספר חילוניים, וילכו אחרי ההבל ויהבלו, והרי הם כתינוקות שנשבו, וכולנו בני איש אחד נחנו, וכל ישראל ערבים זה לזה, הלא שומה עלינו לדבר עמהם בדרכי נועם ובמתק שפתים כדי שישובו אל ה', להתקרב לתורה ולמצות, ולהכניס את בניהם לתלמודי תורה.

ישראל ערבים זה לזה

וכבר המשילו חז"ל ענין זה, לאחד שהיה הולך בספינה, והיה עושה נקב בקרקעיתה, והמים חודרים לתוכה, אמרו לו חבריו, מה אתה עושה, אמר להם, ומה אכפת לכם, בתוך שלי אני עושה, אמרו לו והרי כולנו באותה ספינה, ואם יכנסו מים אל הספינה תטבע הספינה כולה וכולנו נצלול למעמקי מים. כך כל ישראל קשורים הם אחד אל השני, וערבים הם זה לזה, ואין האחד יכול לומר שלום עליך נפשי ומה אכפת לי במעשיו של חברי, ומה לו במעשי שלי.

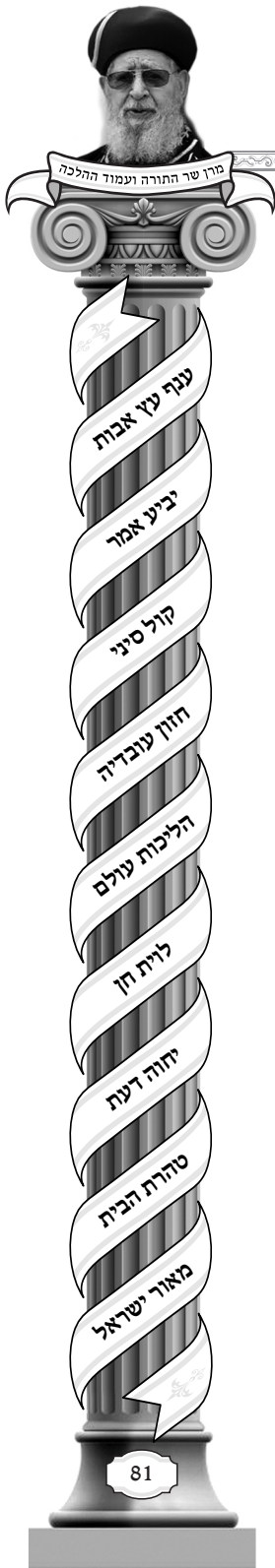
וכבר למדנו להועיל ישעיה הנביא, באמרו, "הביטו אל צור חוצבתם ואל מקבת בור נוקרתם, הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם" (נא א), ללמוד ממעשיהם הטובים, שלא הסתפקו בלימוד התורה וקיום המצות לעצמם בלבד, אלא עשו בכל כחם

ומרצם להחיות עם רב. ישמע חכם ויוסף לקח!

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שלישי < יביע הפרשה >

דרשה ד'

מתוך הכפר "משיעורי הראשל"צ" - הרב פנחס פריץ שליט"א
שיעור סז - ביזדים

"אלה תולדות נח איש צדיק תמים היה בדורותיו את האלוקים התהלך נח" (בראשית ו, ט) ואח"כ כתוב "כי אותך ראיתי צדיק" (בראשית ז, א) ולא אמר עליו צדיק תמים.

הנה יש מצוות וחובות שהם 'בין אדם לחבירו', כגון שלא יגזול ולא יאנה את חבירו וכו', ויש דברים שהם 'בין אדם למקום', שיניח תפילין ויתפלל וכו'.

'צדיק' זה המקיים את המצוות ש'בין אדם לחבירו', שמקיים את הפסוק: 'צדק משלך ותן לו', הגמ' אומרת כשאתה שוקל במאזנים תוסיף מעט, זהו: 'צדיק'.

'תמים': זהו המקיים דברים ש'בין אדם למקום', שנאמר: 'תמים תהיה עם ה' אלהיך'.

והנה בדורו של נח היו כולם רשעים, הן בדברים של 'בין אדם לחבירו' והן בדברים 'בין אדם למקום', שהיו גוזלים אחד מחברו, ואף שהיו עשירים וגיבורים, פעם בשבעים שנה היו צריכים לחרוש את האדמה, וכל ה-70 שנה היו אוכלים ושותים בלא כל טורח.

וכן היו גיבורים, לא היו להם בתבואתם קש אלא הכל חטים טובות, כמה היום אנו דשים זורים ובוררים את התבואה, אך בזמנם לא היו להם אלו המלאכות.

גבורתם של התינוקות

ובמדרש מסופר על גבורתם, אשה אחת ילדה תינוק ובעלה לא היה בבית, ואחר הלידה ביקשה מבנה הנולד, לך לחדר השני, והבא לי מספריים לגזור לך את הטבור... הילד שמע לדבריה והלך לחדר השני, והנה פגש שם שד, שכל שליטתם בלילה, אמר

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שלישי יביע הפרשה

לו השד לילד: מה אתה עושה פה? אמר הילד לשד, מה אתה עושה פה? והחלו במריבה, עד שקרא התרנגול, שכבר הגיע היום, אמר לו השד, לך ואמור לאמך שיש לך מזל שאלמלא שקרא התרנגול, הייתי חותך אותך לשניים, אמר לו הילד, לך ואמור לאמך שהיה לך מזל, שאם לא הייתי קשור בטבורי, הייתי חותך אותך ל-4 חתיכות...

וא"כ פעם ב-70 שנה חרשו [ויש גירסה פעם ב-40 שנה] ומרוב טובה שהיתה להם היו בועטים ולא שומעים בקול ה', והיו גוזלים וגונבים, וכיצד היו גונבים? היו מפקידים את כספם וזהבם ביד אדם עשיר, ובתוך הזהב היו מערבים ריח אפרסמון, והעשיר שם את הפקדון בארון במקום בו מניח כספו וזהב, ובלילה בא זה המפקיד ועל פי הריח של האפרסמון, שהיה ריחו הטוב נודף למרחוק, היה מוצא את כספו שלו ושל בעל הבית לגונבו, ולמחרת היה עוד תובע את הפקדון...

דרשתו של רבי יוסי בציפורי

הגמ' מספרת שרבי יוסי דרש כך בציפורי, ובאותו הלילה נחתרו 13 מחתרות בציפורי בדרך זו, וכעסו על ר' יוסי שבגלל הדרשה שלו נגרם שגנבו את כספיהם... אמר להם ר' יוסי: לא ידעתי שגנבים באים לדרשה שלי...

וכל דברים אלו הם חובות 'בין אדם לחבירו', וכנגד זה היה נח 'צדיק', שלא עשה ממעשים אלו.

דור הפלגה

ודור הפלגה היה מחוסרי אמונה, שאמרו, כל זמן מסוים הרקיע זב מים, ויורד מבול, בואו נעלה ונלחם שם, ונח היה 'תמים' שלא היה לו עסק עמהם, ובזמנם כולם דברו עברית, וכשהחלו לבנות העיר, בלבל הקב"ה את שפתם, שלא ידעו איש שפת רעהו, וכשהיה אחד מבקש מלט מחברו, היה מביא לו לבנה, אמר לו למה לא הבאת לי מלט? וזורק הלבנה בראשו והורגו, וע"י שה'

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שלישי יביע הפרשה

פילג את לשונם שלא הבינו איש את רעהו, לא הצליחו, ומגדל בבל חרב וממנו נשאר שלישי, ובגמ' איתא כל העובר בצלו שוכח את תלמודו... וזהו 'צדיק תמים' היה בדורותיו, בשתי דורות, דוד המבול ודור הפלגה.

דור המבול

אך בדור המבול קרא לו הקב"ה: 'צדיק', שכלפי דור המבול שעיקר חטאתם בגזל, והוא לא היה כמותם נקרא 'צדיק'.

ודרשו חז"ל 'צדיק היה בדורותיו, ר' יוחנן ור"ש בן לקיש פליגי, חד אמר בדורותיו צדיק אך בדורו של אברהם לא היה נחשב לכולם. וחד אמר, שבדורו של אברהם היה נחשב הרבה יותר, שהרי כאן היה בדור של רשעים ובכל זאת היה צדיק, וכל שכן בדורו של אברהם היה נקרא צדיק.

כף זכות

והנה יש כלל 'הוי דן את כל האדם לכף זכות', ומדוע פירשו שהיה צדיק רק בדורו, ולא בדורו של אברהם? רבותינו דקדקו בלשונם, והביאור כך: הנה אברהם אבינו היה צדיק גדול, וכשה' רצה להשמיד את סדום, הפציר אברהם וביקש להקב"ה שירחם עליהם, והם היו רשעים גדולים, אם היה אדם מבקש צדקה שם היו הורגים אותו, והנה אברהם איש החסד היה דואג לבני דורו ונותן צדקות, ונטע אש"ל א'כילה, ש'תיה, ל'ויה.

בתו של לוט

ואילו הם ברשעותם לא נתנו צדקה, בתו של לוט ראתה איזה עני שאין לו מה לאכול, והיא כששאה מים, העבירה לו מאכל, והם חקרו וראו שהעני חי והבינו שמישהו האכילו, וכשתפשו אותה מאכילה אותו, דנוה למיתה, וציפיה בדבש, ובאו הדבורים ועקצוה. ועל זה נאמר 'הכצעקתה' צעקתה של אותה בת, שמתה בעינויים נוראים כאלו.

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שלישי יביע הפרשה

והנה אברהם איש החסד מתפלל על הרשעים, ואילו נח לא התפלל בעד בני דורו - שלא יאבדו במבול, ולא למדם לעשות חסד, וכיון שהיה רחוק ממעשיו של אברהם, לכן יש שדרשוהו לגנאי.

אמרו במדרש, כשיבשה הארץ ופתח נח את מכסה התיבה, וראה שהכל נחרב, החל לבכות. אמר לו הקב"ה: זקן שוטה, אם היית מבקש ממני שאסלח להם הייתי שומע, ועכשיו אתה בוכה?! ולכן נקרא: 'צדיק' ולא נקרא גם 'תמים', ולבסוף נאמר 'וישאר אך נח', שאפילו את התואר "צדיק" לקחו ממנו.

האכלת החיות ע"י נח

ובמדרש מסופר כשאיחר מלהאכיל את הארי בזמנו, נשכו ברגלו וזהו "אך נח" לשון צער.

היתה שם בתיבה זיקית, ולא ידע נח מה מאכלה, ולא אכלה מכל מה שנתן לפניה כלום, ופעם פתח רימון לאוכלו, וראתה תולעת ואכלתו, ומכאן הבין שזה מאכלה.

וזהו שדרשוהו לגנאי, ואמרו 'צדיק היה בדורותיו', שבדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום.

ומהו הביאור במה שאמר אברהם: "השופט כל הארץ לא יעשה משפט", והלא "הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט"! וכיצד אומר זאת?

אלא אמר אברהם להקב"ה, השופט כל הארץ הוא הקב"ה, לא יעשה משפט, אלא יעשה לפנים משורת הדין, שאם יעשה משפט לא ישאר כלום מהעולם.

ה' יזכנו ללכת במדותיו של אברהם אבינו, ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים, אמן.

דרשות לפרשת לך לך

דרשה ה'

מתוך הספר "משיעורי הראשל"צ" - הרב פנחס פריץ שליט"א

אברהם אבינו היה בנו של תרח, תרח זה היה עושה מעשים רעים, ומסית את הבריות לעבוד עבודה זרה. אך אברהם היה צדיק שהכיר את בוראו מקטנותו.

ומעשה המובא במדרש. פעם הלך תרח למקום אחד, וביקש מבנו אברם שישמור על הפסלים, וימכרם כפי המחיר הנקוב בהם, ואברם הסכים, והנה באה איזה זקנה והביאה קערה מלאה דברי מאכל שיאכיל את הפסלים...

מה עשה אברם, לקח קרדום ושבר את כל הפסלים, ונתן את הקרדום בידי פסל אחד, הגדול שבהם, וקשרו בידו... והנה הגיע אביו וראה שכל הפסלים שבורים.

אמר לו: למה שברת אותם, אמר לו אברם, זה הפסל הגדול הוא ששברם, והכל מפני המחלוקת שקרתה ביניהם, בעקבות ריב על המאכל שהיה להם, ומרוב מריבה הרג זה את כל הפסלים...

תרח אביו השיב לאברם: והלא הם לא יכולים להכות, "ידיהם ולא ימישון", אמר לו אברם, א"כ למה אתה משפיע על אנשים שישתחוו להם, ויקריבו להם קורבן?...

תרח כעס על אברם, ונתנו בידי נמרוד, ונמרוד התווכח עם אברם, ואברם נצחו בויכוח, והודיעו על אמונתו - כי ה' הוא בורא העולם.

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שלישי יביע הפרשה

אמר לו נמרוד, אם לא תודה שנמרוד הוא האלוה, אני אזרוק אותך לכבשן האש, וכן עשה, הודיע ופרסם לכולם כי ביום פלוני ישרפו את אברם...

בהגיע המועד הלך אברם וקפץ לאש, ולא קרה לו מאומה, הלך המלאך גבריאל וביקש רשות להציל את אברם, אמר לו הקב"ה: אתה תציל את שלשת בניו, חנניה מישאל ועזריה, ואילו אני בעצמי אציל את אברם, והשם הצילו, ואח"כ שלחו לארץ ישראל.

האבן עזרא שהיה חוקר גדול, שואל, אם מעשה זה נכון הוא, למה התורה לא סיפרה זאת?

והרמב"ן מבאר, שהתורה לא כותבת אלא דבר שניתן ללמוד ממנו הלכה לדורות, ומה שעשה אברם אסור לעשותו לדורות, ורק אברם עשה זאת מפני הוראת שעה.

שהרי אם יכנס אדם לכנסיה וישבור הכל, ויאמר ה' יציל אותי, זה אסור לעשות, להכנס למקום סכנה ולסמוך על הנס, ולכן התורה לא כתבה את זאת, שאין מעשה זה נוהג להלכה.

ולכן התורה העלימה את המעשה, ורק אברם עשה זאת "עת לעשות לה' הפרו תורתך", ומסר עצמו למען קידוש השי"ת.

ומכאן אנו למדים, שגם קידוש ה' צריך לעשותו בחכמה, ולא לעשות מעשים ללא שכל, ויתפשוהו ויהרגוהו.

ומזה נבין מה שכתוב בפרשה, "ויהי בימי אמרפל מלך שנער" ואמרו רבותינו: "אמרפל" זה נמרוד, שהיה מלך שנער - מלך בבל (כך תרגם אונקלוס), והם ערכו מלחמה ארבע מלכים את החמשה, היתה זאת מלחמה עולמית.

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שלישי יביע הפרשה

שהם היו אנשי העולם, וארבעת המלכים נצחו את החמשה, ולקחו את לוט אחי אברם ואת רכושו בשבי, ושואל רש"י, וכי לוט אחי אברם והלא היה בן אחיו, אלא הפירוש, שהיה דומה לאברם, בקלסתר פנים.

"וישמע אברם כי נשבה אחיו, וירק את חניכיו ילידי ביתו" וגו', "ויחלק עליהם לילה", ונלחם בהם ונצחם, והציל את לוט.

ויש להבין בזה, מי היה לוט שאברם מסר נפשו להצילו, אברם לקח סה"כ 318 חילים להלחם עם המלכים עמהם היו הרבה חיילים, ולצורך מה עשה זאת אברם?

ורבותינו אמרו לוט היה רשע, שהרי היתה קטטה בין רועי לוט לרועי אברם, שאנשי לוט האכילו את בהמותיהם מהתבואה של בני המקום שאינה שלהם, וזה גזל, ואנשי לוט טענו שזה לא גזל, מפני שכל הארץ של אברם, ולאברם אין ילדים, וממילא את הכל יירש לוט, ואין זה גזל, שכל ארץ ישראל שייכת ללוט...

ונאמר "ויסע לוט מקדם" וגו', ודרשו חז"ל: שנסע לוט מקדמונו של עולם, ואמר, אי אפשר לא באברם ולא באלוהיו... כלומר, כפר לוט בה'.

וה' לא דיבר עם אברם כשהיה קודם בשכנותו של לוט, ורק כשנפרד ממנו אברם דיבר ה' עמו. וא"כ מדוע אברם נלחם במסירות נפש להציל את לוט?

הביאור בזה, הנה כיון שדמותו של לוט היתה כשל אברם, רצה נמרוד להודיע לכל העולם, הנה שביתי את אברם, ואף שהוא נצח אותי בתחילה, ולא נשרף, הנה עתה ראו שאזרוק אותו לאש, ואלוהי אברם לא יצילו מידי, וכולם יטעו בזה, ולא ידעו

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שלישי יביע הפרשה

שאינ זה אברם אלא לוט, וכך יבואו אנשים וכפרו בה', ומזה חשש אברם.

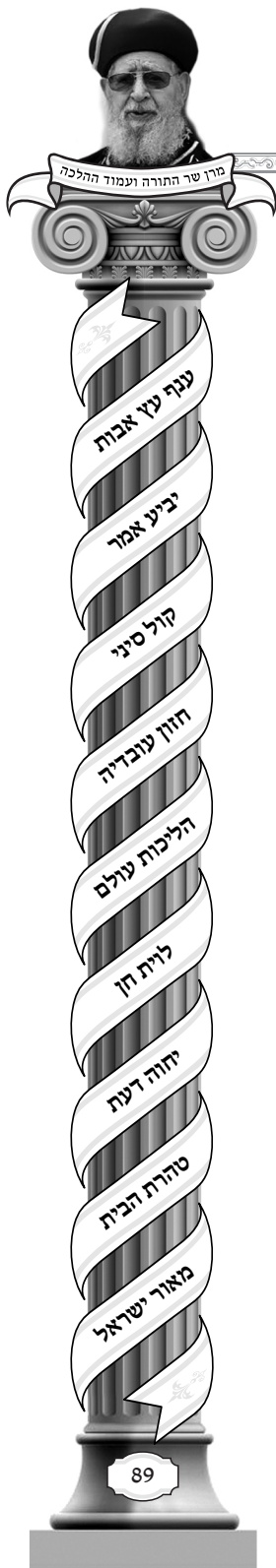
לכן הלך אברם ונלחם עם המלכים להציל את לוט מן השבי, לשם שמים, כדי שלא יהא חילול ה', וכך אנו רואים את גודל חסידותו של אברם, שאהב את ה' בכל לבו, וה' קוראו "אברהם אוהבי", והוא "אברהם העברי" - שכל העולם בעבר אחד, ואברהם בעבר השני, נלך בעקבותיו של אברהם אבינו, שקיים את כל התורה כולה, וה' יהיה עמנו.

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

שער רביעי

יביע הלכות

חיוב לימוד תורה בשבת

מתוך ספר "חזון עובדיה" - חלק ב' עמוד ר"ח הלכות שבת
אחר סעודת שחרית בשבת, צריך ללכת לבית
המדרש ללמוד תורה או לשמוע דברי תורה
בהלכה ובאגדה מפי תלמיד חכם.

משה, אמר הקב"ה למשה, עשה לך קהלות קהלות בכל שבת ודרוש לפניהם ברבים, בהלכות שבת, כדי שילמדו ממך הדורות הבאים להקהיל קהלות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ללמד ולהורות לישראל דברי תורה והלכות איסור והיתר. וכן אמר דוד בְּשִׁרְתִּי צֶדֶק בְּקֶהֱל רַב, מלמד שהיה פותח ודורש לפניהם דברי תורה שלא שְׁמַעְתֶּם אוֹזֶן מֵעוֹלָם. דבר אחר אמר להם הקב"ה לישראל אם אתם נקהלים בכל שבת ושבת בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ללמוד

בירושלמי (שבת פרק טו הל' ג) אמר רבי חייא בר אבא, לא ניתנו שבתות וימים טובים לישראל אלא לעסוק בהם בדברי תורה. והטור (סימן רצ) הביא דברי רבותינו במדרש, אמרה תורה לפני הקב"ה, רבונו של עולם, כשישראל יכנסו לארץ, זה יהיה רץ לשדהו, וזה לכרמו, ואני מה תהא עלי, אמר לה הקב"ה, יש לי בן זוג שאני מזווג לך ושבת שמו, שישראל בטלים ממלאכתם ועוסקים בתורה. ובילקוט ר"פ ויקהל, איתא, והובא בבית יוסף בשם תנחומא, ויקהל

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

מרן שר התורה ועמוד ההלכה

ענף עץ אבות

יביע אומר

קול סיני

חזון עובדיה

הליכות עולם

לית חן

יחודה דעת

טודת הבית

מאור ישראל

90

בהם תורה ברבים מעלה אני עליכם כאילו המלכתם אותי בעולמי, שנאמר (ישעיה מג יב), ואתם עֲדִי נאם ה' ואני אֵל. וסיים מרן הבית יוסף, ומכאן סמכו בכל תפוצות הגולה להתקבץ בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ולשמוע דברי הלכה

ואגדה אחר סעודת שחרית. ע"כ. וכתב האור זרוע ח"ב (סי' שפ), שהטעם שבמנחת שבת אין מוסיפים על שלשה עולים, משום שהוא סמוך לחשכה "שהרי היו רגילים לדרוש כל היום". ומהאי טעמא גופיה אין מפטירים בנביא במנחה ע"ש.

זמן סעודה רביעית

מתוך ספר "חזון עובדיה" - חלק ב' עמוד תמ"ט הלכות שבת

מי שלא קיים מצות סעודה רביעית, והלך לישון, ונפלה עליו תרדמה, והתעורר רק אחר חצות לילה, כל שעדיין לא עלה עמוד השחר, צריך שיקיים מצות סעודה רביעית. וכל שכן אם התעורר קודם חצות לילה, והמסתעף בו מחלוקת בין התלמוד לדברי קבלה לענין הלכה.

הנה אע"פ שבזוהר (פר' ויקהל דף רטו ע"ב) החמיר מאד שכל שישן שינת קבע אסור לו לאכול עד אחר שיתפלל שחרית. והובא בכף החיים (סי' פט אות כח). מ"מ התלמוד שלנו בתענית (יב.) חולק על זה בהדיא, דלגבי ליל תענית, ת"ר עד מתי אוכל ושותה, עד שיעלה עמוד השחר, ר' אלעזר בר' שמעון אומר עד קרות הגבר. ומוכח התם שאפילו

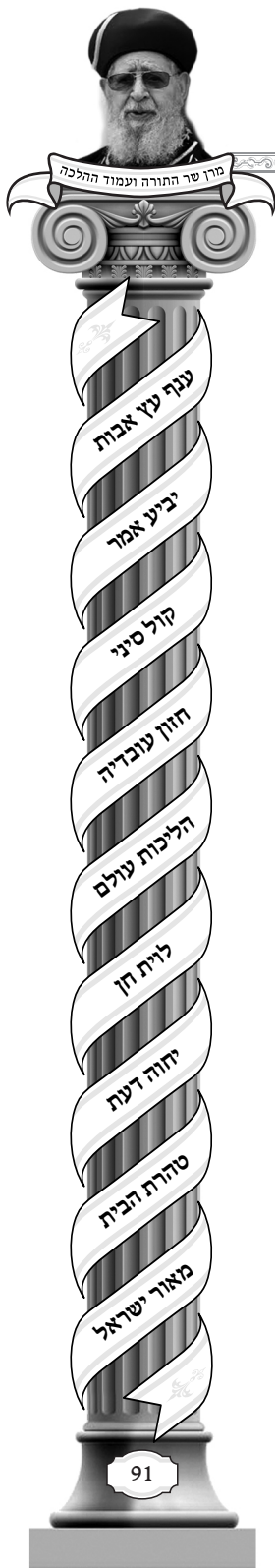
ישן מותר לאכול קודם עלות השחר.

ובירושלמי שם הובא בתוס' (תענית יב:) סוף ד"ה נים, איתא, דהני מיילי אם התנה שיאכל קודם עמוד השחר. וכ"כ הרא"ש והמרדכי והרשב"א והמאירי והר"ן והסמ"ג והסמ"ק והאור זרוע. וכן פסק מרן בש"ע (סי' תקסד ס"ב), שאפילו ישן שינת קבע כליל התענית מותר לו לחזור

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

כדברי הגמרא, ולא אחוש לד' המקובלים. וע"ע בפתח הדביר ח"א (דף מו ע"ג) שכתב, שבכל מקום שהירושלמי חולק על הזוהר הלכה כד' הירושלמי. וכ"כ השדי חמד (כללי הפוסקים סי' ב אות ט). וכאן מפורש בירושלמי נגד דברי הזוהר. הילכך בודאי דהכא נמי בני"ד נקטינן כהתלמוד.

וכן פסק הרמ"א בהגה (סי' תקפא סק"ב), וכתב על זה בשו"ת שבות יעקב ח"ג (סי' מא), שכן הסכימו כל האחרונים בלי חולק. וכן המנהג. ע"ש. וכ"כ להקל בשו"ת שב יעקב (חאו"ח סי' ח), שאע"פ שבזוה"ק פר' ויקהל החמיר מאד לומר שהטועם אחר שישן שינת קבע הרי הוא כעובד עבודה זרה וכו', מ"מ מותר לאדם חלש לאכול קודם עלות השחר לחזק גופו לעבודת ה', ושכן מפורש בסידור האר"י, שאם הוא חלש יכול לאכול קודם עלות השחר. וכתב שם, וכן היה מנהג מורי מהרח"ו ז"ל, ואין בזה שום איסור אלא בתוך חצי שעה קודם עמוד השחר, כנזכר בפוסקים. ע"כ.

ולאכול קודם עלות השחר, אם התנה קודם שיישן. ע"ש. ומ"ש הגאון חיד"א בשו"ת יוסף אומץ (סי' יז אות ב), דחס להו לרבוותא קמאי להתיר בזה אילו ראו דברי הזוהר. ליתא, שמאחר שהתלמוד שלנו חולק על הזוהר, בודאי דקי"ל כהגמרא שלנו, וכמ"ש מרן הבית יוסף או"ח (סי' כה), שהפוסקים כותבים תמיד כמסקנא דתלמוד דידן, משום שאפילו אם היו רואים דברי רבי שמעון בר יוחאי בספר הזוהר, לא הוו חיישי להו במקום דפליג אתלמודא דידן. ע"ש. ומכאן סיוע למה שכתב בשאלת יעב"ץ ח"א (סי' מד), שהלכה כהפוסקים במקום שחולקים על המקובלים, משום שאפי' אם היו רואים הפוסקים דברי המקובלים, לא היו חוזרים בהם, כי התורה לא בשמים היא ע"ש.

וכ"כ הרדב"ז ח"ד (סי' לו וסי' פ'), וז"ל: ויש בידי כלל גדול שכל דבר שנכתב בגמרא או באחד מן הפוסקים, אפילו אם יהיה היפך ממה שכתוב בספרי הקבלה, אני מורה

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

ולפ"ז י"ל שהוא הדין לקיום מצות סעודה רביעית, שיש להקל. וכ"כ בשו"ת השיב משה (חאו"ח סי' ו), שאחר שהביא דברי סידור האר"י הנ"ל, העלה שאף להזוה"ק אין איסור לאכול קודם עלות השחר ע"ש, (וע"ע בשו"ת כנף רננה [חאו"ח סי' א'], ובמש"כ בחזון עובדיה ימים נוראים עמוד סז והלאה).

וכיון שהגר"א וסיעתו ס"ל שזמן סעודה רביעית כל הלילה, יש לקיימה אפילו אחר חצות, אע"פ שנרדם קודם לכן. וכן עשה מעשה רב הגר"א ז"ל. כנ"ל. ודלא כמ"ש בספר אור לציון ח"ב (עמוד ר), שאחר חצות לילה, אין לקיים סעודה רביעית, אם ישן שינת קבע, ע"פ דברי הזוהר. דליתא.

מוסר על מידת הכעס

מתוך ספר "חזון עובדיה" - חלק ב' עמוד ת"ג הלכות שבת

**מנהג נשים לדלות מים מן הבור במוצאי שבת,
לפי שבארה של מרים חוזרת על כל הבארות,
ומי שזוכה לפגוע במים ההם ושותה מהם יתרפא
מכל תחלואיו, תיקון מידת כעס.**

כן כתב הארחות חיים (סוף הל' שבת סי' לב), והביא לזה מעשה באדם אחד שהיה מוכה שחין, ואשתו הלכה במוצאי שבת לשאוב מים ונזדמנה לה בארה של מרים, ומילאה מן המים ההם, אך נתעכבה יותר מדאי, וכשבאה לביתה כעס עליה בעלה, וברוב כעסו הפילה כדה מעל שכמה, ונשבר הכד, ונשפכו המים, וכמה טפין

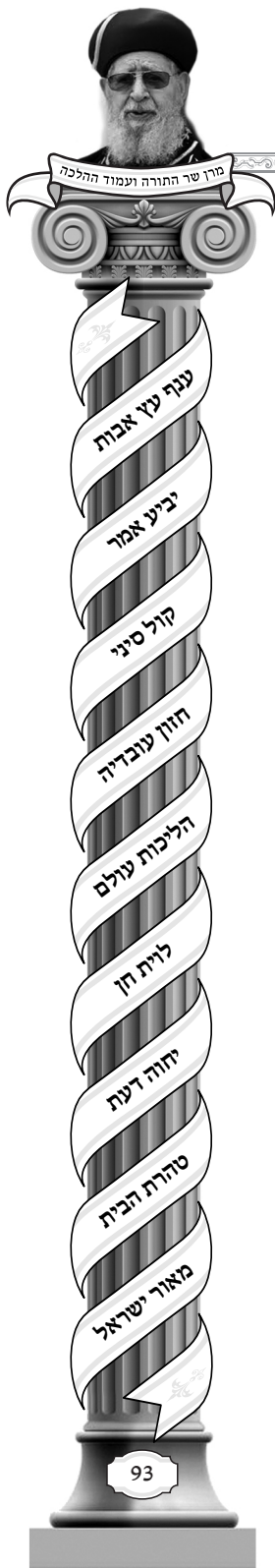
נפלו על בשרו, ובכל מקום שניתז על בשרו מן המים, נרפא השחין. ולכן אמרו חכמים (קידושין מא רע"א), רגזן לא עלתה בידו אלא רגזנותו. ומטעם זה נהגו הנשים לשאוב מים בכל מוצאי שבת.

וכ"כ הכל בו (סוף סי' מא). והובא כל זה בבית יוסף (ר"ס רצט) בשם הכל בו. וכן כתב הרמ"א בהגה שם. [וכן הוא בספר

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

האסופות, בשם רבני אשכנז, הובא בקובץ מוריה (שנה טו גליון ה-ו עמוד ז), ובתשובות מהר"ם (מקיצי נרדמים עמוד שיב). ע"ש]. וכתב ע"ז הגר"ח פלאג' בספר כף החיים (ס' לא אות נג), ומכאן תוכחת חיים לבל יהיה אדם כועס בכל זמן אפילו על דבר שראוי לכעוס עליו, כי כעס בחיק כסילים ינוח, הלא תראה כי אדם זה ע"י כעסו

איבד טובה הרבה. וכן יש לפרש כוונת הפסוק (בקהלת יא), והסר כעס מלבך והעבר רעה מבשרך וכו'. ע"ש. [וע' במדרש רבה (פרשת קורח פרשה יח אות כב): מעשה בסומא אחד שירד לטבול במים, ונודמנה לו בארה של מרים וטבל ונתרפא. וע' להגר"ח פלאג' בספר נפש כל חי מע' ב אות א].

לצאת ידי חובה במבטא שונה

מתוך ספר "חזון עובדיה" - חלק ב' עמוד יז הלכות שבת

השומע קידוש או הבדלה מחבירו יוצא ידי חובתו מדין שומע כעונה (סוכה לח:). ואשכנזי ששמע קידוש או הבדלה מספרדי במבטא הספרדי, יוצא ידי חובתו, וספרדי השומע קידוש או הבדלה מאשכנזי, אם השומע בקי ומבין במבטא האשכנזי, כגון שמתפלל תדיר עם האשכנזים, ושומע קריאת התורה שלהם במבטאם, יוצא ידי חובת קידוש והבדלה, אבל אם אינו מבין המבטא של האשכנזים, אינו יוצא ידי חובתו, שדין השומע כעונה אינו אלא כשהוא מבין מה ששומע מפי המברך. האם אשכנזי יכול לשנות ממנהג אבותיו, ולהתפלל במבטא ספרדי.

גאוני הדור שלפנינו נחלקו בנדון אשכנזי שרוצה לשנות ממנהג אבותיו לגמרי ולקרא

ולהתפלל במבטא ספרדי, וכן להיפך, האם מותר לו לנהוג כן, שהגאון רבי אברהם יצחק

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף צוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

מרח שר התורה ועמוד ההלכה

ענף עץ אבות

יביע אומר

קול סיני

חזון עובדיה

הליכות עולם

לית חן

יחודה דעת

טודת הבית

מאור ישראל

94

ותשובותיהם של הגאונים הנ"ל נדפסו בשו"ת דברי חכמים (עמוד קעג והלאה). ע"ש. אולם יש להעיר בזה ממ"ש בספר דרך הנשר (חלק א דף מח עא), שהגאון רבי נתן אדלר [רבו של החתם סופר] עשה מעשה רב, שהזמין את הגאון רבי חיים מודעי מאיזמיר, אל עירו ואל שער מקומו, בעיר פרנקפורט, ובמשך שלש שנים למד אצלו את המבטא וההיגוי הספרדי, ומאז נטש את המבטא האשכנזי, והיה בעצמו עובר לפני התיבה במבטא ספרדי.

וכן כתב בספר צרור החיים (אמסטרדם שנת תק"פ, דף נח ע"ד) וז"ל: ומה שהעידו על הגאון החסיד מהר"ר נתן אדלר זצ"ל שהיה מתפלל במבטא ספרדי, גם אני ידעתי, כי אני בעצמי בימי בחרותי התפללתי עמו, ושמעתי אותו שמתפלל במבטא ספרדי, וזכיתי להכיר אז את האיש הגדול ואת שיחו, שאין אנחנו ראויים להיות להדום רגלי הגאון החסיד הזה. והוגד לי מפי מגידי אמת כי בביתו של הגאון החסיד רנ"א התאכסן רב אחד מירושלים

הכהן קוק בירחון קול תורה (חודש אב שנת תרצ"ג) פסק, שאסור לשנות ממבטא והברה שנהגו בה אבותיו למבטא והברה אחרת, שיש בזה משום אל תטוש תורת אמן, וכן נאמר, שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך, והואיל ואין בידינו להכריע איזה מבטא יותר נכון, אסור לשנות ממנהג האבות שהוחזקו בו מאות בשנים, והמשנה בזה הרי הוא בכלל מה ששינו בברכות (טו). קרא ולא דקדק באותיותיה, שלכל הדעות אסור לכתחילה. (וכעת הובאה תשובתו בספרו הנד"מ שו"ת אורח משפט, חאו"ח סימן יז ויח. עש"ב).

ובא רעהו וחקרו הוא הגאון הראשון לציון ר' בן ציון מאיר חי עוזיאל בשו"ת משפטי עוזיאל (חאו"ח סימן א), והעלה שאין בזה משום אל תטוש תורת אמן, וכל שהוא קורא ומדקדק באותיות של אותו מבטא שמתפלל בו, אין בזה משום קרא ולא דקדק באותיותיה, כי אלו ואלו דברי אלהים חיים, ודעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד.

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

במשך שנתים או שלש שנים, אך ורק לתכלית זו שילמוד ממנו, את המבטא הספרדי. ע"כ.

וכן כתב הרה"ג מהרי"ש אלישיב שהאשכנזים יוצאים ידי חובתם גם בשמיעת קריאה בהברה ספרדית, ואפילו בקריאת פרשת זכור, (רק שכדאי להחמיר בשבת זכור). ולא גרע מניקוד חולם של הליטאים. והגאון מהר"ש גרינפלד בשו"ת מהרש"ג ח"ב (סי' סז) הוכיח ג"כ ממעשה רב של הגאון ר' נתן אדלר, והגאון ההפלאה, שמכאן ראייה גדולה שאין כל נדנוד איסור לאשכנזי לשנות את הנוסח שלו לנוסח הספרדי. וי"ל, ע"ש.

והגאון הרידב"ז בשו"ת בית רידב"ז (סימן כז) נשאל מהגאון רבי יוסף ידיד הלוי, שהיה מעיר חלב, ארם-צובה, איזה מבטא יותר נכון לדעתו, והשיב: קרוב לומר שהמבטא הספרדי בלשון הקדש הוא הנכון והמתקן יותר מן המבטא האשכנזי, שהוא לקוי בכמה אותיות, והסיבה לכך, כי האשכנזים נדדו רבות מגולה אל גולה לקצוי

ובביאור הגר"א לתיקוני הזהר (תיקון יט דף לח סוף ע"ד) ג"כ כתב, שקריאת הספרדים היא הנכונה. ע"ש. ומכאן הוכחה שאין כל חשש איסור לאשכנזי אשר ירצה לשנות ממבטא אבותיו ולקרוא קריאת שמע ולהתפלל במבטא ספרדי.

והרב הגאון רבי עובדיה הדאיה בשו"ת ישכיל עבדי ח"ב (חאו"ח סי' ג) הביא תשובת הרה"ג רבי שבתי בוחבוט, אב"ד בירות, שהרבה להשיב על דברי הגאון מהרא"י קוק, והחריה החזיק אחריו הרה"ג המחבר, וכתב, שבין לפי הפשט ובין לפי הקבלה אין שום נדנוד איסור כלל לאשכנזי שמחליף המבטא שלו, למבטא של הספרדים, ואדרבה מצוה קא עביד.

והניף ידו שנית בשו"ת ישכיל עבדי ח"ג (דף קג ע"ד), והסכים עמו הגאון רבי יעקב זריהן, אב"ד טבריה, ואמר שהגרא"י

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

מרן שר התורה ועמוד ההלכה

ענף עץ אבות

יביע אומר

קול סיני

חזון עובדיה

הליכות עולם

לדית חן

יחודה דעת

טהרת הבית

מאור ישראל

96

לאור האמור נראה שגם
אשכנזי השומע קידוש
והבדלה במבטא ספרדי בודאי
שיוצא ידי חובתו, שהרי אף
לכתחילה היה רשאי בעצמו
לומר הקידוש וההבדלה
במבטא שונה ממנהג אבותיו,
ומכל שכן כששומע מספרדי
את הקידוש וההבדלה במבטא
שהוא רגיל בו.

וכן העלה בשו"ת חלק לוי
(חאו"ח סימן פח), שאין להקפיד
בקידוש ובהבדלה על שינוי
המבטא בין האשכנזים
לספרדים. ע"ש. ואמנם בספר
לקט הקמח החדש (סימן קכח
אות קכג) כתב בשם החזון
איש, שבבית הכנסת שנוהגים
להתפלל ולקרוא את קריאת
התורה במבטא אשכנזי, אין
יוצאים ידי חובתם בשמיעת
הקורא במבטא ספרדי.

ועל שמועה זו בשם החזון
איש סמך סמיכה בכל כוחו
בשו"ת מנחת יצחק חלק ד'
(סימן מז). ע"ש. אולם באמת
שאין לסמוך על שמועות
כיוצא באלו, שלא נתבררה לנו
אמיתותן. (וכ"כ כיו"ב הרה"ג רבי
בנימין יהושע זילבר בספר אז נדברו

ארץ וים רחוקים, ונשתבשה
לשונם, ואילו הספרדים נשארו
בארצות המזרח, ושמרו על
לשונם, ולכן יש מקום רב
להאמין שהמבטא בלשון
הקדש של הספרדים נכון
ומקובל יותר ממבטא אשכנזי.

ע"כ. וכ"כ בספר מקור ברוך
להרה"ג ר' ברוך אפשטיין ח"ב
(דף שצז), ובשו"ת דברי יוסף
שווארץ (דף קסז ע"א). ובשו"ת
בית אבי חלק ד (סימן קט) כתב
ג"כ שאין בשינוי המבטאים
משום אל תטוש תורת אמו.
וכמו שכתב בשו"ת מהרשד"ם
(חלק או"ח סימן לה), שלא מצאנו
ולא ראינו שום איסור לשנות
מנהג כי אם בדבר שיש בו
נדנד איסור, אבל כהאי גוונא,
דליכא צד איסור כלל, פשיטא
דלא שייך בזה אל תטוש תורת
אמו.

וראה עוד למהר"א חזן בשו"ת
תעלומות לב ח"ד (סי' מב),
ובשו"ת ארץ טובה (סי' ה),
ובשו"ת קול מבשר ח"ב (חאו"ח
סי' יב), ובשו"ת אגרות משה
(חאו"ח ח"ג סי' ה, וח"ד חאו"ח סי'
סה). ובשו"ת מנחת יצחק ח"ג
(סי' ט). ועוד.

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

ד' (סימן רצה). וכן כתב המגן אברהם (סימן רעא סק"א). וכן דעת הדגול מרובה שם. וכ"כ עוד הרבה פוסקים.

וכן בקודש חזיתיה להגאון רבי יחיאל יעקב וינברג בשו"ת שרידי אש ח"ב (סימן ה) שנשאל בדבר נערים אשכנזים שלומדים בבית ספר דתי במבטא ספרדי, וכשמגיעים למצות רוצים לקרוא בתורה במבטא ספרדי שהורגלו בו, בעוד שהקהל בבית הכנסת נוהגים לקרוא ולהתפלל במבטא אשכנזי.

והרב השואל רמז למחלוקת הגרא"י קוק והגר"צ עוזיאל הנ"ל. והשיב, שאין ברצונו להכריע בין הגאונים הנ"ל, כי לא ראה דבריהם במקורם, ובכל זאת העלה במסקנת דבריו שיש להקל, ולהרשות לנערים אלה לקרות בתורה במבטא ספרדי, שהרי גדולה מזו כתב הרמ"א בהגה (סימן קמב ס"א), דהא דקי"ל שאם טעה החזן בקריאת התורה אפילו בדקדוק אחד מחזירים אותו, זהו דוקא בטעות שמשתנה הענין על ידו, אבל

ח"ג עמוד סא ועמוד קנו. ועוד בכמה מקומות). וז"ל החיד"א בשו"ת יוסף אומץ (סימן כ אות ב): ומי לנו גדול מרבינו האר"י שהיה אשכנזי ממשפחת מהרש"ל, ובכל השנה היה מתפלל עם ספרדים ושומע מהם קריאת התורה וכו'. וכמ"ש בספר הכוונות. עכת"ד.

ובפרט לגבי חיוב קריאת התורה שאינו מן התורה אלא מתקנת הנביאים ועזרא הסופר ובית דינו. כמבואר בב"ק (דף פב). וכן כתבו התוס' והרא"ש והרשב"א בברכות (יג.), שחיוב קריאת התורה אינו אלא מדרבנן. וכן כתב הר"ש משאנץ (בסוטה לג.). וכן מבואר בפרי חדש (סימן קלט סעיף ל), ובברכי יוסף (סימן קלה), ובשו"ת חיים שאל חלק ב' (סימן לח). ועוד אחרונים. ואף בקידוש והבדלה שעיקר מצותם מן התורה, מכל מקום דעת רבי ישעיה הראשון בספר המכריע (סימן עא) שיוצאים ידי חובה מן התורה בתפלה, והקידוש וההבדלה על הכוס אינם אלא מדרבנן. וכן נראה דעת הרשב"א בתשובה בחלק

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

השונים, וכן מעשים בכל יום שהאשכנזים יוצאים ידי חובת קריאת התורה אף במבטא ספרדי. והוא הדין להיפך.

וכן ראיתי לרב אחאי גאון הגרא"י ולדינברג בשו"ת ציץ אליעזר חלק ז (ס' כח אות ב) שכתב, שמותר לאשכנזי לשנות המבטא שלו, למבטא הספרדי, באמירת קידוש להוציא ידי חובת השומעים, בבית הספר לאחיות שעל יד בית חולים חרדי, ונסתייע ממעשה רב של הגאון ר' נתן אדלר, ומדברי הרידב"ז, שהמבטא הספרדי הוא יותר נכון ומדויק,

וכתב, שאין כאן שאלה כלל אם יש בזה משום אל תטוש תורת אמך, שמכיון שהמדובר הוא על אופן מקרה, ומכיון שאלו השומעים התחנכו מילדותם בהברה הספרדית, שפיר דמי לומר את הקידוש בהברה ספרדית ולהוציא אותן ידי חובה. ע"ש.

ומכל מקום בקריאת פרשת זכור וכן בפרשת פרה, שהם מדאורייתא, וכמו שפסק מרן

טעות בנקודות או בטעמי המקרא שאין הענין משתנה בכך אין מחזירים אותו. וכל שכן שאשכנזים השומעים מפי חזן שקורא במבטא ספרדי שיוצאים ידי חובתם.

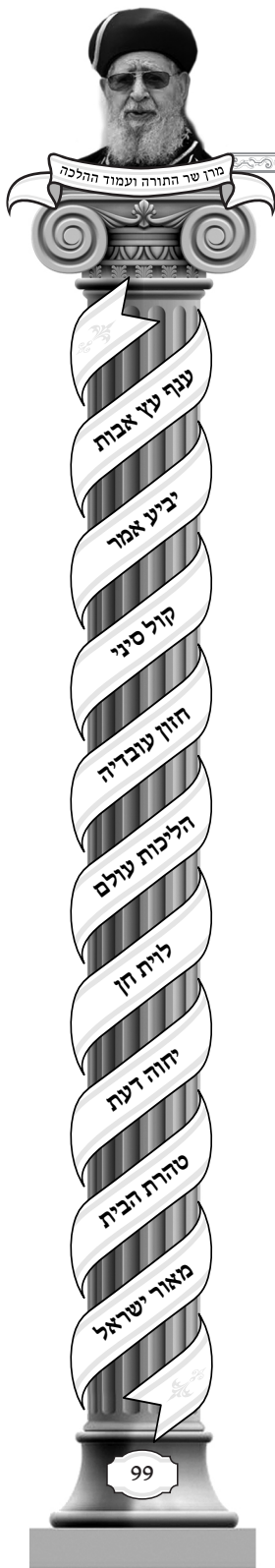
ופוק חזי מאי עמא דבר שבהלות רבות של אשכנזים עצמם, ישנם אנשים שונים, שלכל אחד יש הברה אחרת, כגון אנשי ליטא או גליצא, או פולניא שמשונים זה מזה בהברותיהם ומבטאיהם, ובכל זאת נוהגים להניח לכל אחד מהם לעבור לפני התיבה ולקרוא בתורה, ואין פוצה פה. וכן הסכימו בספרי אחרוני זמנינו בשם כמה גדולים שאין להקפיד על שינוי ההברות והמבטאים בין בשליח צבור בין בקורא בתורה שמתפלל וקורא במבטא שונה ממנהג הצבור.

ולכן בודאי שאין להקפיד על בר מצוה שקורא בבית הכנסת של אשכנזים במבטא ספרדי. וגדול השלום. עכת"ד. ודפח"ח. ודבריו נכוחים למבין וישרים למוצאי דעת שאין להקפיד כלל על המבטאים

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

הראשונים דס"ל שמן התורה יצא י"ח קידוש בתפלה).

אבל אם הספרדי אינו בקי במבטא האשכנזי, מאחר שלא הורגל מעולם לשמוע תפלות האשכנזים ולא קריאת התורה שלהם, וכשהוא שומע קידוש והבדלה במבטא שלהם אינו מבין דבריהם, אינו יוצא ידי חובתו, כמו שכתבו התוס' (ברכות מה:).

והרא"ש שם (פ"ז ס' ה), וכן כתבו תלמידי רבינו יונה שם, שהנשים שאינן מבינות בלשון הקודש אינן יוצאות י"ח ברכת המזון ששומעות מאנשים. וצריכות לברך בעצמן. ומה שאמרו בגמרא סופר מברך ובור יוצא, היינו כשהבור אינו יודע לברך, אבל מבין הוא לשון הקודש, אבל כשאינו מבין הלשון אינו יוצא.

וכן פסקו הטור ומרן השו"ע (בס"י קצג ס"א), שאחד שאינו יודע לברך ברכת המזון ששומע מפי היודע, אם "השומע מבין בלשון הקודש", ורק לא יודע לברך, יוצא ידי חובתו בשמיעה, שהשומע

בש"ע (סימן קמו סעיף ב', ובסוף סימן תרפ"ה), ראוי ונכון לכל אחד לשמוע קריאת הפרשה כפי מנהג אבותיו. והספרדים שלומדים בישיבה אשכנזית, יעשו מנין לעצמם בשבתות אלה בשעת קריאת התורה, ולקרוא הפרשה במבטא ספרדי. וע' בשו"ת יביע אומר חלק ו (חאו"ח ס' יא).

מסקנא דדינא, שאשכנזי השומע ברכת הקידוש או ההבדלה מפי שליח צבור ספרדי יוצא די חובתו. [מכיון שהעברית, לשון הקודש, המדוברת בכל ארץ ישראל ת"ו ידוע שהיא בהברה והמבטא הספרדי, והכל מבינים אותה. וכ"כ הגרא"י אונטרמן בתשובה שהובאה בספר כתר אפרים (עמוד שס). ע"ש].

אולם להיפך ספרדי השומע קידוש והבדלה מאשכנזי, הדבר תלוי אם הספרדי הוא רגיל ובקי במבטא של האשכנזים, וכשהוא שומע את הקידוש ואת ההבדלה מן האשכנזי, הוא מבין לאשורו כל מלה ומלה ששומע, יוצא ידי חובתו. (וזהו בצירוף דברי

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

כעונה. משמע שאם אינו מבין הקידוש מפי ספרדי, כדי
מה שאומר המברך לא יצא לצאת ידי חובה. וע"ע בשו"ת
ידי חובתו. ואנו קבלנו הוראות יביע אומר ח"ה (ר"ס יב). ומשם
מרן. הילכך צריך הוא לשמוע בארה.

מנחה גדולה או מנחה קטנה

מתוך ספר "הליכות עולם" - חלק א' עמוד רנב הלכות שבת

רבותינו הראשונים נחלקו אם עדיף יותר להתפלל
מנחה גדולה, דהיינו חצי שעה אחר חצות היום,
או מנחה קטנה, דהיינו החל משעתיים וחצי קודם
הלילה. ולדעת הרמב"ם ומרן השלחן ערוך, עדיף
להתפלל מנחה קטנה.

אולם הנוהגים להתפלל מנחה גדולה, מנהגם נכון
על פי ההלכה, ויש להם על מה שיסמוכו, שכן
מבואר בדברי הזוהר הקדוש. ועוד, שרגילים
לאכול ארוחת צהרים, ואסור לאכול סעודה
משהגיע זמן תפלה עד שיתפלל. ואפשר שאפילו
אם הניחו שומר שיזכירם להתפלל, אין זה מועיל.
ומכל מקום הנוהגים להקל לאכול ארוחת
צהרים קודם תפלת מנחה, ומתפללים מנחה
קטנה, יש להם על מה שיסמוכו, מפני שמלבד
שכן המנהג בהרבה מקומות להקל בזה, גם
מניחים שומר שיזכירם להתפלל, וגם יש להם
זמן קבוע להתפלל מנחה בכל יום.

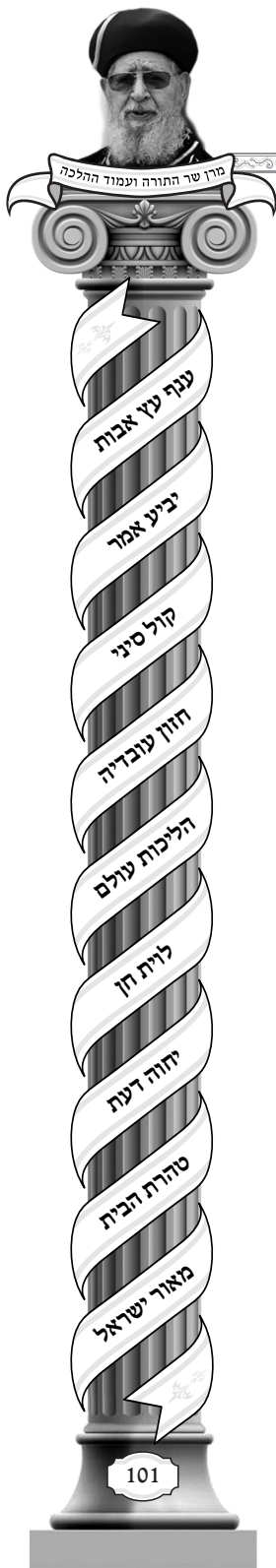
אולם עדיף יותר בכיוצא בזה להתפלל מנחה
גדולה, כדי שיוכלו לאכול סעודת הצהרים בהיתר
אליבא דכולי עלמא.

בענין הסעודה, כתב הרהמ"ח, בסעודה גדולה של חתן וכלה
פה עירנו בגדאד מקילים אפילו או מילה אחר שהגיע

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

רבי אהרן שוויכה זצ"ל לפני כעשרים שנה:

לכבוד רב חביבאי, דיתבי בתווי דלבאי, חכו ממתקים וכולו מחמדים, הרב המופלא, וכבוד ה' מלא, כש"ת רבי אהרן שוויכה [שליט"א] ז"ל.

גלילי ידי קדשו באגרתו המעולפת ספירים קבלתי לנכון, והנה בענין חקירתו חקירת חכם בדין סעודת הצהרים בסמוך למנחה גדולה, שדעת הרי"ף והרמב"ם והרא"ש להחמיר גזרה שמא ימשך בסעודתו.

ושלא כדעת רבינו תם דס"ל דקי"ל כלישנא קמא דהש"ס (שבת ט:): שלא אסרו אלא בסעודה גדולה כסעודת נישואין ומילה. ומרן הש"ע (סי' רלב) פסק ג"כ להחמיר כמנהגו לפסוק כשלשת עמודי ההוראה.

וא"כ על מה סומכים העולם להקל לסעוד ארוחת צהרים קודם שיתפללו מנחה. עכת"ד. והנה הרמ"א בדרכי משה (סי' רלב) כתב בשם האגודה (פ"ק דשבת), שרוב העולם אינם

זמן מנחה קטנה, וסומכים על בני אדם המסובים שם, ואינם אוכלים פת ולא שותים יין ושכר בסעודה ההיא, ורק טועמים קצת מן התבשילים או פירות, לכבוד בעה"ב. ע"כ.

ועיין בפתח הדביר (סי' רלב סק") שכתב שהמנהג שנהגו להקל בסעודה גדולה אפילו סמוך למנחה גדולה, אין להם על מה לסמוך, ושגם במקומות שנהגו שהשמש קורא לבהכ"נ לתפלת המנחה, אין לסמוך על זה, משום דשכיח שכרות. ע"ש.

ולפי טעמו לא דמי לדין ותספורת ומרחץ, דהכא חיישינן טפי, שכמעט אי אפשר בלי שתיית יין או שכר בסעודות גדולות של חתן או מילה. ואפשר שאפילו שומר לא מהני בזה, דשומר מה מלל, וצריכים להתפלל מנחה תחלה. וע' בספר רב ברכות (מערכת בדיקת חמץ). ובכף החיים (סי' תלב ס"ק טו"ב).

ומדי דברי בענין סעודה קטנה לפני מנחה, אמרתי להציג כאן מש"כ בתשובה להרה"ג

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

לאחר זמן מנחה קטנה, אף דכלהו רבוותא אסרי, והיינו משום דכיון דאיכא צבור שעדיין לא התפללו מנחה לא חיישינן שמא יפשע. אי נמי השמש יזכיר להתפלל. כדאמרין (בעירובין סה.)

רב ששת מסר שינתיא לשמיעה. אבל במקום שאין שם מנין אסור ללמוד בשחרית קודם שיתפלל. ע"כ.

וראיתי לכת"ר שהזכיר בקצרה בתוך דבריו הטעם שיש לנו שעה קבועה לתפלת המנחה בכל יום, ודחאו בשתי ידים, כיון שלא נזכר חילוק זה בגמרא, ולא פלוג רבנן. ואין דבריו מוכרחים בזה לחלוק על מהרי"ל וגדולי האחרונים שהביאו דבריו.

וכנראה שעיקר סמיכתו על מה שכתב מתחלה שאין אפשר לנו להקל נגד מרן שקבלנו הוראותיו, ובזה צדקו דבריו, כי נודע מה שכתב מרן החיד"א בספר דברים אחדים (דכ"ו ע"ב) ובספר שם הגדולים (ספרים מערכת ט אות יב), שספרדי המיקל כדעת הרמ"א וסיעתו

נזהרים מלסעוד קודם מנחה, ואולי סמכו על קריאת השמש לבית הכנסת, ולא חיישינן שמא ישכח וימשך בסעודתו.

ובימי חכמי התלמוד לא היה כן. אלא שיש בזה פלוגתא דרבוותא, כמ"ש לעיל (סי' פט). ועוד י"ל שהמנהג להקל נמשך ע"פ דעת בעל המאור שסובר שלהלכה אפילו סעודה גדולה סמוך למנחה גדולה מותר. וכ"כ המרדכי בשם הר"ש בן ברוך. ולכן נהגו להקל. עכ"ד. וכ"כ הרמ"א בהגה.

והמהרי"ל (בריש הל' שבת) כתב, מה שאנו נוהגים בערב שבת שמתרחצים ומסתפרים סמוך למנחה, משום שיש לנו שעה קבועה לתפלה בצבור בכל יום, ולא חיישינן שמא יפשע. וכן נהגו לסעוד סמוך למנחה קטנה, הואיל ויש שמש קבוע לקרוא לבית הכנסת וכו'. ע"כ.

ובשו"ת רבינו יעקב וייל (סי' קצג דף קו ע"ב) כתב, שאין לאסור ללמוד בבוקר לפני תפלת שחרית, שמכיון שהצבור עדיין לא התפללו לא חיישינן שמא יפשע. וכמו שנהגו לאכול

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

דין להמנות על גזרת חז"ל ולבטלה, אלא שא"צ שיהיו גדולים בחכמה ובמנין, הואיל ואין רוב צבור יכול לעמוד בה. ע' בע"ז (לו:) ובתוס' שם. ובמאירי (הוריות ג:). ואנו לא שמענו שישבו בית דין לבטל גזרה זו.

אולם עיקר החקירה כבר עמד בה הגאון רבי חיים פונטרימולי בספר פתח הדביר (סי' רלב סק"י), וכתב, שאע"פ שרבינו תם וסיעתו סוברים להקל, הרי אנו קבלנו הוראות מרן, וספרדי העושה כדעת הרמ"א נגד פסק מרן צריך תשובה וכפרה וכמ"ש מרן החיד"א בשם הגדולים, וצידד לומר שמנהג זה להקל נתפשט עוד לפני קבלת הוראות מרן, ובאופן כזה רשאים להמשיך במנהג להקל גם לאחר שנתפשטו הוראות מרן. וכמ"ש בספר נר מצוה ח"ב בכללי הפוסקים (מע' ש אות רנב) וכו'. ע"ש.

והנה כיוצא בזה מצינו בענין הוראת מרן בזמן בין השמשות, שפסק (בסימן רסא) כדעת רבינו תם, שהוא מתחיל שלשה מיל

נגד דעת מרן צריך תשובה וכפרה.

וכ"כ הגאון רבי חיים פלאגי בשו"ת חקקי לב ח"ב (דקצ"ד ע"ג), ובספרו מועד לכל חי (סי' ב אות כג). ועוד אחרונים. וכת"ר נתן טעם למנהג שלנו, כי בימיהם היו סועדים ב' פעמים ביום, שחרית וערבית, והיה אפשר להם לקיים גזרת חז"ל. אבל בזמנינו שנחלשו הגופות ואנו סועדים ג' פעמים ביום, ערב ובוקר וצהריים, אי אפשר לרוב צבור לעמוד בגזרת חז"ל, לכן נהגו להקל. והנה אמת שנראה שלא רק בזמן חז"ל נהגו לסעוד ב' פעמים ביום, (ע' חולין קה.) אלא גם בזמן מרן הב"י נראה שנהגו כן, וכמ"ש בבית יוסף (סי' מו) במנין מאה ברכות. וראה עוד בשלחן ערוך אבן העזר (סי' ע סעיף ג). ע"ש.

אלא דלכאורה אכתי לא איפרק מחולשא, שהרי אפשר להתפלל ביחיד קודם סעודה, ולא יבטל גזרת חז"ל. וי"ל. ומכל מקום נראה שאף כשאין רוב צבור יכול לעמוד בגזרת חז"ל, עכ"פ צריך שישבו בית

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

מרן שר התורה ועמוד ההלכה

ענף עץ אבות

יביע אומר

קול סיני

חזון עובדיה

הליכות עולם

לית חן

יחודה דעת

טהרת הבית

מאור ישראל

104

מנחה גדולה, כדעת הרמב"ם, שקבלו הוראותיו במקומות אלו, וכמ"ש מרן בשו"ת אבקת רוכל (סי' לב וק"מ). וראה עוד במחזיק ברכה א"ח (סי' לח). ואעפ"כ כתב שאסור לסעוד סמוך למנחה גדולה. ודו"ק]. ועכ"פ הנח להם לישראל שיש להם על מה שיסמוכו.

ומעתה הבוא נבוא לשאלת כת"ר, בדבר מי שמתפלל תמיד מנחה ביחיד (מחמת אונסו), האם מוטב שיתפלל מנחה גדולה בכל יום באופן קבוע, לפני שיסעוד סעודת הצהרים, ובזה ירויח שלא יעבור על דברי הפוסקים ומרן הש"ע שפסקו שאסור לאכול סעודה לפני מנחה גדולה, וגם יהיה לבו בטוח שלא ישכח ויטרד ויפסיד תפלת מנחה.

או יותר נכון שיעשה כפסק הרמב"ם ומרן שאין להתפלל מנחה גדולה לכתחלה, ולכן ימתין עד שעה תשע ומחצה להתפלל מנחה קטנה. יורנו הי מנייהו עדיף ושכמ"ה. עכ"ד.

והנה ז"ל הרמב"ם (בפ"ג מהל' תפלה ה"ב וה"ג): תפלת המנחה

ורבע אחר שקיעת החמה. ואסור לעשות מלאכה במוצאי שבת קודם שיעור ארבעה מיל. והמנהג להקל כדעת הגאונים, ואין ממתניין כל כך, וכמ"ש הגאון ר' יונה נבון בשו"ת נחפה בכסף (דף קנד ע"ג) ובספר גט מקושר (דק"ח ע"ב). ע"ש.

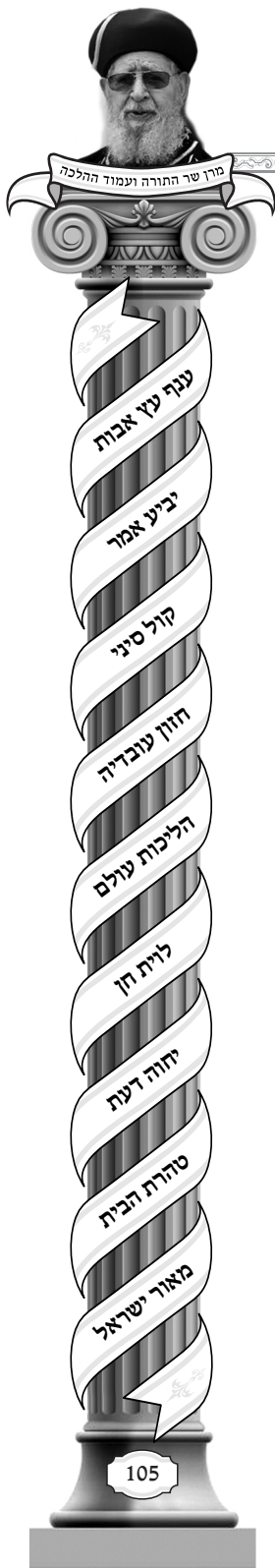
וכיוצא בזה כתב גאון ירושלים מהר"ם בן חביב בתשובה, והובאו דבריו בשו"ת זכור ליצחק הררי (סימן עד) בענין שהיית תבשיל החמין של שבת שמצטמק ויפה לו, שהמנהג להקל בזה שלא כדעת הרי"ף והרמב"ם ופסק מרן (סי' רנג), והסביר הזכור ליצחק שכן היה המנהג מימי קדם. ע"ש. וע"ע בשו"ת חיים שאל ח"ב (סי' לה אות ב). ואכמ"ל.

[ובפתח הדביר שם כתב טעם נוסף, לפי שאנו נוהגים כדעת הרמב"ם ומרן שאין להתפלל לכתחלה מנחה גדולה, אלא מנחה קטנה, ומכיון דקביע לן עידנא להתפלל מנחה קטנה לעת ערב מותר, וכמ"ש כיו"ב מהרי"ל. ע"ש. ויש לפקפק קצת בטעם זה, שהרי אף בזמן מרן היה המנהג שלא להתפלל

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

צללי ערב, והוא משש שעות ולמעלה שהיא מנחה גדולה שנתקנה במקום תמיד של בין הערבים, וכן שנינו (בפסחים נח.) תמיד נשחט משש ומחצה. ומי שלא התפלל אותה בזה הזמן, יש עליו להתפלל מנחה עד הערב, כדתנן תפלת המנחה עד הערב.

אבל המתפלל מנחה משש שעות ומחצה, ונזדמן לו להתפלל מנחה עם הצבור לערב, אם ירצה להתפלל נדבה עם הצבור יתפלל. ע"כ.

ומוכח דס"ל שאף לכתחלה מותר להתפלל מנחה גדולה, ורק מי שלא התפלל מנחה גדולה יכול להתפלל מנחה עד הערב. וכן כתב רבינו אברהם בר נתן הירחי, בעל המנהיג, בפירושו למסכת כלה (עמוד כג), שהזריז להתפלל מנחה גדולה שהיא משש שעות ומחצה, הרי זה משובח, והיא מצוה מן המובחר, אך בני הגולה שהם בדוחק הפרנסה ואינם יכולים להתפלל מנחה גדולה הם מתפללים מנחה קטנה שהיא מתשע שעות ומחצה.

תקנו זמנה כנגד תמיד של בין הערבים, ולפי שהיה התמיד קרב בכל יום בתשע שעות ומחצה תקנו זמן המנחה מתשע שעות ומחצה, והיא הנקראת מנחה קטנה, ולפי שבערב פסח שחל להיות בערב שבת היו שוחטים את התמיד בשש שעות ומחצה, לפיכך אמרו שהמתפלל מנחה מאחר שש שעות ומחצה יצא, והיא הנקראת מנחה גדולה. נהגו אנשים הרבה להתפלל מנחה גדולה וקטנה, והאחת מהן רשות.

והורו מקצת הגאונים שאין ראוי להתפלל רשות אלא תפלת המנחה הגדולה, וכן הדין נותן, מפני שהיא כנגד דבר שאינו תדיר בכל יום. ע"כ.

ומוכח שאין להתפלל לכתחלה מנחה גדולה. וכן דעת המאירי (יומא כח.). אולם בשו"ת הרי"ף (סי' שכ) כתוב: שאלה, למה היתה תפלת המנחה משש שעות ולמעלה: תשובה, עיקר דבר זה וטעמו לפי שתפלות כנגד תמידין תקנום, והתמיד של בין הערבים מכי ינטו

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

מנח), שמנהג כל ישראל בכל מקומות מושבותיהם להתפלל מנחה משש שעות ומחצה ולמעלה, חוץ מארץ אדום שהם עניים וטרודים בפרנסתם עד הערב, ומתפללים מנחה וערבית ביחד וכו'. ע"ש.

והרא"ש בתשובה (כלל ד סי' ט) כתב, וזמן תפלת המנחה מ"כי ינטו צללי ערב" דהיינו משש שעות ומחצה ולמעלה.

וראיה גדולה לזה ממה שאמר דוד ערב ובוקר וצהרים אשיחה ואהמה. וצהרים היא משעה ששית שהחמה בראש כל אדם, כצאת השמש בגבורתו, והוא מלשון צהר תעשה לתיבה וכו', הא למדת שמנחה גדולה היא מתפללים. אבל הרמב"ם בפ"ג מהל' תפלה כתב וכו', עכ"ד.

וכ"כ רבי שלמה פרחון במחברת הערוך שלו (ערך

שימוש בשבת במטהר אוויר או בבושם

מתוך הספר "שו"ת יחודה דעת" - חלק ו' עמוד קל"ב

שאלה: האם מותר להשתמש בשבת בספריי של מטהר אוויר, וכן בבקבוקי בושם שעל ידי לחיצה בפקק מתפזר מהבושם ומפיץ ריח טוב בידים או בפנים, או שמא יש בזה משום תולדת מלאכת זורה, האסורה בשבת?

ומפררו לחלקים דקים. ע"כ. והרוקח (סימן סב), והאור זרוע חלק ב' (סימן נט), הביאו דברי הירושלמי להלכה. וראה עוד במגן אברהם (סימן תמו סק"ב).

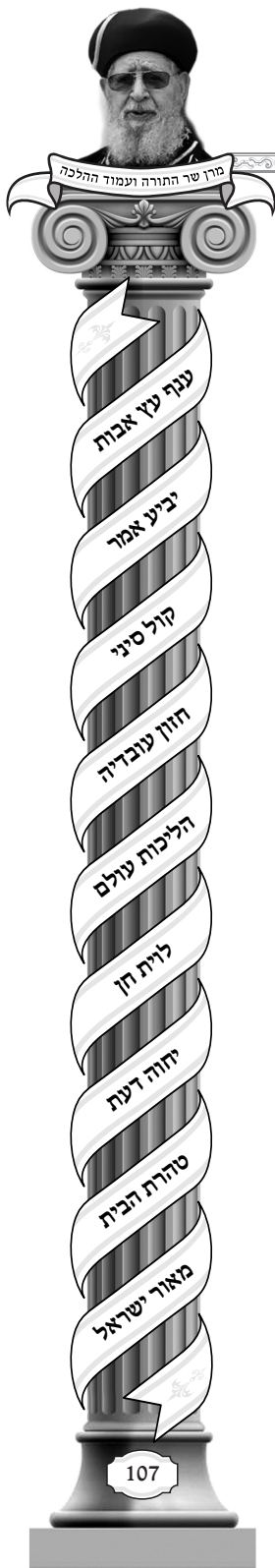
אולם הגאון החיי אדם בנשמת אדם (כלל טו סימן א'), תמה על דברי הרמ"א שהביא דברי הירושלמי להלכה, שהרי

תשובה: הרמ"א בהגה (סוף סימן שיט) כתב, הרוקח ברוח בשבת והרוח מפזר הרוקח חייב משום זורה. ומקור דברי הרמ"א בירושלמי (פרק כלל גדול הלכה ב'): "רקק והפריחתו הרוח חייב משום זורה, וכל דבר שמחוסר ברוח חייב משום זורה". ופירש הקרבן העדה, כלומר שהרוח מחסרו

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

מהלכות שבת), מכל מקום יוצא לנו שלכל הדעות השופך מים מועטים מצלוחית דרך חלון, והרוח מפררם לחלקים דקים, אין בזה משום איסור זורה כלל, שהרי אין המים גידולי קרקע כלל. עכת"ד.

גם הגאון בעל אבני נזר בספר אגלי טל (מלאכת זורה סעיף ו') כתב, שמה שהביא הרמ"א דברי הירושלמי הנ"ל, אינו אלא חומרא בעלמא, כי לפי הגמרא שלנו אין זה ענין למלאכת זורה כלל. (ושם בביאורו סק"ד אות ד' האריך להסביר דבריו בזה בטוב טעם). ע"ש.

וכן כתב התפארת ישראל (בכלכלת שבת אות ו'), שאין הלכה כהירושלמי הנ"ל, כי התלמוד שלנו חולק עליו בזה. ע"ש. וכן כתב הגאון רבי יעקב חאגיז בספר עץ החיים (מלאכת בורר). והובא בשו"ת רב פעלים חלק א' (חלק אורח חיים סימן כ') בד"ה ואמרתי. ע"ש.

ואמנם בספר חמדת ישראל (בקונטרס נר מצוה דף מט ע"א) כתב ליישב דברי הירושלמי, כי ברוק יש כמה יסודות, כנודע

בתלמוד שלנו (בשבת עג): אמרו, היינו זורה היינו בורר, כלומר ששניהם ענינם להפריד אוכל מפסולת, שהזורה מפריד המוץ מן התבואה, וכן הבורר מפריש הפסולת מן האוכל. ואילו להירושלמי מה ענין זורה לבורר.

ועוד שהלכה רווחת (בשבת עה). אין דישה אלא בגידולי קרקע, ובודאי שהוא הדין לזרייה, ורוק אינו גידולי קרקע. ע"כ. גם הגאון רבי עקיבא איגר בתשובותיו (סימן כ') כתב להעיר כן על דברי הרמ"א הנ"ל, שהרי הרי"ף והרמב"ם והרא"ש והטור השמיטו דין זה שהוא חידוש גדול, וטעמם מפני שסוברים שאין הלכה כהירושלמי בזה, שהרי בתלמוד שלנו אמרו היינו זורה היינו בורר, ומשמע שבכולו פסולת אינו בכלל זורה כלל. ועוד דקיימא לן אין דישה אלא בגידולי קרקע.

ואפילו אם נאמר שדעת הרמ"א שאדם נחשב כגידולי קרקע, הואיל ומזונו מלחם ופירות שהם גידולי קרקע, וכדעת הרמב"ם (בפרק ח'

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף צוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

כתב הגאון רבי יחיאל מיכל אפשטיין בספר ערוך השלחן, שנראה שהוא טעות סופר בדברי הרמ"א, וצריך לומר משום זורק.

וכן הגאון רבי מנשה מאיליא בספר אלפי מנשה פירש כן דברי הירושלמי. והביאו המשנה ברורה בביאור הלכה שם. וכן העלה הגאון רבי מרדכי פרידבורג בשו"ת דברי מרדכי (חלק אורח חיים סימן כא), שהביאור בדברי הירושלמי רקק והפריחתו הרוח, היינו שהרוח הפריחתו ארבע אמות ברשות הרבים, ולכן חייב משום זורק, אבל ברשות היחיד אין לחוש לזה כלל, וכן המנהג להקל, והנח להם לישראל אם אינם נביאים בני נביאים הם. עכת"ד.

וכן עיקר להקל. וראה עוד בזה בספר מנחת חינוך (מלאכת זורה), ובשו"ת ערוגת הבושם (חלק אורח חיים סימן פו), ובספר טל אורות (דף כט ע"א), ובשו"ת שואל ומשיב שתיתאה (סימן לג), ובשו"ת מי באר (סימן סג). ע"ש.

מדברי חכמי הטבע, ועל ידי הרוח נפרדים היסודות, כמו שעושים המדענים על פי חכמת הכימיה, וזהו בורר גמור, ולפי זה ניחא דברי הירושלמי שמחייב בזה משום זורה. ע"כ. אולם אין דבריו מוכרחים, וכאשר הוא עצמו סיים, שאין ברצונו להאריך בזה, כי לא אמר כן אלא בדרך השערה בלבד. ע"ש.

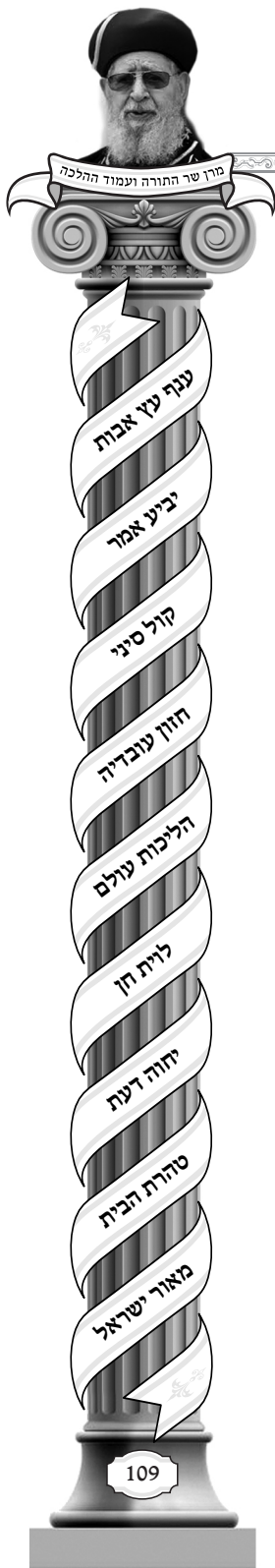
וזו לשון המהריק"ש בהגהותיו (סוף סימן שיט): "יש מי שכתב שהרוקק ברוח בשבת והרוח מפזר את הרוק חייב משום זורק, ולא ראינו מי שחשש לכך, מפני שהוא דבר שאינו מתכוין, וגם אין דרך זריקה בכך". ע"כ. וכן כתב מרן החיד"א בברכי יוסף שם, בשם מר זקנו הגאון רבי אברהם אזולאי בכת"י. ולכאורה נראה שהיו גורסים בדברי הרמ"א, במקום "חייב משום זורה" - "חייב משום זורק". והיינו משום זורק ארבע אמות ברשות הרבים.

ולפי זה גם לדברי הירושלמי והרמ"א אין שום איסור כשעושה כן ברשות היחיד. וכן

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

שאמרו במשנה שבת (קיא.) והטור והשלחן ערוך (סימן שכז), שמותר לסוך שמן ורד בשבת, שלא לצורך רפואה. ומוכח שאין דין איסור מוליד ריחא בבשר האדם. וכן כתב בשו"ת זרע אמת חלק ג' (דף צב ע"א).

וכן פסק בשו"ת ספר יהושע (סימן שצב). וכן העלה הגנת ורדים (כלל ג' סימן טז). ואף על פי שבשו"ת רב פעלים חלק ב' (חלק אורח חיים סימן נא) כתב להחמיר בזה, אין דבריו מוכרחים, וכבר פשט המנהג להקל, ויש להם על מה שיסמוכו.

וכן כתב בפתח הדביר (סימן שכז). ושכן פסק הראב"ן (סימן שנו). ע"ש. וכן כתב בספר שלחן גבוה. וכן פסק המשנה ברורה (סימן קכח אות כג). וזה שלא כדברי המנחת יצחק חלק ו' (סימן כו) שאסר בנידון שלנו מטעם מוליד ריחא, וכתב שרבו האוסרים על המתירים, וזה אינו, אלא העיקר כדברי האחרונים הנ"ל שהוכיחו בראיות נכוחות להקל.

וכן פסק בשו"ת שבט הלוי

אולם עדיין יש לדון אם אין בזה משום איסור מוליד ריחא, כי בגמרא שלנו (ביצה כג.) אמרו רבה ורב יוסף שאסור להוליד ריח טוב בשיראים ביום טוב. וכן פסק הרמ"א בהגה (בסימן תקיא סעיף ד'). אך הגאון רבי חיים בן עטר בספר ראשון לציון בחידושו לביצה (כג.) כתב, שהרי"ף והרמב"ם והרא"ש השמיטו דין זה, לפי שסוברים שהלכה כרבא ורב אשי בגמרא שם שחולקים על רבה ורב יוסף בזה, והלכתא כבתראי.

וכן העלה הגאון רבי שלום הכהן שולאל בשו"ת נוה שלום (סימן ג'), על פי דברי הפוסקים הנ"ל. והגאון החכם צבי (סימן צב) הוסיף, שאף לדעת הרמ"א אין איסור מוליד ריחא אלא בבגדים ולא בבשר האדם, ושלא כהמגן אברהם והטורי זהב שאינם מחלקים בזה. וכן העלה להקל בשו"ת שאילת יעב"ץ (סימן מב). וכן כתב האליה רבה.

גם הגאון רבי יונה נבון בשו"ת נחפה בכסף (חלק אורח חיים סימן ד), הוכיח לנכון ממה

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

(חלק אורח חיים סוף סימן קלו). חלק ו' (חלק ארח חיים סימן לו).
וראה עוד בשו"ת יביע אומר וכן עיקר להלכה ולמעשה.

הטמנה בטרמוס

מתוך ספר "לויית חן" עמ' ג' אות ד.

במשנה ברורה סימן רנז ס"ק כה. שאין איסור הטמנה אלא בכלי ראשון שנתבשל בו, אבל אם פינהו לכלי אחר אף על פי שעדיין היד סולדת בו, ואפילו חזר ועירהו לכלי ראשון שהיה בו מותר.

(עיין בשו"ת יביע אומר חלק א' חלק אורח חיים סימן יד).

נ"ב, ומכאן יש ללמוד שמותר

ברכה לפני או אחרי הדלקת נרות

מתוך ספר "לויית חן" עמ' ג' אות ה.

בביאור הלכה סימן רסג סעיף ה, ואחר ההדלקה, בדין אשה שהתנית מקבלת שבת, וכן איש, דקיימא לן שאין צורך להתנות, דעת המגן אברהם שאף על פי כן יברכו אחר ההדלקה, דלא פלוג רבנן.

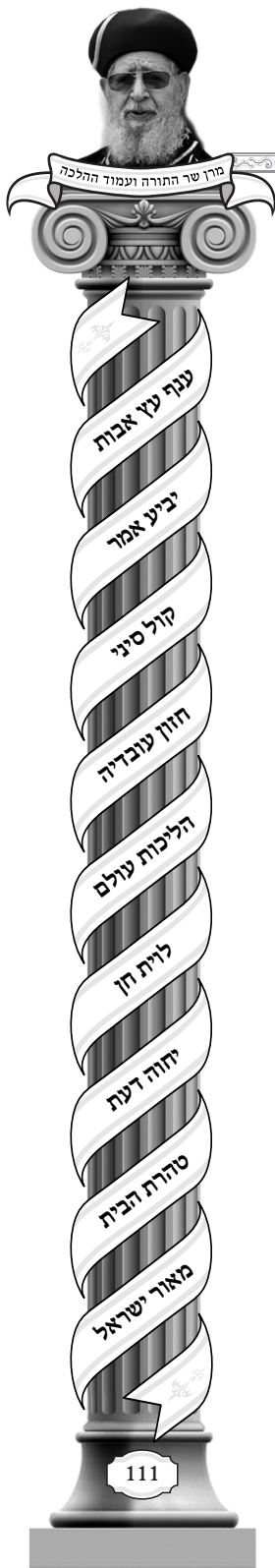
ולדין דנקטינן כמרן שאין קבלת שבת תלויה בהדלקת הנרות כלל, וכמו שכתב המהר"ש גרמיזאן בשו"ת משפטי צדק סימן לו, והגאון רבי חיים פלאגי בשו"ת לב

והגאון רבי עקיבא איגר סבירא ליה דבכהאי גוונא יברכו ואחר כך ידליקו. נ"ב, המגן אברהם לשטתיה, שגם ביום טוב סבירא ליה שיש לברך אחר

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי < יביע הלכות >

ההדלקה. וכן המנהג שלנו.
[והמברכות אחר ההדלקה,
נכנסות באיסור ברכה לבטלה,
לדעת הרמב"ם ומרן השלחן
ערוך].

וכבר הארכתי בזה בשו"ת יביע
אומר חלק ב' חלק אורח חיים
סימן טז, ובשו"ת יחודה דעת
חלק ב' סימן לג, ובספר ילקוט
יוסף עמוד מב ושומע לנו
ישכון בטח.

חיים חלק ג' סימן נז, לעולם
צריך לברך תחלה ואחר כך
להדליק, כדקיימא לן כל
המצות מברך עליהן עובר
לעשייתן (פסחים ז:).

ועוד שאף לבעל הלכות
גדולות, קבלת שבת תלויה
עד לאחר סיום כל ההדלקה,
ואינה תלויה בברכת ההדלקה.
ועל כל פנים אנו אין לנו אלא
דברי מרן שצריך לברך קודם

תפילת מנחה לאחר הדלקת נרות

מתוך ספר "לויית חן" עמ' ג' אות ו.

ולא דמי למי שעונה ברכו "עם
הצבור", שאינו יכול להתפלל
מנחה של חול אחר כך, (כמו
שכתב מרן השלחן ערוך לקמן סעיף
טו). מה שאין כן כאן שקבלת
שבת היא רק ביחיד.

וכן כתב בשו"ת זרע אמת חלק
ג' (סימן כז), לענין מי ששכח
יעלה ויבוא במנחת ראש
חודש שחל בערב שבת, ונזכר
אחר שאמר בואי כלה ומזמור
שיר ליום השבת, שעדיין יכול
לחזור ולהתפלל מנחה של חול
בהזכרת ראש חודש, ע"ש.

במשנה ברורה סימן רסג ס"ק
מג, שהאשה תתפלל מנחה
קודם ההדלקה, ואם אין שהות
לכך תדליק ותתפלל ערבית
שתים של שבת.

נ"ב, אין דבריו מוכרחים,
שגם לאחר ההדלקה מותר
לה להתפלל מנחה של חול,
ואפילו לדידהו שמקבלות
שבת עם ההדלקה, כיון שאין
קבלת שבת בהדלקה אלא
ביחידות, ולא בצבור, יכולה
להתפלל מנחה אחר כך.

יציאת ידי חובה בקריאת התורה ע"י קטן

מתוך ספר "לזית חן" עמ' כ"ז אות י"ט.

(ברכות פרק ז' סימן כ) בשם רבינו תם. לפי זה יש להקל. וכן פסק להלכה בשו"ת סמא דחיי (חלק אורח חיים סימן טז). וכן העלה בשו"ת הגאון רד"ל (סימן ג). וכן כתב בספר תהלה לדוד (סימן רפב סק"ח). ועיין עוד בנחל אשכול על ספר האשכול חלק ב' (עמוד סט אות טז). ועוד.

לכן במקום שאין גדול להוציא הרבים ידי חובה, יכולים להקל לשמוע קריאת התורה מפי קטן שידוע לקרות. וכמו שהעלה הרב המחבר בשם דרך החיים להקל בשעת הדחק. (ועיין במה שכתבתי בשו"ת יחזה דעת חלק ה' סימן כה).

במשנה ברורה סימן רפב ס"ק כג, בענין קטן אם רשאי לקרות כל הפרשה בשבת להוציא הצבור ידי חובה, ובשער הציון ס"ק ט"ז כתב שיש חילוק בין צירוף קטן לשבעה עולים ובין קריאת כל הפרשה. ע"ש.

ומכל מקום לפי דעת המאירי (מגילה כד). שזה ששנינו קטן קורא בתורה, משום שאין הכוונה בקריאת התורה אלא להשמיע לעם, ואין זו מצוה גמורה כדי שנאמר בה הכלל שכל שאינו מחוייב בדבר אינו מוציא אחרים ידי חובה. ע"ש. וכן כתב הרא"ש בפסקיו

עליה שניה בספר תורה אחד

מתוך ספר "לזית חן" עמ' כ"ז אות כ'.

בברכותיה. וכן מתבאר בשו"ת הריב"ש (סימן קיב).

וכן כתב מהר"ש הלוי בשו"ת לב שלמה (סימן ד), ושכן מעשים בכל יום באיזמיר, ואין פוצה פה ומצפצף, ושאין בזה שום פקפוק כלל.

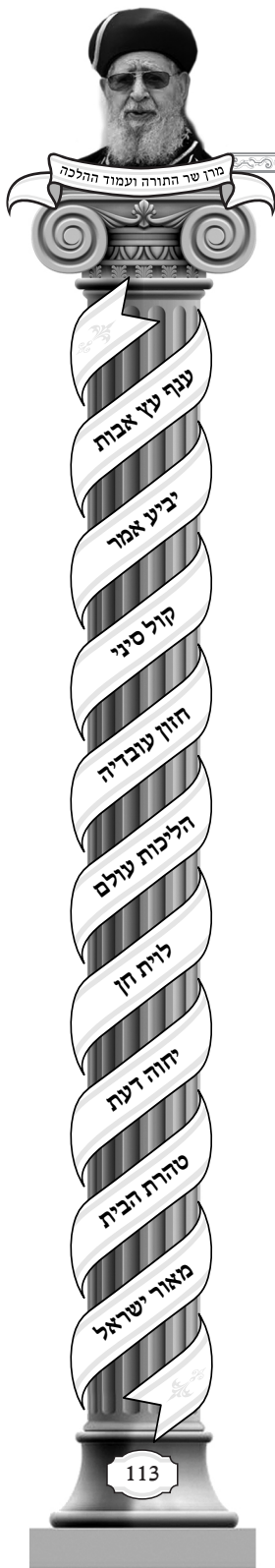
במשנה ברורה שם ס"ק לא, שבשבת חזון במקום שהמנהג שהרב קורא מפטיר לא יקראוהו מקודם לעליית שלישי.

נ"ב, ובדיעבד נראה שיכול לחזור ולקרות מפטיר

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

וכן כתב בשו"ת בארות אברהם (חלק אורח חיים סימן ו), ושהגאון רבי נתן אדלר היה נוהג לעלות לתורה בכל שבת עליית כהן, ואחר כך גם עולה למפטיר.

ע"ש. ופשוט שכל זה בספר תורה אחד, אבל כשמפטירים בספר תורה אחר לא יעלה, וכמו שכתב בשו"ת לב שלמה שם.

זימון לקטן היודע למי מברכים

מתוך ספר "מאור ישראל" עמוד עב - הל' ברכות פרק ה' הלכה ז'.

קטן היודע למי מברכים, אע"פ שהוא כבן שבע או שמונה שנים מצטרף לזימון בין לשלשה בין לעשרה.

הכי, דכיון דקרי ליה "קטן" אפילו בן תשע או עשר שנים, כשיודע למי מברכים.

והכי חזינא לגאון. ע"כ, ורבינו ס"ל כהרי"ף רבו. ומשמע ליה דבן תשע בן עשר דקאמר, לאו דוקא, אלא מעונת הפעוטות, לכן כתב בן שבע בן שמונה שנים. ומרן ס"ל דהא נמי לאו דוקא, אלא מבן שש ומעלה כל שהגיע לעונת "הפעוטות", כל חד לפום חריפותו, מזמנים עליו, וכ"כ הריב"ש בתשובה (סי' נא), שהמתירים לזמן בצירוף קטן, אף שהרי"ף כתב בן תשע או בן עשר, לאו דוקא הוא, אלא כל שיודע למי מברכים כשהוא גדול יותר מבן

הנה לשון מרן הש"ע (סי' קצט סעיף י), "קטן שהגיע לעונת הפעוטות ויודע למי מברכין מצטרף לזימון בין לשלשה בין לעשרה". ובגיטין (נט.) "הפעוטות מקחם מקח וממכרם ממכר במטלטלין, עד כמה, אמר רב יהודה כבר שית כבר שבע, רב כהנא אמר כבר שבע כבר שמונה, במתניתא תנא כבר תשע כבר עשר, ולא פליגי כל חד וחד לפום חורפיה".

והרי"ף (ברכות מח.) כתב, קטן היודע למי מברכים מזמנים עליו, אמרי רבוותא (רבינו חננאל) והוא שנכנס בשעת שלש עשרה, ואנן לא ס"ל

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

מרדכי השיג, על הברכי יוסף בצדק, שדברי הריב"ש ומרן הויין תיובתיה. ע"ש.

ומצאתי בתפארת ישראל (פ"ז דברכות אות יד), שכתב, שאף מקום במקומות אלו שנוהגים שכל אחד ואחד מברך בהמ"ז לעצמו, אף לדידן דאזלינן בתר הרמ"א, אפשר לזמן על קטן. ע"ש. וא"כ כל שכן לדידן דאזלינן בתר מרן.

גם בשירי כנה"ג (סי' קצט הגה"ט אות ה) כתב, שאע"פ שהרמ"א חולק על מרן, אנו אין לנו אלא דברי מרן, וכן המנהג פשוט בקושטא לצרף קטן שהגיע לעונת הפעוטות לזימון, כל שיודע למי מברכים. והוא הדין שמצטרף לעשרה. וכן הובא בספר בירך את אברהם (דף נז ע"א). ע"כ.

וכ"כ הגר"ח פלאגי בספר רוח חיים (סי' קצט), שהמנהג באיזמיר שכל קטן שיודע למי מברכים והוא כבן שש כבן שבע, שהגיע לעונת הפעוטות, מזמנים עליו. ע"כ.

וכן כתב בשו"ת מעשה אברהם (חלק חו"מ סי' יח, דף ריד

שש שנים מזמנים עליו, אבל פחות מבן שש אפילו הוא חריף ביותר ויודע למי מברכים, אינו כלום, שהרי עדיין לא הגיע לעונת הפעוטות. והרי הוא כמי שאין בו דעת. והביאו מרן הב"י. ע"ש.

וכ"כ רבינו אליהו מלונדריש בפסקיו (עמוד צה), שלדעת הרי"ף מזמנים על קטן שהוא כבן שש כבן שבע, כשיודע למי מברכים. ע"ש.

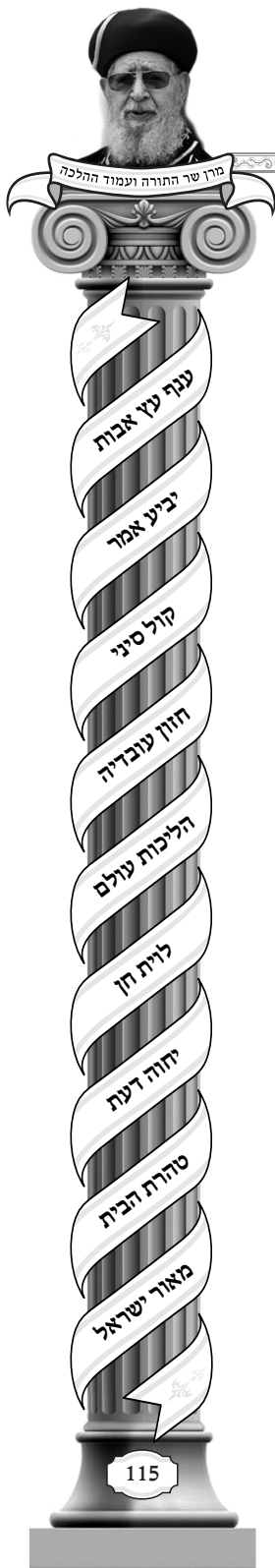
ומעתה גם מ"ש מרן קטן שהגיע לעונת הפעוטות ודאי שכוונתו מבן שש ומעלה כדברי הריב"ש. והמג"א שתפס כלשון הרי"ף בן תשע או בן עשר שנים, לאו דוקא נקט, שהרי המג"א עצמו (סי' תרנח סק"ט) פירש מ"ש בש"ע שם, עונת הפעוטות, היינו בן שש ומעלה.

אמנם הברכי יוסף (סי' קצט סק"ל) כתב, שאף שמרן כתב סתם עונת הפעוטות, דהיינו מבן שש ומעלה, כמ"ש הריב"ש, מ"מ לי נראה להחמיר שיהיה כבן תשע, כד' הרי"ף, אבל פחות מבן תשע לא מצטרף. אולם המאמר

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

ע"א), שהמנהג פשוט באיזמיר שמצרפים קטן לזימון בין לשלשה בין לעשרה. ואע"פ שהבית מנוחה והחסד לאלפים נמשכו אחר הברכי יוסף להצריך שיהיה בן תשע שנים. וכ"כ הבן איש חי (פר' קורח אות יא). ובזכרונות אליהו (עמוד עה). מ"מ אין לנו אלא דברי מרן, כיון שגם החיד"א מודה שדעת מרן שמזמנים על קטן מבן שש ומעלה.

ומ"ש האור לציון ח"ב (עמוד קטו) לעשות פשרה בזה, ולחלק דלשלשה מצרפים קטן בן שש, ולעשרה צריך שיהיה בן תשע, אין לזה יסוד כלל, רק סברת הכרס.

ומנהגינו כדעת מרן שקבלנו הוראותיו, שכיון שהתלמידים הקטנים בני שש ומעלה לומדים בתלמוד תורה ויודעים למי מברכים, מצרפים אותם לזימון בין לשלשה בין לעשרה. וכן המנהג.

וכן ראיתי בשו"ת שואל ונשאל (ח"ג סי' קצב וחלק ח סי' יג), שכתב, שהעיקר לדידן כמו שפסק מרן, שכל שהגיע לעונת הפעוטות דהיינו כבן שש כבן שבע ויודע למי מברכים מצרפים אותו לזימון. ודלא כהרמ"א, ואפילו לעשרה מצטרף.

כבוד התורה

מתוך ספר "מאור ישראל" - חלק ב' עמוד עה.

מי שלא נוהג בכבוד עם הס"ת, או לא מאמין בסודות התורה, נענש מידה כנגד מידה שנקבר ללא תכריכים.

האוחז ס"ת ערום נקבר ערום, ע' בספר שרי המאה ח"ב (עמוד פ"ב), שהביא בשם הגאון ר' מנשה מאיליא שפירש האוחז ס"ת ערום, שהאוחז הוא ערום בלי לבוש, וכמ"ש (בתרומות

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

בשו"ת צל"ח (סי' לה דע"א ע"ב).
ובס' יפה ללב (סי' קמז). ויש עוד
פירוש דרך דרש, האוחז ס"ת
ערום, שאומר דברים כפשטם
בלבד ואינו מאמין שיש לתורה
מלבוש של סודות ורזין וסודות
עליונים, נקבר ערום, וכן
פירש האר"י ז"ל בעולת תמיד
(דמ"ו ע"א), וכיו"ב פי' מ"ש
כל המכבד את התורה גופו
מכובד על הבריות, שמרבה
להלבישה בפירושים דרושים
רמזים וסודות (פרד"ס), בבחינת
(שבת קיד.) מאניה מכבדותיה,
אז גופו מכובד על הבריות.

פ"א מ"א) בדין התורם תרומתו
ערום, שהתורם הוא ערום,
ומכיון שלא נהג כבוד בס"ת
ונטלו בידו כשהוא ערום
מבלי לבוש, לכן מדה כנגד
מדה, יקבר ערום בלא כסות
ותכריכים. ע"כ.

והנה לא זכר שכן פירש
הרדב"ז ח"ב (סי' תקעא) בשם
הר"א אב"ד בעל האשכול. וכן
זכה לכיון לזה הרב יד אהרן
מה"ב (סי' קמז). וכ"כ בשו"ת
מים רבים (סי' נג) הובא בשו"ת
ויצבור יוסף (סי' מ אות ד). וכן

השראת השכינה בחו"ל בזכות השבת

מתוך ספר "מאור ישראל" שבת קיט עמוד ק"נ

**עשירים שבשאר ארצות במה הם זוכים א"ל
בשביל שמכבדים את השבת.**

דבר נכון, שחסרה נקודה על
תיבת חו"ל, שהכוונה חוץ
לארץ, ונעשה מזה תיבת חול.
וכוונת המאמר למ"ש בכתובות
(קי.) כל הדר בחו"ל כאילו אין
לו אלוה, וע"ז אמר שמעולם
לא זזה שכינה בשבת, אפי'
בשבתות של חוץ לארץ, ואע"פ
שאין שם מקום השכינה, שהרי

הנה בזוה"ק פרשח קרח (דף
קעט ע"ב) אמרו, מעולם לא זזה
שכינה מישראל בשבת ויו"ט,
ואפי' בשבת של חול. ובספר
אהל יעקב מדובנא (ס"פ קרח)
הביא מאמר זה, וכתב, ואמר
לי הגאון רבי ברוך מרדכי
ליפשיץ (מחבר שו"ת ברית יעקב),
בשם אביו הג"ר יעקב זצ"ל,

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

שמועה (ר"פ כי משא) שפירש
המאמר הנ"ל, ע"פ מה שאמרו
(פסחים קיג.), עשה שבתך חול
ואל תצטרך לבריות, וה"נ
קמ"ל לא מבעיא בשבת שיש
בה בשר ודגים, ומקיימים
מצות וקראת לשבת עונג
כמאמרה, והשמחה שרויה
במעונם, והשכינה באה מתוך
השמחה, וכמו שאמרו (שבת
ל:) שאין שכינה שורה אלא
מתוך שמחה של מצוה, ואין
שמחה אלא בבשר ויין (פסחים
קט.). אלא אפילו בשבת אשר
לרש אין כל ועושה שבתו חול,
גם אז לא תזוז שכינה מביתו.
ע"ש.

וכן כיון לזה הגאון ר' יצחק
עטייה בספר זרע יצחק (ס"פ
בראשיה דף ז ע"א), בפירוש
המאמר הנ"ל. ע"ש. וכ"כ
האדמו"ר מגור בהערותיו על
ספר פרדס יוסף שמות (אות
מד). ע"ש. והרב פרשת דרכים
(דרוש כג) כתב בשם הגאון רבי
זרחיה גוטא ז"ל שאמיתות
הדבר ע"פ מה שידוע
דמשכחת לה שבירושלים הוא
חול, ובארצות אחרות (כגון
בארצות הברית) הוא שבת קודש,

דומה כמי שאין לו אלוה, עם
כל זה יש השראת שכינה
בשבתות גם בחו"ל. ולכן זוכים
לברכה. ע"ש.

וכ"כ בספר שער החצר (דף יח
ע"א), בשם מדרש אליקים (על
מגילת אסתר דף נז ע"א), בפירוש
המאמר הנ"ל, ונשען על מ"ש
הכוזרי, שמצות שמירת השבת
תלויה בנחלת ה' שהיא ארץ
ישראל, ושאר ארצות טפלות
לה, ושכן הוא דעת הרמב"ן.

וכתב הרהמ"ח, שקרוב לשמוע
שעל תיבת חול היתה נקודה,
והכוונה לרמזו ראשי תיבות
חוץ לארץ, ובאורך הזמן
נכתבה בלי נקודה, וחשבו
שהיא "חול". ע"ש. וע"ע בספר
תוספת שבת (ר"ס רמב דף ח ע"א).
ע"ש. ובס' ילקוט הגרשוני על
הש"ס (דף לו ע"ד) הביא בשם
ספר אחד שכתב כנ"ל בלשון
"לולא דמסתפינא", וכתב
דשפיר עביד דמסתפי, כי בכל
הספרים כתוב חול. ע"ש. ולא
ראה שכבר כתבו כן הגאונים
הנ"ל.

והנה שם הביא בשם הגאון
בעל שמן רוקח בספר יבין

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

וכן להיפך, ובשמים סומטם על נקודת ירושלים שהיא בטבור הארץ. השבת, ונעשה חול, ואילו בארה"ב עדיין הוא שבת קודש. ואעפ"כ לא זזה מהם שכינה.

ע"ש. וע' למרן הגרי"ח בשו"ת רב פעלים ח"א (בסוד ישרים סי' ה) ובמש"כ בשו"ת יחווה דעת ח"א (סי' מו). ואכמ"ל. וזה שאמרו שלא זזה שכינה אפילו בשבת של חול, ר"ל כגון שבירושלים הסתיימה קדושת

צדקה מנוצרים

מתוך ספר "מעין אומר" הלכות צדקה סימן צח עמוד קנא להרב אליעזר נקי שליט"א

שאלה: ארגון צדקה נוצרי שרוצה לתרום לבית תמחוי בארץ ישראל. האם מותר לקבל מהם?

תשובה: מותר.

הרב אמיר קריספל הי"ו אמר: שאח"כ הם לוקחים כתובות של אנשים ושולחים להם חומר מסיוני. ואחר מו"ר נר"ו: אם כן שלא יתנו להם כתובות.

ראה לעיל [סימן סז] במקורות מה שהבאנו בזה, כאן הדבר גם יותר קל שאין מדובר שהעני מקבל ישירות מן הגוי אלא ע"י תווך וממילא הדבר יותר קל. והוסיף רבנו לא ימסרו להם כתובות כך שאם יש חשש של מיסיון, לא יוכלו לעשות כלום בזה. [נ"ל שרבנו הכיר את העניין מקרוב שאין קשר למיסיונרים כלל].

כתיבת פטום הקטורת

מתוך ספר "מעין אומר" הלכות סת"ם סימן קח עמוד שצ

שאלה: אברך סופר סת"ם במצב דחוק, הציע לו סוחר לכתוב "פטום הקטורת" כמות, ויקבל סך

אלפיים ש"ח, אם אפשר להקל?

מו"ר נר"ו שאל: האם הוא ספרדי?

וענית: כן.

תשובה: מה נעשה מרן אסר.

הנה בספר כף החיים (פלאגי' י"ז י"ח) מובא שאמירת פרשת "פיטום הקטורת" מתוך כתב אשורי, הוא סגולה לעושר והצלחה, ומובטח לו פרנסה טובה. ועל פי זה נתעוררו חובבי הסגולות לכתוב סדר "פיטום הקטורת" על קלף, כדי לקרוא בו בעת התפילה. מו"ר נר"ו דיבר על כך בשיעורו במוצאי ש"ק בביהכ"נ ה"יזודים", ואמר שלדעת מרן הדבר אסור, כפי שכתב מרן (יו"ד סימן רפ"ג ב') "לא יכתוב מגילה בפני עצמה שיהיה בה פרשיות, ואין כותבין מגילה לתינוק להתלמד בה, ואם דעתו להשלימה לחומש, מותר".

וכמו שמצינו בש"ס שמביאים פסוקים ודורשים אותם. ודחה מו"ר ששם פירש רש"י שזה בא לספירת דברים, ולא דומה לכאן שבא לקריאה ממש. והביא בהמשך תשובת הרמב"ם "שאם נצרכנו לדרוש פסוק, נשנה הכתיבה ונביאנו סימנים", ואע"פ שהראב"ן חולק ומתיר כל עוד זה פסוקים, ולא פרשה שלימה. מ"מ דעת הרמב"ם לאסור, והב"י הביאו להלכה.

כעבור זמן כתב מו"ר תשובה בזה בשו"ת יביע אומר (ח"ט יו"ד סימן כג) והביא שהיו שרצו לומר, שהעיקר כדברי הב"י שישב שיטת הרי"ף שכיום אמרינן "עת לעשות לה' הפרו תורתך". ודחה זאת, שנקטינן שהמובא בש"ע זה העיקר להלכה למעשה, ומחמת שבש"ע נקט לאסור, אין להקל בזה. ורק אם כתבו מותר לקרוא בזה.

אחר זמן יצא לאור "חזון עובדיה-סוכות" וראיתי שכתב מו"ר נר"ו (שם עמוד צג) בתשובה על דברי הרה"ג משה לוי זצ"ל שכתב, שמכיון שכתיבתה היא עם הברייता, הדבר מותר,

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

מרן שר התורה ועמוד ההלכה

ענף עץ אבות

יביע אומר

קול סיני

חזון עובדיה

הליכות עולם

לית חן

יחודה דעת

טהרת הבית

מאור ישראל

120

ושאלו ג"כ אם מותר לכתוב פרשת פיטום הקטורת, ע"י שלוש שלוש תיבות, כמ"ש מרן (שם סעיף ג') "כתב מגילה שלוש שלוש תיבות בשיטה אחת, מותר".

ומו"ר נר"ו לא התיר כמובא במעין אומר (שם סימן קצה), כיון שכתב הט"ז (שם ס"ק ב') "פירוש כותב שלוש תיבות כאן, ושלוש תיבות רחוקות מהן בשיטה שניה, שאינם נקראות עם הראשונה. כדרך זה מותר, לפי שאין נראה ככותב מגילה אחת". אמנם הש"ך (שם ס"ק ה') כתב שהטעם להיתר של שלוש שלוש תיבות, הוא משום שיש בה שינוי שאינו דומה למגילה מס"ת. אך הסבר הט"ז לקוח מתשובת הרמב"ם שהביאה שם הב"י, וזאת כנראה הייתה כוונת מו"ר נר"ו, שזה נקרא יחד.

ומה ששמע מדברי מו"ר נר"ו שלא שכנזים הדבר מותר [וכך גם הורה לי למעשה. (במעין אומר ח"א פ"ה סימן קעב)] היא משום שהרי"ף התיר לכתוב מגילה לתינוק להתלמד, והרא"ש הקשה עליו והרי אסור לכתוב בצורה זאת אלא רק שכותב ספר שלם, ותירץ שמשום שלא כל עני בישראל יכול לכתוב ס"ת שלם, מותר.

והב"י שם הקשה עליו ודחה דבריו, ותירץ שהרי"ף סובר שהתירו משום לכתוב "עת לעשות לה". ומ"מ לא מרן ולא הרמ"א הביאו דעתו זאת להלכה, אלא אסרו בסתמא. והש"ך (שם ס"ק א') הביא שכן עיקר להלכה דמותר וכ"כ הב"ח, והעידו שכן המנהג פשוט אצלם. ועפ"י זה הציע מו"ר נר"ו לשואלים שזה אופן ההיתר שיש.

מזוזה בבית הכנסת

מתוך ספר "מעין אומר" הלכות מזוזה סימן ח עמוד קסט

שאלה: בתי כנסיות שיש בהם שיעורי תורה

בלילות, האם יברכו על קביעת מזוזה?

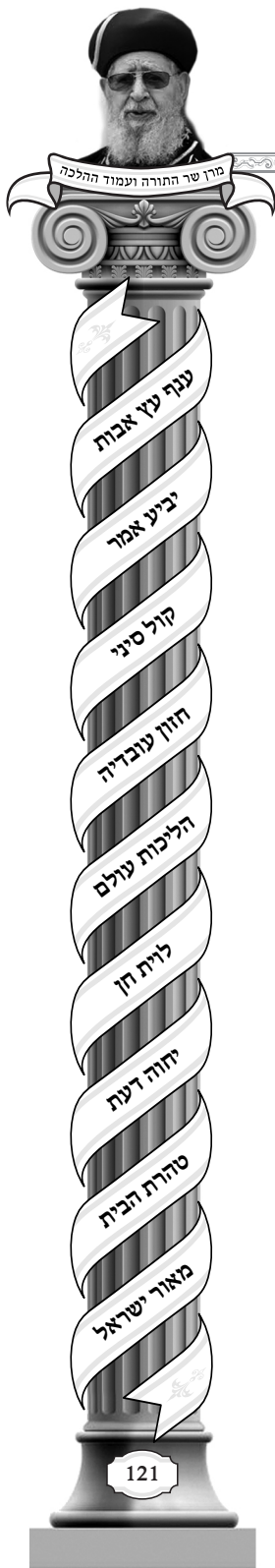
תשובה: ישימו ללא ברכה.

שאלה: האם לברך על קביעת מזוזה בבית הכנסת

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

ובבית המדרש?

תשובה: לא יברך,

ואמרתי לרבנו: שהשואל אומר שראו את מו"ר נר"ו מברך על קביעת מזוזה בכולל מסוים? וענה מו"ר נר"ו: ה"ז כתב לא לברך, והטעם כי לא לומדים בלילה, לפיכך מקום שלומדים בו ביום ובלילה, אפשר.

חזקה ובפרישה הניח זה בצריך עיון. ולע"ד נראה כמו שכתבתי ולא דמי לבית התבן או אוצר דשם תשמיש השייך לו אין חילוק בין יום ללילה כן נראה לי אבל חנות שהוא בביתו פתוח לרשות הרבים פשיטא שצריך מזוזה לפתחיו. ולא ידעתי אם מו"ר נר"ו מצא מקור מפורש לכך או שאמר זאת מסברא. וראה בהליכות עולם (חלק ח עמוד שב) בדבריו בדין חיוב החנויות במזוזה [הובא לעיל סימן ז], משמע מדברי האחרונים המדברים בזה שביהכ"נ וחנות זה שווה להלכה.

אמנם כאן תשובת מו"ר נר"ו שצריך שכדי לברך צריך שילמדו שם ביום ובלילה וכן משמעות הדברים בהליכות עולם (שם), אך הוסיף שם רבנו

כתב מרן (יו"ד סימן רפו י) "בית המדרש פטור מהמזוזה. ואם יש בו פתח שרגיל לצאת בו לביתו, חייב במזוזה באותו פתח. וי"א שבית המדרש חייב במזוזה, ונכון לחוש לדבריהם, אבל לא יברך עליה".

ולא ראיתי להט"ז שם שכתב מה הטעם אלא כתב (שם ס"ק ט) וי"א שבית המדרש כו' בטור כתוב וכן עשה הר"מ מרוטנבורג מזוזה לב"ה ואמר כשהיה ישן בו שינת הצהרים היה רוח רעה מבעתו קודם שתיקן בו מזוזה ע"כ לשונו. ורק בהמשך (שם ס"ק י) לגבי חנויות כתב הט"ז טעם זה, וז"ל: דלאו דירות נינהו ונ"ל אפילו אם יושבין בהם בכל יום פטורים דכיון דאינם שם בלילה מיקרי עראי כדמצינו בחו"מ (סימן קמ סעיף ח) לענין

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

"וכן בתי ספר ובתי מדרשות שלומדים שם רק ביום, ולא בלילה, יש לקבוע בהם מזוזה יש לו על מי לסמוך".

בית שמאי ובית הלל

מתוך ספר "רבנו" נר ראשון חנוכה תשנ"ט עמוד נ"ב
מאת הרב אליהו שטרית שליט"א

שהם מהאמצע שזה תפארת. אח"כ סיפר לי רבנו על הגאון רבי אלחנן וסרמן ע"ה שכנראה היה לו נשמה של ספרדי שהיה מטה כלפי חסד, וגם הוא למד תורה מתוך עוני ודחקות. וגם היה לו צער.

עוד סיפר לי רבנו שכאשר היה ר' אלחנן וסרמן צעיר ורצה להתחתן הלך אצל הורי הכלה, ואבי הכלה רצה לבחון אותו והביא תלמידי חכמים לבדוק אותו, ושמו על השלחן צלחת עם ריבה, ור' אלחנן וסרמן בגלל שהיה להוט בלימוד לא שם לב, ואכל את כל הריבה, וראתה זאת הכלה, ואמרה זה כנראה רעבתן ולכן לא רצתה להתחתן איתו.

ובאמת ר' אלחנן וסרמן התחתן עם אשה אחרת, והאשה הקודמת נישאה לאיזה סוחר, ופעם הסוחר הזה היה בספינה

היום למדנו בענין טוחן, (ונדפס בהליכות עולם ח"ד עמוד קיט), ואחרי שרבנו הביא דברי החזון איש שהחמיר, אמר לי, שאלו הפוסקים היו מבית שמאי, שכל הזמן הם מחמירים.

אחר כך רבנו הסביר לי, שמרן החיד"א כתב בענין בית שמאי ובית הלל, מדוע היו בית שמאי מחמירים ובית הלל מקילים, והסביר שבית שמאי היו מזרוע שמאל של אדם הראשון, ואילו בית הלל היו מזרוע ימין שלו, וידוע לפי הקבלה שימין זה חסד ולכן היו בית הלל מטים כלפי חסד, ואילו בית שמאי היו מחמירים כיון ששמאל זה גבורה. והוסיף החיד"א שכמו כן הרבנים הספרדיים הם מצד ימין ולכן הם מטים כלפי חסד, ואילו הרבנים האשכנזים הם מצד שמאל, ולכן מחמירים, והרבנים האיטליאנים הם פעמים כך ופעמים כך, כיון

שבת של מרץ

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

ענף עץ אבות

יביע אומר

קול סיני

חזון עובדיה

הלכות עולם

לויית חן

יוחה דעת

סודות הבית

מאור ישראל

123

והספינה טבעה בים והאשה נעשתה עגונה, ולא יכלו להתיר אותה עד שאמרו לה ללכת לר' אלחנן וסרמן ואולי הוא ימצא דרך להתיר אותה, ובאמת הלכה אליו והוא הכיר אותה, וכתב לה פסק להתיר אותה.

בעל המנחת יצחק

מתוך ספר "רבנו" ד אדר ב' תשס"ה עמוד שכא

רבנו סיפר לנו על הרב יצחק יעקב וייס, גאב"ד של העדה החרדית, שבכרכים הראשונים של הספר מנחת יצחק, היה נוהג להזכיר את רבנו בספריו, אבל בכרכים האחרונים, אחר שהוא נהיה גאב"ד של העדה החרדית, הפסיק להזכיר את רבנו.

ורבנו סיפר לנו שהרב וייס בעצמו אמר לרבנו שלא יקפיד עליו, על שלא מזכיר את רבנו, כיון שהוא חושש מבריוני מתא. כי פעם אחת הודיעו אותם בריוני מתא למגן דוד אדום, שכביכול הרב וייס קיבל התקפת לב, ושלחו אמבולנס לביתו, ולכן הוא חשש מהם.

מסירות נפש לתורה

מתוך ספר "רבנו" י' אדר ב' תשס"ה עמוד שכא

היום בערב כאשר למדנו שמתי לב שרבנו היה עיף והיה מנמנם על הספר, ואמרתי לרב משה, בנו של רבנו, על זה, והוא בא וביקש מרבנו ללכת לנוח, אבל רבנו לא רצה ואמר "אני רוצה ללמוד",

והיה הרב משה מנסה לשכנע את רבנו שילך לנוח, ויקום מחר מוקדם וכו', ולא עזר, ואחר כך אמר רבנו, "טוב לי כי עוניתי למען אלמד חוקיך".

(תהלים קיט, עא).

בעל המנחת חינוך

מתוך ספר "רבנו" יא אדר ב' תשס"ה עמוד שכא

רבנו הקשה קושיא מהתוס' על המנחת חינוך שחידש חידוש מסויים, ורבי ישראל יונה אמר לרבנו שהוא זוכר שהמנחת חינוך בעצמו מקשה את הקושיא הזאת.

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

ורבנו ביקש שיראה לו את זה, ואכן רבנו ראה את זה, שהמנחת חינוך הביא את דברי התוס', רק בסוף דבריו כתב המנחת חינוך שהוא לא מבין את דברי התוס'. ורבנו אמר על זה, אם זה היה רבי עזרא עטייה אחרי שרואה שיש תוספות שאומר לא כדבריו, היה חוזר בו מדבריו. אבל המנחת חינוך אף על פי שראה שיש תוספות שהוא נגד דבריו, בכל זאת לא ביטל את החידוש שלו.

הרמב"ם

מתוך ספר "רבנו" כג אדר ב תשס"ה עמוד שכא

רבנו ראה בספר שדן על דברי הרמב"ם, וכתוב שם דבר שלא מצא חן בעיני רבנו, והיה רבנו אומר, אם היה כאן הרמב"ם היה גוער בו. ויהיו שם חכמים אשכנזים שיתחילו לפלפל בדברי הרמב"ם זה אומר בכה וזה אומר בכה, ואחר כך ישאלו גם את הרמב"ם מה אומר על זה.

ואח"כ סיפר לנו רבנו, שאומרים שלעתיד לבוא, יבואו החכמים בישיבה של מעלה וידונו שם בדברי הרמב"ם, ויהיה שם גם הרמב"ם אשר כמובן לבוש בגלימה כמו המסורת של חכמי המזרח, ולא יכירו החכמים האשכנזים מיהו. ויענה הרמב"ם שזה דבר פשוט והיא גמרא במקום פלוני. ואז יצחקו עליו החכמים האשכנזים, ויאמרו לו "פרנקלאך", ואח"כ ישאלו מי זה בכלל, ואז יגידו להם שזה הרמב"ם. ואוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה כלימה.

בעל הכלי חרס

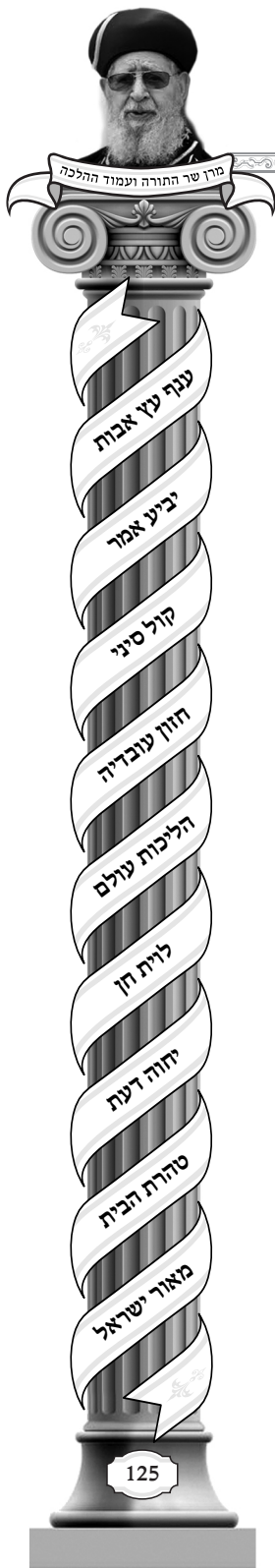
מתוך ספר "רבנו" י ניסן תשס"ה עמוד שכב

סיפר לנו רבנו שיש לרבי אהרן בן שמעון ספר שער המפקד, ובסופו יש קונטרס שנקרא "כלי חרס על מים חיים", ובו קושיות הערות על רבי חיים פלאג'י, ורבנו ראה בספר

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

שהקושיות לא קושיות, והראה את זה לרבי עזרא עטייה, ורבי עזרא עטייה אמר לו, הספר הזה כשמו כן הוא, כלי חרס על מים חיים.

בעל הכנסת הגדולה

מתוך ספר "רבנו" כב ניסן תשס"ה עמוד שכג

רבנו התחיל לכתוב הערות על ספר כנסת הגדולה בשביל ספר שכנראה צריכים להוציא. ואח"כ אמר לנו קצת שבחים על הכנסת הגדולה, שהגאון בעל בית דינו של שלמה כתב כלשון הזה: רצתי לבית הכנסת הגדולה שבלעדיו לא ירים איש את ידו ואת רגלו בדרכי ההוראה. ואמר רבנו שגם החיד"א בשם הגדולים (מע' גדולים, ח, אות יז) כתב, כי בלעדו

לא ירים איש מורה הוראה, את ידו, להבין ולהורות עד שירוך לבית הכנסת הגדולה ויראה מה בפיו ומה ירמזון עיני חכמתו, ורק אחר צאתו מבית הכנסת בנחת רוח יתבונן ויכונן, ואז יורה יורה, כי ה' הטובה עליו. והוסיף אח"כ רבנו, שכל הבקיאות של המגן אברהם באה לו מהכנסת הגדולה.

מרן בספרד

מתוך ספר "רבנו" כד ניסן תשס"ה עמוד שכג

רבנו התחיל לכתוב הקדמה לספר טבעת המלך על הרמב"ם, ובתוך ההקדמה הזכיר את הביקור שעשה בספרד וז"ל: והנה כאשר ביקרתי בחודש טבת תשל"ח בספרד לפי הזמנת קהלת ישראל שם, נפגשתי עם מלך ספרד חואן קרלוס, וקבל אותנו בכבוד גדול.

ונשאלתי מהמלך האם יש הבדל בתורת ישראל בין האשכנזים לספרדים, השבתי שבעיקר דיני התורה אין הבדל כלל בין אשכנזים לספרדים, כי תורה אחת ומשפט אחד לכולנו, ורק במנהגים שאינם מעקרי היהדות ישנם הבדלים. ושאל כמה ספרדים יש במדינת ישראל, עניתי שכמחצית

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

האוכלוסיה בישראל הנם ספרדים, הכוללים בתוכם עדות המזרח יוצאי מדינת בבל, מצרים, מרוקו, וסוריה, ותימן, שכולם נמנים על הספרדים.

שאל המלך, ומדוע נקראים כל עדות המזרח ספרדים? השבתי לו, כי כל המנהגים בעניני הלכה מיוסדים על פי דעתו של הרמב"ם הספרדי, בספרו

ברכת מרן

מתוך ספר "רבנו" ל' ניסן תשס"ה עמוד שכד

סיפרו לרבנו, כי הרב משה סעידיאן הביא לרבנו לפני חודשיים שוטר, שכבר עשר שנים נשואה ואין לה ילדים, ורבנו אמר לה אז שתשמור טהרת המשפחה ובירך אותה

גל הצונאמי

מתוך ספר "רבנו" י סיון תשס"ה עמוד שכד

ראיתי ביומן של רבנו בדף הראשון שכתב הדברים האלה: יום ראשון יד טבת פרץ גל מהים בדרום אסיה אינדונזיה ועוד, ונספו יותר ממאה וחמשים אלף אנשים, ומליונים נשארו ללא קורת גג.

עוד היה כתוב שם: סיום חזון עובדיה להלכות סוכה וארבעת המינים כד כסלו תשסה, ואז התחלתי בספר "טבעת המלך" וסיימתי ביום ר"ח אייר תשסה. התחלתי חזון עובדיה ימים נוראים כ' אייר תשסה.

בעל החכם צבי

מתוך ספר "רבנו" טו סיון תשס"ה עמוד שכד

ראיתי כתוב שרב אחד העיד ששמע מרבנו פעם בכנס של רבנים בקרית צאנז, ששם מסר רבנו שיעור על היתר עגונות, וסיפר רבנו בכנס הזה, שכאשר כתב פסק אחד וישב עליו כמה לילות ללא שינה, היתה חסרה לו נקודה הלכתית מסויימת, שהיסבה לו צער רב.

וענה לו החכם צבי אל תצטער, קום ותעיין בספרי בסימן פלוני ושם תמצא את אשר אתה מבקש. ואמנם רבנו התעורר ופתח את ספרו של החכם צבי, ומצא שם את הדבר המבוקש.

והיה טרוד מאד מזה, ואז מחמת עייפותו נרדם רבנו, ובחלומו הופיע ה"חכם צבי", ושאל את רבנו, מדוע אתה

מעוברת שצמה ביום כיפור

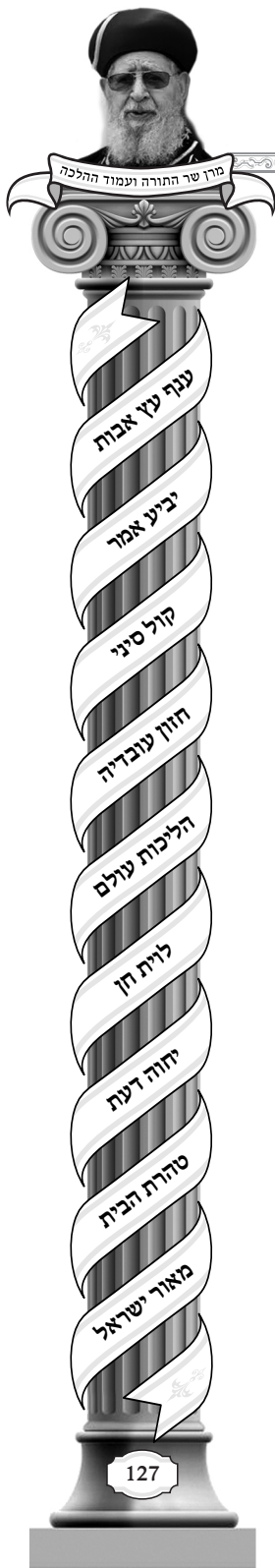
מתוך ספר "רבנו" טז אב תשס"ה עמוד שלא

אנחנו ממשיכים לכתוב בהלכות יום כיפור, ורבנו דיבר בענין מעוברת שהריחה מאכל שצריך ללחוש לה וכו', (חזון עובדיה ימים נוראים עמוד רצו).

ורבנו אמר שהוא אוהב אותו כי הוא צדיק שלא ביקש לאכול או לשתות ביום כיפור, ולכן רבנו אוהב אותו.

ואז סיפר רבנו, שיש לו נכד שנולד ביום י"א תשרי, וביום כיפור שלפני כן, אמו ישבה בשקט, ולא היה צריך ללחוש

ואח"כ הוסיף רבנו, "גם אני נולדתי ב"ב תשרי, עליה השלום אמה שלי".

בליעת רוק ביום כיפור

מתוך ספר "רבנו" יז אב תשס"ה עמוד שלא

סיפר לי רבנו שהרב עמרם אזולאי ראה שהב"ח כתב שאסור לבלוע הרוק ביום הכיפורים, והיה מחמיר בזה עד שפעם אחת נסתכן, ואז הראה לו רבנו שיש פוסקים שמתירים רק שהם כתובים בהלכות תעניות ולא בהלכות יום כיפור. ואחרי שרבנו הראה לו את זה אמר לו, החיית אותי.

פסק התרת יוצאי אתיופיה

מתוך ספר "רבנו" ליל יז אב תשס"ה עמוד שלא

סיפר רבנו: היה אחד קצין בצבא, רב סרן, קראו לו חזי, עם שפם כזה גדול, שכולם היו פוחדים ממנו. וסיפר רבנו שמאז נקשר איתו אותו חזי, והוא זה שגרם שרבנו כתב את הפסק בקשר לאתיופים להתיר אותם, כי אז הרב גורן אמר, מי צריך את "השחורים האלה, אבל רבנו ישב וכתב פסק להתיר, ואז גולדה מאיר שהיתה ראש ממשלה הביאה את זה לממשלה והממשלה החליטה שמגיע להביא אותם לפי חוק השבות.

פעם הזמין אותי ראש עיר אחד לתת שיעור אצלו, התנצלתי שהייתי תפוס באותו יום, ונודע הדבר לחזי הזה שאני לא יכול לבוא, וחזי הזה בא לבית הכנסת שאני הייתי לומד עם האנשים.

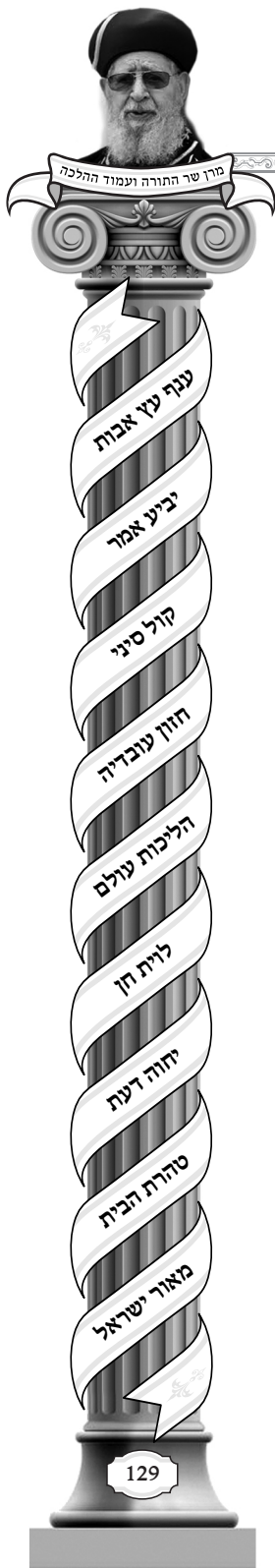
והוא התפעל מאד מהשיעור שנתתי, ואח"כ חזר לאותו ראש עיר ואמר לו, איך אתה מזמין רב כזה גדול בטלפון, אתה צריך לבוא אליו לביתו ולהזמין אותו לשיעור.

(וע' ביביע אומר ח"ח אה"ע סי' יא).

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

מעשיות על הרבנית ע"ה

מתוך ספר "רבנו" ליל יט אב (יום פטירת הרבנית ע"ה) תשס"ה עמוד שלא

עוד סיפר רבנו: בערב פסח בא אלי איש אחד עם ילד, וביקש ממני לברך אותו, ואמר לי תברך אותו כי זה כמו בן שלך. וסיפר האיש, כי לפני שש שנים ביקשו אותו ממשרד הקליטה, בהיות שיש עולים חדשים שלא יודעים סדר ליל פסח, וביקשו ממנו ללכת לערוך להם סדר, ואשתו היתה בהריון בחודש התשיעי,

והלכו לשם, ועשו ליל הסדר, באמצע ההגדה היו לאשתו צירים, ואז ביקש האיש סליחה מהצבור, כיון שמוכרח ללוות אח אשתו לבית החולים, והלכו לבית החולים ביקור חולים, והגיעו שם, ומכיון שהיה ליל הסדר היתה שם רק אחות אחת, שהיתה מטפלת באשה שהקדימה אותם, ולכן היה חייב להשאר עם אשתו, כי לא היתה אחות אחרת, אבל אשתו שלחה אותו, כי ממילא לא יכול לעזור לה.

פתאום באה אשה אחת לבושה כמו אחות, ואמרה לאשה אני

מרגלית יוסף, אני אעזור לך ללדת, ומיד תוך שתי דקות היא ילדה. ואמר רבנו שגם בחייה של הרבנית היתה גומלת חסדים ושלחו אותה מהשמים לעזור לאשה ההיא ללדת.

והוסיף רבנו "איזה נשמה גדולה היא היתה". ואותו האיש סיפר לרבנו שזה הבן בא בזכותך, ששלחו את הרבנית ליילד את אשתי, ואמר רבנו שכששמע זה, הזדעזע.

וסיפר עוד רבנו שבחיי הרבנית היא היתה דואגת שיהיו עציצים בגן, כדי שרבנו יוכל לברך עצי בשמים ועשבי בשמים. ואחרי שהרבנית נפטרה, הצמחים התייבשו, ולא היה מי שיטפל בהם. ולרבנו לא היה מה לברך מאה ברכות בשבת, ואחרי שבת בא אליו הרב מנשה יונה, וסיפר לרבנו שבאה הרבנית אליו בחלום. (וסיפור זה מובא בתחלת

הספר).

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

מהרבנות במצרים וכתב מכתב התפטרות, ולמרות שרבנו התפטר המשיך לתת שיעורים, ולא היה לרבנו מספיק בשביל פרנסה, אפילו שרבנו התפטר בחודש אלול.

השלטונות במצרים לא נתנו לרבנו רשות לעזוב, בגלל שנולדו שם עוד שני ילדים, והם לא כתובים בפספורט, ולכן לא נתנו לרבנו רשות לצאת. בינתיים הגיע פסח, והזמין אותם הרב מעתוק דבי, חבר הרבנות הראשית באלכסנדריא, והמוהל שם, שיבואו לעשות פסח אצלו, והרבנית הסכימה ונסעו לאלכסנדריא, וכיבדו אותם כבוד גדול. והרבנית ואשתו של מעתוק דבי התיידדו, ושמה היה הלה, וגם היא היתה צדקת, בתו של הרב יצחק שהיה לו חנות.

והוסיף רבנו שכאשר היה חולה בבית חולים הדסה, לא תקום פעמיים צרה, ולא הרגיש טוב, והיתה שם אחות אחת שהיתה מטפלת בצורה מאד מסורה, והיא סיפרה לרבנו, שהרבנית מרגלית באה אליה בחלום ואמרה לה שתלך לרבנו ותבקש שיברך אותה.

והוסיף רבנו, הסיפורים האלה יכולים לחזק הרבה באמונה, כמה הדברים של חכמינו נכונים, שהם אמת ודבריהם אמת, שהמתים יודעים מהחיים כמו

שכתוב במסכת ברכות. אפילו שהרבנית נמצאת בשמים למעלה היא עוקבת אחרי מה שקורה כאן בארץ ויודעת מהכל.

וסיפר רבנו שכאשר פרש

בענין עולי אתיופיה (הפלאשים)

מתוך ספר "יביע אומר" - חלק ד' אה"ע סימן י"א (עיין עוד בעמוד 45)

א) בענין עולי אתיופיה הפלשים, ידוע מה שכתב הרב"ז בשו"ת דברי דוד (סימן ה), שכל אלו החבאשיים הבאים מארץ כוש הם משבט דן בלי ספק, ומפני שלא היו

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

בשו"ת אהלי יעקב (סימן יא) וזו לשונו: וכבר נעשה מעשה במצרים בחבשיא יהודית שהיתה נשואה בארצה, וילדה במצרים בן מאיש יהודי שבא עליה בשוגג, והבן נשא שפחה וטיהר זרעו, בזמן חכמי הדור שלפנינו. ע"כ.

אתה הראת לדעת שהיהודים הפלשים דינם כישראל לכל דבר, ואינם צריכים טבילה להכנס בקהל ה'. ואין לנו לחוש כלל לשמא נתערבו בהם גויים, שגדולה חזקה. וכבר חויתי דעתי ביום ד אדר א' תשל"ג, במכתב שהתפרסם ברבים שהפלשים יהודים לכל דבר, והסתמכתי על הרדב"ז והמהריק"ש הנ"ל.

וכן ראיתי הלום בתשובה להגאון החסיד הראש"ל רבי רפאל מאיר פאניז'ל זצ"ל, שהסתמך גם כן על הרדב"ז והמהריק"ש, וכתב, ומי יבוא אחר שני המלכים האדירים האלה להרהר שמץ פיסול אחר היהודים האלה, ולא יירא לנפשו מלהיות נכוהה בגחלתם, שכל דבריהם כגחלי אש, ומיוסדים על אדני האמת והצדק וכו'. ע"ש.

בימיהם חכמים בעלי קבלה, תפסו להם פשטי הכתובים, אבל אם היו מלמדים אותם לא היו כופרים כדת הקראים שהם צדוק וביתוס, ולכן דינם כתינוק שנשבה בין העכו"ם, ומצוה לפדותם ולהחיותם. עכת"ד.

וכ"כ עוד הרדב"ז בתשובתו (בחלק ד סימן ריט). ע"ש. והחריה החזיק אחריו תלמידו הגדול המהריק"ש בהגהותיו ליורה דעה (סימן קנח) שכתב בזו הלשון: היהודים החאבשיים, אף על פי שנוהגים כמו הקראים אנו מצווים לפדותם ולהחיותם, כי משבט דן הם, ולא למדו מצדוק וביתוס. (הרדב"ז סימן צ.) ע"כ.

ועיין עוד למהריק"ש ביורה דעה (סימן רסז סעיף יד) שכתב, ונראה לי שהעבדים החבשים אינם צריכים גט שחרור, ומכל מקום נהגו לכתוב להם גט שחרור, ולפי זה היו צריכים טבילה בעת שחרורם, ולא נהגו להטבילם, ואפשר שלראיה בעלמא כותבים להם גט שחרור. ע"כ.

וכן כתב עוד המהריק"ש

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

מרן שר התורה ועמוד ההלכה

ענף עץ אבות

יביע אומר

קול סיני

חזון עובדיה

הליכות עולם

לית חן

יחודה דעת

טודת הבית

מאור ישראל

132

לכן באתי למסקנא שהפלשים הם צאצאים לשבט מישראל שהדרימו לכוש, ואין כל ספק שהגאונים הנ"ל שקבעו שהם משבט דן, חקרו ודרשו והגיעו למסקנא זו ע"פ עדויות וראיות מהימנות ביותר, וקבלה מפי רבותיהם, על קביעה זו, ולאחר שנתבקשתי ממנהיגי הפלשים אשר פנו אלי בבקשה להתחבר עם אחינו בית ישראל ברוח התורה וההלכה, תורה שבכתב ושבעל פה, ללא כל סייג, ולקיים כל מצות התורה הקדושה, ע"פ הוראות חז"ל אשר מפייהם אנו חיים.

אמרתי לנפשי לא עת לחשות, וחייבים אנחנו להצילם מהתבוללות וטמיעה, ולהחיש עלייתם ארצה, ולחנכם ברוח תורתנו הקדושה, ולשתפם בבנין ארצנו הקדושה, ושבנו בנים לגבולם. לאור הנ"ל פניתי לממשלה ולסוכנות היהודית, ולכל הארגונים בישראל ובתפוצות הגולה לעשות הכל להעלותם לארץ ישראל, לבלתי ידח ממנו נדח. ולחנכם בבתי ספר דתיים ובתלמודי תורה, לדעת חכמה ומוסר להבין אמרי בינה.

ותשובה זו נדפסה בקונטרס קדמוניות היהודים (ירושלים תרס"ב). והסכימו לזה בית הדין הצדק בירושלים בראשות הגאון רבי יוסף נסים בורלא זצ"ל. (מחבר שו"ת וישב יוסף). ע"ש.

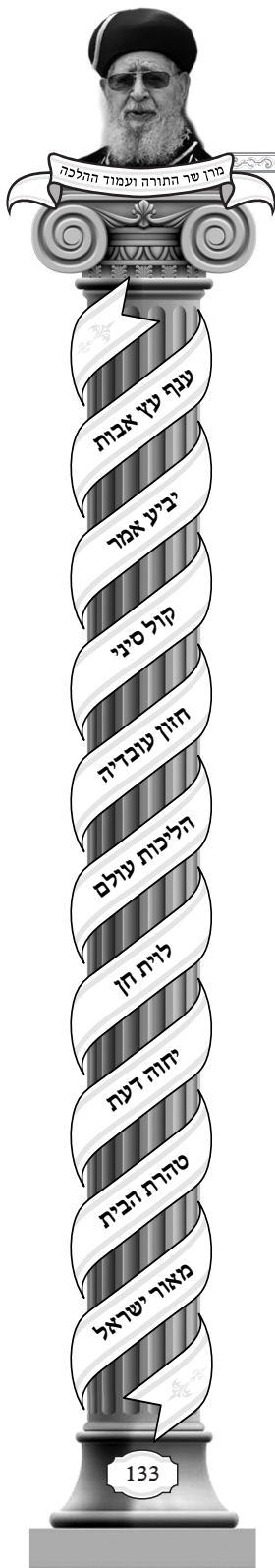
[הנה כאשר כיהנתי כרב ראשי לישראל השבתי לשואלי דבר בענין "הפלשים", ביום ז' אדר א תשל"ג, בהסתמכי על מ"ש הררב"ז בשו"ת דברי דוד (הל' אישות סי' ה), שאלו הפלשים בלי ספק הם משבט דן, ורק מפני שלא היו ביניהם חכמים מבעלי הקבלה, תפסו להם פשטי המקראות, ודינם כתינוק שנשבה לבין הגוים, ודינם כישראל, שאנו מצווים לפדותם ולהחיותם. עכת"ד.

וכן פסק תלמידו הגאון רבי יעקב קשטרו בהגהות ערך לחם (יו"ד סי' קנח). וגם מצאנו לכמה גאונים בדור שלפנינו שהסכימו לקביעה זו, ומהם הגאון הראש"ל רבי רפאל מאיר פאניזיל (המרפ"א), ועמו בית הדין הצדק בירושלים, והגאון רבי עזריאל הילדסהיימר, ועוד.

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

(ב) אולם לא אכחד כי ראיתי להגאון רבי יצחק אייזיק הלוי הרצוג זצ"ל, במכתבו מיום כ"ט אדר א תשי"ד, למחלקה לתרבות תורנית לגולה שע"י הסוכנות היהודית, שכתב לפקפק ביהדותם של הפלשים מפני שראה שהחוקרים מנוי וגמור עמם שהפלשים הם בני גזע לא יהודי שנתגירו אי פעם, ואם כן הרי ברור שלא נתגירו על מנת לשמור את היהדות שלנו על פי התורה שבעל פה, אלא יהדות שבדו מלבם, ודינם כמי שנתגיר על מנת לשמור כל התורה חוץ מדקדוק אחד מדברי סופרים, שאין מקבלים אותו (בכורות ל:), ואם כן שמא אינם יהודים במובן ההלכתי. וחזר על זה במכתבו מיום ג' שבט תשט"ו, כי שמא נתקבלו לגיור בבית דין של צדוקים, ואז יש לומר שאינם גרים, ולכן יש לגיירם בבית דין כשר, ואז תהיה להם תורת יהודים גמורים. עכת"ד.

ונוראות נפלאות מה ראה על ככה לדחות דברי גאוני עולם שקובעים בודאות שאין ספק שהם משבט דן, מפני דבריהם

הפסיקה הנ"ל סללה את הדרך להכרה בעדת הפלשים כיהודים על פי חוק השבות. בישיבת שרי הממשלה ויושב ראש הסוכנות היהודית, ביום ט"ז בשבט תשל"ה, סוכם על הקמת צוות בין משרדי לבדיקת חלות חוק השבות על יהודי אתיופיה, וביום כ' אדר תשל"ה אכן החליטו שיש להחיל את חוק השבות עליהם: "וזאת על יסוד חוות דעתו של הראש"ל הרב הראשי לישראל הרב עובדיה יוסף". היועץ המשפטי לממשלה פרופ' אהרן ברק, הורה, שבעקבות ההחלטה להכיר ביהודי אתיופיה כיהודים ע"פ חוק השבות, אין לעכב את רישומם במירשם האוכלוסיה כיהודים.

בעקבות החלטות אלה שהיו גורליות ליהודי אתיופיה, התאפשרו ובאו גלי העליה לישראל בשנת תשמ"ד ובשנת תשמ"ה, ועד הסתיו של שנת תשמ"ט הגיעו לישראל כששה עשר אלף עולים מאתיופיה. (ראה בספר "מעבר לנהרי כוש", עמוד 275 והלאה. ובספר "יהדות אתיופיה, זהות ומסורת", עמוד 186 והלאה).

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף צוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

שלעולם יש מלחמה בין מלכי כוש, שיש להם שלש מלכויות, קצתם של ישמעאלים, וקצתם נוצרים, וקצתם ישראלים משבט דן וכו', ולא תשבות המלחמה ביניהם, "ובכל יום שובים אלו מאלו". ע"כ.

הרי שכתב שכתות הנוצרים והישמעאלים והישראלים שובים אלו מאלו, ויוצא שיש בין הפלשים תערובת מאומות אחרות. עכ"ד. ולפע"ד במחכ"ת אין דבריו נכונים, שלא נתכוון הרדב"ז לומר שעל ידי ששובים מהגרים מתערבים בהם, אלא שכובשים אותם לעבדים, או שמוכרים אותם, כנהוג בזמנים ההם. ולכן לא הזכיר הרדב"ז אף במלה אחת, כשבא לדון אם מותרים הפלשים לבוא בקהל ה', שיצטרכו לכל הפחות

גיור לחומרא, מחשש תערובת גוים בהם, וגם יצטרף לספק ספיקא להקל על נישואיהם עמנו. וכבר הרגיש בזה בציץ אליעזר, ונדחק ליישב קושיא זאת, ובמחכ"ת אין דבריו מחוורים.

של חוקרים שמטילים ספק ביהדותם, ומי נדחה מפני מי, אתמהה.

ומכל מקום היות שראיתי שעשה מעשה וציוה להרה"ג רבי נתן סאלם זצ"ל שיצרף עמו שני תלמידי חכמים, ויעשו הטפת דם ברית וטבילה, לשם גיור לחומרא, והקבוצות של הפלשים שעלו ארצה היו מתי מעט של כמה עשרות בכל פעם, ולא הביעו שום התנגדות להטפת דם ברית וטבילה, לא רציתי לחלוק למעשה על הגריא"ה הרצוג הנ"ל, ואמרתי מהיות טוב אל תקרי רע. אולם לדינא לא כן אנכי עמדי, ודעתי שיש לסמוך על הפוסקים הנ"ל, שהפלשים יהודים לכל דבר, ואינם צריכים גיור אפילו לחומרא.

ג) וראיתי בשו"ת ציץ אליעזר חלק יב (סימן סו), שהביא דברי הרדב"ז הנ"ל, ואף הוא כתב לפקפק ביהדותם של הפלשים, והסתמך על מה שכתב הרדב"ז בתשובה אחרת בדברי דוד (סימן ט), שכתב, הדבר מפורסם

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

וכן כתב המהריב"ל בתשובה חלק א (כלל ב סימן ב). ואם כן בנידון דידן שלא היתה כאן עדות ברורה, ואי אפשר שתהיה עדות כזאת, לאחר שהרדב"ז והמהריק"ש קבעו במפורש שהם משבט דן בלי ספק, מי הוא זה ואי זה הוא שיוכל לצאת נגד עדה שלמה לפוסלם ולהטיל בהם מום בקדשים, שהרי גדולה חזקה. וכמו שכן כתב הראש"ל המרפ"א זצ"ל בתשובה הנ"ל.

וכל שכן שהדבר ידוע שמנהג הפלשים שכל מי שנוקק למשא ומתן עם מי שאינו בן ברית, לא יוכל להכנס לביתו ולמשפחתו עד שיטבול בנהר, וכמו שהעידו בפנינו כמה מגידי אמת מהפלשים, כמסיחים לפי תומם.

גם מה שהביא בציץ אליעזר מספר אוצר ישראל ערך פלשים, שבעיני רבים מחוקרי זמנינו הפלשים יושבי ארץ כוש אינם מעדת ישראל, ולבם נוטה לחושבם מכתות הנוצרים המתקרבים לדת ישראל, נוראות נפלאתי שמסתמך על ספר זה (שיש בו כמה דברי

ומה שכתב עוד בציץ אליעזר להסתמך על חוקרים שונים שלא ברור כלל שהפלשים הם יהודים לפי דין תורה, ושעל כל פנים מעורבים בהם גוים, והביא כן בשם שבילי עולם להרב שמשון בלוך הלוי, תמיהני עליו שבא לדחות עדות גאוני עולם, מפני חוקרים אשר דבריהם מהבל ימעטו, והרי הלכה רווחת בידינו בקידושין (עו:), שאין ערעור בפחות משנים.

ועיין בשו"ת מהרשד"ם (חלק אבן העזר סימן קלח), בנידון איש שיצא עליו קול לעז שהוא ממזר, וכן העיד עליו עד אחד, ופסק, שאינו נאמן לפוסלו, ואפילו להצריך בדיקה אחריו דעת הרמב"ם שצריך להיות עדות גמורה בבית דין, (וכן פסק מרן השלחן ערוך אבן העזר סימן ב סעיף ג). ואף למה שפירש רש"י (קידושין עו:) שהערעור הוא שמץ פיסול, ולא שמעידים עליו עדות גמורה, אלא יציאת קול, היינו דוקא להצריך בדיקה אחריו, ואם אי אפשר מכשירים אותו, אבל לפסול פשיטא דעדות גמורה בעינן. ע"ש.

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

מצבם. ע"כ. [וכעת ראיתי שחזר לכתוב כן לנכדו הרב ר' יעקב טנדלר במכתב מיום כ"ח סיון תשמ"ה].

ומה מאד יש לתמוה על דברים אלו, מאחר שידוע לכל גדולתו של הרדב"ז, ונחשב לפוסק גדול גם בדורו דור דעה של מרן הבית יוסף, ולמפורסמות אין צריך ראייה, והאריכות בזה למותר. ועיין חולין (ו:), העיד ר' יהושע בן זירוז לפני רבי, על רבי מאיר שאכל עלה של ירק בבית שאן [מבלי שיפריש תרומות ומעשרות], והתיר רבי את בית שאן כולה על ידו, [שדן אותה כחוץ לארץ, היפך מה שנהגו עד אז להחזיקה כארץ ישראל ולהפריש תרומות ומעשרות], ושם (דף ז.), אמר ליה ר' ירמיה לר' זירא, ודילמא עישר עליו ממקום אחר, אמר ליה לא נחשדו חברים להפריש שלא מן המוקף. ודילמא נתן עיניו בצד זה ואכל בצד אחר, אמר ליה חזי מאן גברא רבה דקמסהיד עליה.

ופירש רש"י, ראה כמה אדם גדול הוא שהעיד עליו, והיינו ר' יהושע בן זירוז, שהואיל והעיד על זאת, בודאי שיפה כיון ודקדק בדבר אל נכון. ודון

מינות) נגד עדות גאוני ישראל. גם עלובה עיסה שנחתומה מעיד עליה, שבאוצר ישראל שם מסיים, ובאמת שכל הנשמע עד הנה על אודות העם ההוא הגיע לנו על ידי נוסעים נוצרים אשר אל בית פלשי לא יבואו, ועל מפתן בתי תפלתם לא ידרכו, כי טמאים הם בעיני הפלשים, וידוע שכל עמי הקדם מעמיקים להסתיר יסודות אמונתם ומנהגיהם מאנשי מדינות אחרות, ולכן יעברו דעתם בסיפורים לא נאמנים וכו'. ע"ש.

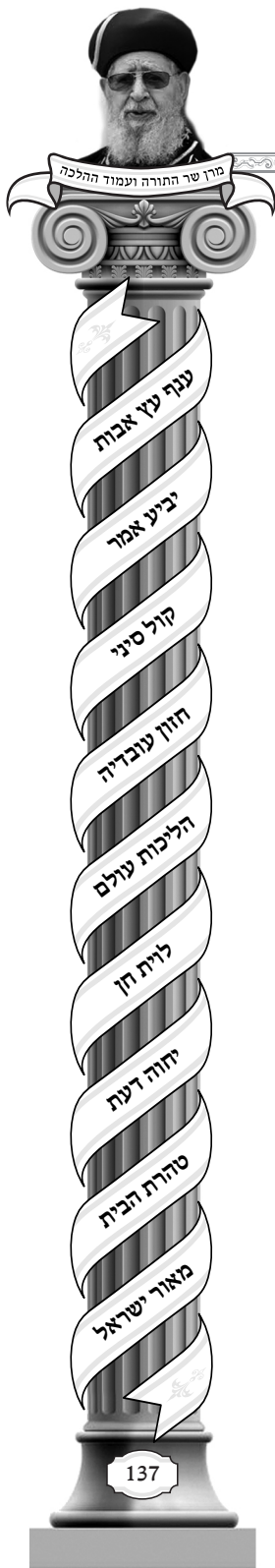
ואם כן האם על מחקר כזה יתכן לסמוך לפקפק ביהדות עדה שלמה אשר מסרו את נפשם על יחוד השם ותורתו לפי קבלת אבותיהם, ולפגום בחזקת יהדותם המיוסדת על פי עדות גאוני קדמאי.

ד) גם הלום שמעתי שהגאון רבי משה פיינשטיין [שליט"א] זצ"ל, כתב מכתב להר"מ טנדלר, ביום כ"ז סיון תשמ"ד. שאף שהרדב"ז כתב שאין ספק שהפלשים יהודים משבט דן, לדינא קשה לסמוך על זה, כי לא ברור אם הרדב"ז ידע היטב את המציאות אודותם, וגם לא ברור אם עד זמנינו לא נשתנה

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

בגלל ניתוקם מכלל ישראל במשך אלפי שנים, נתערבו בהם גם גוים, אין לשנות ממה שנהגו עד היום על פי הוראת הרבנים הראשיים הקודמים, ויש להצריכם גרות לחומרא, במילה וטבילה בלא ברכה, וקבלת מצות, ובזה יסתלקו כל הספקות. ע"כ.

ודבריהם מרפסן איגרי, שמאחר שכתבו שאין להרהר כלל אחר דברי הרדב"ז ומהריק"ש, איך חזרו לכתוב שיש ספק שמא בגלל ניתוקם מכלל ישראל במשך אלפי שנים נתערבו בהם גוים.

והרי אילו היה באמת ספק כזה, לא היו הרדב"ז ומהריק"ש שותקים מלומר כן, כדי לאפרושי מאיסורא. אלא ודאי דליתא, אלא יש להשאירם על חזקת יהדותם, שגדולה חזקה ודו"ק]. ועיין עוד בשו"ת הרשב"א (חלק ב סימן טו). ודו"ק.

מינה ואוקי באתרין. וגם לאחר דורו של הרדב"ז מוקמינן להו אחזקתייהו, שגדולה חזקה, וכמו שכתבו הגאונים הראש"ל המרפ"א ובית דינו הנ"ל. כשם שנוהגים כן לגבי שאר קהלות שבאו מחוץ לארץ, כגון יהודי קוצ'ין, ויהודי רוסיה וגרמניה, שמחזיקים אותם כיהודים לכל דבר, ורק בשעת נישואיהם חוקרים ודורשים כמדת האפשר.

[והן עתה בא לידי העתק מהחלטת מועצת הרבנות הראשית לישראל, מיום כ"ז כסלו תשמ"ח, אשר בה נאמר בזה"ל: כל האמור בתשובות הרדב"ז ומהריק"ש על יהדותם של עולי אתיופיה, הנקראים עדת "ביתא ישראל", וכתבו שאין ספק, שהם משבט דן, הוא מקובל בכל ישראל, ואין בדורנו מי שיוכל להרהר אחר פסקיהם.

אולם מכיון שקיים ספק שמא

האם אפשר לעשות השכבה לחייל דרוזי?

מתוך ספר "משוש תבל" חלק ד' עמוד רכ"ד

שאלה: חייל צה"ל דרוזי, שנהרג בידי הערבים הישמעאלים על משמרת בטחון ישראל, האם יכולים לומר השכבה בבית הכנסת לעילוי נשמתו?

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

תשובה: הדרוזים מאמינים באל אחד, ואינם עובדי עבודה זרה כלל, וגם מאמינים בהשגחת הנפש, ולא עוד אלא שהם מתגייסים לצבא ומוסרים נפשם על הגנת תושבי ישראל, ושומרים על שבע מצוות בני נח, ודינם כחסידי אומות העולם.

ועיין בספר חסידים (סימן תש"צ) שכתב: נכרי שעשה טובות לישראל, יכולים לעשות לו השכבה ולבקש מהקב"ה שיקל בדינו, וכבר אמרו (ירושלמי, מגילה פ"ג ה"ז) שאומרים על חרבונא - זכור לטוב, לפי שקיטרג על המן שונא ישראל... וכל שכן חיילים דרוזים אשר שמים נפשם בכפם להגן על עם ישראל, שמצוה להתפלל עליהם לה' יתברך להקל בדינם, ורחמינו על כל מעשיו.

ומה גם אם תתקבל תפילתו ותהיה שעת רצון והחולה יתרפא, שאז יהיה קידוש ה' ברבים, וכן עשו כמה מגדולי ישראל, ונתקבלה תפילתם...

ומכל זה נלמד גם לענין תפילת ההשכבה על החייל הדרוזי ששם נפשו בכפו להגן על ישראל, שבודאי ראוי הוא לומר עליו השכבה לעילוי נשמתו, כי לא ידח ממנו נידח, וירבה השלום בעולם. (שו"ת יביע אומר, חלק י' יו"ד סימן נ"ה)

שבועה חמורה לחתן

מתוך הספר "במחיצתו" למרן הראשון זצ"ל הר"ר יצחק יוסף שליט"א

בחודש ניסן תשל"ג, היה בחור את מרן זיע"א לערוך לו משיבת בית התלמוד' שהזמין חופה, והיה שם ראש הישיבה

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

את סדר החליצה, אבל כבר כתבו הלבוש וכנסת הגדולה (שם) ורבי עקיבא איגר (סי' א) שמרן עצמו כתב את סדר החליצה. גם הרדב"ז כתב את השבועה הזו. וכי בזמנם לא היו מריבות?! הרי ספרי השו"תים מלאים בסיפורים על מריבות שהיו בזמנם, ולא חששו שיעברו על השבועה. כי שבועה זו באה על מריבה שיוצאת מגדר הרגיל, כגון שהולך לגור בדירה אחרת, אם לא קונה לה שמלה כי אין לו, זה מנהג האברכים...

ובאמת הרבה אחרונים הביאו את השבועה הזו, המבי"ט, מהרי"ט, מהריק"ש. הרב נוח שלום חזון (דיני אישות סעיף ב) כותב שכן היה מנהג הספרדים בכל הארץ, וגם החיד"א כותב כך. כששמע את זה הרב שוורצמן, אמר לחכם בן ציון: לא ידעתי את כל זה, חשבתי שמנהג זה הגיע אולי משוק מחנה יהודה, או שוק הכרמל, אבל אם כך - זה בסדר גמור. [וראה בהרחבה ע"ז בעין יצחק (חלק ג עמ' שנ-שנא)].

הרב דוב שוורצמן, אני זוכר אותו מהשטיבלאך בסנהדריה שהיה 'דופק את הראש בקיר' כשהיתה לו קושיא ברמב"ם. והנה מרן עשה שבועה חמורה, והרב שוורצמן צעק: מה הוא עושה? הוא מכשיל את החתן, מחטיא הרבים!

זה היה מביך, כך צועקים על מרן ה'יביע אומר' בפני כולם?! חכם בן ציון אבא שאול זצ"ל היה שם, הוא תפס את הרב שוורצמן ולקח אותו הצידה, אני הלכתי אחריהם לשמוע מה הם מדברים, אין בזה חרם דרבינו גרשום, זה לא מכתבים... חכם בן ציון שאל אותו: למה אתה צועק? אמר לו: הוא מכשיל את החתן, אם החתן לא יכבד את אשתו הוא יעבור על השבועה.

אמר לו חכם בן ציון: זה מנהגנו. אמר לו: מה איכפת לי מנהג הספרדים?! אמר לו חכם בן ציון: את השבועה הזאת מביא מרן השלחן ערוך בסדר החליצה (אבן העזר סימן קסט אות מו), רק שיש כאלה שחשבו שהבית שמואל כתב

בדין הגומע ביצה חיה

מתוך "יביע אומר" או"ח סימן י"א חלק א' עמוד ל"ח.

כבוד מו"ר הרב הגאון המופלא. וכבוד ה' מלא. בכתם פז לא יסולה. כקש"ת מהר"ר עזרא עטייה [שליט"א] זצ"ל. ראש ישיבת פורת יוסף תכב"ץ.

אחד"ש הדר"ג באה"ר כדת. במאי דבדיק לן מר בדין הגומע ביצה חיה, אם דינה כמשקין ושעורה ברביעית, ואין לברך ברכה אחרונה. או דילמא דינה כאוכלין וטעונה ברכה אחרונה, כיון שיש בה כזית. אתכבד להציע לפניו אשר השבתי בזה בימי חרפי, ובתוספת נופך.

(א) הנה בשבת (פ:) גבי הא דתנן המוציא קנה עב כדי לבשל ביצה קלה, פריך בגמ', ומאי שנא כל שיעורי שבת כגרוגרת והכא כביצה, ומשני כגרוגרת מביצה קלה.

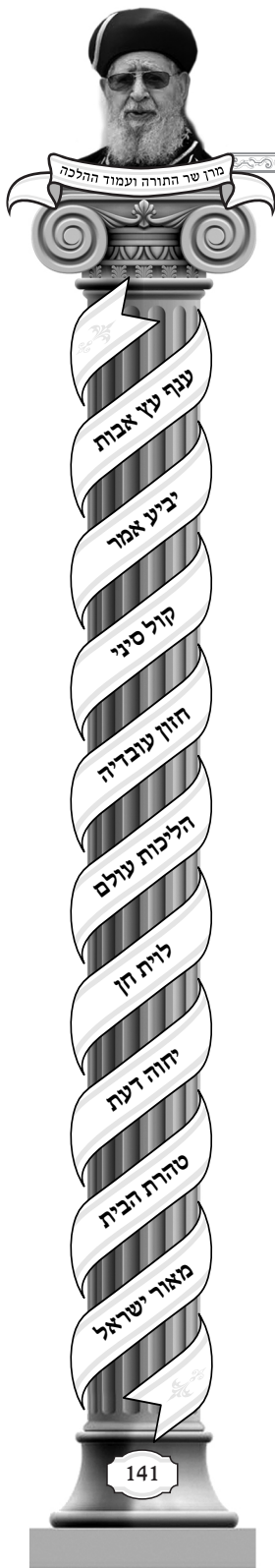
ופרש"י, כל שיעורי שבת באוכלין וכל הוצאתן וקצירתן וטחינתן כגרוגרת. כגרוגרת, מביצת תרנגולת שהיא ממחרת לבשל ולא כביצה שלמה שיעורו. עכ"ל.

ותנן התם (שבת עו:), המוציא אוכלין כגרוגרת, וכו', ושאר כל המשקין ברביעית. ע"ש. ולכאורה משמע שיש לביצה דין אוכלין, וממילא שיעורה בכזית לענין ברכה אחרונה. אך יש לדחות שכיון שמוציא כדי בישול ביצה, שאז אחרי הבישול יש עליה תורת אוכל, להכי שיעורו בבישול כגרוגרת מן הביצה, וכל הספק אינו אלא כשגומעה חיה שהיא דרך שתיה. וביומא (פ.) ילפינן דטומאת אוכלים בכביצה, מדכתיב מכל האוכל אשר יאכל, אוכל הבא מחמת אוכל, ואיזה זה ביצת תרנגולת. ואימא גדי, מחוסר שחיטה. ואימא בן פקועה, טעון קריעה. ואימא ביעתא דציפורתא דזוטר טובא, ר"א ידיה אומר, מכל האוכל אשר יאכל, אוכל שאתה אוכלו בבת אחת, ושיערו חכמים אין בית הבליעה מחזיק יותר מביצת תרנגולת. ע"כ.

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

שאינה מחוסרת בישול ג"כ חשיבא אוכל, שאל"כ מאי משני טעון קריעה, הא ביצה נמי טעונה בישול, ובלא"ה משקה חשיבא, והיאך יליף לטומאת אוכלין בכביצה, א"ו דחשיבא אוכל גם בעודה חיה. ומ"מ לפי מה דמסקינן דבעינן אוכל הנאכל בב"א.

ועיין בפרש"י שם שכ' ר"א ידיה אומר, פירש במשמעו של מקרא פי' אחר שלא פי' בו רבו ואין להשיב עליו. ע"כ. ומוכח דבטל לגמרי פי' הס"ד, ממילא אין להוכיח מזה דבר. וכיו"ב כ' הרשב"א בחי' לברכות (לה.) דאף דמוכח מהס"ד בגמ' שברכת שבעת המינים מיהא מן התורה, כיון דלא מסקינן בהא, בטל הס"ד. וכ"כ הפר"ח א"ח (סימן רט.) ע"ש. ודו"ק.

(ב) אולם לכאורה יש להביא ראיה, ממ"ש בביצה (ג.) לרב יוסף דגזרינן משום פירות הנושרין, ולא מטעם משקין שזבו, משום דביצה אוכלא ופירות אוכלא, לאפוקי משקין דלאו אוכלא. והרי הביצה שנולדה עודנה חיה וקרי לה אוכלא ולא משקה.

אך יש לדחות שאע"פ שהביצה בעודה חיה יש עליה תורת משקין, מ"מ כיון שאחר בישולה דינה כאוכלין והיא עומדת לבישול, שכן הוא דרך רוב העולם לבשלה ולא לגומעה חיה, וכמ"ש הראב"ן (במס' ע"ז, ס"ס שג), שביצה שצלאה גוי אע"פ שיש בני אדם שגומעין ביצה חיה, מיהו כיון דרובא דעלמא לא אכלי הכי אסורה. ע"ש.

וכ"כ הרמב"ם (פי"ז מהמ"א הי"ד), שלא גזרו (דין בשולי גוים), אלא ע"ד שאינו נאכל כמות שהוא חי, כגון בשר ודג תפל וביצה. עכ"ל. להכי עדיף טפי להשוותה לפירות הנושרין מאשר להשוותה למשקין שזבו, כיון שעיקרה לאכילה עומדת ולא למשקה.

ור' יצחק דיהיב טעמא משום משקין שזבו, אזיל בתר האידנא, כיון שיש בנ"א שגומעים אותה חיה, וכמ"ש הראב"ן הנ"ל, וכ"ה בביצה (ד:) ובפרש"י שם. ע"ש. ועדיפא ליה טפי מגזרת פירות הנושרין, כיון דביצה בליעא ומשקין בליעי, לאפוקי פירות דמגלו וקיימי, וכדקאמר התם. ודו"ק.

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

מרן שר התורה ועמוד ההלכה

ענף עץ אבות

יביע אומר

קול סיני

חזון עובדיה

הליכות עולם

לית חן

יחודה דעת

טהרת הבית

מאור ישראל

142

תד"ה ריו"ח, שכ', שביצה ראוי לגומעה חיה, אלא שאין זו אכילה חשובה, ולכך אסורה משום בשולי גוים. ומ"מ אף לשיטתם אין ראייה מביצה (ב). (ג) דקר"ל אוכלא, דאה"נ דכיון שאינה אכילה חשובה בלי בישול, דרכה יותר לבשלה וקרויה אוכל ולא משקה.

ועיין בטור יו"ד (סי' קיג) בשם הרשב"א, שדגים גדולים מלוחין אע"פ שקצת בנ"א אוכלים אותן חיין מחמת מלחן, אכילה זו ע"י הדחק היא, ואינה אכילה, לפיכך אם בשלום גוים אסורים. ויש מן החכמים שמתירין, והראשון נראה עיקר. ע"כ.

ולכאורה קשה על החכמים שהתירו ממאי דאסרינן בע"ז (לח:), ביצה שבשלה גוי, א"ו דביצה לא חזיא כלל. וע' בב"ח (שם). עכ"פ ודאי דאף התוס' יודו דיש דוחק קצת בגמיעתה חיה. ול בד אסורה משום בשו"ג.

וכן דעת המאירי (ע"ז לח. ד"ה כבר הא') שנאכל כמות שהוא חי אכילה רגילה אע"פ שאין עיקר אכילתו בכך, אין בו

(ג) והא דאמרינן בריש ביצה (ב). אוכלא דאפרת הוא, התם לא נחית לדיוקא אי אוכלא הוא או משקה, וכדאשכחן בביצה (ג). דקאמר אין סוחטין את הפירות להוציא מהן משקין ואם יצאו מעצמן אסורין.

ר"י אומר אם לאוכלים היוצא מהן מותר, אלמא אוכלין לר"י אוכלא דאפרת הוא. ע"כ. הרי דאף שיצאו מהן משקין קרי להו אוכלא דאפרת. וע' ברש"י (ב). שם. וכ"ש שאפשר לדחות ג"כ כנ"ל, דכיון דעומדת לאכילה ע"י בישול, קרי לה אוכלא, דרובא דעלמא הכי אכלי.

וע' בתוס' שבת (קמג:): ד"ה הלכה כר"י בשאר פירות, שכ', אע"ג דבריש ביצה (ג). גזר ר' יוחנן ביצה שנולדה ביו"ט משום משקין שזבו, והכא לא גזר בשאר פירות, וי"ל דשייך טפי לגזור בביצה לפי שהיא עומדת ליסחט מן התרנגולת ודרך לגומעה חיה, אבל בשאר פירות אין עומדין ליסחט כלל. עכ"ל.

הנה שכ' שדרך לגומעה חיה, ולשיטתם אזלי ביבמות (מו).

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי < יביע הלכות >

והיינו דשיעורם ברביעית, כיון דהוי דרך שתיה. וא"כ אף גמיעת ביצה שהיא דרך שתיה דינה ברביעית כדין שתיה.

ואמנם מצאתי למהר"א הלוי בשו"ת גו"ר (כלל א סי' יז) שכ' ג"כ דבהמחה וגמעו שיעורו ברביעית, והביא ראיה לזה ממ"ש הרמב"ם (פי"ד מהמ"א ה"ט) וז"ל: וכן השותה רביעית של סתם יינם מעט מעט, או שהמחה את החמץ בפסח, או את החלב וגמעו מעט מעט, או ששתה מן הדם מעט מעט, אם שהה מתחלה ועד סוף כדי שתיית רביעית מצטרפין, ואם לאו אין מצטרפין. עכ"ל. אלמא דאף בהמחה וגמעו שיעורו ברביעית. ע"ש.

אולם בשו"ת זרע אברהם ח"א (הא"ח סי' ג) כ' לדחות ראית הגאון מהר"א הלוי, [שהובאה תשובתו גם בזר"א סי' ב], שהרמב"ם לא כ"כ אלא לענין צירוף, אבל לענין שיעור השתיה לא בעינן שימחה יותר מכזית. וכ' ל"ר להיפך מדברי הרב הנ"ל. ע"ש. ומהר"א הלוי (שם סי' ד) חזר להשיב ע"ד הזר"א, ושב הזר"א שנית (בסי'

משום בשו"ג. ע"כ. ולפ"ז ביצה שאסורה ה"ט משום שאינה נאכלת אכילה רגילה בעודה חיה.

(ד) ולכאורה יש להביא דשיעור ביצה ברביעית, ממ"ש בחולין (קכ.) גבי חלב, המחחו וגמעו חייב, והא לאו אכילה היא, אמר ריש לקיש אמר קרא נפש לרבות את השותה. וכן בחמץ ונבלת עוף טהור ע"ש. וכ' התוס', וא"ת ל"ל קרא הא שתיה בכלל אכילה. וי"ל דה"מ במילי שתיה בכלל אכילה, וי"ל דה"מ במילי דשתיה כגון יין ושמן, והכא במידי דבר אכילה דממחי להו ושתי להו. עכ"ל.

וכ"כ בחי' הרשב"א ובחי' הר"ן (שם:). ואיכא למידק דמאי קו', אימא דאי מדין שתיה בכלל אכילה, הו"א דשיעורו ברביעית, קמ"ל קרא דחייב בכזית. אלא וודאי דפשיט"ל שאף אחר הכתוב אינו חייב אלא ברביעית כיון שגומע דרך שתיה.

וע"ע בהרמב"ם (פ"ג מה' אבוה"ט ה"י) שכ' הטעם שהשותה בכלל אוכל. ע"ש. וע"כ משום דלא נ"מ לדינא נקט דרשא פשוטה,

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

דגמיעת ביצה לכ"ע ברביעית, לא מבעיא להגנת ורדים ומעשה רוקח דס"ל דאף בהמחה החמץ והחלב דינו ברביעית, דבודאי דה"ה ביצה, אלא אף להרדב"ז והזרע אברהם וסיעתם, יודו בביצה דמעיקרא לאו אוסלא היא, אלא כן הוא דרך ברייתה שהיא צלולה כמשקה. ול"ד לאוכל שנימוח ונשתנה להיות כמשקה, ומש"ה אצטריך קרא לרבווי, וכמ"ש הראשונים הנ"ל.

(ה) ומצאתי בחפשה להגאון מהר"ש קלוגר בספר החיים הל' יוהכ"פ (סי' תריב, ד"ע ע"ג) שנשאל אם הגומע ביצה חיה ביוה"כ דינה כאכילה ושיעורה בככותבת, או דינה כשתיה ושיעורה כמלא לוגמיו. והשיב דודאי דהוי בכלל שתיה ולא בכלל אכילה. וראיה לזה מחולין (קכ). המחה את החלב וגמעו חייב. שנא' והנפש לרבות את השותה, ומוכח להדיא ברמב"ם (פ"ד מהמ"א ה"ט), דהמחה את החלב וגמעו הוי בכלל משקה.

והשתא ומה אוכל ממש

(ה) לדחות דברי הגו"ר. ע"ש. והרב מעשה רוקח (פ"ד מהמ"א ה"ט) כ' להכריע כדברי מהר"א הלוי. ע"ש.

אך בשו"ת הרדב"ז ח"ב [בלשונות הרמב"ם סי' קמ"ה] כ', שהדבר ברור ששיעורו בכזית, דהא מקרא דהנפש האוכלת ילפינן ליה לרבות השותה, אלא דבשהייה אזלינן בתר הפעולה, ושותה הוא ולא אוכל, ולכן כ' הרמב"ם (פ"ד מהמ"א) דשהייתו כדי שהיית רביעית. ע"ש. וזה כדברי הזר"א.

ויש להוסיף קצת, דתני בספרא, והנפש, לרבות השותה, האוכלת, כדי אכילת כזית, ע"ש. וע' בפ' הראב"ד שם. וע' בשו"ת זרע יעקב (סי' ט) שמסכים לדברי הרדב"ז בזה. ע"ש. ומצאתי בשו"ת אמרי בינה (חאו"ח סי' טז) שהעיר בראותנו הנ"ל מד' התוס' ורשב"א ור"ן דמוכח דס"ל דשיעורו ברביעית. וע"ש מ"ש בזה.

ועכ"פ לא יצא הדבר מכלל מחלוקת האחרונים. ונראה

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

ומיהו כיון דאפושי פלוגתא לא מפשינן, מסתברא דאף להסוברים שם שהשיעור בכזית, בביצה יודו, וכמ"ש"כ. וגם מה שהביא מריש ביצה (ב.) אוכלא דאפרת, ודחה דלאו דוקא הוא, כבר הבאנו הוכחה לזה מהסוגיא דהתם (ג.) לגבי משקין שזבו מהפירות.

[אלא שהגאון מהרש"ק הוסיף לומר דאעיקרא דין הביצה כאוכלים שאינם ראויים, ואין כן דעת הרבה אחרונים, ומהם: רבני ירושלים ת"ו משנת הרס"ט, בקונט' חידושי דינים שנדפס בסוף ספר שו"ת חיים וחסד מוספייא (ס' ד), שהשיב הרה"ג מהר"י מטרייל שצריך לברך על הביצה חיה שהנ"ב. וכן הובא להלכה במחזיק ברכה (ס' רד). ובשערי תשובה (שם). וכ"כ החסד לאלפים (בס' רה מחודש ד). ע"ש. וכן מבואר באור שמח (בפ"ח מהל' טומאת אוכלין הי"ג, דקי"ז ע"ד), שגמיעת ביצה חיה חשיבה דרך אכילה. ע"ש. ומינה שמברך עליה ברכה ראשונה. ואכמ"ל].

עכ"פ נקוט מיהא פלגא דאין לביצה דין אוכל אלא דין

שהמחהו נידון כמשקה, מכ"ש ביצה שהיא מתחלתה רכה דהויא כמשקה ממש. ומ"ש בביצה (ב.) אוכלא דאפרת הוא, התם לא נחית הש"ס לדקדק כ"כ דעיקר הכוונה הוא דלא הוי מוקצה.

א"נ משום דמכח דאי בעי שחיט לה ואכיל כל מה דבגוה אתי עלה, כמ"ש התוס', א"כ ה"נ כיון דאחר בישול נעשה אוכל, בידו לשחטה ויבשלם ויהיה אוכל, והוי אוכלא דאפרת, אבל לעולם כ"ז שהיא חיה נחשבת כמשקה. ומיהו לפי האמת נראה דביצה חיה הוי שלא כדרך אכילה. וכאוכלין שאין ראויים, והאוכלה פטור, ואין נ"מ אם הוי אכילה או שתיה וכו'. ע"ש.

מבואר בדבריו כמ"ש"כ, דאף אילו הויא דרך אכילה, דינה כמשקין ברביעית, וכדין המחמה את החלב וגמעו. אלא שמה שנשען ע"ד הרמב"ם (פי"ד מהמ"א), כבר הבאנו מחלוקת מערכה בזה מערכה מול מערכה, ואין לנו הוכחה ברורה נגד אחד מהם.

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף צוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

וגמיעה בעלמא היא, וממילא שריא, דאכילת אבר מן החי אסורה ולא שתייה, ודוקא בישראל דאיכא רבויא לאסור צירן ורוטבן אצטריך שריותא בחלב וביצים, משא"כ בב"נ, ושוב מצאתי סברא זו בפלתי (סי' פא). שאף אם נניח כן, מ"מ תינח ביצה חיה מבושלת שהוא אוכלת היה אסורה לב"נ, ועוד דביצה חיה נ"ל דאוכל היא ולא משקה דאלת"ה מנ"ל שריותא דביצים מקראי שכתבו התוס' חולין. דילמא לא שרי אלא לגמעה חיה. אלא ע"כ דגמיעת ביצה אוכל מקרי ולא משקה עכת"ד.

והנה לד' הגאון מהרש"ק הנ"ל דביצה חיה היא שלא כד"א, וכדין אוכלים שאינם ראויים, נדחית ראייה זו בפשיטות, דע"כ קרא לאו בביצה חיה משתעי, דא"כ אף ביצת עוף טמא שריא דהוי שלא כד"א, א"ו במבושלת, אלמא דבעוף טהור שריא אפי' במבושלת, ואין כאן שום הוכחה דחשיבא כאוכל ולא משקה. וזה פשוט. אולם גם לדברי האחרונים דס"ל דביצה חיה חשיבא

משקה. וכן מצאתי להגאון מהר"ש בן זקן ז"ל [מגדולי רבני פאס סביב לשנת הת"ע], בספר גפן פוריה (דס"ו סע"ב) שכ', דמ"ש ההוא מרבנן בענין הביצה שנקראת משקה וצריך רביעית לברכה אחרונה וכו', בודאי שכל שנגמע כמשקה שיעורו ברביעית, וכמ"ש הרמב"ם (פי"ד מהמ"א) שאם המחזה החלב וגמעו שיעורו ברביעית. ע"ש. וא"כ ה"ה לענין ברכה. עכ"ל.

הראת לדעת שאף הרב הנז' הבין כד' הגו"ר וסיעתו, ופשט לנ"ד מהתם דהשיעור ברביעית.

ו) ותבט עיני בשו"ת חתם סופר (חיו"ד סי' יט) שעמד לפמ"ש תוס' חולין (סד.) בשם בה"ג, דקרא דבת היענה דמוקמינן ליה דהיינו ביצתה, אתי למידק מיניה הא דעוף טהור שריא [ביצתה], דסד"א דאסירא משום דלא אשכחן מידי דאתי מחי ושרי. ע"ש.

א"כ מנ"ל דשרו לבן נח ואינם אסורים להם משום אמה"ח, ואין לומר דביצים משקה הוא

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

מל' התוס' חולין הנ"ל בשם בה"ג דקרא דבת היענה לא אצטריך לגופיה, אלא למידק מיניה הא דעוף טהור שריא. ע"ש. לא משמע מדברי הרב נודע בשערים, מ"מ י"ל שכיון שדיוק ההיתר אינו בא אלא ממאי דגלי לאסור בעוף טמא, מוכח דלא נאסרה הביצה מעולם. וכן ראיתי בס' דרכי ההוראה (פרק נו) שמביא דברי הנודע בשערים הנ"ל וקלסו. ובלא"ה היה נראה שעיקר הסברא היא רחוקה לומר דקרא דשרי מיירי לגומעה ואם בישלה הוא כאבר מן החי שכיון שכבר הותרה האיך חזרה ונאסרה. וע"כ נלפע"ד שאין כאן הוכחה כלל.

ואגב יש לעמוד במ"ש החת"ס, דאין לומר דביצים משקה הוא וכו', ודוקא גבי ישראל אצטריך קרא למשרי חלב וביצים, משום דמרבין לאסור צירן ורוטבן. ע"ש. דהא לא אשכחן ריבויא לאסור צירן ורוטבן גבי אמה"ח, רק גבי שרצים ובהמה טמאה. וכתבו התוס' חולין (צט:): ר"ה שאני ציר דזיעה בעלמא הוא, פ"י לא אסור אלא

כדרך אכילה, י"ל לפמ"ש בשו"ת נודע בשערים ח"ב (חיו"ד סי' כב), לדחות דברי החת"ס הנ"ל, שאם עד מתן תורה היו הביצים אסורות, ולא הותרו אלא משום דניתנה תורה דנתחדשה הלכה, א"כ היתה התורה מגלה לנו ההיתר בפירוש, ואנן השיבן שהיתר זה אינו אלא מדגלי קרא גבי בת היענה דאסורה מכלל דטהורה שריא, א"כ איסורא אתא לאשמועינן ולא היתרא. א"נ מדכתיב גבי שילוח הקן הבנים תקח לך ולא לכלביך, דביצת טרפה אסורה, מכלל דכשרה שריא. (כמ"ש תוס' חולין סד:). א"כ משמע שמעולם לא נאסרו הביצים, רק דהו"א כיון דחידוש הוא אף דטמאה נמי שריא קמ"ל. וזה ברור ופשוט. עכת"ד.

לפ"ז אין מקום לראית מחת"ס, דביצה חשיבא אוכל ולא משקה, שכיון דגלי קרא שאין כאן איסור אמה"ח כלל, ומש"ה אף לנכרים שריא כיון שלא נאסרו מעולם, ממילא אין שום חילוק בין גומעא חיה לאוכלה מבושלת. והן אמת

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

ג"כ לענין ברכה אחרונה שאפשר שאין לברך בר' אחרונה כיון שאין בביצה אחת שיעור רביעית, ומשמע ביו"ד (ס"ס שכט) שדינה כמשקין. וכ' ל"ר דהויא אכילה ושיעורה בכזית, ממ"ש בשבועות (כג.) דיליף דשתיה בכלל אכילה, מדכתיב ואכלת לפני ה"א וכו' ותירושך ויצהרך, ותירוש חמרא וקר"ל ואכלת, ולמה לא הביא מדכתיב ואת בת היענה לא תאכלו, ואמרי' בחולין (סד:) וכי בת יש ליענה אלא זו ביצת היענה, הרי שנא' לשון אכילה על ביצה שהיא משקה, אלא על כרחך דביצה אוכלא היא. ואין לומר דמיירי שבשלה. דהא בתירוש ודם דחה אפשר בקרוש ואפ"ה מייתי ראיה. עכת"ד. ולפע"ד אה"נ די"ל דמיירי שבשלה ול"ד ליין שהוא דוחק להעמידו בקרוש שדרכו לשתות כדרך שתיה, אבל ביצה כיון דרובא דאינשי לא אכלי לה אלא בבישול וכמ"ש הראב"ן, אין זה דוחק להעמידה בדרך אכילה. [ולדברי הגרש"ק ע"כ צ"ל כן, כיון דביצה חיה הויא שלכד"א]. ומה"ט גם הגמ' בשבועות לא

מדרבנן, דכיון דליכא קרא לא אסיר מדאורייתא (גבי ציר דגים). ע"ש. וכ"ש לגבי אבר מן החי שאכילתו אסורה ולא שתיה, לפמ"ש החת"ס, וא"כ ל"ל קרא להתיר ביצים וחלב. וע' בתוס' חולין שם בסוף הדבור, וכן בבכורות (ו:). וע' בסנהדרין (נט.) בפלוגתא דדם מן החי. ע"ש. וצע"ק.

וחזי הוית בשו"ת אמרי שפר (סי' לג אות ב), שהביא דברי החת"ס, והקשה עליו שלא הביא מהא דיומא (פ.) אוכל דמוכח התם שאינה מחוסרת בישול כלל. וע"ע בסנהדרין (ה:) מי ביצים אין מכשירין, ובב"י יו"ד (ס"ס שכט) גבי עיסה שנילושה במי ביצים. ע"כ. והנה כבר כתבנו בעניותינו, דההיא דיומא נדחה קראו לה לפי המסקנא. וכעת מצאתי בדרכי הוראה (פרק נו) שכ"כ. ע"ש. ובשו"ת מהרש"ם ח"ג (סי' שנח) הביא דברי החת"ס, והביא ראיה מביצה (ג.) ביצה אוכלא ופירות אוכלא וכו'. ע"ש. וגם ראי' זו יש לדחות, כמבואר לעיל (אות ב). ובשו"ת פני מבין (חאו"ח סי' רמא) נשאל

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי < יביע הלכות >

ואע"ג דלט רב נחמן ואמר כל דיינא דדאין כראב"ע הכי והכי תיהוי, אפ"ה הלכה כראב"ע. ע"ש. וכ"ש כאן שנעלם מעינו הבדולח של הרה"ג מהר"י ידיד ז"ל דברי הגאון מהר"ש קלוגר, ומהר"ש בן זקן, שכ' להדיא היפך מדבריו, ומש"ה אורייתא מרתחא ליה ומפיו לפידים יהלוכו בדבריו שם נגד החולק על דבריו, ואילו ראה דבריהם היה משיב אחור ימינו, ולא היה מרהיב עוז בנפשו לחלוק עליהם במקום חשש ברכה לבטלה. לכן אמרתי אשימה עיני עליו, דבהכי רווחא שמעתתא טפי. ויהא רעוא דאימא מילתא דתתקבל.

(י) הנה עיקר יסודו של הרב נשען על הסוגיא דשבת (עז), תנא יבש בכזית (המוציא יין קרוש ויבש), דברי ר' נתן, אמר רב יוסף ר' נתן ור' יוסי בר' יהודה אמרו דבר אחד, ר' נתן הא דאמרן. ר' יוסי ב"ר יהודה דתניא ר' יהודה אומר דם נבלה ב"ש מטהרין וב"ה מטמאין. אר"י בר"י אף כשטמא ב"ה לא טמא אלא בדם שיש בו רביעית, הואיל ויכול לקרוש

דחי ביין דאפשר בקרוש. (וע' סוכה יב.). ורק בדם דחי הירוש' הכי, ע' בתוס' וגה"ש שם. ומה שכתב בשם האורחות חיים (סי' ר"י) בהגהת מהרש"ם, שהביא ראיה מביצה (ג.), כבר כ' שאין מזה ראיה. וע' בשו"ת שערי זיו ח"א (סי' מו). ע"ש.

(ט) ואשמע אחד קדוש מדבר, הוא הגאון מהר"י ידיד ז"ל בס' ברכת יוסף ח"א (דף עה), שהאריך בנ"ד, ומסיק דשיעורה בכזית, וצריך לברך ברכה אחרונה אחר גמיעת ביצה. וסיים (בדף פ) שהרוצה לחלוק בזה אינו אלא טועה. ע"ש. ואנכי הרואה כי יש להשיב על דבריו בזה, ומזקנים אתבונן, הוא מרן הב"י (חחו"מ סי' קנו) בבדק הבית, ע"ד מהריק"ו שסיים תשובתו בזה"ל: "ולא יחלוק ע"ז כי אם העקש ופתלתול אשר לא ידע ולא יבין ולא הגיע להוראה". וכ' ע"ז מרן, אע"פ שהפריז הרב על מדותיו להתריס נגד החולק על דבריו, לא אמנע בשביל זה מלכתוב הנראה לי, שמלאכת שמים היא, ואין משוא פנים בדבר. ע"כ. וע' בכתובות (נו.),

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף צוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

מרח שר התורה ועמוד ההלכה

ענף עץ אבות

יביע אומר

קול סיני

חזון עובדיה

הליכות עולם

לית הון

יחודה דעת

טודת הבית

מאור ישראל

150

א"ר חנינא: "וכ' הרא"ה בפי
ההלכות, והוי יודע שכמשערין
ברוטב משערין לכזית ביצה
ומחצה של רוטב, שכן שיעורו
שאם יקרוש יעמוד על כזית.
עכ"ל (הרא"ה). ונ"ל שלמדה
ממ"ש (שבת עז.) תנא יבש
בכזית וכו'. אלמא (לרב יוסף)
המשקין הצלולין כשהן נקרשין
רביעית שלהן חוזר לכזית,
ולפיכך כל שהאיסור קרוש
משערין רביעית רוטב לכזית.
ואע"ג דעלה דההיא אמרינן,
א"ל אביי דילמא לא היא וכו'.
דאלמא לאביי אין כל המשקין
שוין לדבר זה, אעפ"כ נראה
שסובר הרב ז"ל לרב יוסף משום
מאי דפשיט"ל לרב יוסף משום
ספיקא דאביי. ואעפ"כ אין
דבריו נראין לי, דכיון שאמרו
משערין ברוטב סתמא משמע
שכמות שהוא משערין אותו,
שכך שיערו חכמים שאין לך
שנותן טעם יותר מששים אפי'
ברוטב" וכו'. עכ"ל.

ועיין עוד באריכות ונופת
צופים להמשך התשובה
במקור.

ולעמוד על כזית. ודחי אביי
דילמא לא היא, עד כאן לא
קאמר ר' נתן הכא אלא ביין
דקליש, אבל בדם דסמך כזית
לא בעי רביעית. א"נ ע"כ ל"ק
ר"י בר"י התם דכזית סגי ליה
ברביעית, אלא בדם דסמך
וכו'. ע"כ. נמצא שהכזית של
אוכל כשהיה לח וצלול יהיה
רביעית, וה"נ ביצה שיש בה
יותר מכזית אחר צליה, א"כ
ודאי שכשהיא חיה ולחה זוהי
שיעורה, ומה שאין בה רביעית
כשהיא חיה משום דסמיכא
טפי, וכדקאמר אביי לגבי דם,
וכ"ש ביצה דסמיכא טפי מדם,
דאף בפחות מרביעית תעמוד
על כזית. א"כ מה לנו בזה אם
יש בה רביעית בעודה חיה או
לא. וזו היא ראייה שאין עליה
תשובה. עכ"ד. והמעין ישר
יחזו פנימו דלרב יוסף דלא
מפליג בין סמך לקליש דהיינו
בין דם ליין, וס"ל דבכל גוונא
בעינן בלח רביעית וביבש כזית,
לפ"ז אף בביצה י"ל דבעודה
חיה בעינן רביעית ואחר
בישולה דינה בכזית. וז"ל הר"ן
פ' גיד הנשה (חולין צז:) בד"ה

חלומו של מרן על הבן איש חי זיע"א

מתוך הקדמה לספר טהרת הבית חלק ב', עמוד י"ד

ובדרך כל אני מופיע ביחד עם עמיתי הרב הגדול רבי יהודה צדקה [שליט"א] זצוק"ל, [שהוא קרובו ושאר בשרו של הגרי"ח].

אך התאוננתי לפניו שדבר זה מפריע לי בהמשך הכנת עריכת חיבורי להוציאם לאור, שמוני נוטרה את הכרמים כרמי שלי לא נטרתי, ענה דודי ואמר לי, בסבר פנים יפות, טוב אשר תאחוז בזה, וגם מזה אל תנח ידיך, כי יש נחת רוח מאוד לפני השי"ת בזיכוי הרבים כששומעים דברי תורה ומוסר וחוזרים בתשובה. וכל אחד שחוזר בתשובה הוא עולם מלא. ויקץ והנה חלום.

והנה אמת ונכון הדבר כי כיוצא בזה אמר לו המלאך המגיד למרן הבית יוסף (עיין במגיד מישרים פרשת שמות דף מז ע"ב): ואל תצטער על שאתה מטפל בעניני הציבור ועל ידי כך אתה מתבטל מעסק התורה, כי אחוז בזה וגם מזה אל תנח ידיך, כי שניהם כאחד טובים,

אזכרה ימים מקדם, עם לבבי אשיחה ועלה במחשבה לפני למעט בהופעותי ברבים כדי להתמסר יותר בעריכת כל חיבורי אשר עמי בכתובים, כי מתי אעשה גם אנכי לביתי ואם אין אני לי מי לי, ורעיוני על משכבי סליקו.

והנה בחלומי בלילה ההיא, ראיתי את הגאון רבי יוסף חיים זצ"ל מבבל, [מחבר שו"ת רב פעלים ובן איש חי], אשר בא לבקר בביתי, ופניו מאירות כזוהר החמה, נכנס לחדר הספריה, והתיישב ליד השולחן, ראה לפניו אחד מחיבורי, כמדומני שו"ת יביע אומר, והתחיל לעיין בו אחת הנה ואחת הנה, וכשסיים, אמר, טוב מאוד.

ושאל אותי, האם אני ממשיך להופיע ולדרוש ברבים דברי תורה ומוסר, כאשר היתה באמנה אתי, עניתי ואמרתי, כי עדיין אני ממשיך גם בימים אלה להופיע ברבים בשיעורי תורה ובדרשות כאשר חנני ה',

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

"משמרת הטהרה", כולל מקורות הערות והארות בדברי הש"ס והפוסקים ראשונים ואחרונים. אשר אספתים וקבצתים כעמיר גורנה. [ורמז לדבר, כי "משמרת הטהרה" בגימטריא "מאת המחבר והמאסף עובדיה יוסף ס"ט"].

ומזקנים אתבונן רבינו הגדול הרשב"א אשר קרא חיבורו "תורת הבית" עם "משמרת הבית" לחזק כל בדק בראיות נכוחות. ושם קטן משם גדול. ועיני לשמיא נטלית, ואני תפילה, שאזכה להוציא לאור עולם את כל חיבורי אשר עימי בכתובים, ואת אשר אחבר בעזרת השי"ת להגדיל תורה ולהאדירה, בבריאות איתנה ונהורא מעליא אמן.

ועל ידי הכל זוכה לחלוקא דרבנן, למהוי ליה כתונת פסים וכו', כי עסק התורה לחוד, וצרכי ציבור לחוד, וכן תפילה לחוד, ומכלהו אתעבידו הנהו לבושין דיקר לאתלבשא בהו בר נש כד נפיק מהאי עלמא, לכך עסוק בכולהו. ע"כ. וראה עוד במדרש שמואל (פ"ב דאבות מ"ב) בשם המהר"ם אלשקר. ע"ש.

קראתי שם הספר "טהרת הבית", חלק שני, בשמו כן הוא, להורות הלכה בטהרת בנות ישראל, כמאמרם (ריש יומא) ביתו זו אשתו. [ואחד מאוהבי הי"ו כתב לי שיש בו רמז לשם המחבר, כי "טהרת הבית" בגימטריא "להראשון לציון עובדיה יוסף"]. ועמו

זמן רבינו תם

מתוך הספר "שיעורי הראשל"צ" פרשת כי תבוא, עמוד ע"ח

לזמן מילה שצריך לדקדק היטב מתי היתה הלידה, ויש לשאול תלמיד חכם שידע אם היה זה לילה או יום.

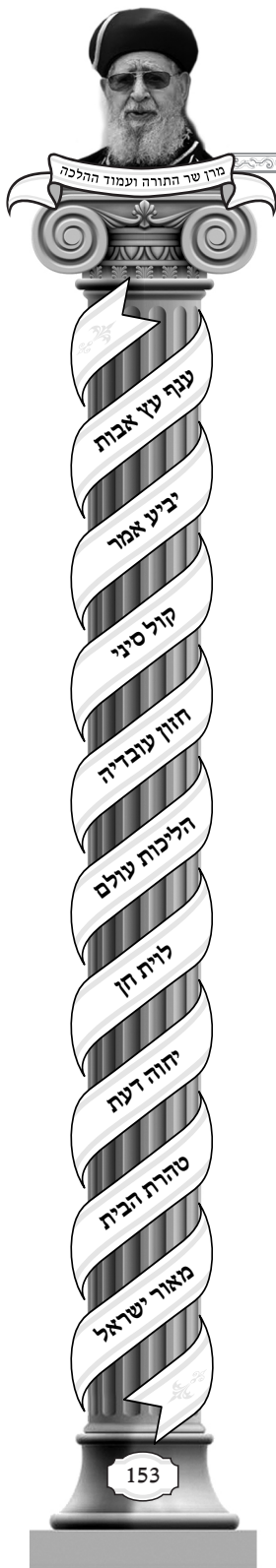
המסתכלים בכוכבים כדי לדעת זמן צאת השבת טועים

זמן צאת השבת מעיקר הדין הוא כעשרים דקות [בערך] אחר שקיעת החמה [ואף שיש מחמירין יותר ומוסיפים עוד כמה דקות אין זה אלא לתוספת חומרא], וזה נפק"מ

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

הדין.

וכדעה זו שזמן הלילה הוא רק 72 דקות אחר השקיעה סוברים: רבינו תם [אשר עליו אמר הריב"ש שמזמן חתימת התלמוד לא היה גדול בחכמה כרבינו תם] והרמב"ן, רשב"א, רא"ה, ריטב"א, ר"ן, סמ"ג, סמ"ק, והראב"ד והרא"ש וכן פסק מרן.

ולשיטת ר"ת מי שעושה מלאכה קודם זמן 72 דקות אחר השקיעה הרי הוא מחלל שבת, וע"כ ראוי להחמיר בזה.

והוא הדין לזמן מוצאי יום הכיפורים, שיש להמנע מלאכול במוצאי יוה"כ עד אחר זמן רבינו תם [72 דקות אחר השקיעה], אמנם אנו מדברים רק בבריאים, כי לחולים או קטנים בגיל 12 או 13 המתענים ביוה"כ אין להחמיר בזה.

וא"כ ראוי להבריאים להשתדל לא לאכול קודם זמן ר"ת, ואין זה זמן רב, כיון שאין יוצאים מבית הכנסת מוקדם.

הם. שבגמרא כתוב "כוכבים", לא כוכבים גדולים ולא כוכבים קטנים אלא בינוניים, והתוס' כתבו שאיננו יודעים כיום מה גדר "בינוניים". וע"כ עיקר קביעות הזמן הוא על פי שעת השקיעה הכתובה בלוחות, והמנהג הלכה כדעת הגאונים שמהזמן שהשמש נכסית מעינינו נחשב שקיעה, ואחר עשרים דקות זה לילה גמור. וכן המנהג בישראל במצרים וסוריה. אמנם יש למעלה מעשרים ראשונים שסוברים שעדיין אין זה לילה גמור.

אלא תחילת השקיעה האמיתית היא אחר זמן מהלך שלשה וחצי מילין [כ-58 וחצי דקות] אחר השקיעה שלנו. ואח"כ מתחיל בין השמשות [כרבע מיל, שלש עשרה וחצי דקות] ורק אח"כ הוא לילה גמור. דהיינו 72 דקות אחר השקיעה מתחיל הלילה. וע"כ יש להחמיר ולהוציא את השבת רק אחר כ-72 דקות מהשקיעה. ובעיקר בימים אלו כפי שאמרנו שיש להחמיר בהם יותר, ובעיקר כדאי לנהוג כחומרות אלו שהם גובלות עם

אכילת בשר חלק

מתוך הספר "שיעורי הראש"צ" פרשת כי תבוא, עמוד ע"ט

יש להקפיד, ובפרט בעשי"ת, באו מעט מעט - קמא קמא על אכילת בשר חלק, ואין לאכול בשר "כשר", ואלו העובדות שכתב רבי בנימין מרדכי נבון [אביו חורגו של הראש"ל רבי יעקב שאול אלישר]. לפני כ-120 שנה היה הישוב היהודי בירושלים מורכב כולו מספרדים ההולכים כשיטת מרן השו"ע.

והפחה של ירושלים היה עויין את בני אשכנז ולא הניחם לבוא לירושלים, כי היה מטיל עליהם מיסים וקנסות, ולכן גרו בטבריה, צפת וחברון. ורק מעט אשכנזים גרו אז בירושלים. אח"כ נתחלף המושל בירושלים, ונתמנה מושל אחר שהקל את גזרותיו של קודמו - וכך יכלו לעלות לירושלים יהודים רבים מבני אשכנז.

והנה כידוע יש חלוקי דינים ומנהגים בהלכות טריפות. מרן השו"ע ס"ל שאין להתיר הסירכות כלל והוא כטריפה ממש. דכיון שיש סירכה [רירין היוצאין מן הריאה, וזה סימן שיש בריאה נקב, או שעתידה היא לינקב - כך הסבירו הרש"י והתוס' (בחולין מז). את ענין הסירכה].

והנה פסק מרן בספרו אבקת רוכל (סימן רי"ב), שאם יש ישוב המורכב מעדה אחת, ולתוכה עלו ובאו עדה אחרת הנוהגת במנהגים ודינים אחרים, ונתערבו בהם, אם הם

ענף עץ אבות

יביע אומר

קול סיני

חזון עובדיה

הליכות עולם

לית חן

יחודה דעת

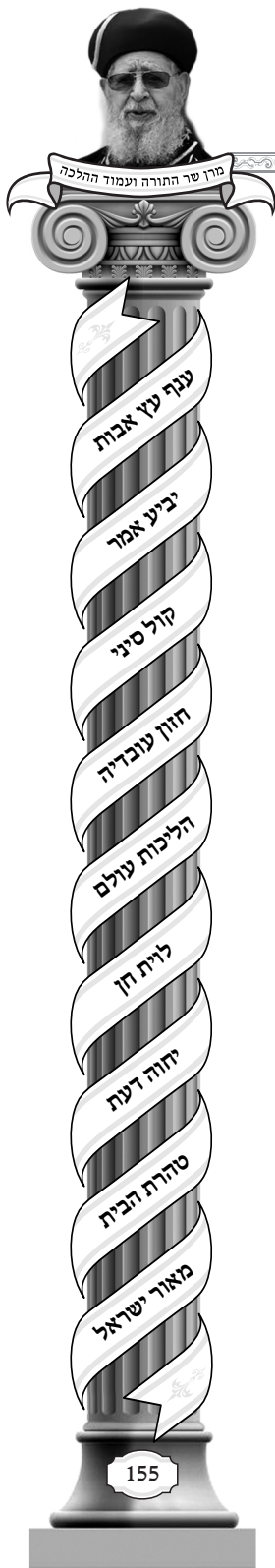
טודת הבית

מאור ישראל

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

סירות אלו, וע"כ מתוך עשר בהמות יצא כארבע או חמש בהמות כשרות והשאר טריפות, ואחר זמן כאשר באו ועלו אשכנזים ובאו כמה בודקים משלהם והוסיפו להתיר גם הבהמות הסרוכות, וכך יצא שמתוך 10 בהמות התירו להם הבודקים האשכנזים 8 בהמות [וכשהיו מכשירין להם הבהמות היו הגויים מרויחים יותר כסף, כי בהמה כשרה שוה יותר, שהיהודים היו קונים ממנה. וטריפה היתה נמכרת רק לגויים], ומאחר שהאשכנזים הקלו להם יותר, הלכו הגויים רק אצל הבודקים האשכנזים. [והספרדים נותרו ללא פרנסה], ועוד שהכשירו הבהמות הטריפות וכתבו שהן כשרות. ובאו אלו וגם אלו אצל רבי יעקב שאול אלישר שהיה הראשון לציון אז.

ותיקן שעל בהמה שיצאה כשרה ללא סירות יכתב עליה 'חלק'. ועל בהמה שהיו בה סירות יכתבו 'כשר', ואף שאין זה כשר לדעת מרן, כיון שהם נהגו להתיר יכתבו 'כשר'. והודיעו ופרסמו זאת

ומנהג האשכנזים כדעת רמ"א, שאם ממעכים הסירות והיא מתמעכת אינה חשובה סירא וכשרה היא. כי לדעתם אין סירא אמיתית מתמעכת.

אך דעת מרן השו"ע כדעת הרשב"א [שעליו אומר הב"י שהוא עמוד ההלכה, והמהרשד"ם היה מחשיב את דעתו כדעת רוב הפוסקים] שנשאל בזה, והשיב כי לדעתו סירא זו היא טריפה. ואין במנהג מיעוץ ומשמוש הסירות כלום. וכל המאכיל בהמה כזו לישראל, טועה הוא ומאכיל טריפות לישראל.

ויש לדעת כי כל מחלוקת מרן ומור"ם היא רק על מיעוץ ומשמוש בלבד. אך כיום הוסיפו להקל ונהגו לקלף את הסירא בציפורן או בסכין, ואח"כ נותנים את הריאה במים - ואם הריאה מבצבצת [בועות מים] היא טריפה, שיש בה נקב. ואם לאו כשרה היא לדעתם.

והנה באותו זמן הביאו הגויים את בהמותיהם לבודקים הספרדים והם פסקו לאסור

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

המנהג הקלוקל הזה להתיר האיסור של סירות - ולא השגיחו בהם. כ"כ הרב בורלא בספרו וישב יוסף [שהיה אז אב"ד בירושלים].

כיום נפקחו העינים ב"ה ויש יותר ויותר המקפידים להכניס לביתם רק בשר חלק, ואף הרוב מבני אשכנז נוהגים כן. [אמנם מחיר הבשר החלק יקר הוא, ולאחרונה החלו לשחוט בהידור בחו"ל, ומכשירין את הבשר שם בחו"ל [כדי שלא ישהא הבשר ג' ימים ללא מליחה ויאסר] [ואשרי מי שמוריד את המחירים וגורם לציבור שיוכלו לקנות. וכל המיקר את מחירי המזון ומפקיע את השער, עתיד ליתן את הדין ועונשו חמור, וכמבואר ביומא (פג.) ועוד].

בכל הבתי כנסיות, שכל בשר הנקרא כשר אינו אלא טרף לספרדים, ורק החלק הוא כשר להם, וזה החזיק מעמד עשרות שנים.

אך אחר זמן התחילו גם הספרדים לקנות מהבשר הנקרא כשר, כי ראו שהמוכר הוא ירא שמים, והיו קונים ממנו, ואינם יודעין שבשר זה טרף הוא - לדעת מרן. וע"ז קבל הרב הראש"ל אלישר בספרו שמחה לאיש, והצטער על התקנה הזו שלא עלתה יפה, ונגרם המכשול הזה על ידה, כי צריך להודיע שוב ושוב את החילוק בין כשר שהוא טרף לדעת מרן, לחלק שהוא הכשר. ואמנם כבר בזמנו צעקו רבנים ומחו באותם אשכנזים שבאו והחדירו את

בענין כסוי ראש לנשים

מתוך הספר "שיעורי הראש"ל"צ" פרשת כי תבוא, עמוד פ"א

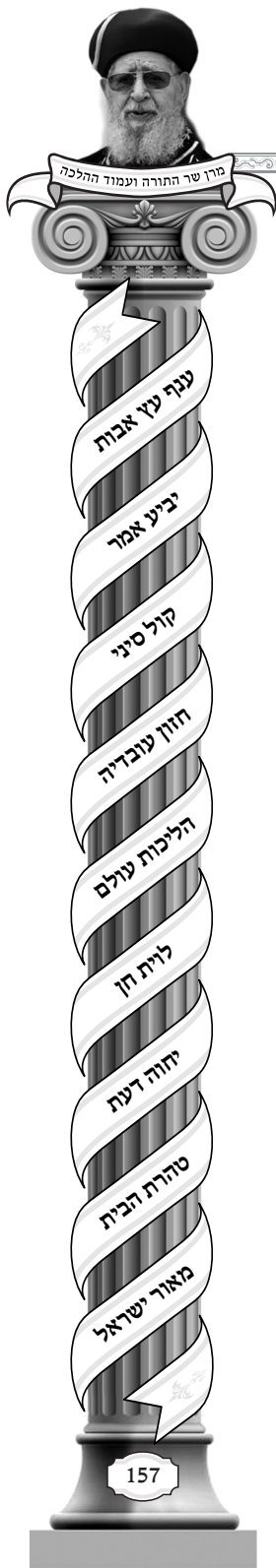
בפאה נכרית לרה"ר תצא שלא בכתובה [כדין היוצאת בגלוי ראש, כתובות ע"ב], ובספר פרמ"ג הסס בזה תחלה ולבסוף חזר והורה לאסור פאה נכרית. והחתם סופר [שהיה גאון

הפוסקים אסרו לדינא לצאת בפאה נכרית לרה"ר מן הדין [ואין זה חומרא] כ"כ היעב"ץ, וכ"פ בספר באר שבע [גאון שחי לפני 350 שנה, תלמיד בעל הלבושים] שאשה היוצאת

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

לאסור, והוסיף שתלבושת זו היא תלבושת פריצות, והמתיר עתיד ליתן את הדין ע"כ.

גם המהר"ץ חיות כתב: אין ספק כי זה מנהג השחקניות בתיאטרון שמחליפות פאותיהן לפי צבעי השמלה - ויש למחות ביד החובשות פאה ברה"ר. אלו דברי גאוני אשכנז, וכן כתבו הגר"א, והישועות יעקב, והגר"ש קלוגר, והצמח צדק מליובאוויטש, והמנחת אלעזר ממונקאטש, ועוד רבים. ואף רבותינו הספרדים אסרו את הפאה. הסבא קדישא הרב אלפנדרי כתב כי היוצאת בפאה נכרית לרה"ר מחטיאה את הרבים. [הרב הנז' היה גל של אגוזים - בעל זכרון מופלא, ביתו היה מלא ספרים, ונהג לבקש ממשמשו להביא לפניו ספר פלוני ואמר בספר זה למדתי לפני 70 שנה וראיתי ענין פלוני, והיה בודק את עצמו לראות אם עדיין זוכר את דבריו. הוא זכה לאריכות ימים וחי 118 שנה]. גם הוא אסר בהחלט לצאת בפאה נכרית, וכתב, חלילה לבת ישראל שתצא לשוק בפאה. וכן כתב עמיתו הגאון ר' יצחק אבולעפייא.

עצום, והרביץ תורה בישראל לאלפים ולרבבות] כתב: אין ספק שדברי הרב באר שבע כולם ברורים ונכונים ואמתיים. והיוצאת לחוץ בפאה - תצא שלא בכתובה.

וכן כותב ההפלאה [רבי פנחס הלוי איש הורביץ - שחיבר ספר "הפלאה" על כתובות, וספר "המקנה" עמ"ס קידושין. עליו אמר הנודע ביהודה שהיה גאון עצום בדורו: "הלואי שהייתי זוכה לחבר חיבור כזה כספר ההפלאה] שאסור לצאת בפאה נכרית לרה"ר, ויחד עם בית דינו החרים את הנשים היוצאות בפאה. כיום נשתכח כמעט איסור זה, ורבות בנות יוצאות לרשות הרבים בפאה נכרית, אף שזה אסור מן הדין, ועיקר סימוכם הוא על רב פלוני שאשתו יוצאת בפאה נכרית או בתו של הרבי פלוני, אבל אין זה סיבה להתיר, שאנו אין לנו אלא מה שכתבו רבותינו הפוסקים אשר דבריהם נר לרגלינו. וכתוב בספר עצי ארזים [על אבן העזר] שכל מי שיתיר פאה נכרית עתיד ליתן את הדין על כך לפני הקב"ה. וכן הגאון בעל דברי חיים מצאנז כתב

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער רביעי יביע הלכות

והגאון בית אהרן (קריספין), ועוד.

ומעשה ברב אחד שעלה ארצה בזמן המהרי"ל דיסקין, ואשתו של רב זה יצאה בפאה נכרית לרה"ר, וקרא אותו המהרי"ל דיסקין והודיעו כי כאן בירושלים המנהג לכסות הראש כדת וכדין, ואם אשתו רוצה להמשיך במנהגיה - שיחזרו לרוסיה.

גם הגאון ר' חיים זוננפלד שהיה רבה של ירושלים, ולמדו אצלו בכולל כ-100 אברכים, וכל אברך שאשתו היתה יוצאת בפאה לא הניחו הגר"ח זוננפלד ללמוד בבית מדרשו, עד שאשתו תכסה ראשה כדת.

וחבל על דאבדין, שכל אלו הזקנים הגאונים הצדיקים 'סעו המה למנוחות', ואין מי שיקום וימחה בזה.

אך יש לדעת כי כיון שענין זה נתפשט מאד בזמן הזה, אין למחות על זה בחזקה, אלא יש לדבר בזה בעדינות ובלשון רכה - כי 'דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום'. (יביע אומר ה, ח).

גם אלו הרבנים שנסותיהם יוצאות בפאה אין ללמוד מהן, כי יש ת"ח וטבעו חלוש ואין בכוחו למחות באשתו או בבתו. ואין ללמוד מכך שמתיר הוא את הפאה, ויש לבעל להסביר לאשתו בדרכי נועם חומר הענין כדי שתכסה ראשה כדין.

יש הוכחה מהערוך שמפרש את דברי הירושלמי שדין היוצאת בפאה ברה"ר - כדין היוצאת בגלוי ראש. ואין לזלזל בזה, ולומר, מה בכך? כי אלו דברים העומדים ברומו של עולם, ענין צניעות בנות ישראל - ובני אדם מזלזלים בזה.

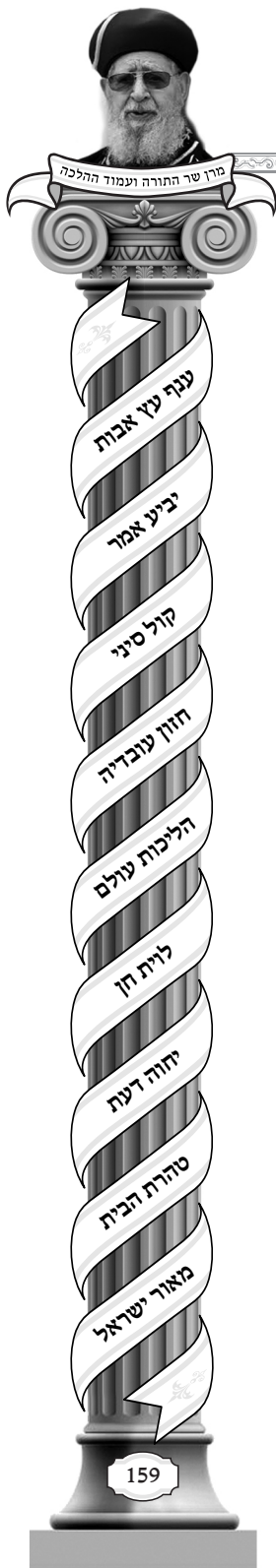
וכל הגאונים שהזכרנו ברכו את האשה ההולכת בכסוי הראש כראוי, והבטיחו, כי אשה ההולכת בלבוש צנוע כפי ההלכה תזכה לבנים ת"ח, ומסתמכים בברכה זו על הזוהר.

גם הגאון ר' אברהם פלאג'י כתב שלא עלה על דעת שום חכם ספרדי להתיר לצאת בפאה לרה"ר. וכ"כ השדי חמד,

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

שער חמישי

יביע מוסר

מתוך ספר "ענף עץ אבות" עמוד קי"ד

רבן יוחנן בן זכאי קבל מהלל ומשמאי. הוא הָיָה
אומר: אם למדת תורה הרבה, אל תחזיק טובה
לעצמך, כי לך נוצרת. (אבות ב', ח').

רבן יוחנן בן זכאי קיבל מהלל
ושמאי. איתא בבבא בתרא
(קלד.) אמרו עליו על רבנן
יוחנן בן זכאי, שלא הניח
מקרא משנה וגמרא, הלכות
ואגדות, דקדוקי תורה ודקדוקי
סופרים, קלין וחמורין, גזרות
שוות תקופות וגמטריאות,
משלי כובסים ומשלי שועלים,
שיחת שדים, ושיחת דקלים,
ושיחת מלאכי השרת, מעשה
מרכבה, והויות דאביי ורבא,
לקיים מה שנאמר להנחיל
אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא.
ובמסכת סוכה (כח.) איתא,
אמרו עליו על רבן יוחנן בן

זכאי, שמימיו לא שח שיחת
חולין, ולא הלך ארבע אמות
בלא תורה ובלא תפלין, ולא
קדמו אדם בבית המדרש, ולא
ישן בבית המדרש לא שינת
קבע ולא שינת עראי, ולא
הרהר בדברי תורה במבואות
המטונפות, ולא הניח אדם
בבית המדרש ויצא, ולא מצאו
אדם יושב ודומם אלא יושב
ושונה, ולא פתח אדם דלת
לתלמידיו אלא הוא בעצמו,
ולא אמר דבר שלא שמע מפי
רבו מעולם, ולא אמר הגיע
עת לעמוד מבית המדרש, חוץ
מערכי פסחים [מפני עשיית

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

מרח שר התורה ועמוד ההלכה

ענף עץ אבות

יביע אומר

קול סיני

חזון עובדיה

הליכות עולם

לית חן

יחודה דעת

טודת הבית

מאור ישראל

160

שאמר אם למדת תורה הרבה "אל תחזיק טובה לעצמך", שבא ללמד לכל מי שהפליג בתורה כמוהו, שלא יחזיק טובה לעצמו, כמו שהוא לא החזיק טובה לעצמו (הרשב"ץ).

כי התורה ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים. וכן אמרו בסנהדרין (פס:) איזהו בן העולם הבא, ענוותן ושפל ברוך, שייף עייל שייף נפיק, ועסיק באורייתא תדירא, "ולא מחזיק טיבותא לנפשיה". עוד פירשו המפרשים, אל תחזיק טובה לעצמך, כלומר טוב התורה לא תשאירנו לעצמך בלבד, אלא עליך ללמד אותו לאחרים. וכמו שסיים: כי לכך נוצרת, שנאמר אדם לעמל יולד, לעמל ראשי תיבת ללמוד על מנת ללמד. וכמה הפליגו חז"ל בגודל עונו של הלומד תורה ואינו מלמדה לאחרים, עד שאמרו בסנהדרין (צט.) רבי מאיר אומר, כל הלומד תורה ואינו מלמדה הרי זה בכלל מה שכתוב כי דבר ה' בזה. ובמדרש רבה (דברים, פרשה ב אות כו), מי שלומד תורה ואינו מלמדה, אין לך הבל גדול מזה. ועוד במדרש רבה (קהלת יא, אות

פסחים ומפני התינוקות שלא ישנו. פסחים קט.) וערב יום הכיפורים [שצריך לאכול ולהפסיק מבעוד יום]. וכן היה רבי אליעזר תלמידו נוהג אחריו.

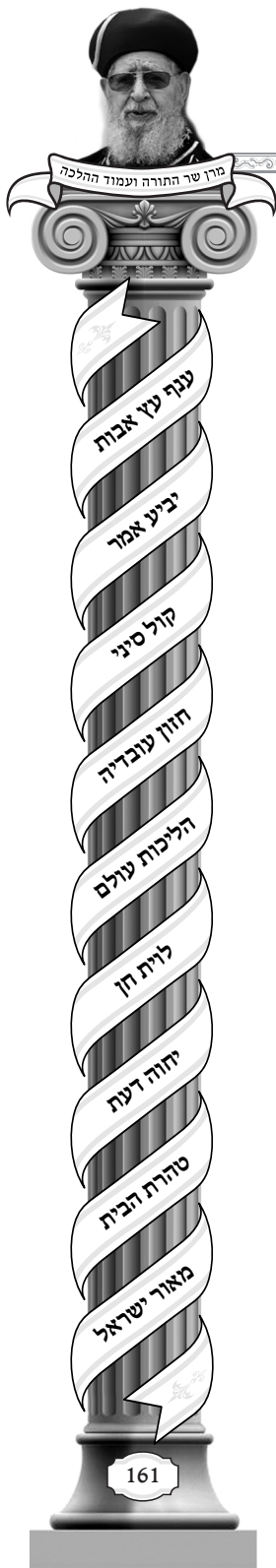
ובירושלמי נדרים (ספ פרק ה) איתא, פעם אחת חלה הלל הזקן, ונכנסו כל תלמידיו לבקרו, ורבן יוחנן בן זכאי עמד בחצר (מרוב ענוה), אמר להם הלל, היכן הוא הקטן שבכם, שהוא אב בחכמה ואב לדורות, ואין צריך לומר הגדול שבכם, אמרו לו הרי הוא בחצר, אמר להם יכנס, כיון שנכנס קרא עליו הכתוב, להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא. [רבן יוחנן בן זכאי עם הכולל, בגימטריא "להנחיל אוהבי יש"].

ובמסכת סופרים (פס"ז ה"ח) אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שאמר, אם יהיו כל השמים יריעות וכל האילנות קולמוסים, וכל הימים דיו, אינם כדאי לכתוב את חכמת התורה שלמדתי מרבותי, ולא אצילי מחכמתם, אלא כמו הזבוב הטובל בים הגדול, ומשהו מחסרו. ובזה יובן מה

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

זרה (יט): בשם הגאון מהר"ר העשל, שבזה יש לתת טעם על שינוי הניקוד שיש בין עשרת הדברות שבפרשת יתרו, לבין עשרת הדברות שבפרשת ואתחנן, באחד מהם הניקוד של לא תרצח, תחת הצדי, קמץ, ובשני הניקוד תחת הצדי, פתח, הקמץ מורה שיקפוץ פיו ולא יורה, זה תלמיד שלא הגיע להוראה, והפתח מורה שיפתח פיו ויורה, זהו תלמיד שהגיע להוראה, וחילופיהן זהו מעשה רצח, כי רבים חללים הפילה, לשון נפל, הוא תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה, ועצומים כל הרוגיה, זה תלמיד שהגיע להוראה ואינו מורה, שעוצם עיניו מעם ישראל ואינו מורה, הצד השווה שבהם ששניהם עושים מעשה רצח. וע' בספר חסידים (סי' תקל) שתלמיד חכם שמחדש חידושי תורה ואינו כותבם לפרסום ברבים, הרי זה גזלן, כי לא גילו לו בשמים אלא כדי לכתבם ולפרסמם, דכתיב סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם. ונאמר (במשלי ה טז) יפוצו מעינותיך חוצה. וכתב מרן החיד"א שם (בספר ברית עולם סי' תקל) בשם ספר לב

ג), אם ימלאו העבים גשם, על הארץ יריקו, אם יתמלאו תורה תלמידי החכמים, [כמו שנאמר יערוף כמטר לקחי], על הארץ יריקו, אלו ישראל שנקראו ארץ, שנאמר (מלאכי ג) כי תהיו אתם ארץ חפץ. ובתנא דבי אליהו (סדר אליהו רבה פרק כז), נאמר (בעמוס ח, יא): הנה ימים באים נאם ה' אלהים, והשלחתי רעב בארץ, לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דברי ה'. מכאן אמרו, שאם יש חכם בתורה, יפרנס מתורתו לאחרים, כדי שתרבה חכמתו, [וכמו שאמרו בתענית ז. ומתלמידי יותר מכולם]. וכל העושה כן זוכה לטובה העתידה לבוא על ישראל בימי משיח בן דוד, שנאמר, ושם דרך אראנו בישע אלהים. ע"ש. וכל זה נרמז בדברי רבן יוחנן בן זכאי, אל תחזיק טובה של התורה לעצמך בלבד, אלא למדה לאחרים. וכבר אמרו בסוטה (כב.) כי רבים חללים הפילה, זה תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה, ועצומים כל הרוגיה זה תלמיד שהגיע להוראה ואינו מורה. וכתב מרן החיד"א בפתח עינים עבודה

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך. פירש הגאון רבי יוסף חיים בספר בן איש חיל חלק א (דרוש ד לשבת כלה, דף ס סע"ב), כי הנה אדם העוסק בתורה ומחדש חידושי תורה, עושה רושם גדול למעלה, וכמו שאמרו (בהקדמת הזוהר דף ד ע"ב), שבונה בשמים מעליותיו ועושה רקיעים חדשים, וכל מלה של חידוש בתורה עולה וטסה ושטה בשבעים אלף עולמות, ועולה על ראש צדיק חי עולמים וכו'.

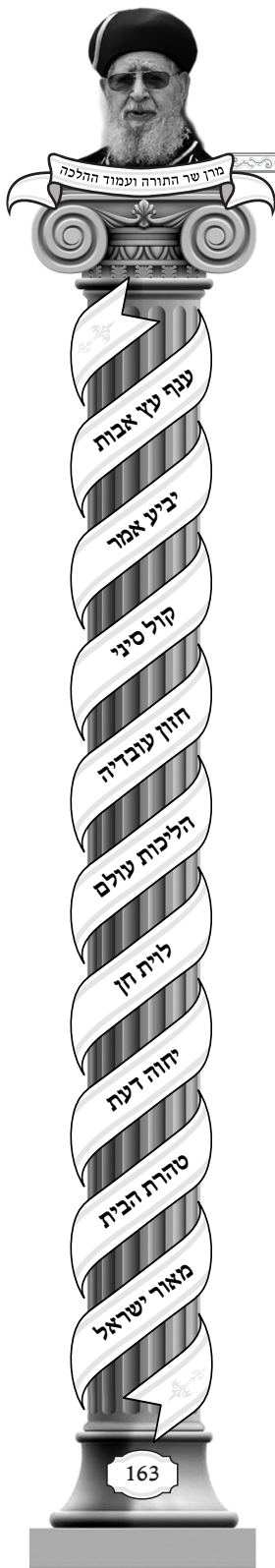
ואף שהאדם עושה למטה בשעה שעוסק בתורה, פועל דמיוני, מכל מקום הפעולה העיקרית הנעשית למעלה, היא על ידי השם יתברך, ויש להביא על זה משל שהובא בספרים, אדם שהיה הולך לתומו ביער והנה לקראתו אריה שואג עומד נגדו באף וחימה, ועיניו ילטוש אליו, וסביבות שיניו אימה, וימת לבו בקרבו, כי לא היה בידו כלי זיין להלחם בו, ורק מטה אחד שהיה אווז בידו, ויתעשת להיות נצב כמו נד כנגד הארי, וירם בידו את מטהו, ויכונו אותו נגד פני

אריה, בהקדמה, בשם חז"ל, שבזמן שהיה בית המקדש קיים, אדם מקריב קרבן ומתכפר לו, עכשיו כשאדם כותב בספר חידושי תורה, ומפיץ אותם ומפרסמם ברבים, עולים לו במקום קרבן, ובזה פירשו מה שנאמר בתהלים (מ, ז) זבח ומנחה לא חפצת וכו', עולה וחטאה לא שאלת, אז אמרתי הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי, כי בחידושי תורה שהעלתי על מגילת ספר, נחשב לי כאילו הקרבתי קרבנות זבח ומנחה, עולה וחטאת, וכמוש אמרו כן בסוף מנחות (ק.), על כן חובה מוטלת על כל תלמיד חכם ללמד תורה לרבים. וכמו שכתב הרמב"ם (פרק א מהלכות תלמוד תורה הלכה ב), שמצוה על כל חכם וחכם מישראל ללמד תורה לתלמידים, וכמו שנאמר, ושנתתם "לבניך", מפי השמועה למדו, אלה תלמידך, שהתלמידים נקראים בנים, שנאמר, ויצאו בני הנביאים. ובזוהר (פרשת תזריע מו:), כך עונשיה דבר נש בגין מלה טבא דקאתי לידיה ויכיל למללא ולא מליל וכו'. ע"ש.

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

פעולה במצות, כגון נטילת לולב, והנחת תפלין, וכיוצא בזה, אין זה פועל רוחני ממשי על ידו דוקא, אלא הפעולה הממשית נעשית בידי שמים, וכמו שאמרו בגמרא (סוכה לט.) דרב אחא היה מנענע הלולב ואומר דין גירא בעינא דשטנא, וידוע היה שאין גירא בתוך הלולב עצמו, אלא הוא עושה פועל דמיוני במצות הקדוש ברוך הוא, ומכיון בלבו שהקדוש ברוך הוא יעשה את הפועל הממשי, לשלוח חציו בעינא דשטנא. ולכן אמר רבן יוחנן בן זכאי אם למדת תורה הרבה על תחזיק טובה לעצמך, שתחשוב שבעסק התורה שלך, אתה פועל את התיקון העליון ברוחניות למעלה, כאשר חשב אותו אדם שיצא החץ מן המטה אשר בידו, והכה את הארי, אלא צריך שתדע ותאמין כי לכך נוצרת, לעשות פועל דמיוני, והשם יתברך הוא שיעשה את הפעולה הממשית האמתית ברוחניות ולא אתה, וכמו שנאמר, ה' יגמור בעדי וכו'. ונאמר ואתה מושל בכל ובידך כח וגבורה ובידך לגדל ולחזק לכל.

האריה, כתופס קשת דרוכה נגד האריה, וכוונתו היתה רק להפחיד את האריה, והנה מאחוריו היה צייד אחד עומד בראש אילן גבוה מעצי היער, ובעת שהאיש למטה כיוון את מטהו נגד פני האריה, ירה הצייד ברובהו בראש הארי, ויפול האריה ארצה, מתבוסס בדמו, וזה שכיוון את מטהו נגד האריה, חשב שהחץ שנורה בראש האריה יצא מתוך מטהו, ומטהו יפרח חצים ומות, והתחיל לנשק את מטהו, ושמח שמחה גדולה, ואמר האח האח, ראתה עיני, כמה חשוב המטה הזה, דתבר גזיזי, וישמע אחרי קול הצייד, באמור לו, הוי פתי וסכל, הנה מטך ריקם הוא מבלי חצים, ורק מן הרובה אשר בידי היתה זאת לקדם פני האריה ולהכריעו, כי חסתי על נפשך בהיותך במצור ובסכנה.

וכן הענין בעסק התורה והמצות, שכל מעשהו של האדם כאן למטה, הוא פועל דמיוני, ולא יחשוב שתורתו ומעשיו הם הפועלים פועלו הטוב למעלה, ולכן העושה

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

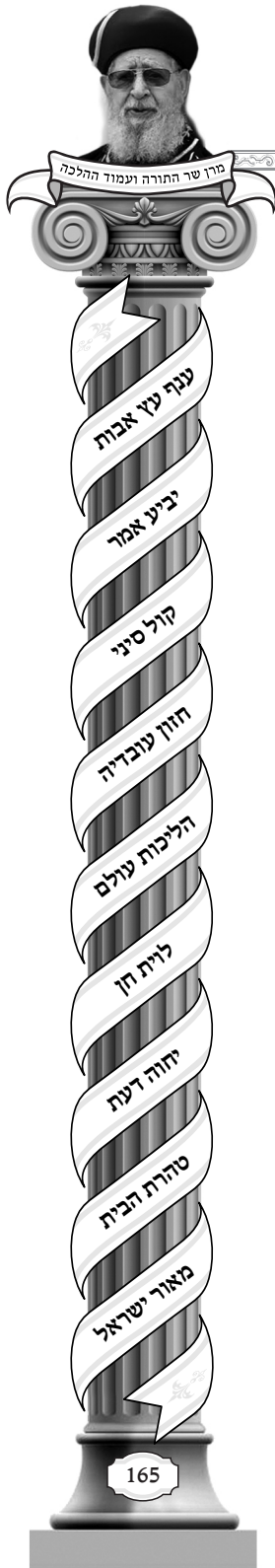

וכמו שאמרו (בחגיגה ט:), בשם הלל, על הפסוק (במלאכי ג) ושבתי וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלהים לאשר לא עבדו. אינו דומה מי ששונה פרקו מאה פעמים, לשונה פרקו מאה ואחד פעמים, רמז לדבר, עובד אלהים לאשר, ראשי תיבות בגימטריא מאה ואחד. לא עבדו, ראשי תיבות בגימטריא מאה. ובהתמדה של תוספת פעם אחת על המאה, נעשה עובד אלהים וצדיק, והוא על דרך מה שאמרו במנחות (מג:): חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, בסוד נפש רוח נשמה, שיבא אל חלק הנשמה אחד ממאה, דהיינו מעשר מן המעשר.

והשונה פרקו פעם אחת יותר הוא חלק אלוה ממעל. (מהרש"א בחידושי אגדות חגיגה ט:). ורמזו עוד בזה, תורה "צוה" לנו משה, בגימטריא מאה ואחד. כי שם "צוה" ה' את הברכה. וכן נאמר, "מאין" יבא עזרי, בגימטריא מאה ואחד. (ככר לאדן דף קנא ע"ב).

כי לכך נוצרת. בסנהדרין (צט:): איתא, אמר ר' אלעזר, נאמר, אדם לעמל יולד, איני יודע אם לעמל מלאכה נברא, או לעמל פה נברא, כשהוא אומר כי אכף עליו פיהו, הוי אומר לעמל פה, ועדיין איני יודע אם לעמל שיחה או לעמלה של תורה, כשהוא אומר לא ימוש ספר התורה הזה מפיק, הוי אומר לעמלה של תורה נברא. והיינו דאמר רבא, כולהו גופי דרופתקי נינהו, טובי לדוכי והוי דרופתקא דאורייתא. (פירש רש"י, דרופתקא, נרתיק שעושים לקבל ולהכניס בו מעות או שאר דברים, אשרי למי שזוכה ונעשה גופו נרתיק לתורה). נפש עמל עמלה לו, הוא עמל במקום זה בלימוד תורה, ותורתו עומלת לו במקום אחר, שהתורה מחזרת אחריו ומבקשת מאת המקום למסור לו טעמי תורה וסדרה.

וכל כך למה, לפי שאכף עליו פיהו. שכפף את פיו על דברי תורה. ובדרך רמז יש לומר "פיהו" בגימטריא מאה ואחד,

בשבת הענוה

מתוך ספר "מאור ישראל" עמוד שי"ח

איתא במסכת עבודה זרה (כ:) תורה מביאה לידי זהירות, (שנזהר מאד שלא יבוא לידי עבירה), זהירות מביאה לידי נקיות (בלא חטא), נקיות מביאה לידי פרישות, פרישות מביאה לידי טהרה, טהרה מביאה לידי קדושה, קדושה מביאה לידי חסידות, חסידות מביאה לידי רוח הקודש, ורוח הקודש מביאה לידי ענוה. וענוה גדולה מכולם, שנאמר, רוח ה' אלהים עלי, יען משח ה' אותי לבשר ענוים, לבשר חסידים לא נאמר, אלא ענוים, הא למדת שענוה גדולה מכולם. ע"כ. ואפילו מלך ישראל נצטוה על הענוה, שנאמר (דברים יז כ) לבלתי רום לבבו מאחיו. ונאמר (דברים ח יד), ורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך. ומשה רבינו שלא קם כמוהו נביא בישראל, נשתבח בעיקר במדת הענוה, שנאמר והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה.

העמים חשק ה' בכם ויבחר בכם כי אתם המעט מכל העמים. אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, בני, חושקני בכם, שאפילו בשעה שאני משפיע עליכם גדולה, אתם ממעיטים עצמכם לפני, וזה שכתוב כי אתם "המעט" מכל העמים. נתתי גדולה לאברהם, [שנאמר, אל עמק שוה הוא עמק המלך, שהושוו מלכי אומות העולם ועשו את אברהם מלך עליהם, (בראשית רבה פרשה מג ס' ו)]. אמר לפני (בראשית יח כז), ואנכי עפר ואפר. למשה ולאהרן, אמרו (שמות טז ז), ונחנו מה. לדוד, אמר (תהלים כב ז), ואנכי תולעת ולא איש. אבל הגוים אינם כן, נתתי גדולה לנמרוד, אמר הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים. לפרעה, אמר, מי ה' אשר אשמע בקולו. לנבוכדנצר, אמר, אעלה על במתי עב אדמה לעליון. לחירם מלך צור, אמר מושב אלהים ישבתי בלב ימים. ואמר רבי אבהו אין העולם

ואמרינן בחולין (פ"ט). על הפסוק, לא מרובכם מכל

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף צוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

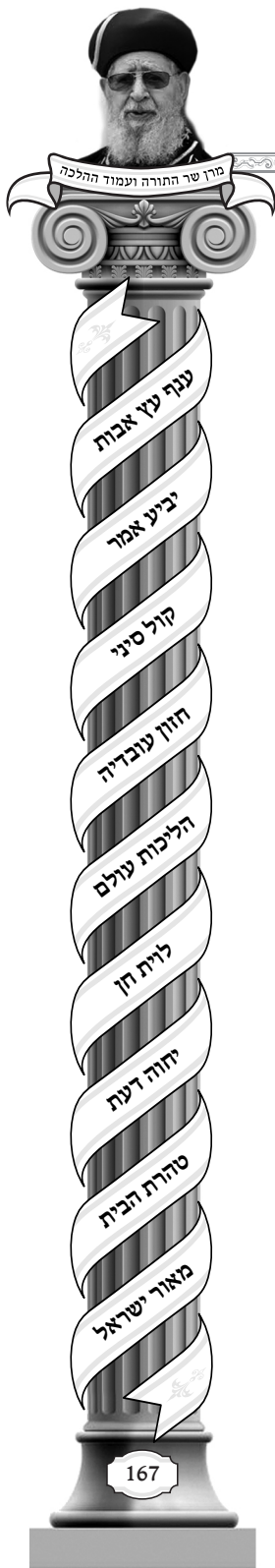
היה יושב על כרים וכסתות, גם אחר שנפטר, והיה דוד מלמד במקומו, לא הסכים לישב על כרים וכסתות, ונשאר לישב ע"ג קרקע. א"ל הקב"ה הואיל והשפלת עצמך תהיה כמוני, שאני גוזר גזרה ואתה מבטלה, ובעולם הבא תהיה ראש לשלשת אבות העולם. שכל המשפיל עצמו הקב"ה מגביהו. (עירובין ג:). וכן אמר הלל (סוכה נג.) השפילי זו הגבהתי. ובסוטה (מ.) ענוה יתרה היתה ברבי אבהו, כי פעם אמרה אשתו של המתורגמן שלו לאשתו של רבי אבהו, בעלי המתורגמן אינו צריך לחכמתו של בעלך רבי אבהו, שהוא חכם לא פחות ממנו, ומה שהוא נעשה לו מתורגמן, אינו אלא משום כבוד המלכות. [שרבי אבהו היה מכובד ונשוא פנים בבית המלך, כמבואר בחגיגה (ד.) ובכתובות (ז.).] הלכה אשתו של רבי אבהו וסיפרה לרבי אבהו מה שאמרה אשת המתורגמן, אמר לה, ומאי נפקא מינה, מיני ומניה יתקלס עילאה, ועוד שנמנו חכמים למנות את רבי אבהו לראש

מתקיים אלא על מי שמשים עצמו כמי שאינו, שנאמר, "ומתחת" זרועות עולם, (הנדרס "תחת" הכל, הוא זרועות עולם). ובירושלמי (סנהדרין פרק ב הלכה ד), שיר המעלות לדוד ה' לא גבה לבי ולא רמו עיני וכו'. לא גבהי לבי, בעת שמשח אותי שמואל הרמתי למלך על ישראל, ולא רמו עיני, בשעה שהרגתי את גלית, ולא הלכתי בגדולות ובנפלאות ממני, בשעה שהחזירוני על כסא מלכותי. ע"ש. ובירושלמי (פרק קמא דשבת ה"ג), מה שעשתה חכמה עטרה לראשה, היא יראת ה', שנאמר, ראשית חכמה יראת ה', עשתה הענוה עקב לסולייתה, שנאמר (משלי כב ד) עקב ענוה יראת ה'. וכן הובא בתוספות יבמות (קג:) ד"ה המסוליים, בשם מדרש שיר השירים רבה (פרשה א סי' ט). למדנו מכאן גודל מעלת הענוה. ואיתא ב מועד קטן (זו:), בא וראה גבורתו של דוד, בשעה שהיה יושב בישיבה לא היה יושב על כרים וכסתות, אלא על גבי קרקע, כשאר התלמידים. ואף שעירא היאירי רבו בעוד שהיה קיים

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

הישיבה, ראה שרבי אבא דמן עכו השתרגו עליו חובות, ואינו יכול לעמוד בהם, אמר להם יש לכם ראש ישיבה, הוא רבי אבא דמן עכו.

בסנהדרין (פח:) שלחו מתם, איזהו בן העולם הבא, ענותן ושפל ברך שייף עייל (שוחה נכנס לבית המדרש) שייף נפיק וגריס באורייתא תדירא ולא מחזיק טיבותא לנפשיה. הנה כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, אולם כאן מדובר שהוא "בן" העולם הבא, כבן בית, ולא רק "חלק" מעוה"ב. והרי"ף בעין יעקב פירש, לפי שהדר בא"י נוחל עוה"ב, שנאמר העם היושב בה נשוא עון. לכן שלחו מתם, היינו בבבל, שאינם דרים בא"י, איזהו בן העולם הבא, והשיבו, ענותן ושפל ברך, והיינו כמו שכתוב הקיצו ורננו שוכני עפר, מי שנעשה בחייו שכן לעפר. ע"ש. ואמרו שייף עייל לבית המדרש, וגם כשזיכהו ה' ואמר שם חידושים נכונים ויקרים, שייף נפיק, יוצא מבית המדרש כשהוא כפוף, משום דלא מחזיק טיבותא לנפשיה.

ואמרו עוד בסנהדרין (יז.), בשעה שאמר הקב"ה למשה אספה לי שבעים איש מזקני ישראל, אמרו אלדד ומידד אין אנו ראויים לאותה גדולה, אמר הקב"ה הואיל ומיעטתם עצמכם הריני מוסיף גדולה על גדולתכם, ומה גדולה הוסיף להם, שכל הנביאים שעמהם כולם נתנבאו ופסקו, והם נתנבאו ולא פסקו, שבכולם נאמר "ויתנבאו" במחנה, ובאלדד ומידד נאמר "מתנבאים" שעדיין מתנבאים והולכים. ע"כ.

איתא (בסוטה ה.) אמר רב, תלמיד חכם צריך שיהא בו אחד משמונה בשמינית. רב נחמן בר יצחק אמר לא מינה ולא מקצתה מי זוטר מאי דכתיב ביה (משלי טז) תועבת ה' כל גבה לב. ונראה לפרש במאי קמיפלגי, כי בסנהדרין (עח.) ת"ר הכוהו עשרה בני אדם בזה אחר זה ומת פטורים ממיתה. ר' יהודה בן בתירה אומר האחרון חייב מפני שקירב את מותו. א"ר יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו ואיש כי יכה כל נפש אדם מות

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

מרן שר התורה ועמוד ההלכה

ענף עץ אבות

יביע אומר

קול סיני

חזון עובדיה

הליכות עולם

לית הון

יחודה דעת

טהרת הבית

מאור ישראל

168

שתהיה לו שמינית בשמינית ומפרש תועבת ה' "כל" גבה לב היינו גאה גמור ובגאוותו שחקים. א"כ בתפלה צריך הוא לכוין בכל תפלתו לקיים "לכל" קוראיו, לכל אשר יקראוהו באמת. אבל למ"ד כל גבה לב אפילו כל שהוא גם בתפלה אינו מכוין אלא כל שהוא, ובאבות, א"כ סלקא דעתך שתפלתו נמאסת, מפני שאינו מכוין בכל התפלה, קמ"ל שאין תפלתו נמאסת, למרות מיעוט כוונתו בתפלתו. (וראה בראש דוד (פר' ויקרא דף עב ע"ב). ובשארית יעקב אלגאזי (פרשת טהרות דף ל ע"ב).

איתא בתנא דבי אליהו (זוטא פרק טו), לעולם יהא אדם עניו בתורה ובמעשים טובים וביראת שמים, גם עם קרוביו ובני ביתו, כדי שיהיה אהוב למעלה ונחמד למטה ומתקבל ברצון על הבריות וממלא כל שנותיו בשם טוב. ובמדרש משלי (פרשה כב), א"ר יוחנן, אם זכה אדם לקנות ענוה ויראת שמים, זוכה לעושר וכבוד, שנאמר עקב ענוה יראת ה' עושר וכבוד וחיים. ואם לאו

יומת, רבנן סברי עד דאיכא "כל" נפש. ור"י בן בתירא סובר כל נפש כל דהוא נפש. הכא נמי רב סבר "כל" גבה לב, שיהא כולו גבה לב. אבל אם הוא רק שמינית שבשמינית בטל בששים. ורב נחמן סבר כל גבה לב אפילו כל שהוא גאה וגאון הוא בכלל תועבה. ובזה יפורש ג"כ מה שאמר ר' יהושוע בן לוי (סוטה ה:): בא וראה כמה גדולים נמוכי הרוח לפני הקב"ה, שבשעה שהיה ביהמ"ק קיים, אדם שמקריב עולה, שכר עולה בידו, מנחה, שכר מנחה בידו, אבל הענו שדעתו שפלה עליו מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב כל הקרבנות כולם שנאמר (תהלים נא) זבחי אלהים רוח נשברה. ולא עוד אלא שאין תפלתו נמאסת, שנאמר לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה. ושאלו על זה, דמהיכא תיתי לחשוב שתהיה ח"ו תפלתו נמאסת? עד שהוצרך להביא ראיה מהפסוק שאין תפלתו נמאסת. ולפי האמור אתי שפיר. שהנה כתוב, קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת. למ"ד שמותר לת"ח

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

וכרמים, ומעט הוא החלק המיושב במדינות, ואני בתוך אחת המדינות, ואני אינני רק חלק קטן מן המקום אשר אני שוכן בתוכו. ואם כל כך חלקי קטן בזה העולם, וכל העולם כולו אינו ולא כלום לפני רבון העולמים, ומה אני לפניו, ואם כן איך אתגאה בפניו. וכיוצא בזה אמרו בחגיגה (יג.), בשעה שאמר נבוכדנצר, אעלה על במותי עב אדמה לעליון, יצאה בת קול ואמרה לו, רשע בן רשע בן בנו של נמרוד הרשע, כמה שנותיו של אדם שבעים שנה, והלא מן הארץ לרקיע מהלך חמש מאות שנה, וכן בין כל רקיע ורקיע וכו', וכסא הכבוד כנגד כולם, ואתה אמרת אעלה על במותי עב, אך אל שאול תורד אל ירכתי בור. ע"ש. וכתב עוד שם, שסיפרו על המלך אזדשיר, שנתן ביד אחד ממשרתיו כתב, ואמר לו, כשתראה אותי כועס תנהו לי מיד, והיה כתוב בו, שוב לך, כי אתה גוף שיאכל קצתו את קצתו, ובקרוב ישוב לרמה ועפר.

כתב הרמב"ם (פרק ב מהלכות

צנים פחים בדרך עקש, שומר נפשו ירחק מהם. ובמדרש (פרשת נשא פר' יג סי' ג), אמרו על הפסוק (משלי כט, כג), ושפל רוח יתמוך כבוד, זה יהודה שהשפיל עצמו לפני יוסף בשביל אחיו בנימין, שנאמר ועתה ישב נא עבדך תחת הנער עבד לאדוני, הגביהו הקב"ה, כשהוקם המשכן ובאו נשיאי שבטי ישראל להקריב, יהודה הקריב תחלה, שנאמר ויהי המקריב ביום הראשון את קרבנו נחשון בן עמינדב למטה יהודה. וע"ש.

שנינו (אבות פ"ד) ר' לויטס איש יבנה אומר מאד מאד הוי שפל רוח. וכתב על זה הרשב"ץ בספר מגן אבות, מלך אחד שלח לאחד מהחכמים החשובים לבוא אצלו, וכשבא אליו, שאל אותו המלך, במה היית עוסק, אמר לו, מסתכל הייתי ומתבונן כי כדור הארץ כולו אינו כנגד גלגל העליון, אלא כשיעור ביצה בים הגדול, ובכלל כדור הארץ אינו מיושב בכולו, שחלק גדול ממנו אינו מיושב, ויש בו הרים וגבעות ימים ונהרות, מדברות שדות

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

מרן שר התורה ועמוד ההלכה

ענף עץ אבות

יביע אומר

קול סיני

חזון עובדיה

הליכות עולם

לזית חן

יחודה דעת

טהרת הבית

מאור ישראל

170

רוח, כדברי רבי לויטס, רבו [רבנותא] יתרה היתה למשה רבינו, שהיה עניו מאד (מאד שלישי), יותר מן האדם שהוא שפל רוח "מאד מאד". וענותו גדולה מן הכל.

אמרו במדרש רבה (פרשת פינחס פר' כא ס' ו), בענין שירדו יהורם מלך ישראל ויהושפט מלך יהודה אל הנביא אלישע בן שפט, נאמר, וירדו אליו "מלך ישראל ויהושפט", למה לא נאמר ביהושפט "מלך", להודיעך ענותנותו של אותו צדיק, שלא רצה לרדת לפני הנביא בבגדי מלכות, אלא כחבר הדיוט. אבל יהורם מלך ישראל לא היה מודה בגדולתו של אלישע. אף אלישע הנביא אמר למלך יהורם, מה לי ולך, לך אל נביאי אביך ואל נביאי אמך, לולי פני יהושפט מלך יהודה אני נושא, אם אביט אליך ואם אראך.

הגאון רבי נפתלי אמסטרדם היה אומר, שהגאון רבי ישראל סלנטר, כשרונותיו היו למעלה מכל המושג שלנו, כי במהירות הבזק היה מחדש פלפולים נפלאים ועצומים.

דעות ה"ג), יש דעות שאסור לאדם להתנהג בהן במדה בינונית, אלא עליו להתרחק מן הקצה האחד עד הקצה האחר, והיא מדת הגאווה, שהיא גובה לב, שאין הדרך הטובה שיהיה האדם עניו בלבד, אלא שיהיה שפל רוח ביותר, ורוחו נמוכה למאד. לפיכך נאמר במשה רבינו, והאיש משה עניו מאד, ולא נאמר עניו בלבד. ולכן ציוו חכמים ואמרו, מאד מאד הוי שפל רוח בפני כל אדם. וכן אמרו (בסוטה ה.) בשמתא מאן דאית ביה גסות הרוח אפילו מקצתה. ולכאורה יש לשאול הא כיצד אמר לנו התנא "מאד מאד" הוי שפל רוח, והרי במשה נאמר, עניו "מאד", ולא "מאד מאד", אלא הבט וראה סיום הפסוק במשה רבינו: מכל האדם "אשר על פני האדמה", ולמה כל האריכות הזאת, הרי הכל יודעים שהאדם על פני האדמה, ולא על פני רקיע השמים, אלא כוונת הפסוק, האדם שהוא על פני האדמה, דשייף עייל שייף נפיק, כפוף נכנס לבית המדרש כפוף יוצא ממנו, (סנהדרין פח:), ומקיים בעצמו "מאד מאד" הוי שפל

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

איתא בברכות (ו:): כל הקובע מקום לתפלתו אלהי אברהם בעזרו, וכשמת אומרים עליו, הי חסיד הי עניו מתלמידיו של אברהם אבינו. לכאורה מה ענין ענוה למי שקובע מקום לתפלתו, אלא בנוהג שבעולם אדם שאין לו ענוה מסתמא לא יבצר שיהיה איזה פעם נפגע מן הגבאי שלא נתן לו עליה מכובדת, או ממי שהוא שהקדימו וישב במקומו והוצרך לחפש מקום אחר, ויקפיד על כך, מה הוא עושה? לוקח את טליתו והולך לבית הכנסת אחר. וגם שם לא יארכו לו הימים, ושוב יהיה נפגע מהשמש או מהגבאי וכיוצא בזה. ושוב יוצא לבהכ"נ אחר. באופן שאין לו מקום קבוע לתפלתו. אולם כאשר הוא עניו, הוא מוחל על כבודו, ואינו מקפיד, ולעולם הוא קובע מקום לתפלתו. ומים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה, ונשאר כל ימיו במקום אחד. ע"ש. יש לומר עליו הי חסיד "הי עניו" וכו'. (הגרצ"פ פרנק הובא בספר תולדות זאב דף עג ע"א

והנה כשנפגש עמו הגאון רבי אייזל חריף, והציע לו את ספרו עמק יהושע, לעיין בו, ולחות דעתו עליו, ביקש רבי ישראל את סליחתו, ואמר בהתנצלות, שהתפיסה שלו איננה קלה, וקשה לו לעיין בספר ולחות דעתו עליו, ואחר כשבועיים ימים כשהספיק הגאון ר' אייזל חריף להוכיח רוב גדולתו של ר' ישראל, תמה מאד, ואמר, ראו בריה זו שברא הקב"ה בעולמו, הנה הכל משתדלים להודיע בעולם את טבעם וגדולתם, ואילו הגאון אור ישראל עמל בחריצות נפלאה להסתיר מבני אדם יקר תפארת גדולתו ואת כחותיו הנפלאים. (תנועת המוסר ח"א עמוד שכח והלאה).

איתא (בסוטה ה.) תלמיד חכם צריך שיהיה בו אחד משמונה בשמינית, פירשו המפרשים, הפרשה השמינית בתורה היא פרשת "וישלח", והפסוק השמיני שבה, קטונתי מכל החסדים ומכל האמת, כלומר שעל החכם להמעיט עצמו, ואז יקויים בו, מקימי מעפר דל מאשפות ירים אביון.

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

מעשה ברבי יהונתן אייבשיץ, שאחר שנבחר לרבה של קהלת אלטונה והמחוז, וילך למסעיו להגיע למחנה קדשו, ויקר מקרהו שהגיע בערב יום הכיפורים לעיירה אחת הסמוכה לק"ק אלטונה, והחליט לשבות שם ביום הכיפורים. בערב יום הכיפורים לקח את המחזור בידו והלך לבית הכנסת של העיירה, להתפלל מנחה, ונזדמן לו שעמד בתפלה אצל ישיש אחד שהיה מתפלל קצת בקול רם, וכשהגיע בסוף התפלה "על חטא" היה מתרגם כל פיסקא בלשון גרמנית, ואומר הכל בבכיות ובדמעות שלישי. ולבסוף הגיע ל"אלהי עד שלא נוצרתי אני כדאי, עפר אני בחיי קל וחומר במיתתי, הרי אני לפניך ככלי מלא בושה וכלימה", ואז געה בבכיה, והוריד כנחל דמעה. רבינו יהונתן התרגש מהתפלה הזאת שנאמרה בהתרגשות רבה. כשסיים את תפלת המנחה, שאל השמש את רבינו יהונתן איפה רצונו לשבת בבית הכנסת ביום הכיפורים, השיב לו, בבקשה להושיבני על יד הזקן הישיש הזה, שאולי אבנה גם אנכי ממנו להתפלל בהתרגשות. כך היה בתפלת ערבית ושחרית של יום הכיפורים, בדמעות שלישי ובהתלהבות והתרגשות רבה. בעת קריאת התורה שחרית, העלה הגבאי של בית הכנסת ארבעה אנשים, ונגש לזקן הישיש הזה להזמינו לעליית חמישי, הלה נעלב מאד שלא נתן לו עליית שלישי או רביעי, שהן עליות מכובדות יותר, עמד על רגליו והסתכל בגבאי, ומדד אותו בעיניו, מכף רגלו ועד קדקדו, ופתח פיו עליו לאמר, הדיוט וטיפש, לפלוני נתת עליית "שלישי", ולא למוני עליית "רביעי", ואלו לא הגיעו לקרסולי בחכמה ובמנין, ולי אתה נותן עליית "חמישי", מי שמך לגבאי עלינו, הכבד ושב בביתך, וכהנה צווחות צווח על הגבאי, רבינו יהונתן השתומם למראה עיניו ולמשמע אזניו, האם זהו שאמר עתה, "עפר אני בחיי קל וחומר במיתתי והרי אני לפניך ככלי מלא בושה וכלימה". הגבאי הזמין איש אחר לעליית חמישי, והמשיכו את קריאת התורה,

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

שלא היה לו לתת לי רק עליית חמישי. ואז אמר רבינו יהונתן, עתה הבנתי מה שאמרו חז"ל (בחולין פט.) גדול מה שנאמר במשה רבינו יותר ממה שנאמר באברהם אבינו, שאברהם אמר "ואנכי עפר ואפר", אבל יש בו ממש על כל פנים, ואילו משה רבינו אמר, ונחנו מה, דהוי כי חירגא דיומא, שאין בו ממש, (פירוש חירגא דיומא, כשיש ארובה באמצע החדר, והשמש זורחת דרך הארובה, נראה בבית כעין עמוד שרוחשים שם כפסולת הנסרים, ואך כשבאים למשש אותם בידים, נוכחים שאין בהם ממש כלל. וע' יומא כ: ונדרים ח:). ולכאורה מה ההבדל בין עפר ואפר לחירגא דיומא, שניהם אינם שוים כלום, אלא ההבדל הוא, שאברהם אבינו דיבר אז לפני הקדוש ברוך הוא, ובודאי שלפניו כל העולם אינו אלא עפר ואפר, אבל משה רבינו אמר לצאן מרעיתו ותלמידיו, ונחנו מה, שהשפיל עצמו לפני תלמידיו, זוהי רבותא יותר.

[לא שחלילה אצל אברהם היה כמו שנהג הזקן הישיש הזה, אלא "מה שנאמר" במקרא, הנה נא הוואלתי לדבר אל ה',

כשסיימו את תפלת מוסף, הוכרז על הפסקה בין מוסף למנחה. ורבינו יהונתן ניצל את ההזדמנות של ההפסקה, ופנה בתמיה לשיש היושב בצדו, מדוע החרדת עלינו את החרדה הזאת, ופרעת פיך על הגבאי, ואיה איפה פיך האומר הריני לפניך ככלי מלא בושה וכלימה.

אמנם רבים אומרים כן, ללא שימת לב על מה שמוציאים בפיהם ומבטאים בלשונם, אבל אתה שתרגמת כל קטע מן התפלה בגרמנית, ובהתרגשות רבה, ובדמעות שליש, עליך לא שייך לומר כן. ויען אותו הישיש לאמר, תמיהני על שאלת כבודו, הלא כשדיברתי בתפלה, עם הקדוש ברוך הוא דיברתי, שכן הנוסח מתחיל, אלהי! עד שלא נוצרתי איני כדאי וכו', ובעומדי לפני השם יתברך מלך מלכי המלכים, מה אני ומה חיי, ולפני הקדוש ברוך הוא עפר אני בחיי קל וחומר במיתתי, והריני ככלי מלא בושה וכלימה, לא כן לפני הגבאי ההדיוט הזה שלא הגיע לקרסולי בחכמה ובמנין,

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

והענוה היא שיתנהג עם כל בני אדם בנשאו ומתנו לפנים משורת הדין, ועיקר הענוה היא שיכנע לבבו לאותם שהם תחתיו, כגון בני ביתו ותלמידיו ומשרתיו. וכן הנכנע ליתומים ולאלמנות ולגרים. ואמרו חז"ל כל השומע חרפתו ואינו משיב עליו נאמר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו (שבת פח:). ואמרו עוד שאין העולם מתקיים אלא על מי שבולם עצמו בשעת מריבה, שנאמר תולה ארץ על בלימה (חולין פט.).

בתפלת שבת אנו אומרים בפי ישרים תתרום ובשפתי צדיקים תתברך ולבשון חסידים תתקדש ובקרב קדושים תתהלל. כי דרגות שונות יש בצדיקים קדושי עליו, בפי ישרים תתרום, פה קדוש וטהור, כולו אומר כבוד בתורה ובתפלה, בו יתפאר ויתרום השי"ת. אבל יש שניחון בענוה, בבחינת רק שפתי נעות וקולו לא ישמע, זהו בשפתי צדיקים תתברך. ויש עוד שניחון בענוה יתרה, ולשונו תהגה צדקת ה', כמו

היה לפני הקדוש ברוך הוא, ואילו משה רבינו היה עונה כן למתלוננים אשר היו תלמידיו].

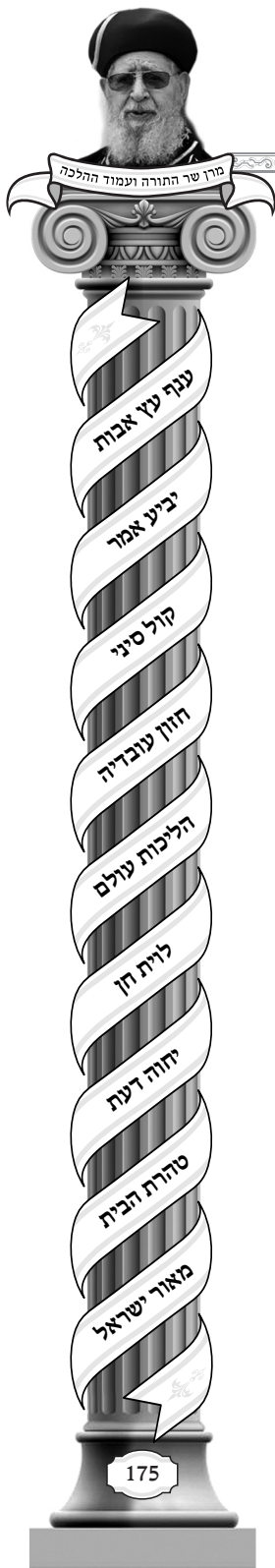
כתב הסמ"ג (לאוין סד), בשם חז"ל (סוטה ה:), כל מי שדעתו שפלה עליו כאילו הקריב כל הקרבנות כולם, שנאמר, זבחי אלהים רוח נשברה, ותפלתו מקובלת ברצון, ואפילו משאלות לבו ותאוותו, הקב"ה ממלא רצונו, אע"פ שלא התפלל על זה, שנאמר (תהלים י, יז), תאות ענוים שמעת ה' תכין לבם תקשיב אזנך. תכין לבם, כלומר מה שחושבים בלבם. וכן נאמר רצון יראיו יעשה.

וכ"כ בארחות צדיקים (שער ב, שער הענוה), שהעניו יש לו חן בעיני הקב"ה, שנאמר (משלי ג, לד), ולענוים יתן חן. והוא מתפלל ונענה מיד, שנאמר, והיה טרם יקראו ואני אענה עוד הם מדברים ואני אשמע. עושה מצות ומקבלים אותם בשמחה, שנאמר (קהלת ט, ז), כי כבר רצה האלהים את מעשיך. ולא עוד אלא שמתאווים לתפלתו שנאמר וערבה לה' מנחת יהודה וירושלים.

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

יראת שמים בתכלית, כלה נאה וחסודה, אילת אהבים ויעלת חן, אך סיים מכתבו בהערה זו: אולם הרי כבוד תורתו חשקה נפשו הטהורה לקיים כל דברי חז"ל, ולמלא את אחר מה שאמרו בפסחים (מט.) לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת תלמיד חכם, ואני בעונותי הרבים לא הגעתי להקרא תלמיד חכם. על מכתב זה השיב רבי משה סופר, דברי כבוד גאונו בנוגע למעלת בתו נאמנים עלי כמאה עדים. ברם לבי נוקפי ממה שאמרו חז"ל (פסחים מט.): לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו, וישיא בתו לתלמיד חכם, ואני מסופק אם הגעתי לכלל תלמיד חכם, ואם אני ראוי להיות חתנו. סוף דבר הגאון רבי דניאל פרוסטיץ הצליח לשכנע את שני הגאונים ולהשיא בת תלמיד חכם לתלמיד חכם. כזה ראה וקדש.

מאד מאד הוי שפל רוח. רבי מרדכי מצ'רנוביל, כשביקר בכמה ערים חלקו לו כבוד גדול, והמונים רבים הלכו אחרי מרכבתו, אמר

הלשון שהוא בפנים הפה, ואין הכל מרגישים בצדקתו, עליו נאמר, ובלשון חסידים תתקדש. ועלית על כולנה ובקרב קדושים תתהלל, בבחינת ברכי נפשי את ה' וכל קרבי את שם קדשו, שרק יחידי סגולה מגיעים למדרגה זו, שלא נכרים בחיצוניותם, אלא רק בפנימיותם, ורק בוחן לבות וכליות יודע את ערכם. וענוה גדולה מכולם.

גדולי הדורות גאוני ישראל נשתבחו במדת הענוה שלהם. צא ולמד במעשה שמסופר בספר חוט המשולש (עמוד ע), על רבינו עקיבא איגר והחתם סופר, שהגאון רבי דניאל פרוסטיץ [חבר בית דינו של הגאון רבי משה סופר, בעל החתם סופר], הציע שידוך בזיווג שני את בתו של הגאון רבי עקיבא איגר להגאון רבי משה סופר, והגאון רבי משה סופר שלא הכיר מחשיבותה של המדוברת, שלח לשאול את הגאון רבי עקיבא איגר להודיע לו מה טיבה, והגאון רבי עקיבא איגר השיב לו, במכתבו דברי שבח ותהלה עליה, שהיא

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

שיעוריו הנפלאים, בנו שליוה אותו כתב במכתב לאמו הרבנית: "אבא נוחל כבוד רב אף בעיר של מתנגדים, ואני נהנה מאד". כאשר שב הגאון לביתו נתקל במכתב של בנו. קרא את בנו והתחיל נוזף בו, שאלה הרבנית, מה חטאו ומה פשעו שאתה נוזף בו כה קשות? ענה רבי מנחם מנדל, דמי נפשך כמים על כבוד שלא מגיע לי, והוא עוד נהנה מזה?

פעם נסע הגאון רבי עקיבא איגר לבקר את אמו, ובדרך הילוכו עבר בעיר ניקלשבורג, ושם ביקר את המרא דאתרא הגאון רבי מרדכי בנעט, והשתעשעו בדברי תורה, והמהר"ם העיר לבני ביתו, ואמר, אינני מבין מה הרעש אשר מרעישים בפולין וברוסיה, על הגאון רבי עקיבא איגר, כי בדברי עמו לא מצאתי בו סימני גדלות. ובאמת שהגאון רבי עקיבא איגר הסתיר פניו, ולא רצה להראות את כחו בלימודו, אולם הגאון רבי מרדכי בנעט ביקש מהאורח שידרוש ביום שבת קודש בבית הכנסת, והגאון רבי

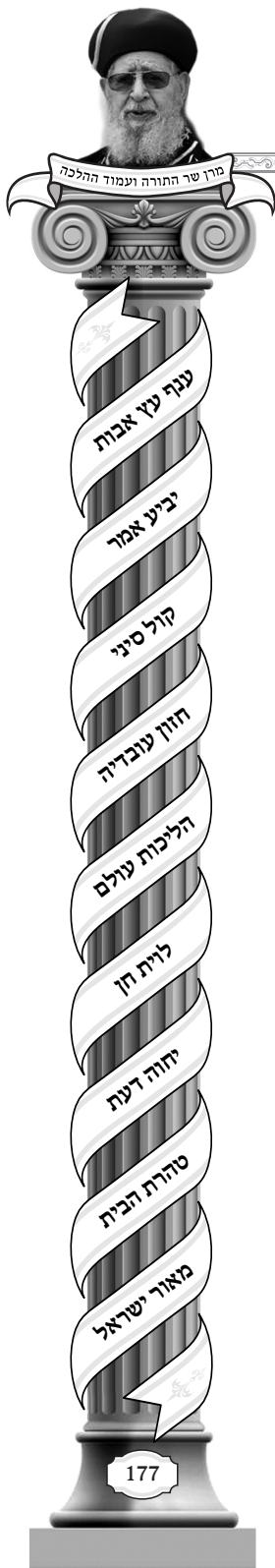
למקורביו, כדי שלא תזוח דעתי עלי דימיתי לנפשי שאני מוטל מת, וכל אלה באו ללוותי למקום מנוחתי, ורבי חיים מצאנז כשביקר בעיר טרנוב קדמוהו אנשי טרנוב בכבוד מלכים, ישב רבי חיים במרכבה והוא מוקף המונים המריעים לכבודו, ופניו זועפים ומתוחים, פנה לבנו רבי יחזקאל, ואמר, יודע אתה בני מצבי עתה דומה לגנרל שסרח, העמידוהו למשפט, ופסקו דינו לשלול ממנו את כל דרגותיו, והוא מעכשיו חייל טוראי פשוט. יצא הגנרל מבית המשפט והחיילים בחוץ שלא ידעו עדיין מפסק הדין מאומה, הזדקפו ביראת כבוד והצדיעו לפניו כיאות לגנרל, כמה כאבה לו הצדעה זו? (חסידים מספרים ח"ב סי' תכז).

שמו של הגאון רבי מנחם מנדל מלובאוויטש, הלך לפניו שהוא גאון גדול בש"ס ובפוסקים, ואז הוזמן על ידי פרנסי קהלת וילנא (המתנגדים) לבא לעיר וילנא למסור שם שיעורים בהלכה, כשהגיע לשם נחל כבוד רב על ידי

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

ואת צדקת הגרע"א, וסיים, עתה אני רואה כי צדקו אלה שמפליאים את גודל תורתו של הגרע"א, וגם עתה נוכחתי ברוב צדקתו וקדושתו, וברור לי שבכוונה מיוחדת לא רצה להראות כחו בתורה כשבא אלי לבקרני. (חוט המשולש עמוד רטו).

כיוצא בזה היה מעשה במסיבה אחת של תלמידי חכמים, ובתוכם הגאון רבי יצחק בלאזר (בעל פרי יצחק), ונזדמן שם הגאון מבריסק רבי יוסף בר סולובייצ'יק, רבי יוסף בר הקשה שם קושיא עצומה, והמסובים התחילו מפלפלים בקושייתו, זה מתרץ, וזה דוחה, וכל אחד מראה את כחו בחריפות ובקיאות, ורבי יצחק יושב ושותק, אחר כך תירץ רבי יוסף בר את קושייתו בחכמה רבה כי ה' הטובה עליו, ועוד פעם התחילו כל המסובים להתפלפל בתירוצו של רבי יוסף בר, ורבי יצחק בלאזר יושב ושותק, וכאילם לא יפתח פיו. תמה רבי יוסף בר בלבו ואמר, זהו שאומרים עליו שהוא אדם גדול בתורה?

עקיבא איגר נעתר לבקשתו, ובאמצע דרשתו של רעק"א, הקשה רבי מרדכי בנעט קושיא אחת אשר בה נסתרה כל דרשתו של רעק"א, ואז הפסיק הגרע"א את דרשתו, ונראה לרבים שהגאון מרא דאתרא ניצח את רעק"א. אחר התפלה כשביקר רעק"א בביתו של המהר"ם המרא דאתרא, הביע רבי מרדכי חרטה על שהפסיק בקושיא את הדרשה של רעק"א, והוכיח לו רעק"א שדבריו חיים וקיימים אין בהם נפתל ועקב, והקושיא שהקשה עליו לא קשיא מיד, השתומם על כך רבי מרדכי, ואמר לרעק"א, אם כן מדוע לא השיב לי כת"ר מיד לקיים דבריו שנראים נכונים. והשיב לו רעק"א בענות צדקתו, הלא מר מרא דאתרא הוא וחייבים לכבדו לפני צאן מרעיתו, ואילו אני כאורח נוטה ללון, היום אני כאן, ומחר אני נוסע לדרכי, נוח לי יותר להראות כמנוצח, משאהיה מנצח את כבוד המרא דאתרא, אבל הגאון רבי מרדכי אסף מיד את כל העם של בית הכנסת, וסיפר להם את כל הענין,

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

מרן שר התורה ועמוד ההלכה

ענף עץ אבות

יביע אומר

קול סיני

חזון עובדיה

הליכות עולם

לית חן

יחודה דעת

טודת הבית

מאור ישראל

178

ביתו של הגאון רבי עקיבא איגר, אני חושב את עצמי ללמדן, אבל כשאני בא אליו, רואה אני גודל מעלתו, ואני בטל כנגדו בבקאותו בש"ס ופוסקים. (חוט המשולש עמוד רטז).

כתב הרמב"ם שהוא ראה בספרי המדות שנשאל לאדם נכבד מהחשובים, אי זהו היום ששמחת בכל ימך, אמר יום היותי בספינה והיה מקומי בפחות שבמקומות בין חבילות הבגדים, והיו בספינה סוחרים ובעלי ממון, והייתי שוכב במקומי, ואחד מאנשי הספינה קם להטיל מימיו, והטיל מימיו עלי, ותמהתי כמה תכונת העזות בנפשו, וחי ה' שלא כאבה נפשי למעשהו כלל, ולא התעורר בי כעס, ושמחתי שמחה גדולה, שהגעתי לגבול שלא יכאיבני ביזוי החסר ההוא, ולא הרגישה נפשי אליו. וכן כתוב בספר חזקוני הלבבות. ובלא ספק שזה הוא תכלית השפלות עד שיתרחק מהגאווה, (הרשב"ץ במגן אבות). ובסנהדרין (צב). א"ר אלעזר, לעולם הוי קבל וקיים, פירש

כשחזר רבי יוסף בר לביתו ביקש להביא לפניו את הספר פרי יצחק, ואך פתח אותו מצא שם את קושיתו ואת תירוצו בטוב טעם ודעת. התפעל רבי יוסף בר ואמר צאו וראו כמה גדולה היא מדת ענותנותו של הגאון רבי יצחק בלאזר.

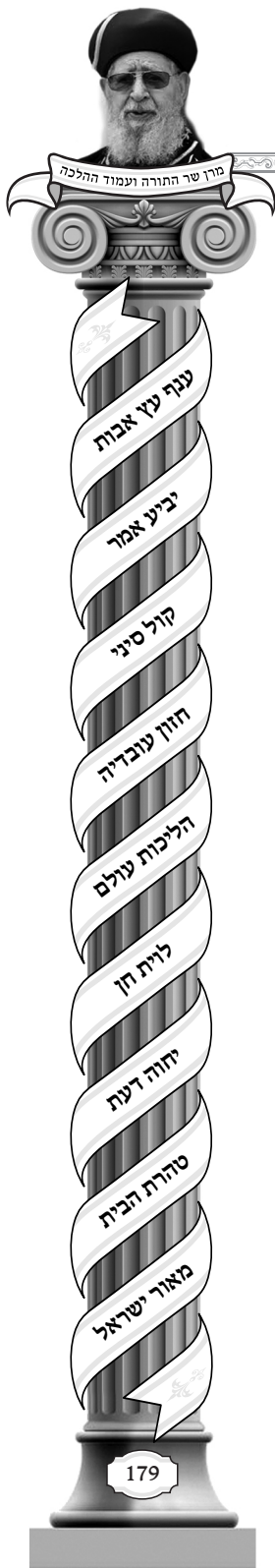
מספרים, כי כשביקר הגאון רעק"א בעיר ווארשא להראות עם בנו הגאון ר' שלמה, וכל גדולי העיר ונכבדיה יצאו לקראתו, והוליכוהו במרכבה מפוארת לבית בנו, ישב לו ר' עקיבא ובכה בדמעות שלישי, ואמר כמה הדור יתום, עד שמחשיבים אותי לתלמיד חכם. ואמר חתנו הגאון בעל חתם סופר, אנו אין לנו מושג עד היכן הגיעה ענותנותו של משה רבינו, שנאמר עליו והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, אבל כשאנו מסתכלים ומתבוננים באופיו של הגאון רעק"א במדת הענוה, אפשר לצייר ולתאר לנו מה מדת הענוה בהיקף גדול.

הגאון מליסא בעל החוות דעת היה אומר עד שאני בא לפתח

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

תורה, וכמו שאמרו אצל דוד (בסנהדרין צג:), וה' עמו, שהלכה כמותו בכל מקום. ובשבת (נו.) אמרו, וה' עמו, שהשכינה עמו. שלושה גאוני עולם, חכמים גדולים בתורה, היו בדורו של מרן רבינו יוסף קארו, והם, רבינו יוסף טאיטצק, רבינו יוסף בן לב, ורבינו יוסף קארו. וכל אחד ואחד מהם היה ראוי לחבר על ארבעת הטורים, חיבור מקיף, בהבאת דברי כל הפוסקים לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, ומן השמים הסכימו ותנתן דת, שהחיבור הזה יהיה על ידי מרן הקדוש רבינו יוסף קארו, מפני ענותנותו היתרה. וזהו חיבורו "הבית יוסף" שקבלו הוראותיו בכל תפוצות ישראל. (שם) הגדולים מערכת ספרים ערך "בית יוסף"

ובהקדמת ספר החינוך כתב, ודע כי אינני חושב בדעתי שהגעתי אל האמת, כי מי כמוני תולעת ולא איש שלא ראיתי מאורות החכמה כל הימים, כי לא יוכלו הנמלים לשאת משא הגמלים, וקטן שאינו יודע למי מברכין לא

רש"י, הוי עניו ותחיה, קבל לשון אפל, עשה עצמך אפל ושפל. א"ר זירא אף אנן נמי תנינא, בית אפל אין פותחים לו חלונות, פירש רש"י, מפני שכתוב כנגע נראה לי בבית, דמשמע נראה ממילא, נמצא שהאפלה שבו הצילתו, שכל זמן שאין כהן רואהו אין הבית מטמא בנגעים. ע"כ.

ואיתא במגילה (לא.) כל מקום שאתה גדולתו וגבורתו של הקב"ה, אתה מוצא ענותנותו, שנאמר כה אמר ה' רם ונשא שוכן עד וקדוש שמו, אני את דכא ושפל רוח. ובסוטה (ה.) ואת דכא ושפל רוח, אמר הקב"ה אני את דכא, שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני, ולא הגביה הר סיני למעלה. ולכן אמרו בעירובין (ג:) ומפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותם, מפני שנוחין וענוים ועלובים היו, שהיו מקדימים דברי בית שמאי לדבריהם. וכתב מרן בכללי הגמרא שלו, שהכוונה שלפי שהיו ענוים היתה השכינה שורה עליהם, והיו מכוונים לאמיתה של

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

האלה. וכן אנכי השפל שאינני יודע בתורה אפילו הלכה אחת על בוריה, ולא מצוה אחת בשלימותה כמו שציונו אדון כל העולמים, איך יתכן שאחשוב בנפשי להדמות לראשונים ארזי הלבנון אשר האירו פניהם תבל בתורתם ובקדושתם. ואנכי הפעוט והשפל שבטל באחד מאלפי אלפים נגד רבותינו הגאונים הראשונים כמלאכים, חלילה וחס שאדמה בנפשי להתדמות לרבותינו הראשונים, רק הנני דומה לשמש שמביא על השלחן בבית המדרש ללמוד בספרי הרי"ף והרמב"ם, כן גם אני הבאתי מה שליקטתי מהראשונים אשר מימיהם אנו שותים, ובראשם רבינו הרמב"ם וכו'.

יוכל לדרשו במעשה מרכבה וסוד החשמל, אלא שמרוב חשקי בתורה אמרתי לטבול בקצה המטה אשר בידי ביערת דבש המצות וכו'.

הגאון בעל משנה ברורה כתב בהקדמתו לספרו ליקוטי הלכות, אל יחשדני אדם שבאתי להדמות למעשי הראשונים, כי איך יפעל בנפשו עני הלוּבש בלויי הסחבות ומתפרנס בפירורי לחם שמלקט מתחת שלחנם של העשירים, לישב בין אצילי ארץ, וידמה בנפשו שיחשבוהו בין הגדולים אנשי השם, והלא בלויי הסחבות שעליו, הם הם יעידון יגידון על גדול עניותו ופחיתות ערכו שאינו ראוי אפילו למצע תחת רגלי האצילים החשובים

בשבח זיכוי הרבים

מתוך ספר "מאור ישראל" עמוד שי"ח

ובזוהר הקדוש פרשת תרומה (דף קכח:): איתא, בא וראה, שכל מי שאוחז בידיהם של עמי הארץ, ומשתדל עמהם לעזוב דרכם הרעה ולהחזירם בתשובה, גורם לכפות

שנינו במשנה (אבות פ"ה משנה יח), כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו. משה זכה וזיכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו, שנאמר צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל.

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

אומר להם שיעלו כולם עמו, לעלות לפני ארון ברית ה'. וכשהיו עולים עמו, בדרכם היו לנים ברחובה של עיר, וכשהיו שואלים אותם לאן פניהם מועדות, היו אומרים להם לבית האלהים אשר בשילה, שמשם תצא תורה ומעשים טובים, ואתם למה לא תבואו עמנו ונלך יחדיו, הלא מצוה גדולה היא, מיד היו עיניהם משגרים דמעות, והיו עולים עמהם, וכן היה אומר להם עוד הפעם בשנה האחרת, עד שהרגישו כולם, ועלו עמו עוד כמה משפחות לבית ה', ובדרך שהיה עולה שנה זו אינו עולה בו לשנה האחרת, עד שזיכה את כל ישראל לעלות לרגל, והכריע את ישראל לכף זכות, וזכו רבים על ידו בשמירת המצות ומעשים טובים. הקב"ה שהוא בוחן לבות וכליות, אמר לו לאלקנה, אתה הכרעת את ישראל לכף זכות וזכו רבים על ידך, להתחנך במצות ובמעשים טובים, חיך אני מוציא ממך בן שיכריע את כל ישראל לכף זכות, הא למדת שבזכות המעשה הזה זכה אלקנה לשמואל הרמתי,

ולכהניע את הסטרא אחרת תחת כח הקדושה, וגורם לקיום העולם, ועליו נאמר (מלאכי ב ה), בריתי היתה אתו החיים והשלום. וזוכה לראות בנים לבניו שעוסקים בתורה וזוכה בעולם הזה ובעולם הבא. ושם (דף קכט.) שאילו היו יודעים בני אדם כמה תועלת יש ברדיפה אחר הרשעים להחזירם בתשובה ולזכותם בתורה ובמצות, היו רודפים בכל כחם אחריהם כמי שרודף ורץ אחרי החיים שלו. ע"ש. אשרי הזוכה לזכות את הרבים. ובפרט בדורינו שרבו החוזרים בתשובה על ידי השיעורים וההרצאות של האברכים היקרים שלנו אשר חנן אותם השם יתברך בלשון לימודים, ובמתק שפתים, ומה' מענה לשון.

בתנא דבי אליהו (סדר אליהו רבה פרק ה) אמרו, על אלקנה אביו של שמואל הרמתי, שנאמר בו ועלה האיש ההוא מעירו מימים ימימה להשתחות ולזבוח לה' צבאות בשילה. שהיה אלקנה עולה יחד עם כל בני ביתו, וכל קרוביו, והיה

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

המחיר שלהן חמשת אלפים זוז, ואמנם הרויח רק פי שנים מערך הקרן, אך הרויח שלו היה חמשת אלפים זוז. וכן אחי מי שאינו מתקן אלא את נפשו בלבד תהיה זכותו מעטה, ומי שמתקן נפשו ונפשות רבות תכפל זכותו כפי זכויות כל מי שיתקן, כמ"ש רז"ל כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו. ואמרו משה זכה וזיכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו, שנאמר (דברים כג), צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל. ואמר (משלי כד), ולמוכיחים ינעם ועליהם תבוא ברכת טוב. ואמר (מלאכי ב, 1-2) תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעון, כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא. וכן נאמר (דניאל יב), ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד.

כתב הרמב"ם בספר המצות (מצוה ג), ואהבת את ה' אלהיך. מצוה זו כוללת שנהיה קוראים לבני אדם ומשפיעים עליהם לעבוד את ה' ולהאמין

שהיה שקול כמשה ואהרן, שנאמר משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו (תענית ה:).

כתב בחובת הלבבות (שער אהבת ה' פרק ו עמוד תעד), כי החסיד הגדול ביותר אפילו אם יגיע אל התכלית בתיקון נפשו להשי"ת, ואפילו אילו היה קרוב למלאכים במדותם הטובות ומנהגיהם המשובחים, והשתדלותם העצומה והזכה בעבודת השי"ת, עדיין אינו מגיע לזכויות מי שמזכה את הרבים, דהיינו שמורה ומדריך בני אדם אל הדרך הטובה והישרה, ומיישר ומחזיר בתשובה את הרשעים ומקרבים לצור מחצבתם, שזכויותיו נכפלות בכמה מונים, בעבור זכויותיהם בכל הזמנים ובכל הימים. משל למה הדבר דומה, לשני סוחרים שהגיעו אל היריד למכור סחורתם, האחד היתה בידו סחורה במחיר עשרה זוזים, ומכר את סחורתו עשרת מונים מהקרן, והרויח עבור הסחורה שהיתה בידו עוד סך תשעים זוזים. והשני היו בידו סחורות רבות אשר

שבת של מרץ

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

מישראל (ב"מ פה:), עד שאמר עליו רבינו הקדוש, כמה גדולים מעשה חייא, אמר לו ר' שמעון ברבי, אפילו ממך? אמר לו הן. ואמרו עוד בב"מ (פה:): ההוא מרבנן דהוה אליהו שכיח גביה, וביקש מאליהו שיזכה לראות בחלומו את החכמים שעולים במתיבתא דרקייעא, אמר לו אליהו, בכל הצדיקים תוכל לחזות במו עיניך, חוץ מכסאו המכובד של רבי חייא, שאינך רשאי להסתכל בו מפני גדולתו וקדושתו, והסימן שהכסא של כל החכמים, מלאכי השרת מסייעים אותם כשעולים למתיבתא דרקייעא, אבל כסאו של ר' חייא עולה ויורד לבד וכו'. ע"ש.

תהלות לאל יתברך זכינו בדורינו זה שרבו בעלי תשובה שנתקרבו להשי"ת ותורתו. מה מאד מצוה רבה לעודד אותם להדריכם בנתיבות יושר, ללמדם תורה ודעת ולחנך את בניהם אך ורק בתלמודי תורה ובישיבות הקדושות, ולקיים מאמר הכתוב ושננתם לבניך, ובגמרא (ב"מ פה:). איתא, אמר

בו ולשמור מצותיו. שהרי כשתאהב איש אחד בכל לבבך, תספר תמיד בשבחו, ותשפיע על בני אדם לאהוב אותו. כן עליך לנהוג כאשר תאהב את השי"ת, תקרב את הסכלים והפתאים ותשפיע עליהם לאהוב את ה' ולשמור מצותיו. וכן אמרו בספרי: ואהבת את ה' אלהיך, אהבהו על הבריות כאברהם אביך שנאמר בו ואת הנפש אשר עשו בחרן, כלומר כשם שאברהם היה אוהב את השם יתעלה, כמו שנאמר זרע אברהם אוהבי, ולכן בעוצם השגתו היה קורא לבני אדם להאמין בשם מרוב אהבתו, וכמו שנאמר, ויטע אשל בבאר שבע, ויקרא שם בשם ה' אל עולם, ואמרו חכמים, קרי ויקריא שם, שהקריא אברהם שמו של הקב"ה בפי כל עובר ושב. כן גם אתה עליך לאהוב את השם יתעלה, עד שתשפיע על בני אדם לאהוב אותו ולשמור מצותיו ומשפטיו. ע"כ.

רבי חייא היה מזכה את הרבים בלימוד התורה, ועבד לאורייתא דלא תשתכח

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

השב תשיבם לאחיק. אחיק, כינוי להקב"ה, שאמר לישראל, למען אחי ורעי, ואמר שור אחיק או שיו נדחים, אלו עמי הארץ שנמשלו לבהמות, והם צאן קדשים, נדחים, על דרך ונדחת והשתחוית להם, שהעובר את פי ה' יקרא נדח, וציוה השי"ת לבל יתעלם מהם, אלא ישיבם לאחיו, כלומר ישיבם בתשובה להחזירם למוטב, ובזה מקרבן אל אביהם שבשמים. ע"ש. והגאון בעל חפץ חיים כתב בספר חיזוק הדת (מאמר ג), צא ולמד ממה שכתוב ב תורה, כי תפגע שור אויבך או חמורו תועה השב תשיבנו לו, לא תראה את שור אחיק או את שיו נדחים, והתעלמת מהם, השב תשיבם לאחיק. ואם חסה התורה על ממונו של ישראל, ועל חמורו התועה, להשיבו לבעליו, כל שכן אם חברו בעצמו תועה, שצריך לחוס ולרחם עליו, כשהוא תועה מדרך השכל, להטותו ולהשיבו לדרך ה'. ע"ש.

והנה בפרשת וישב (לז, לה) נאמר, ויקומו כל בניו וכל בנותיו לנחמו, וימאן להתנחם.

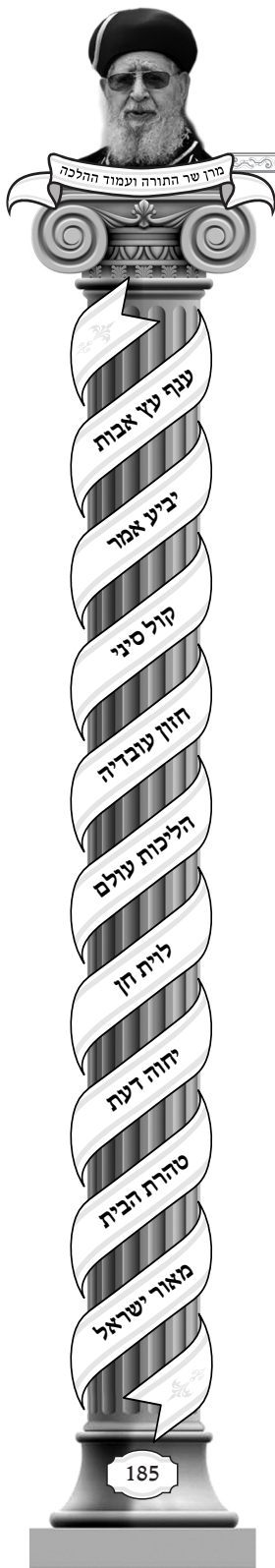
ר' שמואל בר נחמני א"ר יונתן, כל המלמד בן חברו תורה, זוכה ויושב בישיבה של מעלה, שנאמר (ירמיה טו, יט), אם תשוב ואשיבך לפני תעמוד. וכל המלמד את בן עם הארץ תורה, אפילו הקב"ה גוזר גזירה, מבטלה בשבילו, שנאמר (שם), ואם תוציא יקר מזולל כפי תהיה. וכן אמרו באבות דר' נתן (פרק יב ס"ח), שנינו, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה, מלמד שעל האדם לקרב את הבריות ולהחזירם בתשובה, ולהכניסם תחת כנפי השכינה, כשם שמצינו באברהם אבינו שנאמר בו ואת הנפש אשר "עשו" בחרן, מלמד שהקב"ה העלה עליהם כאילו עשו אותם. ע"כ. (וכן הוא בסנהדרין צט:). ובסדר אליהו זוטא (פרק כב אות כז) איתא, אמר הקב"ה לתלמידי החכמים שבדור, לא בראתי אתכם אלא בשביל שתלמדו את בני תורה, ותודיעו להם ארחות חיים.

והגאון מהר"ח בן עטר באור החיים (דברים כב, א) כתב, לא תראה את שור אחיק או את שיו נדחים, והתעלמת מהם,

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

(ב"מ פה.), כל המלמד את בן עם הארץ תורה, אפילו הקב"ה גוזר גזרה מבטלה בשבילו, שנאמר אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה.

הגאון ר' יצחק מוואלוז'ין בהקדמת ספר "נפש החיים" של אביו הגר"ח מוואלוז'ין זצ"ל, כותב שם, שמר אביו היה רגיל לומר, שהאדם לא לצורך עצמו בלבד נברא, אלא בעיקר להועיל לאחרים ולזכותם, ככל אשר תמצא ידו לעשות, ולהורות לעם ה' את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון, ומעודו נפשו איותה לזכות את הרבים תמיד בדבר השווה לכל נפש. ע"כ.

גדול כחו של מזכה הרבים, כי הנה בבואו לפני בית דין של מעלה, לתת דין וחשבון על מעשיו, אחר שדנו אותו לפי מעשיו, בכל שנות חייו, ומצאוהו זכאי, וקבעו לו בגן עדן מדור לפי כבודו, חוזרים שוב לדון אותו בראש השנה שלאחר מכן, וכן בכל שנה ושנה, כמו שאמרו בראש השנה (לב:), שספרי חיים "וספרי מתים" לפניו נפתחים.

וכתב ע"ז האור החיים, לא הוזכרו כאן דברי הנחמה. ונראה כי כשראו אותו בניו באבלו, ושק במתניו ימים רבים, אמרו, דבר זה אין מי שנוהג לעשותו אלא אדם שמת לו בנו יחידו, שאין לו במה להתנחם, לזה נתחכמו לאסוף את כל המשפחה, אחד עשר בנים, ובניהם ונכדיהם כולם מסביב לשלחנו, כדי שיתנחם בכל מה שנשאר מבניו ובנותיו כי רבו. ואע"פ כן לא הועיל להם כל זה וימאן להתנחם, בהעדרו של יוסף. ע"ש. גם כאן אע"פ שיש אלפים ורבבות עובדי ה' בתורה ובמצות, וקצת יוצאי דופן סטו מדרך ה', אל יאמר אדם יכול הקב"ה להסתפק בכל הרבבות שומרי מצותיו, ואלו שסטו מן הדרך יבטלו במיעוטם, לא היא, כי אין הקב"ה מתנחם בראותו אחד מבניו אבוד מדרכי התורה, (שאע"פ שאינם עושים רצונו של מקום נקראים בנים קידושין לו.), לכן צריך להשתדל ולעשות מאמץ לקרב אפילו אחד מישראל, שכל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא, וכמו שאמרו חז"ל

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

מרן שר התורה ועמוד ההלכה

ענף עץ אבות

יביע אומר

קול סיני

חזון עובדיה

הליכות עולם

לית חן

יחודה דעת

טהרת הבית

מאור ישראל

186

ואמנם בשעת פטירתו עדיין לא היה ידוע כמה יפעלו דבריו הטובים על בני אדם שבעולם הזה, שהרי הכל בידי שמים חוץ מישראל שמים, והבחירה היא בידי בני האדם, וידיעת הקב"ה אינה קובעת לתת שכר למעשים התלויים ועומדים בבחירת האדם בעולם הזה, אולם בראש השנה שאחר פטירתו, וכן בכל שנה ושנה, אכן נודע הדבר זכויות הרבים שהיו מנת חלקו, הן בתלמידים שהקים, והן בחיבוריו שחיבר, ועשו פירות ופירי פירות ונטעי נעמנים. אכן הנה שכרו איתו ופעולתו לפניו ועולה למדרגה יותר גבוהה. וכמו שאמרו חז"ל על זה (בברכות ד.ס.), צדיקים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, שנאמר ילכו מחיל אל חיל, כי מעשיהם בחיים חיותם אשר עשו לזכות גם את הדורות הבאים לא ימישו מעשות פרי, מדי שנה בשנה. ועליהם נאמר אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו, לעלות ממדרגה למדרגה.

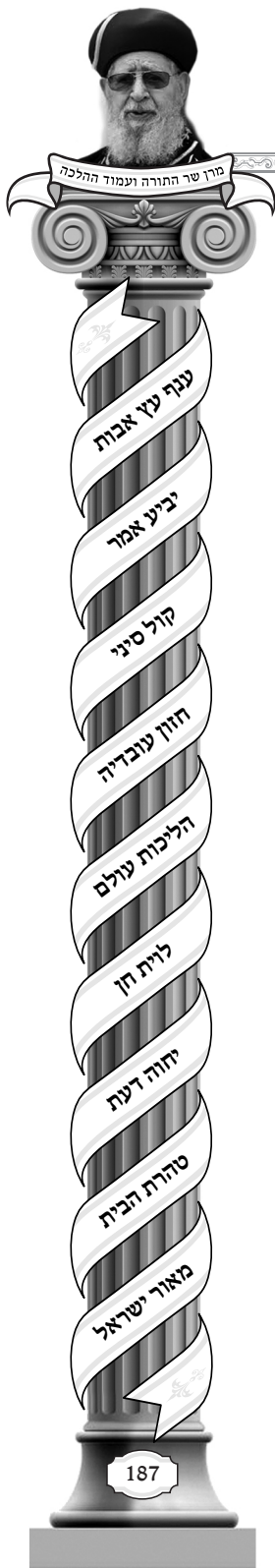
מוכיח אדם אחרי חן ימצא

והנה עיניהם יחזו תוספת זכויות לחכם הזה, כי העמיד תלמידים בימי חייו, והללו המשיכו ללמוד וללמד והרביצו תורה בישראל, והרבו מצות ומעשים טובים, הרי הכל נזקף לכבוד תורתו של החכם הזה, ואז באים אליו מלאכי השרת, ואומרים לו אדוני, עליך לעזוב את המדור הזה, ולעלות מדרגה יותר גבוהה בגן עדן, והאיש משתאה, באומרו, הרי נאמר במתים חפשי, כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות, והרי לא הוספתי מצוה, א"כ מאין לי זכות לעלות במדור יותר גבוה, ממה שהיה ראוי לי, אבל האמת היא שגם אחר שנפטר כיון שהעמיד תלמידים שהמשיכו ללמוד וללמד הכל נזקף לכבודו, בבחינת ברא מזכה אבא, [שכל המלמד בן חבירו תורה כאילו ילדו. סנהדרין יט:]. וכן אם חיבר ספר בהלכה ובמוסר, וזיכה בזה את הרבים, הרי כל אלו שנהנו מספרו והושפעו ממנו, נזקף כל זכותם לחכם ההוא, ע"י מה שגרם לבני האדם אשר הם חיים עדנה בעולם הזה לחזקם בתורה ובמצות.

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

בו נענה גם הפעם לבקשתם, וגם בשבת הבאה הלך כברת ארץ, ודרש להם כיד ה' הטובה עליו, אבני קודש משובצות זהב אופיר. וכל העם נהנו מאמרותיו. למחרת שוב באו הגבאים, והביאו אל הרב מנחה יפה שעון זהב עם שרשרת מסביבו, והתנצלו שזהו רק שכר טרחה, ושוב בקשוהו שיבא גם לשבת האחרת לדרוש להם ולשמחם בדברי קדשו, ואחר הפצרתם שוב נענה להם, ודרוש דרש בחכמה ובתבונה, כי היה פיו מפיק מרגליות. לאחר שבת שלישית שוב הביאו לאיש מנחה יקרה. הרב סירב בכל תוקף לקבל את המנחה החדשה ונוסף על זה הוציא לפניו את המתנות הראשונות ודרש מהם לקבל אותם חזרה, והסביר טעמו במשל.

אדם נכנס אצל שען וביקש ממנו שעון, הלה הוציא לו שעון יפה, והלוקח שילם את שכרו כאשר הושת עליו. לאחר מכן השליך הקונה את השעון ארצה, ודרך עליו בכל כחו ושיברו, אין מקום למוכר

ממחליק לשון (משלי כח, כג). מעשה בהגאון רבי יהודה אריה די מודינא, שהוצק חן בשפתותיו, והנה יום אחד באו אליו גבאי בית כנסת גדול הרחוק מביתו מהלך שעה אחת, והתחננו אליו לבוא ולהתפלל בבית הכנסת שלהם, בשבת, ולדרוש להם בדברי תורה, בהיות שבאים שם קהל רב, כאלף איש, וצמאים הם לשמוע דברי קדשו. ולרוב הפצרותיהם נענה לבקשתם והלך רגלי במשך שעה אחת עד שהגיע לבית הכנסת ההוא, ולפני מוסף פתח פיו בחכמה בדברים ערבים ומתוקים מדבש ונופת צופים. וכל העם פערו פיהם למלקושו. למחרת באו גבאי בהכ"נ והביאו לו מתנה נברשת של מנורה, עשויה מכסף טהור. ואמרו לו רבינו, קח נא מאתנו את המנחה הזאת כהבעת תודה על טרחת כבודו במהלך כה רחוק מביתו. אבל הרי עיני קדשו ראו איך הקהל שתה בצמא את דבריו, לכן יואיל נא כת"ר לבוא גם בשבת הבאה לזכות את הרבים בדרשתו, וה' ישלם פעלו. ולאור הפצרתם

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

פרעתם לי שכר על דרשתי ועצתי, וכבר קבלתי שכר מלא על הדרשה, אתם סבורים שקניתם את דרשותי, כי כספכם בא אלי, לכן תוכחתי לא אביתם, מכיון שדרשותי הם הקנין שלכם, רשאים אתם לעשות בהם כרצונכם. אולם אני אומר לכם, כי מכאן ולהבא שמעו מוסר וחכמו "ואל תפרעו". נמצא שאני כנותן מתנה, שעליכם לקבלה בסבר פנים יפות, ואסור לזלזל בה. ועוד שהבא להוכיח את העם יש לו סמוכים מהפסוק (בישעיה נח, א), קרא בגרון אל תחשוך "כשופר" הרם קולך, והגד לעמי פשעם ולבית יעקב חטאתם. ומכיון שהוא מעין שופר, הרי הלכה פסוקה היא (בש"ע סי' תקפו סט"ז), שופר שציפה אותו זהב פסול. (ראה בשם הגדולים ערך רבי יהודה אריה ממודינא).

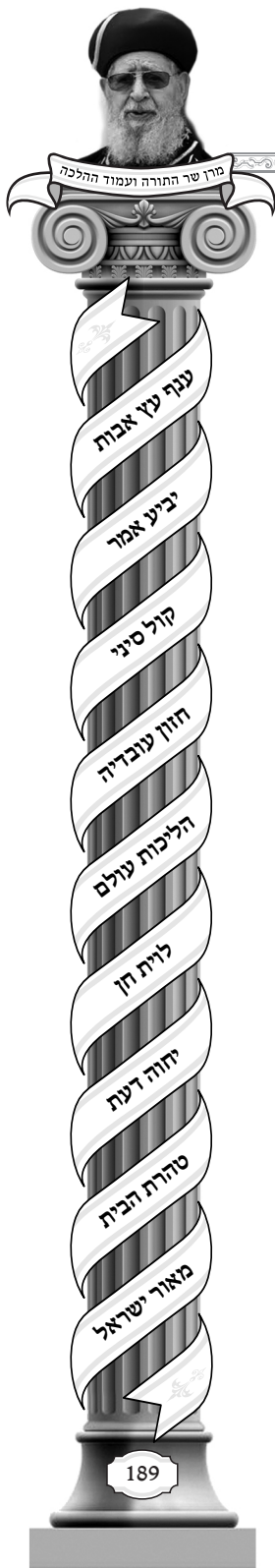
בכלל זיכוי הרבים, קירוב רחוקים, שהם עוברי עבירה, להחזירם למוטב, בדרכי נועם, וללמדם תורה. וכן כתב הרמב"ם (בסוף מאמר קידוש ה' עמוד מז) וז"ל: ואין ראוי

השעון לכעוס עליו, כי הרי קנה ממנו את השעון ושילם עליו במיטב כספו, [שלו הוא טובח ושלו הוא מוכר]. אולם אדם שקנה שעון, ונתנו במתנה לחתן ביום חתונתו, והלה לוקח את השעון ומשליכו ארצה ודורך עליו ומשברו, הרי זה כאילו שופך דמים, כי הרי נותן המתנה חשב לכבד את החתן במתנתו, והוא נוהג בה זלזול רב כזה, הרי הוא מזלזל בנותן המתנה עצמו ופוגע בכבודו, דם יחשב לאיש ההוא דם שפך. והנמשל, כשאני מקבל שכר אחר דרשותי, יכולים שומעי לקחי לא לבצע את תחינותי בשמירת המצות שהרי הם קנו את הדברים במיטב כספם, ויכולים לנהוג בהם כרצונם. אבל כשאני דורש בחנם, עליהם לקיים את כל דרישותי, לקיום התורה והמצות, כגמול לטירחתי הרבה ללכת בדרך רחוקה להשמיעם את דברי. ובזה יש לפרש דרך צחות מה שכתוב (במשלי א, כה), ותפרעו כל עצתי ותוכחתי לא אביתם. וכתוב עוד (במשלי ח, לג), שמעו מוסר וחכמו ואל תפרעו. כלומר, בהיות שאתם

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

טעותם, לפיכך ראוי לקרבם, ולמשוך אותם בדרכי שלום, ולהחזירים בתשובה, ולהחזירים לאיתן התורה. ע"כ. גם בספר חזון איש (יו"ד ס"ס ב) כתב, שהבנים של הכופרים בתורה שבע"פ מצווים אנו להחיותם, ואפילו לחלל עליהם שבת בשביל הצלתם, מפני שהם כאנוסים, כמ"ש הרמב"ם. ומבואר בהגהות מיימוני (הל' דעות פ"ו) על אלו, שאסור לשנאתן אלא רק לאחר שלא קיבלו תוכחה. ואצלינו כולם קודם תוכחה הם נחשבים כי אין אנו יודעים להוכיח, ויש לדונם כאנוסים. ומבואר בספר אהבת חסד בשם הגר"י מולין, שמצוה לאהוב אותם. ע"כ. ובזמנינו כל אלה ששלחו אותם הוריהם ללמוד בבתי ספר החילוניים, ונעשו עוברי עבירה ומחללי שבת וכו', נידונים כאנוסים, ומצוה רבה לקרבם לתורה. שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו. וכל שכן שמצוה לקבל את בניהם לתלמודי תורה שלנו, ולחנכם לתורה למען ישכילו כל אשר יעשון. ועינינו הרואות כמה משפחות

להרחיק עוברי עבירה ומחללי שבת, אלא יש לקרבם ולזרזם לעשות מצות וגמילות חסדים. וכן אמרו חז"ל שאף הפושע ברצון, כשיבא אל בית הכנסת להתפלל מקרבים אותו, ואין נוהגים בו מנהג בזיון, וסמכו על הפסוק (משלי ו, ל), לא יבוזו לגנב כי יגנוב למלא נפשו כי ירעב. כלומר לא יבוזו לפושעי ישראל שבאים בסתר לעשות מצות. ע"כ. וכבר אמרו חז"ל (סנהדרין קז:) לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת. וראה עוד בשו"ת הרמב"ם (סי' שעא), שכתב, ואלה הקראים השוכנים פה מצרים, ראויים הם לחלוק להם מחלקי הכבוד, ולהתנהג עמם בדרך הענוה, ויש למול את בניהם אף בשבת. ע"ש. וראה עוד בדברי הרמב"ם (פ"ג מהל' ממרים ה"ג) שכתב, שאף שהכופר בתורה שבעל פה אינו בכלל ישראל, מ"מ בניו ובני בניו שהדיחם אביהם ונולדו וגדלו במינות הרי הם כתינוק שנשבה בין הגוים, שנחשב אנוס. ואע"פ שאח"כ שמע שהוא יהודי וראה את היהודים ודתם, הרי הוא כאנוס, שהרי גדלוהו על

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

רעך, והוא מהתם נפקא, אבדת גופו מנין, שנאמר והשבותו לו, אי מהתם הוה אמינא בנפשיה, אבל מטרח ומיגר אגורי לא, קמ"ל. וקל וחומר הדברים בהשבת נפשו ונשמתו בשמירת התורה והמצות. וכ"כ בשו"ת מהרשד"ם (חיו"ד סי' רד). וע"ע בספר דברי מרדכי גלאנטי (דף קא ע"ג).

שהיו רחוקות משמירת תורה ומצות, ועל ידי בניהם שלמדו בתלמוד תורה, החזירו אותם בתשובה שלימה, בבחינת והשיב לב אבות על בנים. וכבר אמרו חז"ל (סנהדרין עג). ת"ר מנין לרואה את חבירו טובע בנהר, או ליסטים באים עליו, שהוא חייב להצילו בנפשו, שנאמר לא תעמוד על דם

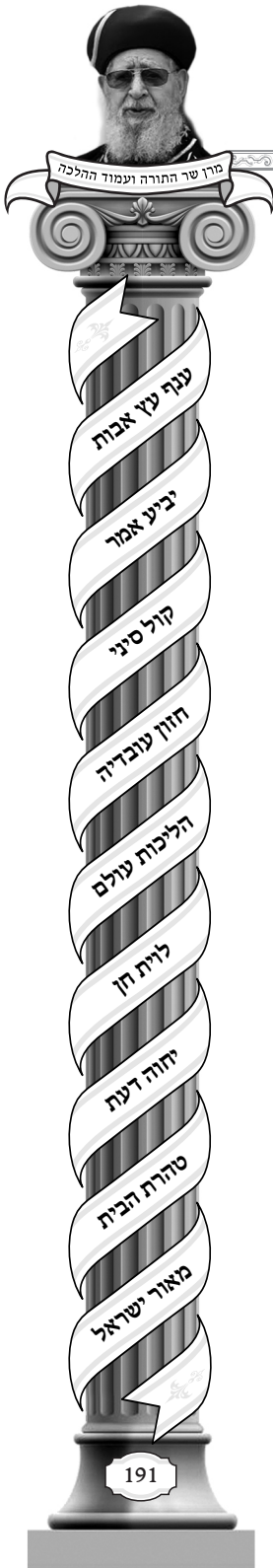
בענין קדושת הר הבית והמקדש

מתוך ספר "מאור ישראל" עמוד שנט

מתוך דרשה בכנס תורה שבעל פה מוסד הרב קוק, אב תשס"ז

היא מפני השכינה והשכינה אינה בטלה לעולם, וכן הוא אומר: והשמותי את מקדשיכם, אמרו חכמים: אע"פ שהם שוממים בקדושתן הם עומדים. אבל חיוב שביעית ומעשרות בא"י אינו אלא מפני הכיבוש, וכיון שנלקחה הארץ מידם בטל הכיבוש, ונפטרה מן התורה ממעשרות ושביעית, שהרי אינה מא"י. ע"כ.

הרמב"ם (פ"ו מהל' בית הבחירה הלכה יד) כתב וז"ל: קדושה ראשונה שקידשה שלמה את ביהמ"ק וירושלים קידשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא. ולמה אני אומר במקדש וירושלים קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבא, ואילו בקדושת שאר ארץ ישראל לענין שביעית ומעשרות לא קדשה לעתיד לבא, לפי שקדושת ירושלים והמקדש

דברי מרח בענין התמדה בתורה

מתוך ספר "פניני יביע אומר" - הרב יצחק בר זכאי שליט"א, עמוד נא

הקובע לעצמו ללימוד התורה הקב"ה איתו

אדם שקובע את עצמו ללימוד התורה הקב"ה אינו עוזב אותו לרגע, ומושך עליו חן וחסד, כמו שאמרנו (חגיגה יב): אמר ריש לקיש: כל העוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום, שנאמר "יומם יצוה ה' חסדו", ומה טעם יומם יצוה ה' חסדו? משום 'ובלילה שירה עמי'. אדם כזה שלומד תורה בלילה יש עליו חסד, כל רואיו אוהבים ומחבבים אותו ללא שום סיבה, 'חן וכבוד יתן ה' (תהלים פ"ד, י"ב)". "חן" זהו מתנת חינוך, אינו עושה מאומה ונעשה אהוב על הבריות.

כל אחד יהגה בתורה בשוכבו ובקומו, שעה לפני השינה יקח ספר וילמד בו, לא ילך לישון בשעה עשר כמו תרנגול שיודע רק לקרקר ולישון מוקדם, יש לך תורה שב תלמד! התורה ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים, ילמד על הסדר גמרא או משנה או שלחן ערוך או כל ספר אחר שהוא יכול ללמוד ולהבין כפי כוחו, 'איש כמתנת ידו כברכת ה' אלקיך אשר נתן לך' (עפ"י דברים ט"ז, י"ז), כפי מה שה' חנן אותו.

משנה ברורה בכדי להבין ולא לפסוק

כל אחד יקנה משנה ברורה וילמד בו, ספר זה מסביר את הפוסקים ואת השולחן ערוך, ספרים אחרים אינם מסבירים כל כך, בו יוכל לעיין ולהבין את ההלכה, אך לא יפסוק הלכה מהמשנה ברורה שפוסק בדרך כלל כמו הרמ"א, אלא מכף החיים שהיה ספרדי, וממנו יוכל לדעת את פסק ההלכה אליבא דמרן.

פרוטה לפרוטה מצטרף

"להיות תלמיד חכם אמיתי צריך שקידה רבה יומם ולילה, לא יותר על רגע אחד, אפילו כשהוא הולך, נוסע, ג"כ ילמד. נוסע

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף צוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

באוטובוס משכונה זו לשכונה זו, זה ענין של עשר דקות או יותר, יקח עמו ספר ובנסיעה יפתח את הספר וילמד, יתחבא שם באיזה זווית באוטובוס, באיזה 'נקודת הצור', ישב וילמד וילמד. ילמד דף אחד בהליכה ודף אחד בחזרה ו'קובץ על יד ירבה'. כמה שהוא הספיק ללמוד, אפילו אם זה עמוד אחד לא יותר, אפילו הכי כיון שהוא למד ולמד וחוזר ולומד וחוזר ולומד, בסופו של דבר יהיה גדול הדור.

עני שאוסף כסף, הוא שמח על כל פרוטה שהוא מקבל. (ולכאן) מה הוא יעשה בפרוטה הקטנה הזאת, אבל הוא יודע שפרוטה לפרוטה מצטרפת לחשבון גדול. כתוב בישיעה (נ"ט), "וילבש צדקה כשריון", ודרשו חז"ל (ב"ב ט' רע"ב) מה השריון הזה כל קליפה וקליפה מצטרפת לשריון גדול שתוכל להגן עליו במלחמה, כך כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול. וכך זה גם בלימוד, בהתמדה, בשקידה.

כל רגע יקר מפנינים

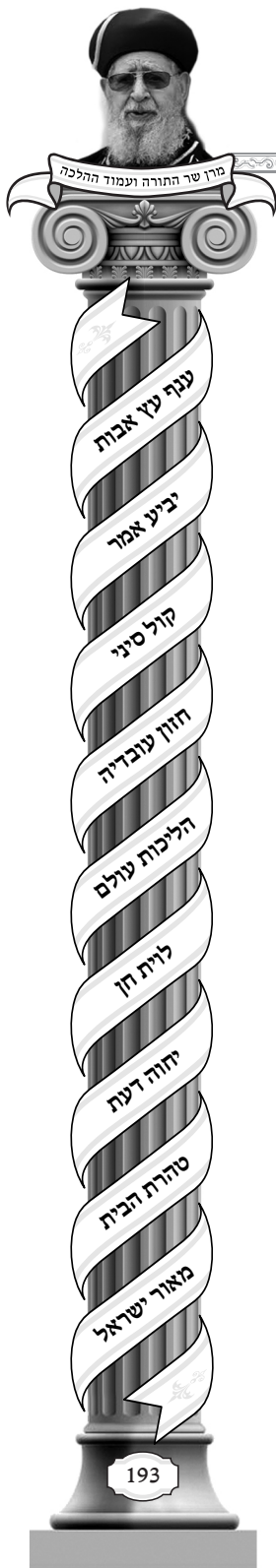
זכורני בימי חורפי, כשחזרנו מבית הכנסת בליל שבת, ובני הבית היו מתארגנים לעשות קידוש וזה לקח כמה דקות, בכל ליל שבת עשיתי לי סדר של לימוד ברגעים האלה של ההמתנה לקידוש, והייתי לומד כמיטב יכולתי עמוד או שני עמודים, עד שיגידו "שלום עליכם" ו"אשת חיל מי ימצא", בצורה זו סיימתי גמרות שלמות. כל רגע יקר מפנינים וכו' אלא תנצל כל רגע ותלמד תורה הרבה וכן גם תהיה לך סיעתא דשמיא, וכך יהיו לך הרבה פנינים, הרבה מסכתות, הרבה סימנים בטור ובית יוסף, ותזכה להיות גדול בתורה, וחשוב מאוד לחזור על הלימוד ולשנן וכו'.

ויש דברים שלמדנו לפני חמישים שנה ויותר, ואנו זוכרים אותם, כי חזרנו עליהם פעמים רבות ואם לא היינו חוזרים לא היינו זוכרים. (מאור ישראל דרשות עמ' רנ"ה)

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

למדנו מתוך דוחק

בהיותי בחור, היתה חברת "המקשר" עושה הסעות משכונת בית ישראל אל העיר העתיקה, מחיר הנסיעה היה כחצי גרוש, ואני את הכסף שהייתי מקבל מהורי עבור הנסיעות, הייתי חוסך פרוטה לפרוטה, ובמקום זה הייתי הולך כל הדרך לישיבה ברגל. וגם בימי גשם ושלג הייתי צועד רגלי ולבסוף את כל הכספים שחסכתי, השתמשתי בהם להוצאות החתונה שלי, ולמרות העוני והדוחק שהיה מנת חלקנו היינו לומדים בשקידה ובהתמדה בבחינת נוצר תאנה יאכל פריה, כי כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר. (מתוך שיעור במוצש"ק)

ע"י לימוד תורה יהיה לו חיים מאושרים

לאחר שיבין את הענין כהוגן, ילמד מזה וגם מזה, 'טוב אשר תאחז בזה וגם מזה אל תנח את ירך, כי ירא אלקים יצא את כולם' (קהלת ז', י"ח) וכך יעבור על השולחן ערוך אורח חיים, ולאחר מכן ילמד מקצת מורה דעה בדברים השונים לכל נפש כהלכות מזוזה, פדיון הבן, מילה וכיו"ב.

ודבר זה הינו חובה על כל אחד! לא יחשוב שהוא עושה טובה כי אם לעצמו, 'אם חכמת חכמת לך' (משלי ט', י"ב), אם לומד תורה יתחכם והוא ירויח מכך, 'תורת אמת נתן לנו וחיי עולם נטע בתוכנו', איך יעיז לישון בלי ללמוד? יתחיל ללמוד לא פחות מחצי שעה, ולאחר מכן יהיה לו חשק ויוסיף ללמוד יותר.

אנו מתפללים בכל יום 'וחננו מאתך חכמה בינה ודעת'. על מה אדם מבקש חכמה בינה ודעת? וכי כדי לעשות חכמות במסחר?! כדי שילמד טוב ויזכור את לימודו, ושלא ילמד היום וישכח מחר, ואם אינו לומד בכלל איך יקבל חכמה בינה ודעת? כל יהודי חייב ללמוד תורה כאשר תשיג ידו כפי הבנתו וכוחו, 'לא ישכב עד יאכל טרף' (במדבר כ"ג, כ"ד), "טרף" זהו לחם התורה, 'הטריפני לחם חקי' (משלי ל', ח'), יקח ספר וילמד בו בכל לילה, 'וקובץ על יד ירבה' (משלי י"ג, י"א ועי' ע"ז יט). כמו העני שפרוטה

לפרוטה מצטרפת לחשבון גדול, כך כל יום ילמד מעט ויחזור וישנן עד שיהיה תלמיד חכם מלומד כלי מחזיק ברכה.

מעלת לימוד התורה בלילה

אשרי אדם אשר בכל לילה אינו הולך לישון בלי לימוד תורה! ואינו צריך להיות בדוקא תלמיד חכם כדי ללמוד בלילה, אלא כל אדם יכול ללמוד, 'תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב' (דברים ל"ג, ד') לא נאמר "קהלת ישראל" שהם החשובים שבעם, אלא "יעקב" לשון עוקבה ורמיה, כל אחד חייב ללמוד תורה, 'אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים' (מנחות קי.). ועל ידי לימוד התורה יהיו לו חיים מאושרים. כמו שכתוב (משלי ג', ט"ז) 'אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד', העושר אינו בא מריבוי העבודה, יש שעובדים יומם וליל ואינם מרויחים כלום, והעוסק בתורה הקב"ה ימטיר עליו שפע ברכות ועושר.

הכל תלוי ביגיעה

צריך לעמול בתורה הקדושה, הוא אמר בתוך דבריו בזה"ל: "דעו! שכל מה שהאדם משיג זה מהעמל שלו, הכל תלוי בו ורק בו, וכמה שהוא מתמיד יותר, כמה שהוא עוסק בתורה יותר, ישיג יותר. יגעתי ומצאתי תאמין (מגילה ו' ע"ב. ועיין בח"א להמהרש"א שם). לא ללכת לישון מוקדם! אלא יש ללכת לישון באחת בשתיים בלילה, די בשש שעות שינה, בחמש שעות שינה, חבל לאבד את הזמן של הלילה, יש לנצל אותו בלימוד התורה, ביגיעה של תורה, וכמ"ש הרמב"ם (בפ"ג מהלכות ת"ת הי"ג) הרוצה לזכות בכתר התורה יזהר בכל לילותיו ולא יאבד אפילו אחד מהן בשינה ואכילה ושתייה וכיוצ"ב אלא בתלמוד תורה, וכמו שאמרו חז"ל: (שמות רבה מ"ז, ח') "אין רינה של תורה אלא בלילה". (מלך ביפו עמ' 94)

השקדן ימצא טוב בעוה"ז

אדם שהוא מתמיד ושוקד על התורה, ימצא טוב גם בעולם הזה וגם בעולם הבא, על ידי שידע ויהיה תלמיד חכם, היום עם

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

ישראל צמאים לשמוע את התורה. בחודש אלול אנחנו נוסעים אומרים להם משלים ומעשיות והם נהנים, בכל מקום באים אלפים לשמוע.

הייתי פעם בבאר שבע, היו אז ימי בחירות, וביבי נתניהו נסע לבאר שבע לעשות תעמולה לבחירות. כשגמרתי את עצרת התשובה שלנו הוא גם גמר את הכנס תעמולה שלו ונפגשנו יחד במנחת המסוקים. הוא בא לעלות למסוק שלו והוא אומר לי 'מאות מאות באו לשמוע אותי'. אמרתי לו 'אני ב"ה אלפים באו לשמוע אותי'...

'הכה שאול באלפיו ודוד ברבבותיו'. וכך היה האמת בלי גוזמא, העם צמא לדבר ה'.

כמה טוב שהת"ח יצאו וישפיעו על העם, ישמיעו להם דברי תורה. כשאדם ת"ח גדול יש לדבריו משקל.

לכן תשקדו על הלימוד, תעמלו לילה כיום יאיר כחשיכה כאורה, תחזרו על לימודכם, בלי זה תשכחו, שום אדם לא יכול לזכור לימוד של פעם אחת.

העוני גרם לי לבושה

כשהייתי צעיר חיינו בעוני גדול, ואף פעם לא קנו לי חליפה, אבא שלי היה קונה לי בגדים מאלטע זאכן, רק כשהתחתנתי קנו לי חליפה מהכסף שקיבלתי על ההצלחה במבחנים.

אחרי החתונה שכרנו חדר שני מטר על שני מטר ושמן שם מיטה, כסא ושולחן, ולא היה מקום לזוז, כשנכנסו רבי עזרא עטייה ורבי יהודה שאקו לבקר אותי היה לי בושה וכלימה, ר' עזרא כשראה את זה היה בוכה, היה לנו ספה כפולה בלילה פותחים אותה אין מקום לזוז, וכמה פעמים נפלה הילדה בארץ בגלל הצפיפות, ועם כל זה ישבנו ולמדנו ולא שמנו לב לכל הדברים האלה, "לולא תורתך שעשועי אז אבדתי בעוניי". (שמענו מפי קדשו)

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

בחורים צעירים בקיאים

בדורנו לפני ארבעים - חמישים שנה היינו הולכים ולומדים בישיבת חברון בערב, והיו מצביעים על כמה בחורים, זה בקי בשני סדרים, זה בקי בשלוש הסדרים, זה בקי בארבעה סדרים.

היו מראים לנו בחורי חמד, היו כל כך שקדנים בצורה נפלאה, היתה התמדה ושקידה יוצאת מן הכלל...

אדם לא יחשוב "אעשה את זה אחר כך", אלא כל רגע שיכול ללמוד יקר הוא מפנינים. הוא אומר בליל שבת, אשת חיל... ורחוק מפנינים מכרה", איפה הפנינים שלך? אתה רוצה רק שאשת חיל שלך יהיה לה פנינים, ואתה מה? תהיה טומטום? (מתוך שיעור לבני ישיבות)

לא היה לנו אוכל

אנחנו בצעירותנו מה היה לנו? למדנו עם לחם צר ומים לחץ!

כל יום הייתי לוקח איתי לישיבה בשביל ארוחת צהרים לחם ועגבניה, יותר מזה לא היה לנו, פעם אחת שלקחתי שמנת, היה קופסא קטנה היו מוכרים אותה בשבעה מיל, אותו יום היה לי חגיגה, יום טוב, יום טוב היה לנו, זכיתי לאכול שמנת פעם אחת... היה עוני רב, היינו לומדים תורה מתוך עוני.

אני מעולם לא הייתי לובש חליפה, היו מוכרים - אלטע זאכן בגדים ישנים, היה קונה לי אבי חליפה משם, איזה בגד שלבשו אותו אולי עשרים אנשים, אח"כ זה שיריים, שירי אדמו"ר...

הכל היה עוני אבל רק למדנו תורה - כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר, כך הבטיחו רבותינו, ומה שמבטיחים מקיימים. (מתוך דרשה במוצש"ק)

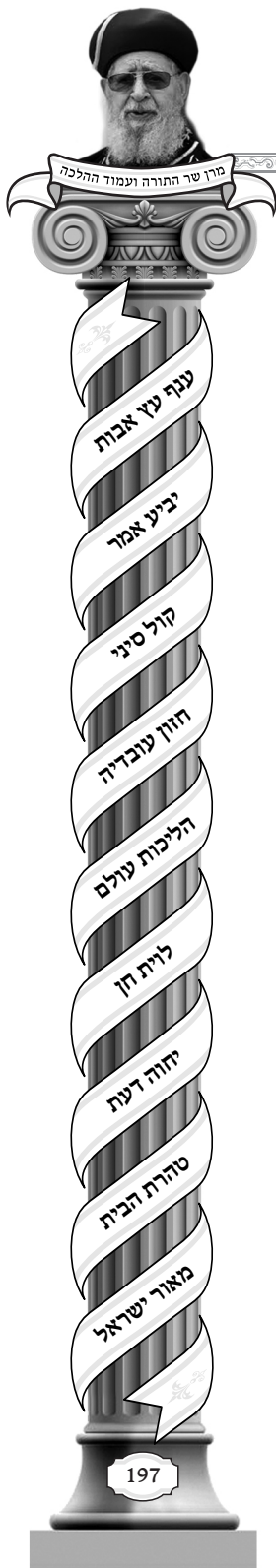
למדנו כל הלילה עד הבוקר

בצעירותי היינו לומדים בישיבת "פורת יוסף" בעיר העתיקה,

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

היתה שם ישיבת מקובלים "עוז והדר" בראשותו של הגאון חכם אפרים הכהן שהיה מקובל גדול, בקי בכל הקבלה כמעט בעל פה, הוא היה יושב בראש וכולם יושבים לפניו כגורן עגולה ועוסקים בתורה, מי שהיה נכנס לשם היה רואה כאילו שכנה שורה עליהם, היו להם פנים של מלאכים, היו יושבים מתחילת הלילה ועד הבוקר לא פסיק פומייה מגירסא, אנחנו היינו גם כן הולכים כשהיינו צעירים, אבל היינו לומדים גמרא, היו רגילים כל השנה בלימוד כל הלילה ועד הבוקר, והיו הגבאים מגישים מגדנות תה וקפה שאנשים לא יתנמנמו והיה הלימוד פלא פלאות. (מתוך דרשה)

למדנו בדרך

אזכרה ימים מקדם, כי בימי חורפי הייתי הולך ברגל עמו (עם הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל) לישיבת פורת יוסף אשר בעיר העתיקה (כי היינו גרים בקרבת מקום) והיינו עוברים משכונת "בית ישראל" לעיר העתיקה דרך "שער שכם", וכל הדרך היינו לומדים וחוזרים על מה שלמדנו בישיבה דף אחד עם התוספות בהליכתנו, ודף אחד בחזרתנו. (חזון עובדיה הספדים)

גם בימי העוצר למדנו במסירות

גם אני אזכרה ימים מקדם, בימי חורפי מקדמוני, שהיינו משכימים לקום לבית הכנסת "אהל רחל" כשעה לפני תפילת שחרית, כדי ללמוד מוסר בחרדת קודש בספר הקדוש "ראשית חכמה" בצוותא חדא עם ידיד נפשי החכם המופלג בכתם פז לא יסולה, וממצדיקי הרבים, צדיק ונשגב, רודף צדקה וחסד רבי יעקב דוויק הכהן זצ"ל, ועפעפינו יזלו מים בלב נשבר ונדכה, וגם בימי העוצר של הבריטים, לא נמנענו מללכת לבית הכנסת ללימוד המוסר, והשי"ת הצילנו מידם, והיינו מרגישים התעלות רוחנית מדברי הראשית חכמה הקדושים. השי"ת יזכנו לעסוק בתורתו הקדושה לשמה ולזכות את הרבים להגדיל תורה ולהאדירה. (הלכות עולם, כרך שמיני, הלכות ת"ת, הערה ג')

בין הזמנים

בדברי חיזוק קודם ימי בין הזמנים לאברכי כולל "חזון עובדיה" (בשנת ה'תשמ"ב) סיפר מרן מאור ישראל זצוק"ל ואמר:

כשהיינו בגיל 17, היינו לומדים תורה בכיתה אצל המנוח הגדול הגאון רבי יעקב עדס זצ"ל, הוא היה מפנה את ראשו אלי כל זמן השיעור, הוא היה מקשה קושיא, ואני הייתי אומר לו: כבודו, מעין זה יש בגמרא פלונית, ומעין קושיית תוספות זו יש גם בתוספות פלוני, ופעמים שהייתי אומר לו: במחילה מכבוד תורתו, נעלם מעינו הבדולח תוספות פלוני...

והחברים היו כועסים עלי, והיו אומרים לי: וכי הוא מורה פרטי שלך? ואני הייתי דוחה אותם ואומר להם: ומה אתם רוצים ממני? תגשו לרב ותשאלו אותו האם אני תלמיד פרטי שלו?

וכשראו התלמידים את היחס שלו אלי, החלו גם הם לשקוד על תלמודם, ויחד היינו לומדים 350 דפי גמרא בשנה, וכך נעשו כולם יותר בקיאים בש"ס. ישמע החכם ויוסף לקח! (שמענו מפי

קדשו)

"לראות" ישועות בזכות דוד המלך

מתוך ספר "משוש תבל" חלק א' עמוד קנ"ח

ויפקח אלהים את עיניה ותרא (כא, יט)

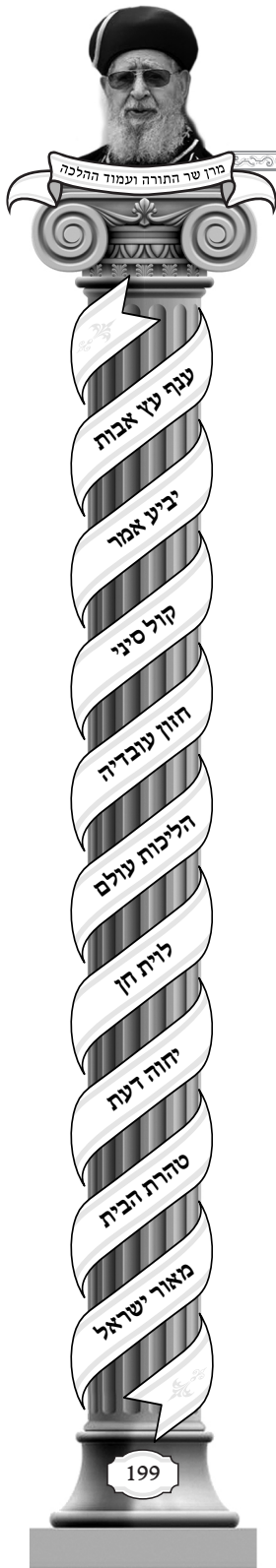
לאחר מלחמת יום הכיפורים, ביקרה משלחת מטעם הרבנות הראשית בחזיתות שבהם שהו חיילי צה"ל, ובבתי החולים שם שכבו חיילים פצועים מן המלחמה, מטרת המשלחת היתה לחזק את רוחם ונפשם של אותם חיילים אשר עברו את מוראות המלחמה הקשים, בראש המשלחת עמד מרן מאור ישראל זצוק"ל.

בביקורם בבית החולים "הדסה" פגשו בקצין שנפגע בעיניו מרסיסי פגז מצרי שנורה לעברו ולעבר חייליו, והרופאים

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער חמישי יביע מוסר

התייאשו ממאור עיניו של אותו קצין, משנכנסה המשלחת לחדרו, פרצו בני המשפחה בבכי וסיפר למרן כי הרופאים טענו שאין סיכוי שישבו לראות עוד בעיניו.

נטל מרן זצוק"ל ספר תהלים והניח אותו למראשותיו של החייל הפצוע, ואמר לו: "בזכות דוד המלך וספר התהלים, הקב"ה ישלח לך רפואה שלימה ויחזיר לך את מאור עיניך"...

והנה, כעבור זמן נרפא אותו קצין באורח פלא ושב לראות בעיניו כאחד האדם, ויהי הדבר לנס ופלא. (הליכות מוסר, ח"א עמוד פ"ג)

מסכת יבמות במקלט - מלחמת ששת הימים

מתוך ספר "משוש תבל" חלק ג' עמוד צ"ח

גפרית ואש... מן השמים (יט, כד) בין השנים תשי"ח - תשכ"ט היו גרים בשכנות ברחוב אלקנה הגאון הגדול רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל ומרן מאור ישראל זצוק"ל ובני משפחותיהם.

בשנת תשכ"ז, בימי מלחמת ששת הימים שהו המשפחות במקלט, ובאחד הלילות הנחיתו הירדנים מטר של פגזים על ירושלים, הדי הפיצוצים נשמעו למרחוק.

ואף על פי כן ישב מרן זצוק"ל עם הגרב"צ והיו לומדים יחד בשקידה את מסכת יבמות שהיא מהמסכתות הקשות שבתלמוד, ולא נתנו ליבם להמולה ולרעש שהיה סביבם. (האיר המזרח, עמוד שנ"א)

מבחן בגיל תשע

מתוך ספר "משוש תבל" חלק א' עמוד שע"ט

בזאת תבחנו (מב, טז)

סיפר מרן הגאון הגדול רבי יצחק יוסף שליט"א בנו של מרן מאור ישראל זצוק"ל: יש למו"ר אבי - מרן זצוק"ל ספר שהוא

קיבל אותו כפרס עידוד על שנבחן בעל פה על כל פרק הזהב [פרק רביעי במסכת בבא מציעא הכולל כ-16 דפי גמרא].

ולפי חשבון שעשיתי, מתברר שמרן זצוק"ל היה אז בסך הכל בגיל 9, ומזה נבין כי מרן זצוק"ל דבוק בתורה הקדושה כבר מילדותו.

(דיסק מס' 6, שיעור בד"ן הנאה ממעשה שבת, רצועה 9)

איך התפטר מרן מהרפורמי?

מתוך ספר "משוש תבל" חלק א' עמוד ש"פ

בזאת תבחנו (מב, טו)

באחד השיעורים דיבר מרן מאור ישראל זצוק"ל אודות דרכיהם הנלוות של הרפורמים, וסיפר:

"פעם אחת בא לפני אחד מהרפורמים, וטען כנגדי שאני עושה הפליות, שהרי יש לו קהילה, והוא רוצה לסדר חופה וקידושין לבני קהילתו, ומדוע אני לא נותן לו אישור?

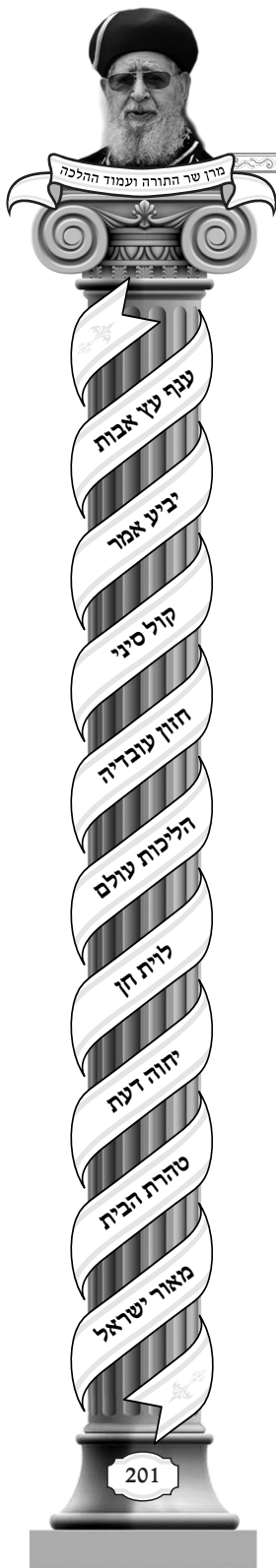
אמרתי לו: שמע נא, אני מעולם לא נתתי אישור לשום אדם בעולם לסדר חופה וקידושין, מבלי שבחנתי אותו קודם לכן על כל הלכות חופה וקידושין, שהרי חכמים הזהירו אותנו (קידושין ו) שמי שאינו יודע בטיב חופה וקידושין, אסור לו שיעסוק בעניינים אלו, על כן אם אתה רוצה אישור, לך בבקשה ותחזור ותשנן את כל ההלכות הללו, ותבוא ואבחן אותך, ואם תדע אני אתן לך אישור!"

הלך אותו האיש ולא חזר, ראה שיש הרבה הלכות והתבלבל, וכך נפטרי ממנו, ברוך שעקר עבודה זרה מארצנו. (מעדני המלך, ח"א פרק י' עמוד קפ"א).

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שישי יביע מנהגים

שער שישי

יביע מנהגים

ברכת הטוב ומטיב ביין

מתוך ספר "ארחות מרן" - מאת הרב"ג דוד יוסף שליט"א בן מרן זיע"א
חבר מועצת חכמי התורה, ורבה של שכונת הר נוף, ירושלים, וראש ביהמ"ד יחזה דעת
הלכות סעודה סימן כ"ט - עמוד תק"נ

**אפילו כשהיה שותה מן היין השני פחות מרביעית,
היה מברך עליו "הטוב והמטיב".**

עיין בארחות חיים (הלכות סעודה סימן לד) שכתב שמברך הטוב והמטיב אפילו בלא קבע עצמו על היין. ויש לדון בדבריו אי בעינן על כל פנים שישתה רביעית, או כמלא לוגמיו, או בכל ענין מהני לברך הטוב והמטיב ואפילו בטעימה בעלמא. ובאמת שמסתימת דברי הראשונים שלא הזכירו כלל שיעור לזה, מוכח דלא בעינן שיעור כדי לברך הטוב והמטיב. וכיוצא בזה הבאתי בהלכה ברורה חלק ט' (בבירור

הלכה סימן קעד סק"ב) לענין דין יין פוטר שאר מיני משקין, שיש אומרים דבעינן שיקבע על היין, ושם כתבתי שמדברי רבים מהראשונים שלא הזכירו דבעינן קביעות, מוכח להדיא דסבירא להו שבכל ענין יין פוטר שאר מיני משקין, ושכן כתב המשנה ברורה בשער הציון (שם סק"ה), שמדברי כמה ראשונים שלא הזכירו קביעות מוכח דסבירא להו שאין צריך קביעות ובכל ענין היין פוטר שאר משקין. ושם הבאתי

שבת של מרח

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זי"ע

שער שישי יביע מנהגים

מרח שר התורה ועמוד הלכה

ענף עץ אבות

יביע אומר

קול סיני

חזון עובדיה

הליכות עולם

לית חן

יחודה דעת

טודת הבית

מאור ישראל

202

בשם הנשמת אדם (כלל נה אות א') דאף על גב דסבירא ליה להלכה דבדין יין פוטר שאר מיני משקין בעינן קביעות, מכל מקום כתב שמלשון השלחן ערוך שלא חילק בזה משמע דסבירא ליה בלא בעינן קביעות. וע"ש. ולפי זה אף בנידוננו יש ללמוד מסתימת דברי הראשונים דלא בעינן קביעות, שהרי לא מצאנו בראשונים למי שיזכיר דבעינן קביעות לענין ברכת הטוב והמטיב.

אמנם באשל מבטשאטש (סימן קעה) נסתפק בזה, ומכל מקום מצדד שבשתיית כוס של מצוה מהני אפילו אם שתה כמלא לוגמיו. והובא בארחות חיים החדש (שם סק"א), ובדעת תורה למהרש"ם (שם אות א'). וכן הובא בכף החיים (שם סק"י), וכתב בפשיטות דבעינן שישתה רביעית מכל אחד, ובלאו הכי אינו מברך הטוב והמטיב, ושכן כתב במסגרת השלחן על הקיצור שלחן ערוך (סימן מט אות א'). ונמשך אחריו בקיצור שלחן ערוך להג"ר רפאל ברוך

טולידאנו (סימן סד אות י'). ועיין בשו"ת אור לציון חלק ב' (עמוד ק') שכתב, דמסתברא דבעינן שישתה כשיעור מלא לוגמיו שהוא שיעור חשוב, ולכתחלה טוב שישתה רביעית. אולם בשו"ת חסד לאברהם תאומים קמא (חלק אורח חיים סימן יז) מצדד לומר דמהני אפילו בלא שתיית כשיעור מן היין, שהרי לא מצינו בש"ס אם ברכה זו צריכה שיעור, ושכן מוכח מדברי הכסף משנה (פרק ג' מהלכות ברכות הלכה יב). וכן כתבו בשו"ת כנף רננה חלק ב' (חלק יורה דעה סימן ג' דף ג' ע"ג), ובספר שמח נפש (מערכת הטוב והמטיב), ובשו"ת ברכת יוסף ידיד חלק א' (עמוד קמד והלאה), ושם האריך לדחות דברי הכף החיים והמסגרת זהב, שחידשו דין מסברא בלי ראייה, ושאף לכתחלה מהני לברך הטוב והמטיב בשתיית פחות מרביעית. וע"ש. וכן הסכים בחזון עובדיה על הלכות ברכות (עמוד עה), דמהני אפילו בטעימה כל דהו, וכדין ברכה ראשונה, והביא מדברי כמה פוסקים שכתבו שברכה זו לא נתקנה על הנאה מפני ריבוי

שבת של מרץ

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שישי יביע מנהגים

השתיה אלא משום חשיבות היין שהוא סועד ומשמח, ושלפי זה אין צריך שתיה כשיעור כדי לברך ברכה זו, ושכן פסקו גם בקצות השלחן (סימן סא בבדי השלחן סק"ד), ובספר ברכת הבית (שער כג

פעם אחת הביאו לו יין אחר בתוך הסעודה ובירך עליו "הטוב והמטיב", ולאחר מכן הביאו לו עוד יין אחר, ושתה ממנו, ולא חזר ובירך עליו "הטוב והמטיב".

הנה בירושלמי (ברכות פרק ו' הלכה ח') אמרו, רבי על כל חבית וחבית שהיה פותח היה מברך עליה הטוב והמטיב. והזכירו דברי הירושלמי רבים מהראשונים, וכמה ראשונים כתבו בהדיא להוכיח מכאן שאפילו אם כבר בירך הטוב והמטיב, וחזרו והביאו לו עוד יין אחר צריך לחזור ולברך הטוב והמטיב. וכן כתב בספר תשב"ץ לתלמיד מהר"ם (סוף סימן צט) בשם מהר"ם שיכול לברך בליל פסח הטוב והמטיב כמה פעמים שירצה. וכן כתב בספר המנהג (הלכות סעודה סימן ז', בנד"מ עמוד ???) בשם הירושלמי. וכן כתבו

רבינו ירוחם (נתיב טז חלק א'), והארחות חיים (הלכות סעודה סימן לד'), שאם בא להם כמה יינות בתוך הסעודה צריך לברך על כל אחד ואחד. [והארחות חיים שם הביא בשם בעל ההשלמה (פסחים קא. וכן הוא גם בספר המאורות שם) שכתב לבאר דברי הירושלמי דהיינו שהיה מברך בשעת פתיחת החבית, ומודה לה' על שלא החמיץ יינו, אבל שינוי יין לא היה כאן כלל, וכתב על זה הארחות חיים ולא כן פשט המנהג לברך אותו כי אם בשינוי יין. ע"כ. ונראה שאף ההשלמה והמאורות לא פליגי על עצם הדין שמברך על שינוי

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שישי יביע מנהגים

ואחריו הכנסת הגדולה וכו', וביאר דברי הירושלמי בענין אחר. ולפי האמור מצאנו גם מצאנו לכמה ראשונים שכתבו בהדיא שמברך אפילו כמה פעמים, ולא מצאנו בראשונים מי שחולק על זה בהדיא, ולכן בודאי שהעיקר כדברי האחרונים הנ"ל דשפיר דמי לברך אפילו כמה פעמים, ואין שייך לומר בזה ספק ברכות להקל כלל. ולפי זה צ"ע מפני מה לא היה אאמו"ר מרן זצוק"ל מברך הטוב והמטיב כמה פעמים.

יין אפילו כמה פעמים, ולא באו אלא לומר דהירושלמי לא מיירי בשינוי יין כמה פעמים, אלא מיירי כשבא להודות לה' על שלא החמיץ יינו. וכן כתבו עוד ראשונים. וכן כתב בפשיטות הב"ח (סימן קעה), והוכיח כן מהירושלמי הנ"ל. וכן כתבו כמה אחרונים (סג). ואמנם ראיתי בתורת חיים סופר (שם סק"ח) שהאריך לדחות דברי הב"ח והאחרונים שכתבו לברך כמה פעמים, ומשום שרבותינו הראשונים לא הזכירו מזה כלום, והראשון שהזכיר דין זה הוא הב"ח

שילוח הקן

מתוך ספר "מנהגי הראש"ל" - עמוד 8

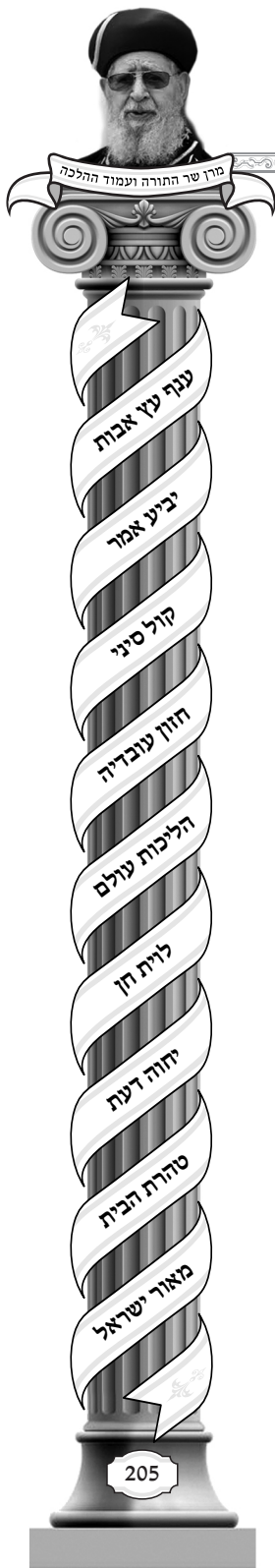
כתב בשו"ת "מעין אומר" ח"ה (פ"ד אות יב) וז"ל: הייתי עם מו"ר (נר"ו) במצות שילוח הקן אצל אחי ר' אברהם הי"ו, שכיבד בזה את מו"ר אחר שהפקיר את אדני חלונות ביתו לפני שהיונים הטילו שם את הביצים, וכאשר מו"ר (נר"ו) תפס את היונה לשלחה, חמקה מבין אצבעותיו, ונשרו ממנה גם מעט נוצות. ואמר שא"צ לתפוס את היונה כדי לשלחה.

א. ועי' בשו"ת יבי"א (ח"י יו"ד) שכשנוגע בציפור או היונה סי' לב) שי"א שעדיף הדבר תיכף ומיד יסירנה מידו, שאם

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שישי יביע מנהגים

לשלח אין כאן לאו דלא תקח האם, ומיד כשמשלח את האם מקיים המצוה. וכ"כ התוס' קידושין (לד.), שאם נטלה ע"מ לשלחה, לאו ליכא, עשה איכא. וכך מפורש בגמרא (חולין קמא:): שנוטלה בידו ומפריחה, ואיך פסק לו שאסור לעשות כן, היפך הגמרא. וא"כ מאי עבירה איכא? וכ"כ הרמב"ם (פי"ג מהל' שחיטה ה"ה) וז"ל: "כיצד משלח את האם, אוחז בכנפיה ומפריחה" עי"ש (באו"א).

לא עושה כן יעבור על איסור "לא תקח האם על הבנים", אלא יפריחנה מעליהם וישלחנה. וכ"ד הבנין ציון בחדשות (סי' יד), ועו"כ הבנין ציון שמשו"ה לא מברכים על מצוה זו של שילוח הקן שהרי זו מצוה הבאה בעבירה כנ"ל. ומרן הרב זצ"ל הקשה ע"ד שאיך יתכן שהתורה תצוה לעבור עבירה ואח"כ לזכות.

ובש"ס בחולין (קמא). מבואר להדיא שבנוטלה על מנת

יום העצמאות

אין בן חורין אלא מי שעוסק בתורה

מתוך ספר "מנהגי הראש"ל" - עמוד 176

לא נהג לומר הלל ביום ה' באייר בביהכנ"ס שבביתו. (כן ראינו.) אולם נהג בינו לבין עצמו לומר הלל שאינו שלם (ובלי ברכה) לאחר התפילה. וכמו"כ אינו אומר תחנון ביום העצמאות. (הגר"א בוטבול שליט"א).

פטור מדאורייתא, קטן מדרבנן נמי פטור. אולם בערך השלחן (סי' תרנג סק"א) כתב שישנה מצות חינוך לקטן בכל מצות דרבנן ועע"ש בחזו"ע הנ"ל. וידוע הוא שמורה ובא לנער

והנה ספיה"ע בזה"ז הוא מדרבנן, א"כ לכאורה א"צ לחנך את הקטנים, דהרי איתא בחגיגה כל היכא דגדול מחוייב מדאורייתא, קטן נמי מחנכין ליה מדרבנן, וכל היכא דגדול

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שישי יביע מנהגים

שלא תבוא, ואח"כ דן בכל צדדי הדין בענינים החיוביים שנעשו בזכות היום הזה, ובכל הדברים השליליים כשפיכות דמים ואשר בכל יום צרה גדולה מיום שלפניו, ורמיסת הדת ונישואי תערובת לרוב ר"ל, ובתי משפט ובתי ספר חילוניים וכו'. והב"ד הפוסקים המצדדים לכאן ולכאן עי"ש.

מדברי מרן להודות לה', ביום העצמאות

וראיתי לנכון להביא כאן מלשון קודשו של מרן הרב זצ"ל שאמר ביום העצמאות תשס"ט בבית הכנסת שבביתו לאחר תפילת שחרית, וז"ל: "ונתת ליראיך נס להתנוסס" עושים לו משמים נס? צריך להודות לקב"ה ואז יעשה לו נס יותר גדול. למשל ילד בא אצלי ורוצה סוכריה, לקחתי סוכריה נתתי לו. אומר: 'תודה רבה', עומד ומודה ומברך ומברך ומברך. אמרתי "זה נתתי לו סוכריה כך עשה, מחר אני אתן לו קפסת שוקולד מי יודע מה יעשה? ירקוד!" כך הקב"ה, כשהוא עושה לנו נס ואומרים שירה עושה נס יותר גדול, וזה

שנעשה בר מצוה תוך ימי הספירה, שיספור בברכה עד שיגיע ליום הבר מצוה, ומכאן ואילך יפסיק לספור בברכה. וכמש"כ בחזו"ע יו"ט הל' ספירת העומר (עמ' רכו), וז"ל "וכן הוריתי למעשה לנכדי מאיר זיו הי"ו, שנעשה בר מצוה בימי הספירה, שלא יספור יותר בברכה, אלא ישמע הברכה מגדול שהוא בר חיובא ואח"כ יספור בעצמו ספירת העומר, וכן עשה, יבורך מפי עליון ויהיה גדול בתורה, וביראת ה' טהורה, לגאון ולתפארת". ע"כ.

ופעם אמר חתנו הג"ר אהרן בוטבול שליט"א שעשה כן להלכה למעשה בעצמו שנעשה בר מצוה בתוך ימי ספירת העומר, והפסיק לברך על ספירת העומר, וכדעת מרן הרב זצ"ל.

צדדי השאלה האם לומר הלל

ועי' שו"ת יבי"א ח"ו (סי' מ) שהאריך והרחיב כיד ה' הטובה עליו, קודם כל, אם אפשר לתקן לומר "הלל" על כל צרה

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שישי יביע מנהגים

אומרו "נס להתנוסס". תמיד צריך להודות לקב"ה "אשירה לה' כי גמל עלי". גם כן אנחנו ברוך ה'.

לנו להתכחש לנס שעשה לנו הקב"ה. ברוך ה', הרבה השם אותנו, "הרבה ארבה את זרעך".

עוד יהיה כהנה וכהנה. כל יהודי שנמצא בחו"ל רוצה לבוא, אהלן וסהלן, פותחים לו כל השערים לפניו. לא אומרים לו "תביא סרטיפיקט", תביא כך או כך". לא יביא. אם רואים אותו זה ברכה שיבוא לפה. כן? זה מעט בעיניכם? זה לא מעט. עוד כמה דברים: בזמן המנדט לא היה תלמודי תורה, לא היה חינוך עצמאי. החינוך העצמאי יש עשרות אלפים תלמידים בתלמודי תורה! יש עשרות אלפים! כולם לומדים רק תורה. קודם לא היה זה. אנחנו צריכים להודות לקב"ה, ברוך ה' אשר נתן לנו כוח לעשות חיל להרבות תורה. עכל"ק.

וברצוני להביא כאן מאמר ממרן הרב זצ"ל, שדיבר בענין יום העצמאות, שנמסר ב"מוסד הרב קוק" בירושלים בשנת תשל"ד בזה"ל: "... ברצוני להדגיש תחילה כי מדינת ישראל ועצמאות

אנשים אומרים "חג עצמאות" מה זה חג העצמאות? זה לא חג העצמאות, אנחנו חושבים על עיקר הדבר, זה שיש פה ממשלה יהודית, מה היה פה? המנדטורים, אלה האנגלים, שונאי ישראל, כל מי שרצה לבוא לארץ צריך סרטיפיקט [דרכון], בלי זה לא יכנס, פרוטקציות וכו' וכו' כל איש שהיה בא לפה היו עושים לו צרות צרורות. משנהיתה מדינה יהודית, אם רק בשביל שיבואו יהודים כמה שרוצים דיינו. אבל האמת הוא שיש כמה מיליונים. בזמן שהיה המנדט לפני קום המדינה היה 650 אלף איש בכל ישראל. ועכשיו למעלה מחמישה מיליון בפ"י כ"י, ומה זה? אנחנו מתפללים עוד לקב"ה שיוסיף אחריתנו מראשיתנו, ושתהיה לנו ממשלה שכולם יראי שמים, כולם צדיקים, כולם אוהבים את התורה, כך אנחנו מתפללים. אבל אסור

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שישי יביע מנהגים

מדינת ישראל כיום היא מרכז התורה לעולם כולו, מתוך רבבות אלפי תושבי המדינה, כן ירבו וכן יפרצו, בצילה של המדינה יחסיון כעשרים ושנים אלף בחורים יקרים, מטובי בנינו העוסקים בתורה יום ולילה בישיבות הקדושות, בכל רחבי הארץ. אמנם אין לכחד כי ישנם לדאבונינו צללים רבים המעיבים על שחתינו, אולם מעט אור דוחה הרבה מן החושך, עד שיפוח היום בביאת משיח צדקנו ונסו הצללים, ועלינו יזרח ה' וכבודו עלינו יראה. ברצוני לדון איפוא רק מבחינת ההלכה של קביעת ברכות יום העצמאות, היינו ברכת ה"הלל", וברכת "שהחיינו", שהיא בעיה הלכתית טהורה...". (והוב"ד קובץ "תורה שבעל פה" כרך ט"ז שנת תשל"ד, עמ' יט).

ובספר "הרבנות הראשית לישראל - שבעים שנה ליסודה" ח"ב (עמ' 892), הביאו דברי מרן הרב זצ"ל מתוך ראיון לעיתונות, וז"ל: "יום העצמאות הוא חג גדול, הקב"ה עשה לעם ישראל

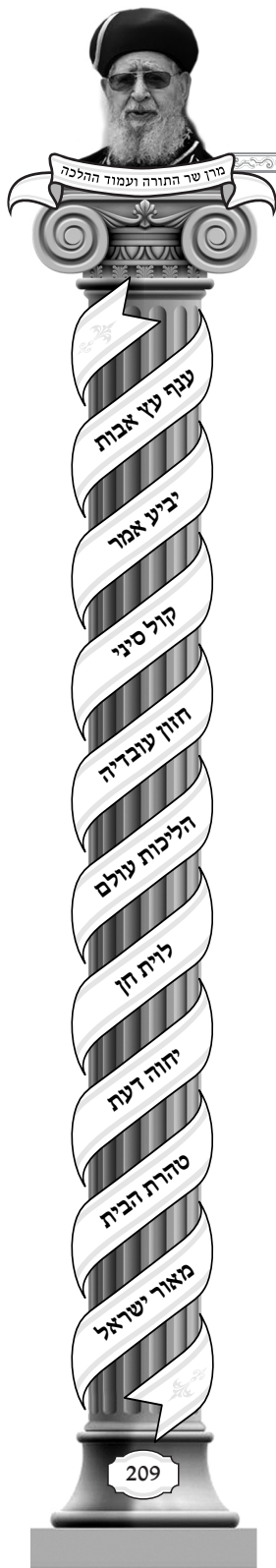
שלטון עם ישראל בארצנו הקדושה, הינם בעלי חשיבות היסטורית ודתית ממדרגה ראשונה. לאחר כאלפיים שנות גלות לעמינו הנדכה והנרדף בארצות הנכר, זכינו לשוב לארצנו הקדושה תחת שלטון עצמאי במדינת ישראל, שלטון ישראל הוא שאיפשר ומאפשר בעזה"י לאחינו הפזורים בכל קצווי תבל, לעלות לארצנו הקדושה לבנות ולהיבנות בה, ללא כל הגבלה, מי כאלה כעב תעופינה וכיונים אל ארובותיהם, בניך מרחוק יבואו ובנותיך על צד תאמנה. והארץ מתפתחת בקצב מהיר ומשגשגת מבחינה כלכלית, "ישושם מדבר וציה ותגל ערבה ותפרח כחבצלת".

והוסיף ואמר: שלש פעמים זכינו בעזרת ה' יתברך לנצחונות נפלאים על אויבינו הזוממים להכחידנו, במלחמת הקוממיות, מבצע קדש ובמלחמת ששת הימים, "ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלקינו". ובתלתא הוי חזקה. לא עביד רחמנא ניסא בכדי... נאמר, "וראה בטוב ירושלים",

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שישי יביע מנהגים

דגאולה, ויש אומרים שזה סוף הגלות, וכן אני אומר שזה סוף הגלות". ועע"ש שכתב כי מ"מ נותן שבח ותהילה להי"ת על הצלת ישראל ושיבת ישראל לארצו וריבוי התורה בא"י שהיא מרכז התורה בעולם.

וראיתי לנכון להביא ממכתבו של הגר"מ מאזוז שליט"א ר"י "כסא רחמים" שכתב בזה"ל: ז' מנ"א התשע"ב. לכבוד הרה"ג ר' חנן אפללו שליט"א שלום וברכה! תודה רבה על ספרו הנכבד שו"ת "אשר חנן" חלק ששי ושביעי, יישר כחו על שקיים מצות "לא תגורו מפני איש", והביע דעת תורה, בלי פחד ומורא, אם בענין כבוד ת"ח, ואם בענין יום העצמאות שלא להיות כפויי טובה כלפי שמיא ח"ו, ולא להוסיף שנאה וקנאה בנינו ובין אחינו שאינם לומדים תורה. והקב"ה מנהל את העולם כלו, ויודע בעה"ב איפה יפקיד את כליו. ונזכה לתשובה שלמה, ולגאולה שלמה, בב"א. בברכה: נאמ"ן ס"ט. עכ"ל המכתב. והובא בס' שו"ת אשר חנן ח"ח, להרב הנזכר.

נסים ונפלאות והנחיל להם נצחונות מפוארים במערכות ישראל, לכן יש לשבחו בהלל אך ללא ברכה כי עדיין לא התקבצו כל נידחי ישראל לארץ ישראל, הנס לא נעשה לכל ישראל, עדיין אין שלום עם אויבינו החורשים רעות על קיומה של המדינה, הרמה המוסרית - הדתית במדינה ירודה, רוב ישראל נאנקים תחת שעבוד מלכויות, לא יצאנו לגמרי מהצרה, זו רק אתחלתא דגאולה ולא גאולה שלימה, מדינת ישראל היא התגלמות רצון ה' וראשית התגשמותו של חזון הנביאים. אפשר להיות ציוני מצוין ולאהוב את המדינה בלב ונפש, ויחד עם זה לומר הלל בלי ברכה. ההימנעות מאמירת ברכה נובעת מבעיה הלכתית מובהקת ולא מהשקפת עולם". והוב"ד גם בס' "אתחלתא היא" (עמ' של).

ובספר אביר הרועים ח"א
(עמ' 107 בהערה שם) כתב, כי פעם אמר הרב: "יש אומרים שהמדינה היא מעשה שטן, ויש אומרים שהיא אתחלתא

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שישי יביע מנהגים

מהי הציונות האמיתית?

הנה בעבר תנועת ש"ס הואשמה באנטי - ציונות, וע"כ השיב הרב בראיון עיתונאי: "אלה סתם באו לנגח, מה זה אנטי- ציוני? זה הבל הבלים, זה מושג שהם בדו מלבם. אני הרי שימשתי עשר שנים רב ראשי - תפקיד ממלכתי בכיר במדינה. במה אנו לא ציונים? אנו מתפללים על ציון, על ירושלים ועל תושביה, על ישראל ועל רבנן ועל תלמידהון. מה זה ציונים? לפי המושגים שלנו, ציוני הוא אדם האוהב את ציון ומיישם את המצווה של יישוב הארץ. תמיד אני מטיף בחו"ל לעלייה, במה הם יותר ציונים מאיתנו". עכ"ל.

יישוב בעניין ג' שבועות

ובספרי הקטן "אדני פז" עמ"ס אבות כתבתי בעניין מאמר הגמ' בכתובות (קיא ע"א) ג' שבועות השביע הקב"ה את ישראל לאחר שיצאו לגלות, שלא יעלו בחומה, שלא ימרדו באומות העולם ואחת השביע את אומות העולם שלא ישתעבדו בישראל יותר מדאי.

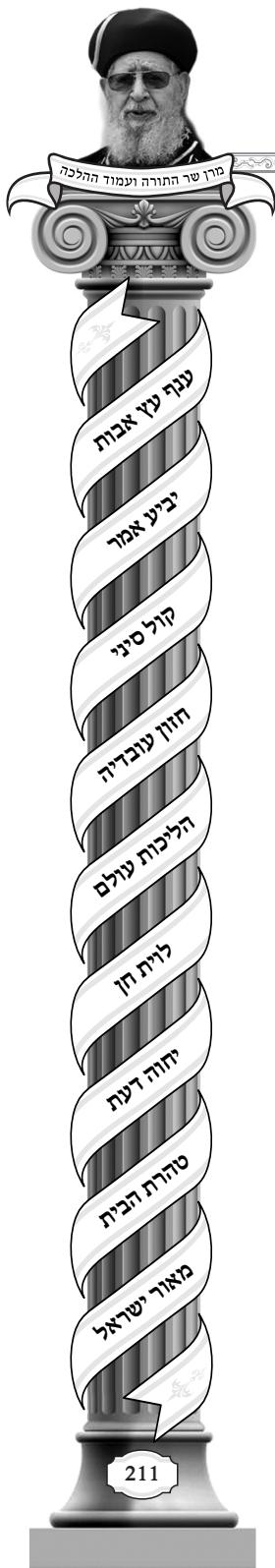
ופרש"י שלא יעלו בחומה היינו יחד ביד חזקה. וא"כ לכאורה יש לשאול ולהקשות איך עלינו לארצינו ביד חזקה, עוד קודם שגאלנו הקב"ה? ולכאורה הוא נגד גמרא מפורשת? ובעניין זה חקרו דרשו ודשו בו רבים וכן שלמים, זה אומר בכו וזה אומר בכו, ואף אני אעלה כאן מקצת אמרי והיה הקציר אמיץ בעזר ה' יתברך.

הנה מרן החיד"א בשם הגדולים (אות א', רי"ט) האריך וכתב כי כתוב באיכה (א, ג) "נתנני שוממה כל היום דוה", הוא יומו של הקב"ה - אלף שנה, שבניין בית המקדש וכן המשיח לא יכולים להגיע באלף שנה הראשונה לחורבן המקדש. והקשה התם, דבסנהדרין (צ"ח ע"א) א"ל ריב"ל למשיח, אימת אתי מר, וא"ל היום, ופי' לו אליהו "היום אם בקולו תשמעו", ומשמע דאם יעשו תשובה יבוא "היום" המשיח, אפ' בימי ריב"ל. וי"ל, דכוונתו שאמר היום היינו דמעתה לא שייכת השאלה מסיבת "היום" כלומר גזרת "כל היום דוה" שהוא יומו של

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שישי יביע מנהגים

צו ועע"ש בעמ' קעד) דסר פחד
השבועות ברישיון המלכים.

ועוד יש לצרף כאן דעת הגר"א
(בשה"ש ב' ז') דהשבוע לעניין
בניין בית המקדש.

עוד אמרו בכתובות עה"פ,
"השבעתי אתכם" וכו' (שיה"ש
ב' ז'). ג' שבועות יש כאן
אחת לישראל ואחת לאומות
העולם. השביע לישראל שלא
ימרדו בעול מלכיות, והשביע
למלכיות שלא יקשו עול על
ישראל. שאם הם מקשים עול
על ישראל הם גורמים לקץ
לבוא לא בעתו. והנה אומות
העולם הפרו את השבועה
שלא להכביד עולם על ישראל,
וכמה גזרות קשות גזרו עלינו
וכמה אלפים ורבי רבבות
נהרגים נשרפים נשחטים
[ומתפוצצים] על ידיהם ללא
עוול בכפם, ובפרט בדורינו
אנו, ולולי עזרת השי"ת שאמר
למלאך המשחית הרף לא
היה ח"ו נשאר בישראל שריד
ופליט לפי מחשבת הזדון של
הצורר ועמו. (ל' המעם לועז
שיה"ש שם).

וי"ל שהפה שאסר הוא הפה

הקב"ה ואי אפשר שיבוא עתה
מטעם הגזרה. ע"ש שהאריך
עוד בזה.

ועפ"ז יש לתרץ דהכא דלא
יעלו בחומה - היינו באלף
הראשונה - דהוי יומו של
הקב"ה.

אי נמי י"ל דהרמב"ם לא פסק
זה להלכה. ויתכן שמטעם
הנ"ל. וכ"כ ר' חיים ויטל (מובא
בתקופה הגדולה עמ' תקעא). וכן
עי' וראה ברש"ש שם וביעב"ץ
שכתבו לא יעלו כחומה.
וברבינו בחיי בראשית (לב' ח')
כתב שלא להתגרות במלחמה.

ועי' בפ' הפנ"י (שם) דכתב
דכ"ז דווקא לדור החורבן אבל
אח"כ שרי. ועי' באבנ"ז יו"ד
(סי' תנ"ד ס"ק מב). ובספר ארץ
חמדה (לגר"ש ישראלי זצ"ל סבי' ו'
עמ' לד).

עוד י"ל כמש"כ המהרש"א
(שם) דברשות המלך שרי
לעלות בחומה, והכא הוי
ברשות האו"ם דהוי כמו
מלך. וכ"כ רש"י בסוטה (לו')
דנגזר עליהם שלא יעלו בלא
רשות. וכיו"ב כתב בכפתור
ופרח, (מובא בתקופה הגדולה עמ'

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שישי יביע מנהגים

מרן שר התורה ועמוד ההלכה

ענף עץ אבות

יביע אומר

קול סיני

חזון עובדיה

הליכות עולם

לית חן

יחודה דעת

טודת הבית

מאור ישראל

212

שיש לו אלוה - ומצוות ישוב
א"י שקולה כנגד כל המצוות
(סיפרי פ' ראה י"ב כ"ט). והדר
בחז"ל כאילו עובד ע"ז. ועוד
אמרו "למי את מוציאה פירות
לעריבים הללו שעמדו עלינו
בחטאינו", ולעולם ידור אדם
בא"י - וגם בז הזמן. (הגר"א
אהע"ז סי' ע"ה), ואפי' בעיר
שרובה עכו"ם. (וכ"פ רמב"ם
הל' מלכים פ"ה הי"ב). וא"כ מה
שאמר ר"י כל העולה מבבל
לא"י עובר בעשה, ונראה
לדייק מרש"י - דר"י הקפיד
- הקפיד (מחה) ואינו אסור.
ודו"ק כי קיצרתי ואכמ"ל.

ומרן הרב זצ"ל, בספרו
מאור ישראל עמ"ס שבת
(מא ע"א) כתב על הא דאמרי'
בכתובות (קיב סע"א) אמר רב
יהודה כל העולה מבבל לא"י
עובר בעשה שנא' "בבלה
יובאו ושמה יהיו". דלכאורה
לפי דברי הגמ' הזאת, ישנו
איסור לעלות מהגולה לא"י,
ועיי"ש שהשיב כמה תשובות
בדבר ומהם: א. לא קי"ל
כרב יהודה הנ"ל שהרי מצינו
כמה אמוראים שעלו מבבל
לא"י, ומהם ר' חייא הגדול

שהתיר - נאסר בחומרת
האומות והותר על ידיהם
(כך ראיתי כתבו בשם ר' צבי יהודה
הכהן קוק זצ"ל). ובכדי לעשות
תשובה על המון שמאסו בארץ
חמדה, זהו התעוררות חפצה
של האומה בכללה לשוב אל
ארצה אל מהותה אל רוחה
אל תכונתה באמת - אור של
תשובה יש בה", (לשון אורות
התשובה פ' י"ז ב', לרא"ה קוק).

וי"א שהאיסור הוא רק
ליחידים אך כאשר מתאפשר
לכלל לעלות מחויבים לעלות.
(שארית ישראל מאמר חיבת ירושלים
סי' ד'). ובספר אם הבנים שמחה
(עמ' ק"ז), כתב שזה גופה של
התשובה שאנו חוזרים לא"י,
ע"ש.

ועוד טעם נראה לי לומר
דבימינו שרי, דאיתמר התם
בכתובות אר"י אסור לעלות
מבבל לשאר ארצות. ופירש
רש"י (ד"ה כך אסור), משום
ישיבות שיש שם. ובמאירי
כתב, כל מקום שחכמה ויראת
חטא מצויים שם דינו כא"י.
וכתב ביעב"ץ דאם בטלו
ישיבות בבבל אין איסור. ועוד
אמרו הדר בא"י דומה כמי

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שישי יביע מנהגים

ובטעם שאין כל האמוראים עלו לא"י

כתב בשו"ת התשב"ץ (סי' תקסא) מפני שהיו צריכים לבטל מלימודם ולשוט אחר מזונותיהם, והרי אמרו בעירובין (מז ע"א) מותר לצאת מא"י לחו"ל אחר רבו ללמוד תורה. וכ"ש שאין ללכת מרבו לחו"ל לא"י כשתבטל מלימודו, וישוט אחר פרנסתו. ועי' שו"ת יבי"א ח"ו או"ח (סי' מ"א"ה).

קצת בעניני השקפה ע"פ דברי מרן הרב זצ"ל

הנה בזמן שעמדו מי מאנשי "הנטורי קרתא", המזלזלים תמידין כסדרן בכל התלמידי חכמים שאינם סבורים כמותם, כנגד הגאון איש האלוקים ר' צבי פסח פרנק זצ"ל רבה של ירושלים (בעמח"ס שו"ת הר צבי ועוד), [וכידוע שאהב וחיבב את מרן הרב זצ"ל ועודדו עד מאוד ועליו אמרו שהשיב לשואליו על שהיה קם לו מלא קומתו, למה קם מפני "הפראנק" הזה? השיב ואמר, הוא עוד יהיה "המיישיב" של הדור הבא! והדברים מפורסמים וידועים],

בסוכה (כ ע"א), וכן ר"א בן פדת בכתובות (קיא סע"א), ור' חנינא (שם), ובתוס' שם בשם מדרש תנחומא (פ' שלח) שהיה ר"ח שוקל אבנים בעלותו מבבל לא"י, וכיון שמצאן כבדות אמר אין אלו אלא אבני ארץ ישראל, והיה מנשקן וקרא עליהם כי רצו עבדיך את אבניה. וכמ"כ מצינו עוד אמוראים שעלו לא"י מבבל כיעו"ש. ב. שנינו הכל מעלים לא"י. ג. גם בזה"ז יש מצוה בעליה לא"י ובישיבה בה, ועי' שו"ת נשמת כל חי (חיו"ד סו"ס מט). ד. המאירי בכתובות (קיא ע"א) כתב דהטעם שאמר רב יהודה שאסור לעלות לא"י מבבל, מפני שבבבל הוא מקור ומקום החכמה ויראת חטא, ולפיכך ג"כ אמרו, כל הדר בבבל כאילו דר בא"י, אבל כיום בא"י היא מקור החכמה, והיראי חטא מצויים בה, וע"ז אמרו אפי' שפחה שבא"י מובטחת שהיא בת העוה"ב. ה. עינינו הרואות לכמה רבנים בדורינו שעלו מבבל לא"י וע"ש שכתב שעוד האריך בזה בתשובה בכת"י.

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שישי יביע מנהגים

מרן שר התורה ועמוד ההלכה

ענף עץ אבות

יביע אומר

קול סיני

חזון עובדיה

הליכות עולם

לדית חן

יחודה דעת

טודת הבית

מאור ישראל

214

עבירה, אלא הוא יקבל עונש על העבירה ושכר על המצוה. עכ"ל. והוב"ד בבנות מלכים (עמ' 151), וע"ע במאור ישראל דרושים (עמ' רמה). וע"ע במש"כ בזה בשו"ת עטרת פז (חלק א כרך ג - חושן משפט סימן טז בסוד"ה ואין ראייה).

כיצד היא מצות התוכחה?

ומענין לענין ראיתי להביא כאן דברי הרב זצ"ל בענין מצות התוכחה שאמר בזה"ל: "כשמוכיח, יאמר דברי התוכחה בענוה, בהכנעה, בידידות ובאהבה, לא כאותם שמוכיחים בצעקות ובביזיונות, כי לא יועילו כלום בדרך זו, תוכחה צריכה להיות במתינות ובשוב הדעת... למשל אם נוסעת מכונית בשבת, והוא צועק לו שבת! שבת! (שבעס) מה תועיל צעקה זו? רק שנאה ותחרות תצא מזה. אבל אם בא לאותו אדם, בינו לבין עצמו, ואומר לו "ראה, אתה אדם טוב, אתה אוהב את התורה, אם כן מדוע אתה עושה דברים שיהיו בעוכריך, אני מדבר אליך מתוך אהבתי אותך..." בדרך זה יש סיכוי

ועליהם אמר הרב ש'אף אם כוונתם רצויה, מעשיהם אינם רצויים, ופעם התבטא הרב זצ"ל עליהם ואמר הם "מחריבי קרתא"! [היה זה בזמן שיצאו הנטורי קרתא נגד הגאון המפורסם ר' בצלאל ז'ולטי זצ"ל הרב הראשי של ירושלים].

ובא' מדרשותיו התבטא בענין הנטוריקרטא ואמר בזה"ל: "... מזה נבין אפי' אדם שמתכוין לשם שמים צריך שהגישה תהא טובה, לא די שיאמר "אני מתכוון לשם שמים", אלא צריך שגם המעשה יהיה לשם שמים, "וכל מעשיך" יהיו לשם שמים! ואם אינו יודע כיצד להוכיח, יעשה שאלת חכם. יש אנשים שהם "נטורי קרתא", חסידים וצדיקים מקיימים את כל המצות, תופסים להם איזה רב שחושדים שהוא ציוני מבזים ומחרפים אותו, וכי ה' יסלח להם שהם עושים דבר כזה? ה' לא לוקח שוחד אפי' אם הם עושים הרבה מצות "אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד", ה' אינו אומר יש לו הרבה מצות, ננכה מצוה על

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שישי יביע מנהגים

שהוא ישמע לך, אבל אם הוא מוכיח אותו בצעקות וגערות, להיפך הוא יעשה כנגדו בדוקא! אלא אדרבה, צריך להוכיח אותו בנחת ובנועם, וכבר אמרו חז"ל (משלי כה טו) "לשון רכה תשבר גרם" - אפי' גרמו (העצם) של אשמדאי מלך השדים נשברת בפני לשון רכה ונעימה. (וע"ע גיטין סח ע"ב). הובא במעדני המלך ח"א (עמ' קיט). וע"ע במש"כ בקונטרס אדני פז (ח"א) עה"פ "אל תוכח לץ פן ישנאך..."

מרן מייסד את "יום שכולו תורה"

מתוך ספר "משוש תבל" - חלק ה' עמוד תי"ח

הקהל את העם... למען ישמעו ולמען ילמדו (לא, יב)

כיום ב"ה, מידי שנה בשנה ביום ה' אייר (הנקרא יום עצמאות) ישנם כינוסי תורה בכל אתר ואתר, והציבור נוהר בהמוניו לשמוע דברי אלוקים חיים בהלכה ובאגדה.

אך זאת עלינו לדעת, כי את היסוד והתשתית לכינוסים אלו נטע מרן מאור ישראל זצוק"ל לפני שנים רבות.

היה זה בשנת התשכ"ד, ימים ספורים לפני יום ה' אייר של אותה שנה, הודיע מרן זצוק"ל בכל שיעוריו לרבים ואמר (לבעלי הבתים שביניהם): "ביום ה' באייר הבעל"ט, ממילא אין לכם עבודה, שהרי יום זה הוא יום שבתון, אם כן בואו ונתכנס בעזה"י ביום זה בבית הכנסת "אוהל רחל" ונלמד תורה יחדיו".

ואכן, באותה שנה, מבלי הודעות וכרזות רחוב, עבר הדבר מפה לאוזן שיתקיים "יום שכולו תורה" בראשותו של מרן פאר הדור זצוק"ל, ובאותו היום נתכנסו ובאו אנשים רבים לשמוע דבר ה' ותורתו, והיה מרן זצוק"ל כמעין המתגבר בדברי תורה שמסר במשך כמה שעות ברציפות בנעימות ובמתיקות כדרכו בקודש, ומאז נהפך הדבר למנהג קבע מידי שנה בשנה, עד שנפוץ הדבר בעם ישראל.

(ע"פ מלך ביופיו, עמוד 168)

ברכת הריח

מתוך ספר "פאר הדור" - מאת הרד"ג אליהו חיים פינחסי שליט"א

**מנהגו היה לברך בורא "עצי בשמים" על הדס, או
לואיזה, או עטרסה. וברכת "בורא עשבי בשמים"
על נענע.**

שו"ת יביע אומר ח"ט (חאו"ח סימן קח אות קו), וע"ע הליכות עולם
ח"ב (עמוד קסט).

**כאשר היה מריח ציפורן נהג לברך, בורא עצי
בשמים.**

שו"ת יביע אומר ח"ט (חאו"ח סימן קח אות קו), חזון עובדיה -
ברכות (עמוד שיט), וע"ע ילקוט יוסף ח"ג (עמוד תקנב).
על ריחאן תימני היה מברך, בורא "עצי בשמים". אולם ריחאן
בגדדי בירך עליו "בורא מיני בשמים".
הליכות עולם ח"ב (עמוד קסח), חזון עובדיה - ברכות (עמוד שכא),
ובשו"ת מעין אומר ח"א (עמוד שמז).

מעשה וראה מרח כמה אנשים הנמנעים לברך על
הנענע כשמביאים אותו אנשים יחידי סגולה לבית
הכנסת כדי לזכות את הציבור לברך עליו בסוף
התפלה, ושאל אותם מדוע הם נמנעים לברך
עליו, ואמרו ששמעו מרבותיהם שכיון שעומד
לאכילה אין לברך עליו, ואמר להם שטעות הוא
בידם, שכיון שהובא להריח בו, לכולי עלמא יש
לברך עליו "בורא עשבי בשמים".
הליכות עולם ח"ב (עמוד קסט).

ברכה אחרונה

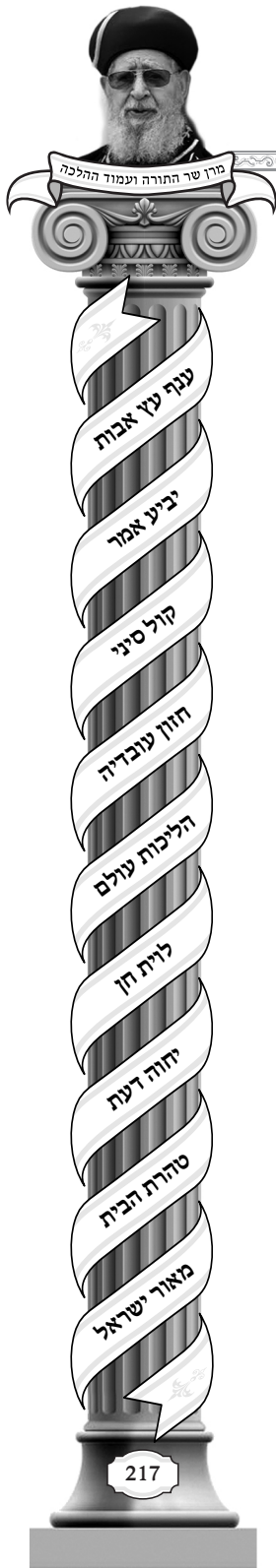
מתוך ספר "פאר הדור" - מאת הרד"ג אליהו חיים פינחסי שליט"א

**כאשר היה שותה תה באמצע לימודו, היה מברך
על כל כוס וכוס, הגם שלא יצא מחדרו.**

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שישי יביע מנהגים

שמעתי בשם הרב שטרית שליט"א.

כשמרן היה בחוץ לארץ וביקר בגן החיות, בירך על ראיית הפיל.

מפי בנו מרן הרה"ג יצחק יוסף שליט"א, הראשל"צ.

לאחר שהיה שותה תה או קפה חם, לא היה מברך עליו ברכה אחרונה "בורא נפשות". ודעתו שכן מנהג הספרדים.

שו"ת יחזה דעת ח"ה (סימן כא), וע"ע שו"ת יביע אומר ח"ט (חאו"ח סימן עו אות א, וסימן קח אות קא), וע"ע ילקוט יוסף ח"ג (עמוד תעג).

ישנם רבים ושלמים הנוהגים לחכות עם כוס תה עד שיהא פושר, ושותים רביעית בבת אחת ומברכים עליו "בורא נפשות", ויש להם על מה לסמוך. אולם מנהג מרן היה, אף כששתה כוס תה פושר, לא היה מברך עליו ברכה אחרונה.

שו"ת יביע אומר ח"ח (חאו"ח סימן יא אות ט), וח"ט (חאו"ח סימן צח אות ו, וסימן קח אות קא). ושכן היה נוהג מרן, כן העיד לי בנו הרה"ג ר' יצחק יוסף שליט"א, הראשל"צ.

ברכת הגומל

מתוך ספר "פאר הדור" - מאת הרה"ג אליהו חיים פינחס שליט"א

כשנסע מעיר לעיר בכל רחבי הארץ שיעור פרסה, שהוא שיעור זמן של שבעים ושתיים דקות, היה מברך תפלת הדרך בשם ומלכות.

אוצר דינים (סימן ז אות ב). ונוהג היה להתחיל לברך ברכה זו ביציאה מירושלים כשהרכב מגיע אחר בית הקברות.

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שישי יביע מנהגים

כאשר היה נוסע מחוץ לעיר, נהג מרן לברך ברכת הגומל בחזרתו למקום חפצו, אף אם שהה שם מספר ימים.

שו"ת יביע אומר חלק א (חאו"ח סימן י).

כאשר טס במטוס, נהג לברך מיד כשהמטוס ממריא ומתחיל בטיסה.

ראה הליכות שלמה (פכ"א ה"ד), שו"ת ציץ אליעזר חי"א (סימן יד), שו"ת מנחת יצחק ח"ב (סימן מז), ובשו"ת באר משה ח"ז (סימן קיד).

מרן לא היה חושש שהיולדת תברך ברכת "הגומל" בלילה כגון, בסעודת ברית יצחק שביליל הברית.

ילקוט יוסף ח"ז (עמוד קעב), וע"ע שובע שמחות ח"א (עמוד א).

מנהגו היה לברך על הרעמים בשם ומלכות "שכוחו וגבורתו מלא עולם". וכן היה רגיל הוא להורות.

שו"ת יביע אומר ח"ד (חאו"ח סימן ד אות כה), ח"ו (סימן ו אות א), ח"ט (חאו"ח סימן קח אות קיב), וע"ע ילקוט יוסף ח"ג (עמוד תרכא).

נשמת המנוח. והסכימו עמו כל הרבנים ה' עליהם יחיו. וע"ע בשו"ת יביע אומר ח"ט (חאו"ח סימן פח אות ד).

ביום שישב מרן סנדק, לא היה אומר תחנון בתפלת שחרית, ואף לא בתפלת מנחה. ראה שו"ת יביע אומר ח"ג (חאו"ח סימן יא).

קריאת ספר תורה

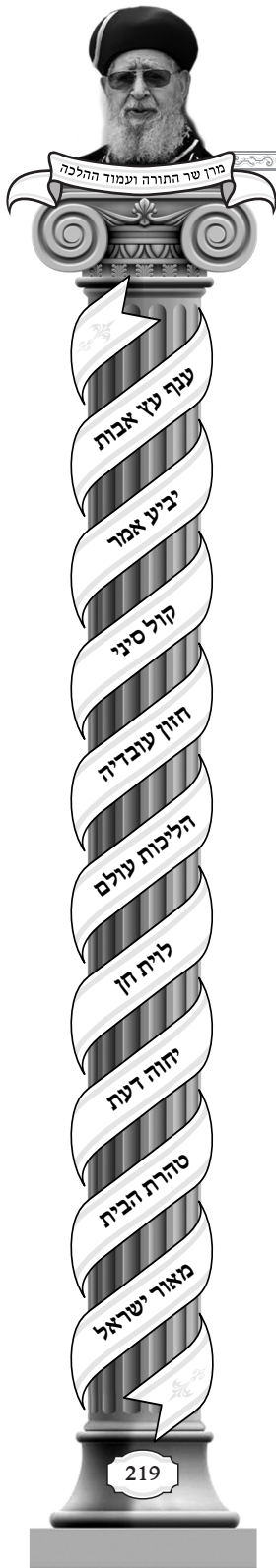
מתוך ספר "פאר הדור" - מאת הרה"ג אליהו חיים פינחס שליט"א

מנהגו של מרן, שגם בשעת החזרת הספר תורה להיכל מחזירים אותו כשהוא פתוח.

שבת של מרן

מתורתו של רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל בעל היביע אומר זיע"א

שער שישי יביע מנהגים

עיין הליכות עולם ח"ג (פרשת תולדות אות ז), וע"ע שו"ת יביע אומר ח"ז (חאו"ח סימן טז בהערה).

כשנסע מרן לארץ ישראל ממקום מושבו במצרים בשנת התש"י, והוצרך לעבור דרך איטליה, בעיר ברנדיזי, ששם היה מחנה עולים שמגמת פניהם לעלות לארץ ישראל, ראה שהיו נוהגים להוציא ספר תורה בשבת לקרוא בפרשת השבוע. ואחר שעיין היטב בספר התורה שלהם מצא שהוא פסול, כי היו הרבה טשטושים ופירודים ודיבוקים, עד שכמעט אי אפשר היה לתקנו ולהכשירו, ולא היה שם ספר תורה אחר. אשר על כן הורה להם, שמכאן ולהבא יקראו בו בלי ברכה, וכן עשו כחודש ימים.

שו"ת יביע אומר ח"ט (חאו"ח סימן כט).

מנהג מרן היה להקל שאנחנו הספרדים יכולים לעלות ולקרות בספר תורה של אשכנזים. ושמנהג זה יסודתו בהררי קודש מכמה דורות בפני גאוני עולם, ולא חששו לשינוי צורת האותיות. והוא הדין להיפך, שמותר לאשכנזים לעלות לספר תורה ספרדי.

הליכות עולם ח"ח (עמוד רג), וילקוט יוסף ח"ב (הל' קס"ת).

מקום שקוראים בתורה ואין שם כהן שהגיע למצוות כדי להעלותו, אלא כהן קטן, דעת מרן היתה שמנהגינו להוציא לבחוץ, ולא להעלותו ראשון.

ילקוט יוסף דיני חינוך קטן (עמוד מה) שכן אמר לו מרן זצ"ל.

בימי שני וחמישי מנהגו של מרן היה לעלות ראשון במקום כהן בבית מדרשו.

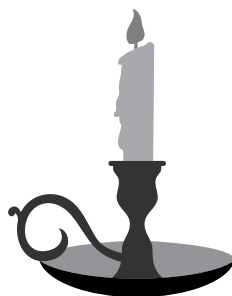
ראה להרב משנה ברורה בהלכות קריאת התורה, שאם הוא גדול הדור בפרט אם עושה מנין בביתו שאין חשש איבה מותר. ראה בשער הציון שם. ובשו"ת מנחת אלעזר ח"ד (סו"ס נט) כתב בשם הרה"ק מזידיטשוב שהיה דרכו לקרוא בבית המדרש שלו לתלמיד חכם במקום כהן, והיה אומר שדין כהן ראשון לא נאמר אלא בבית הכנסת של הקהל, משא"כ בבית הכנסת של יחיד. וכן העלה בספר הלכה ברורה ח"ז (עמוד צז).

בבית מדרשו של מרן, בימי שני וחמישי לאחר קריאת התורה, אומרים חצי קדיש ומחזירים את הספר תורה למקומו, ולאחר מכן אומרים "אשרי" וכו'.

ילקוט יוסף שבת (כרך ה עמוד שא).

מנהגו היה לומר בראש חודש "ברוך שמיא".
שו"ת יביע אומר ח"ה (חאו"ח סימן ח).

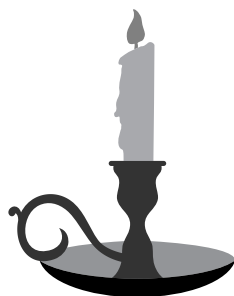

לעילוי נשמת

מִן פֶּאֶר הַדּוֹר וְהַדּוֹר, הַמְּנוּרָה הַטְּהוּרָה,
הָרָאשׁוֹן לְצִיּוֹן וְנִשְׂיָא מוֹעֲצַת חֲכָמֵי הַתּוֹרָה
הָרָה"ג רַבִּינוֹ **עֹבַדִּיָּה יוֹסֵף** זְצוּק"ל זִיע"א
בֶּן גִּ'וֹרֵג'יָה ע"ה

אֲשֶׁר זָכָה וְזִיכָה אֶת הָרַבִּים מִתּוֹךְ מִסִּירוֹת נֶפֶשׁ, וְאֶהֱבֵת
יִשְׂרָאֵל בְּלִמּוּד תּוֹרַת ה' לַעֲם בְּאַרְץ וּבִתְפוּצוֹת,
יוֹמָם וּלְיָלָה, זְכוֹרָךְ לֹא יִמוּשׁ מֵאֲתָנוּ לַעֲוֹלָמִים
אֲשֶׁר נִתְקַדַּשׁ לִישִׁיבָה שֶׁל מַעֲלָה
בְּיוֹם הַמֶּר וְהַנִּמְהָר ג' מֵרַחֲשׁוֹן תשע"ד

לעילוי נשמת
מורינו ורבינו עטרת ראשינו
הרה"צ **יעקב יוסף** זצוק"ל
בן מרגלית ע"ה

אשר נתקדש לישיבה של מעלה לאחר יסורים קשים
ומרים וקבלם באהבה זכה וזיכה את הרבים מתורתו
הקדושה נלב"ע ב' אייר תשע"ג

ברכות לראש משביר

מִרְיָן נְשִׂיא מוֹעֶצַת חֲכָמֵי הַתּוֹרָה
הִרָה"ג חֲכָם **שְׁלוֹם כָּהֵן** שְׁלִיט"א
רֹאשׁ יִשִּׁיבַת פּוֹרֶת יוֹסֵף

מִרְיָן הִרָאשֶׁל"צ
הִרָה"ג **יִצְחָק יוֹסֵף** שְׁלִיט"א

הִרָה"ג רַבִּי **שִׁמְעוֹן בֵּיטוֹן** שְׁלִיט"א
מֵרֹא דַּאֲתֵרָא בֵּית שִׁמְשׁ

מּוֹרִינוּ וּרְבִינוּ עֲטַרֶת רֹאשֵׁינוּ
גְּדוֹל מַחְזִירֵי הַתְּשׁוּבָה בְּדוֹרֵנוּ
הִרָה"ג **רֵאשׁוֹן אֶלְבִּז** שְׁלִיט"א
רֹאשׁ יִשִּׁיבַת אוֹר הַחַיִּים וּמוֹסְדוֹתֶיהָ
וְחֹבֵר מוֹעֶצַת חֲכָמֵי הַתּוֹרָה

ברכות לראש משביר

טנא ברכות

לכבודו של מזכה הרבים פה מפיק מרגליות

הרה"ג **אדיר עמרוצי** שליט"א
ר"מ ומנהל ישיבת אור המאיר, יפו

למזכה הרבים והעוסק בצרכי ציבור באמונה

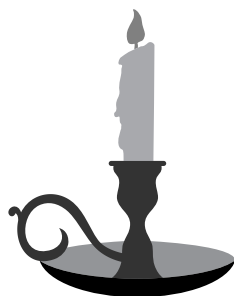
ח"כ הרב **משה אבוטבול** הי"ו
בברכת הצלחה בכל דרכיך
ושתזכה לקדש שם שמים ברבים
בדרכך החדשה למען הציבור

מוקדש באהבה
לכבוד הוריי היקרים
גדעון ודבורה מהדיזדה הי"ו
שיזכו לבריאות איתנה
ואריכות ימים אמן

לעילוי נשמת
הסבים והסבתות היקרים
משיח ושרה מהדיזדה ז"ל
מתתיהו ואסתר סולמני ז"ל
ת . נ . צ . ב . ה .

לעילוי נשמת
חמי וחמותי היקרים
אליהו בן עישה ז"ל
נלב"ע ו' אלול
עזיזה בת אליס ז"ל
נלב"ע י"ב תשרי
ת . נ . צ . ב . ה .

מנשים באוהל תבורך

מוקדש בהוקרה
לנאות ביתי היקרה
רחל רות תח"י

והבנות היקרות
הדסה ועזרא ברוכיאן
מרגלית אור וחיים ערערא
ובנם / נכדי היקר יהודה יאיר הי"ו
שילת שפרה,
אמונה יסכה,
דבורה רבקה
ועטרת.

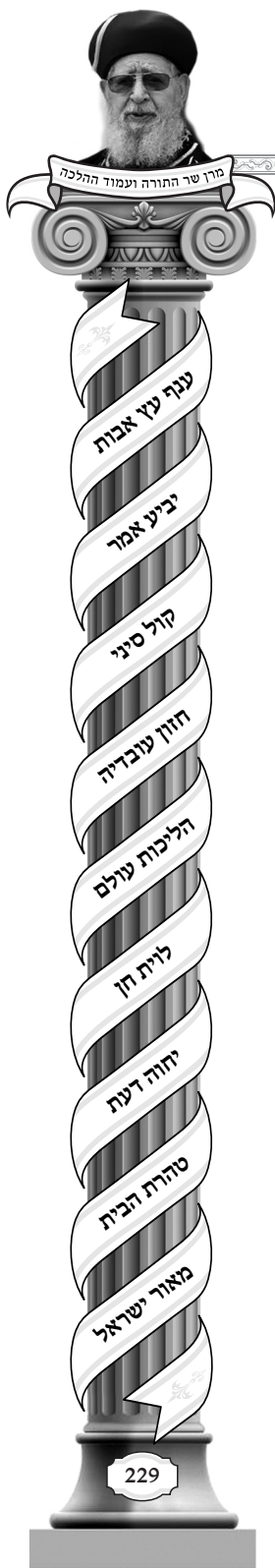
שה' יזכה אותם לכל הברכות שבתורה, אמן!

מוקדש בהוקרה
לדודים היקרים
משה ושרה מהדיזדה
אברהם ונרקיס מהדיזדה
אלי ושרה מהדיזדה
בנימין ואסתר נאמני
אלי ומרים סולמני
אהרן ואורנה שרון
משה ושרה רפאלי
מנשה וציונה דיין
שמעון ויוכבד דיין
אהרן ואסתר סולמני
יחיאל ואירן גרמא
אבנר ויהודית סולמני
שיזכו לכל ברכות התורה אמן

מוקדש בהוקרה

לבני משפחת אשתי היקרים
רבי יוסף וסימה עובדיה הי"ו
ניתאי וזוהרית הי"ו וילדיהם
מרים לוי, טל אור לוי לזיווג הגון הי"ו
אלירן ושירן ובנם אוריאל הי"ו
חנה דניאלי וב"ב
משפחת עמר היקרים
מרסל אביבי ובנותיה שיזכו לזיווג הגון
הדודים היקרים
ר' שמעון ושרה אברג'ל הי"ו - חיפה

לעילוי נשמת גיסי וגיסתי היקרים

ציון ושולה עמר

אשדוד

ולהצלחת ילדיהם היקרים

לרפואה ולהצלחה לאחיי היקרים
שהרימו את תרומתם הנכבדה
דוד ואסתר מהדיזדה
יוסי ורחלי מהדיזדה
ר' יעקב ואורלי טוביה
יורם ודורית אביטן
אליהו ואלונה מכלוף
מתתיהו ועינב מהדיזדה
שי וגלית מהדיזדה
אתי מהדיזדה

להצלחת

משה ויפה הוד הי"ו
שלמה ואירית מהדיזדה הי"ו
לעילוי נשמת הוריהם היקרים
שמואל ושרה ז"ל
על תרומתם הנכבדה

מוקדש להצלחת כל
עובדי המועצה הדתית
והרבנות הראשית בית שמש
שיזכו לכל ברכות התורה וכל טוב סלה אמן

לרפואת והצלחת
רועי בן תמר גלנטי הי"ו
וחוה בת ברכה גלנטי תחי'
וכל יוצאי חלציהם אמן

לרפואתו השלימה של
הרב **אברהם אמיר** הי"ו
רב הקהילה האתיופית במועצה הדתית בית שמש

הספר מוקדש לרפואת
הנערה **חיה נועה בת שרונה** בתושח"י

לעילוי נשמת

הרה"ג רבי **דוד אברהם ספקטור** ז"ל

בן **צבי** יבדלחט"א

רב השכונות וחבר הרבנות הראשית בית-שמש

נלב"ע י"ב תשרי תשע"ד

ת . נ . צ . ב . ה .

לעילוי נשמת ידידנו ואהובנו

רבי **שלמה קקון** ז"ל

בן **מרים** תבדלחט"א

נלב"ע ר"ח אלול תשע"ח

ולהצלחת רעיתו וילדיו היקרים וכל המשפחה

לעילוי נשמת ידידנו ויקירנו

חנוך אברהם ז"ל

בן **שמחה** ז"ל

ת . נ . צ . ב . ה .

לעילוי נשמת ידידי ויקירנו

אמנון אהרוני ז"ל

בן אסתר

ת. נ. צ. ב. ה.

מוקדש להצלחת הנדבנים היקרים רודפי צדקה וחסד

שמואל חזן וב"ב ויגאל חזן וב"ב

לעילוי נשמת אביהם היקר באדם

דוד בן עישה חזן ז"ל

נלב"ע י"א שבט תשע"ו

ת. נ. צ. ב. ה.

מוקדש להצלחת דורון חזני וב"ב

לעילוי נשמת אביו **דוד חזני ז"ל**

בן מלכתא ודניאל ע"ה

נלב"ע ג' אדר ב' תשע"א

ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת
שלמה (סולי) וינטרוב ז"ל
בן רוזה
ת. נ. צ. ב. ה.

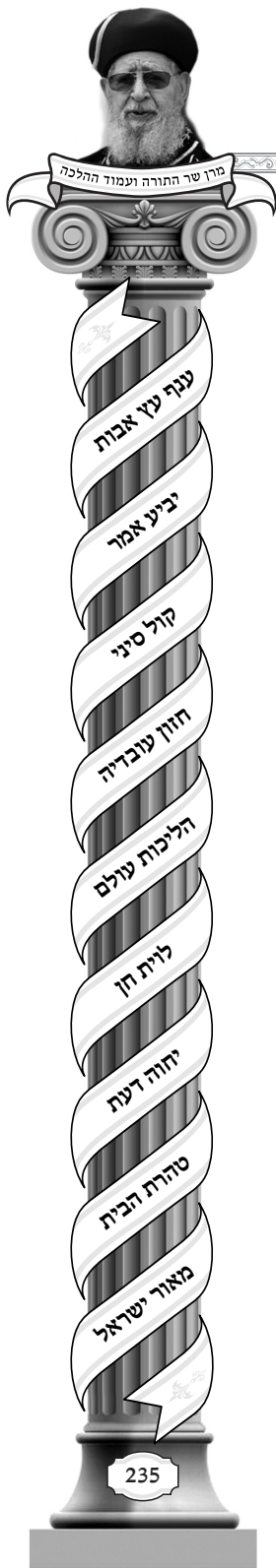

לעילוי נשמת האחים היקרים
שבחיים ובמותם לא נפרדו
נסים ושמעון וענונו ז"ל
בני עזיזה
ת. נ. צ. ב. ה.

לעילוי נשמת
רבי **יצחק בן-שבת** ז"ל
בן נזימה מזל ע"ה
נלב"ע כ"א סיון תשע"ח
ת. נ. צ. ב. ה.

להצלחת מתפללי בית הכנסת
תפארת עובדיה ותפלת מרדכי
על תרומתם הנכבדה להוצאת הספר
משפחת כהן, אסי, דוד, עמרם, ורפאל וב"ב
ר' יהודה בן לוי וב"ב
אהרונ'י רחמים וב"ב
עוזיאל שמחון וב"ב
מנחם שמעון ברקוביץ וב"ב
יצחק שלוש וב"ב
רבי שמואל כהן וב"ב
רבי שמעון עקיבא וב"ב
שמעון להראש וב"ב
ר' ציון אדרי וב"ב
יחזקאל מועלם וב"ב
אבי הרוש וב"ב
דוד דהן וב"ב

יצחק גלנטי וב"ב
לביא באבייב וב"ב
משה סיני וב"ב
חיים גאלי וב"ב
שמואל בן זיוה וב"ב
יהודה מנגיסטו בן אלמנש וב"ב
יצחק פלד וב"ב
שמעון ביטון וב"ב
ר' יוסף חיים לוין הכהן וב"ב
דוד יפרח וב"ב
שמעון גבאי וב"ב
אריאל אסרף וב"ב
אליהו דרעי וב"ב

יהי רצון שזכות התורה תגן עליכם ועל ב"ב אמן.

